

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähkömarkkinalakia, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia, Energiavirastosta annettua lakia ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia sekä ehdotetaan säädettäväksi laki sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä ja laki energiamarkkinariitalautakunnasta.

Esityksen päätavoitteena on tehdä vuonna 2019 annetun Euroopan unionin sähkömarkkinadirektiivin edellyttämät muutokset sähkömarkkinoita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Toisena keskeisenä tavoitteena on toimeenpanna työ- ja elinkeinoministeriön Älyverkkotyöryhmän 2018 esittämiä toimia älykkäästä sähköjärjestelmästä, joka täydentäisi asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistäisi sähkön toimitusvarmuuden ylläpitoa. Esityksessä ehdotetaan myös toimenpiteitä sähkön vähittäismarkkinoilla kuluttajiin kohdistuneiden epäasiallisten sopimus- ja markkinointikäytäntöjen ehkäisemiseksi.

Sähkömarkkinalakiin lisättäisiin säännökset asiakkaan sähköntoimittajasta itsenäisen aggregaattorin markkinoille pääsystä sähköjärjestelmän joustoresurssien saatavuuden lisäämiseksi.

Sähkömarkkinalakiin ehdotetaan säännöstä, joka kieltäisi verkonhaltijoita harjoittamasta energiavarastoliiketoimintaa. Energiavirasto myöntäisi verkonhaltijalle luvan omistaa ja käyttää energiavarastoa, joka katsotaan kiinteäksi verkkokomponentiksi. Lisäksi virasto voisi myöntää poikkeuksia omistaa ja käyttää energiavarastoja, joita käytetään ainoastaan kanta- tai jakeluverkon varman ja luotettavan käytön varmistamiseen. Esityksessä ehdotetaan myös kiellättäväksi jakeluverkonhaltijan harjoittama sähköajoneuvojen latausliiketoiminta.

Sähkömarkkinalakiin lisättäisiin säännökset verkonhaltijoiden verkon käyttövarmuutta varten tarvitsemien palveluiden sekä jakeluverkonhaltijan tarvitsemien joustopalveluiden hankkimisesta markkinaehtoisesti. Velvoitteista voitaisiin poiketa Energiaviraston myöntämällä luvalla.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun laki lisättäisiin säännökset Energiaviraston toimivallasta hoitaa kantaverkonhaltijoita palvelemaan alueelliseen koordinaatiokeskukseen liittyviä tehtäviä. Energiavirasto myös valvoisi keskuksen toimintaa yhdessä muiden koordinaatioalueen sääntelyviranomaisten kanssa. Sääntelyviranomaiset hyväksyisivät yhdessä alueellisen koordinaatiokeskuksen perustamisen ja sen päätöksentekomenettelyt sekä sellaiset toimitamenot, jotka vaikuttavat kantaverkonhaltijan tariffeihin.

Ennakkolaskutuksen käyttö sähkön vähittäismyynnissä ehdotetaan rajattavaksi vain asiakas-kohtaisten luottoriskien hallintatarkoituksiin.

Sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä ehdotetaan säädettäväksi laissa. Vertailuväline annettaisiin Energiaviraston ylläpidettäväksi. Vertailuvälineenä toimisi jatkossakin Energiaviraston pitkään ylläpitämä internetsivusto.

Sähkömarkkinadirektiivin tuomioistuinten ulkopuolista riitojenratkaisua koskevat uudet menettelyt, joissa osapuolet ovat sähköalan yrityksiä ja niiden asiakkaina olevia elinkeinonharjoittajia,

ehdotetaan annettavaksi perustettavalle energiamarkkinariitalautakunnalle. Lautakunnasta säädetäisiin erillisessä laissa, jonka säännökset noudattelisivat kuluttajariitalautakunnan menettelysäännöksiä.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Sähkölaskujen sisältöä koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä kesäkuuta 2024. Laki energiamarkkinariitalautakunnasta on tarkoitettu tulemaan voimaan vasta 1 päivänä syyskuuta 2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	7
1 Asian tausta ja valmistelu	7
1.1 Tausta	7
1.2 Valmistelu	7
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu	7
1.2.1.1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä	7
1.2.1.2 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus sähkön sisämarkkinoista	9
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu	11
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	12
2.1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EY muuttamisesta	12
2.1.1 Markkinapohjaiset toimitushinnat ja yleispalvelu.....	12
2.1.2 Aggregointisopimus ja oikeus vaihtaa palveluntarjoajaa	14
2.1.3 Sähkötoimitussopimusten vertailuvälineet.....	14
2.1.4 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu	14
2.1.4.1 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppuasiakkaille	14
2.1.4.2 Verkkoon ja markkinoille pääsyyn liittyviä erityistapauksia koskevat riitojenratkaisumenettelyt.....	15
2.1.4.3 Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltaan kuuluvat riitojenratkaisumenettelyt.....	15
2.1.5 Varastointilaitteistojen käyttö ja omistus	17
2.1.6 Jakeluverkonhaltijoita koskevat veloitteet	18
2.1.6.1 Verkon luotettava, tehokas ja varma käyttö	18
2.1.6.2 Jouston käyttö jakeluverkoissa.....	19
2.1.6.3 Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet	19
2.1.7 Siirtoverkonhaltijan tehtävät	20
2.1.7.1 Lisäpalveluiden hankinta	20
2.1.7.2 Uusien tuotantolaitosten ja energiavarastojen liittäminen siirtoverkkoon	20
2.1.8 Sääntelyviranomaisen tehtävät.....	21
2.2 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus sähkön sisämarkkinoista	22
2.3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä.....	22
2.4 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta.....	23
2.5 Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus.....	23
3 Nykytila ja sen arviointi.....	25
3.1 Sähkömarkkinadirektiivi	25
3.1.1 Markkinapohjaiset toimitushinnat ja yleispalvelu.....	25
3.1.2 Sähkötoimitussopimusten vertailuvälineet.....	26
3.1.3 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu	26
3.1.3.1 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppuasiakkaille	26

3.1.3.2 Muut riitojenratkaisumenettelyt	27
3.1.4 Loppuasiakkaan oikeus osallistua markkinoille itsenäisesti tai aggregoituna	28
3.1.5 Energiavarojen käyttö ja omistus.....	28
3.1.6 Jakeluverkonhaltijoita koskevat velvoitteet	29
3.1.6.1 Jouston käyttö jakeluverkoissa.....	29
3.1.6.2 Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet	29
3.1.7 Lisäpalvelut.....	30
3.1.8 Kantaverkonhaltijan liittämismääräys.....	31
3.2 Sähkökauppa-asetus	32
3.3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä.....	32
3.4 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta.....	32
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	33
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	33
4.1.1 Hallituksen esityksen tavoitteet.....	33
4.1.2 Markkinapohjaiset toimitushinnat ja yleispalvelu.....	33
4.1.3 Sähkötoimitussopimusten vertailuvälineet.....	33
4.1.4 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu	34
4.1.5 Joustopalvelua tarjoava itsenäinen aggregaattori	34
4.1.6 Energiavarojen käyttö ja omistus.....	35
4.1.7 Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet	35
4.1.8 Jouston käyttö jakeluverkoissa.....	35
4.1.9 Kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan liittämisehdot	36
4.1.10 Energiaviraston valvontatehtävät	36
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	37
4.2.1 Taloudelliset ja muut vaikutukset toiminnanharjoittajiin.....	37
4.2.1.1 Vaikutukset sähköntuottajille, sähköntoimittajille ja muille palveluntarjoajille	37
4.2.1.2 Vaikutukset verkonhaltijoille	40
4.2.1.3 Vaikutukset kotitalouksiin ja yrityksiin sähkön kuluttajina	44
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	45
4.2.2.1 Taloudelliset vaikutukset Energiavirastoon	45
4.2.2.2 Tuomioistuimen ulkopuolisen riitojenratkaisun vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	46
4.2.2.3 Taloudelliset vaikutukset markkinaoikeuteen.....	46
4.2.3 Ympäristövaikutukset	46
4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	46
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	48
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	48
5.1.1 Sähkötoimitussopimusten vertailuvälineet.....	48
5.1.2 Vähittäismyynnin ennakkolaskutus	48
5.1.3 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu	49
5.1.3.1 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppuasiakkaille	49
5.1.3.2 Muut riitojenratkaisumenettelyt	50

5.1.3.3	Vaihtoehtojen vaikutukset.....	51
5.1.4	Joustopalveluita tarjoava itsenäinen aggregaattori.....	54
5.1.5	Varastointilaitteistojen omistus ja käyttö	55
5.1.6	Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet.....	55
5.1.7	Energiaviraston tehtävät.....	56
5.2	Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	56
5.2.1	Yleispalvelu	56
5.2.2	Sähköntoimitussopimusten vertailuvälineet.....	57
5.2.3	Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu	57
5.2.4	Joustopalvelun tarjoaminen markkinoille ja itsenäinen aggregaattori	57
5.2.5	Verkonhaltijan varastointilaitteistojen omistus ja käyttö	58
5.2.6	Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämät lisäpalvelut..	58
5.2.7	Kantaverkonhaltijan liittämismääräys.....	59
6	Lausuntopalaute.....	59
7	Säännöskohtaiset perustelut.....	60
7.1	Sähkömarkkinalaki.....	60
7.2	Laki sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä.....	95
7.3	Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta	100
7.4	Laki Energiavirastosta.....	107
7.5	Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa.....	107
7.6	Laki energiamarkkinariitalautakunnasta	107
8	Lakia alemman asteinen sääntely	115
9	Voimaantulo	116
10	Toimeenpano ja seuranta	117
10.1	Sähkömarkkinadirektiivi	117
10.2	Sähkömarkkinalaki.....	117
11	Suhde muihin esityksiin.....	118
11.1	Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	118
11.2	Suhde talousarvioesitykseen	118
12	Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö	118
12.1	Elinkeinovapaus	118
12.2	Omaisuuksien suoja	121
12.2.1	Omaisuuksien käyttörajoitukset.....	121
12.2.2	Sopimusvapautta koskevat rajoitukset	123
12.2.3	Energiavarastoliiketoiminnasta luopuminen ja luopumiskorvaus.....	125
12.3	Henkilötietojen suoja	126
12.4	Perustuslain 124 §	130
12.5	Lainsäädäntövallan siirtäminen.....	131
12.6	Arvio säätämisyhteistyöstä.....	132
LAKIEHDOTUKSET		133
1.	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta.....	133
2.	Laki sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä.....	152
3.	Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta	155
4.	Laki Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	160
5.	Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta	161

6. Laki energiamarkkinariitalautakunnasta	162
LIITE	168
RINNAKKAISTEKSTIT	168
1. Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta.....	168
3. Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta	206
4. Laki Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	216
5. Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta	216

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944 sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EY¹ muuttamisesta² (jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*) annettiin 5.6.2019. Direktiivin tavoitteena on mukauttaa sähkökaupan sääntöjä kohti uusiutuvia energialähteitä käyttävää haiautettua sähköntuotantoa ja vähähiilisiä markkinoita ja organisoida sähkömarkkinat joustavammin sekä integroida uusiutuvan energian tuottajat, uudet energiapalvelujen tarjoajat, energian varastointi ja kulutusjousto tehokkaasti niihin. Direktiivillä halutaan antaa kuluttajille parempi mahdollisuus osallistua sähkömarkkinoille uusin tavoin samalla turvaten kuluttajien oikeudet entistä paremmin.

Hyvin toimivat markkinat ovat keskeinen uusiutuvan energian käyttöönoton mahdollistava tekijä luomalla joustavuutta ja innovointia palkitsevan markkinakehityksen. Sähkömarkkinadirektiivillä pyritään poistamaan sähkön sisämarkkinoiden toteuttamisen tiellä vielä olevia esteitä.

Jäsenvaltioiden on tullut saattaa direktiivin edellyttämä lainsäädäntö voimaan viimeistään 31.12.2020. Komissio on antanut Suomelle virallisen huomautuksen sähkömarkkinadirektiivin voimaan saattamisen viivästymisen johdosta 3.2.2021.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

1.2.1.1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä

Komissio antoi 30.11.2016 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (COM(2016) 864 final)³ osana puhtaan energian pakettia (Clean Energy for all Europeans). Direktiiviehdotus oli osa kahdeksan säädöksen kokonaisuutta. Samassa yhteydessä komissio julkaisi vaikutusarvion ehdotetun sisämarkkina-kokonaisuuden EU-tason vaikutuksista (SWD(2016) 410 final)⁴.

Ehdotuksen yhtenä tärkeimmistä tavoitteista on tuoda asiakas sähkömarkkinoiden keskiöön varmistamalla tämän mahdollisuus osallistua sähkömarkkinoille helposti ja turvallisesti. Keinoina ehdotettiin kilpailun lisäämistä sähkömarkkinoilla, kansalaisten energiayhteisöjä, pienempiä resurssikokonaisuuksia suuremmiksi yhdisteleviä aggregaattoreita ja asiakkaan tiedonsaannin pa-

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0027&qid=1624950415494>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32019L0944>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:0864:FIN>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0410&qid=1671017737420>

rantamista. Myös kanta- ja jakeluverkkoyhtiöiden velvoite hankkia järjestelmäpalveluita markkinoilta sekä mahdollisuus omistaa varastointi- ja järjestelmäpalveluita tuottavia laitteistoja nähtiin keskeisinä keinoina kilpailun edistämässä.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle direktiiviehdotusta koskevan kirjelmän U 6/2017 vp⁵ 2.2.2017, jossa se kannatti asiakkaan roolin kasvattamista sähkömarkkinoilla ja markkinaperusteisen hinnoittelun periaatetta. Valtioneuvosto kuitenkin katsoi, että vähittäismarkkinoiden sääntely EU-tasolla tulisi pitää riittävän yleisluontoisena. Komission tapaan valtioneuvosto kannatti ajatusta, että haavoittuvien asiakkaiden asemaan vaikutetaan muilla keinoin kuin sähkön hinnoittelulla.

Valtioneuvosto ei kannattanut komission ehdotusta sähkön vähittäismarkkinoiden tiedonvaihdon menetelmien harmonisoinnista eurooppalaisella tasolla, vaan katsoi, että tiedonvaihtoa kehitettäessä tulisi ennemmin huomioida jo olemassa olevat kattavat kansalliset ratkaisut. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan lainsäädännöllä ei myöskään tulisi liikaa ohjata toimijoiden ratkaisuja älymittareiden toiminnallisuuksista ja ominaisuuksista. Sen sijaan tulisi keskittyä järjestelmien rajapintojen yhdenmukaistamiseen.

Direktiiviehdotuksella haluttiin rajoittaa kanta- ja jakeluverkonhaltijoiden mahdollisuuksia omistaa, käyttää ja operoida varastointilaitteistoja, sähköautojen lataustoimintaa ja järjestelmäpalveluita. Valtioneuvosto piti monopoliasemassa olevien verkkoyhtiöiden markkinoille osallistumisen rajaamista perusteltuna, mutta katsoi, että yhtiöille tulisi kuitenkin sallia varastointilaitteistojen käyttö ja omistus sähkömarkkinoiden ulkopuolella verkon omiin tarpeisiin. Samoin valtioneuvosto katsoi, että kantaverkonhaltijalla tulisi säilyä mahdollisuus omistaa nopeita, 15 minuutissa aktivoituvia häiriöreservejä sekä normaaliin jännitteensäätöön tarvittavia laitteistoja.

Eduskunnan talousvaliokunta antoi 30.3.2017 lausuntonsa valtioneuvoston kirjelmästä (TaVL 19/2017 vp)⁶. Valiokunta piti direktiiviehdotuksen tavoitteita, eli avoimuutta, syrjimätöntä pääsyä markkinoille ja markkinaehtoista hinnoittelua, kannatettavina. Samalla olisi kuitenkin varmistettava, että ehdotettu markkinamekanismi todella toimii tehokkaasti asiakkaan eduksi. Valiokunta painotti, että kuluttajan roolin kasvaessa markkinoilla myös säätelyn tulee mahdollistaa kustannus- ja resurssitehokkaat toimintamallit. Sääntelyllä ei tulisi rajata palveluiden ja teknologian kehitystä, vaan sillä tulee varmistaa järjestelmien yhteensopivuus. Samalla tulee kiinnittää huomiota erilaisten asiakas- ja kuluttajasegmenttien tarpeisiin.

Talousvaliokunta piti verkkoyhtiöiden sähkömarkkinoille osallistumisen tiukkaa rajaamista direktiiviehdotuksen keskeisenä lähtökohtana. Valiokunta kuitenkin katsoi, että kantaverkkoyhtiön on voitava omistaa sähköverkkoon kiinteästi liittyvät ja toimitusvarmuuden kannalta keskeiset laitteistot. Samoin pidettiin tärkeänä, että varastointilaitteistojen käyttö ja omistus olisi verkkoyhtiöille jatkossakin mahdollista sähkömarkkinoiden ulkopuolella verkon omiin tarpeisiin. Valiokunta painotti myös häiriöreservien keskeisyyttä järjestelmän toimitusvarmuudelle ja yhtyi valtioneuvoston kantaan siitä, että kantaverkon haltijalla tulee olla mahdollisuus nopeiden häiriöreservien omistamiseen. Näitä näkökohtia korostaen talousvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan.

⁵ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/U_6+2017.aspx

⁶ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/TaVL_19+2017.aspx

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle uudelleenlaadittua direktiiviehdotusta koskevan jatkokirjelmän UJ 36/2018 – U6 2017 vp⁷ 12.12.2018. Alkuperäisessä kirjelmässä Suomi totesi, että se ei kannata vähittäismarkkinoiden tiedonvaihdon menetelmien harmonisointia eurooppalaisella tasolla. EU-tason neuvotteluissa asiaa koskevan artiklan 24 sanamuotoa oli nyt muutettu, ja harmonisoinnin sijaan ehdotettiin, että komissio voisi antaa säädöksiä järjestelmien yhteensopivuuden varmistamiseksi. Valtioneuvosto katsoi, että Suomi voi hyväksyä ehdotetun toimintamallin. Jatkokirjelmä toimitettiin eduskunnan talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten, joka totesi 14.12.2018 saapuneen ilmoituksen mukaan, ettei toimenpiteitä tarvita.

Direktiiviehdotusta käsiteltiin EU:n neuvostossa ja sen valmisteluelimissä marraskuusta 2016 toukokuuhun 2019. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi lausuntonsa direktiiviehdotuksesta 1.6.2017 (C/2017/288/91)⁸ ja Euroopan alueiden komitea 13.7.2017 (C/2017/342/79)⁹.

Euroopan parlamentin vastuuvaliokuntana toimi teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE). Direktiiviehdotusta käsiteltiin ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnassa, joka antoi ITRE:lle lausuntonsa (AD/2017/604859)¹⁰ 24.11.2017. ITRE julkaisi direktiiviehdotusta koskevan mietintönsä (A/2018/44)¹¹ 27.2.2018. Ehdotuksesta julkaistiin Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma 26.3.2019 (TA/2019/ 226)¹².

EU:n neuvosto hyväksyi direktiiviehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä 22.5.2019. Direktiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 14.6.2019¹³.

1.2.1.2 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus sähkön sisämarkkinoista

Komissio antoi 30.11.2016 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähkön sisämarkkinoista (COM(2016) 861 final)¹⁴, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*, osana puhtaan energian pakettia (Clean Energy for all Europeans). Asetusehdotuksella pyrittiin vahvistamaan nykyisiä markkinaehtoisia mekanismeja sähkön saannin varmistamiseksi kilpailukykyisesti. Keskeisenä periaatteena korostettiin asiakkaan mahdollisuutta hyötyä markkinoiden luomista mahdollisuuksista ja lisääntyneestä kilpailusta. Ehdotuksella määriteltiin perusperiaatteet eri sähkön markkinapaikkojen toiminnalle pitkälti olemassa olevien verkkosääntöjen pohjalta. Lisäksi komissio ehdotti uusia toimenpiteitä kantaverkkoyhtiöiden alueellisen käyttötoiminnan kehittämiseksi ja jakeluverkkoyhtiöiden paremman osallistumisen varmistamiseksi.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle asetusehdotusta koskevan kirjelmän U 7/2017 vp¹⁵ 2.2.2017, jossa se kannatti komission perusperiaatteita sähkömarkkinoiden toteuttamiseksi. Valtioneuvosto katsoi, että markkinarakenteiden tulisi mahdollistaa kaikille tuotanto-, kulutus- ja joustoresursseille tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kaikille markkinapaikoille. Valtioneuvosto kannatti tasevastuun ulottamista kaikille toimijoille ja tuotantomuodoille komission kannan mukaisesti.

⁷ <https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/UJ+36/2018>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2017:288:TOC>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AC%3A2017%3A342%3ATOC>

¹⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=EP:ENVI_AD\(2017\)604859](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=EP:ENVI_AD(2017)604859)

¹¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=EP:P8_A\(2018\)0044](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=EP:P8_A(2018)0044)

¹² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=EP:P8_TA\(2019\)0226](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=EP:P8_TA(2019)0226)

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2019:158:TOC>

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:0861:FIN>

¹⁵ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Documents/U_7+2017.pdf

Valtioneuvosto katsoi, että kaikkia tuotantomuotoja tulisi kohdella tasapuolisesti sekä verkkoon pääsyn että resurssien ajojärjestyksen määrittelyn osalta. Valtioneuvosto tuki komission ehdotusta syrjimättömästä ja markkinapohjaisesta resurssien ajojärjestyksen määrittelystä. Pienen kokoluokan uusiutuvalle energialle ja pienen kokoluokan sähkön ja lämmön yhteistuotannolle ehdotettuja poikkeuksia tästä periaatteesta ei kuitenkaan pidetty tarpeellisena.

Valtioneuvosto ei kannattanut komission ehdotuksen mukaisten kantaverkkoyhtiöiden alueellisten käyttökeskusten perustamisesta. Valtioneuvosto katsoi, että ehdotuksen mukainen käyttökeskus hoitaisi kantaverkkoyhtiöiden järjestelmävastuun piiriin kuuluvia tehtäviä, joita ei voida siirtää pois kansallisesta hallinnasta. Valtioneuvosto myös piti käyttökeskuksille esitettyä organisaatiomallia hyvin raskaana ja katsoi niiden aiheuttavan lisätyötä sääntelyviranomaisille. Valtioneuvosto ei kannattanut komission ehdotusta EU-tasoisien elimen luomisesta jakeluverkkoihin liittyvien asioiden hoitamiseen. Ehdotetun mallin katsottiin olevan raskas elimelle kaavailuihin tehtäviin verrattuna, eikä uuden organisaation perustamista pidetty siten tarpeellisena.

Eduskunnan talousvaliokunta antoi valtioneuvoston kirjelmästä lausuntonsa (TaVL 20/2017 vp)¹⁶ 30.3.2017. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetulla sääntelyllä luotaisiin tietyiltä osin raskaampia hallinnollisia järjestelmiä, kuin mikä olisi ehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätöntä. Kantaverkkoyhtiöiden käyttökeskusten muodostamista pidettiin tarpeettoman raskaana järjestelmänä. Valiokunta kiinnitti myös huomiota ehdotuksen mukaisten eri markkinapaikkojen hintakattojen muodostamiseen, ja suhtautui kriittisesti saman hintakaton käyttöön kaikilla markkinapaikoilla. Talousvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan näitä näkökohtia korostaen.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle uudelleenlaadittua asetusehdotusta koskevan jatkokirjelmän UJ 35/2018 vp¹⁷ 4.12.2018. Alkuperäisessä kirjelmässä Suomi totesi, että se ei kannata pienen kokoluokan toimijoille ehdotettuja poikkeuksia markkinaehtoisen ajojärjestyksen määrittelystä. Lopulliseen ehdotukseen oli päätymässä muotoilu, jossa näille ehdotuksessa määritellyille tuotantomuodoille tulisi antaa etusija ajojärjestyksestä muodostettaessa. Valtioneuvosto katsoi, että Suomi voi hyväksyä ehdotuksen neuvottelutilanne huomioiden.

Neuvotteluissa oli rajattu kantaverkkoyhtiöiden alueellisten käyttökeskusten toimivaltuuksia ja niiden tehtäviä oli selkeytetty. Valtioneuvosto katsoi kehityksen menneen parempaan suuntaan, ja katsoi Suomen voivan hyväksyä ehdotetun lähestymistavan. Jakeluverkkoyhtiöiden yhteistyöelimen osalta ehdotuksessa otettiin nyt huomioon paremmin eri kokoiset jakeluverkkoyhtiöt ja osallistuvien yritysten vaatimuksia oli kehitetty parempaan suuntaan. Näillä muutoksilla valtioneuvosto katsoi, että Suomi voi hyväksyä jakeluverkkoyhtiöiden yhteistyöelimen perustamisen. Jatkokirjelmä toimitettiin eduskunnan talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten. Valiokunta päätti 14.12.2018, ettei toimenpiteitä tarvita.

Asetusehdotusta käsiteltiin EU:n neuvostossa ja sen valmisteluelimissä marraskuusta 2016 ke-säkuuhun 2019. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi ehdotuksesta lausuntonsa 1.6.2017 (C/2017/288/91)¹⁸ ja Euroopan alueiden komitea 13.7.2017 (C/2017/342/79)¹⁹.

¹⁶ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/TaVL_20+2017.pdf

¹⁷ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2018-AK-229025.pdf>

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2017:288:TOC>

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AUTO/?uri=OJ:C:2017:342:TOC>

Euroopan parlamentin vastuuvaiokuntana toimi teollisuus-, tutkimus- ja energiavaiokunta (ITRE). Asetusehdotusta käsiteltiin ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden vaiokunnassa, joka antoi ITRE:lle lausuntonsa (2016/0379(COD))²⁰ 7.12.2017. ITRE julkaisi asetusehdotusta koskevan mietintönsä (A8-0042/2018)²¹ 27.2.2018. Ehdotuksesta julkaistiin Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma 26.3.2019 (TA/2019/227)²².

EU:n neuvosto hyväksyi asetusehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä 22.5.2019. Asetus julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 14.6.2019²³.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Sähkömarkkinoiden kehittämiseksi ja sähkömarkkinadirektiivin toimeenpanon tueksi asetettiin syyskuussa 2016 työ- ja elinkeinoministeriön Älyverkkotyöryhmä, jonka tarkoituksena oli selvittää älyverkkojen mahdollisuuksia sähkömarkkinoille. Sen tehtävänä oli selvittää ja esittää konkreettisia toimia, joilla älykäs sähköjärjestelmä voi palvella asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistää toimitusvarmuuden ylläpitoa.

Älyverkkotyöryhmä loi toimikautensa alussa yhteisen vision, jossa asiakas nostettiin tulevaisuuden älykkään sähköjärjestelmän keskiöön. Vision toteuttamiseksi se laati toimenpide-ehdotuksia, jotka on koottu 24.10.2018 julkaistuu loppuraporttiin²⁴. Keskeiset ehdotukset käsittelivät muun muassa markkinaehtoista kulutusjoustoja, itsenäisten joustopalveluntarjoajien toimimista markkinoilla ja energiavarojen käyttöä kilpailtuna toimintana. Työryhmä kuului toimikautensa aikana yhteensä 59 asiantuntijaa ja teetti yhteensä 15 selvitystä työnsä tueksi.

Toimeenpanon tueksi teetetut selvitykset ovat saatavilla työ- ja elinkeinoministeriön Älyverkkotyöryhmän hankesivulla osoitteessa tem.fi/alyverkot.

Älyverkkotyöryhmän toimikauden päätyttyä puhtaan energian paketin säädösten ja työryhmän ehdotusten toimeenpanoon liittyvää yhteistyötä ja vuoropuhelua eri sidosryhmien välillä on jatkettu Energiaviraston syyskuussa 2019 asettamassa älyverkkoforumissa. Forumissa keskeisesti käsiteltäviä teemoja ovat olleet muun muassa pienempiä resurssikonaisuuksia suuremmiksi yhdistelevien itsenäisten aggregaattoreiden pääsy markkinoille, asiakaskeskeisen vähittäismarkkinamallin edistäminen ja jakeluverkonhaltijoiden velvollisuus hyödyntää markkinoilla saatavilla olevaa joustoja verkon varman käytön varmistamiseksi, siirtorajoitusten hallitsemiseksi sekä kehittämisvelvollisuuden edellyttämällä tavoin vaihtoehtona verkkoinvestoinneille.

Älyverkkoforumin keskustelun pohjalta Energiavirasto laatii konkreettisia ehdotuksia työ- ja elinkeinoministeriölle lainsäädännön kehittämiseksi. Forum on toistaiseksi ottanut tällä tavoin kantaa, kun se laati aloitteen kesäkuussa 2020 itsenäisiä aggregaattoreita koskevan lainsäädän-

²⁰ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/commissi-
ons/envi/avis/2017/609648/ENVI_AD\(2017\)609648_FI.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/commissi-
ons/envi/avis/2017/609648/ENVI_AD(2017)609648_FI.pdf)

²¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rap-
ports/2018/0042/P8_A\(2018\)0042_FI.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rap-
ports/2018/0042/P8_A(2018)0042_FI.pdf)

²² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-
26/0227/P8_TA-PROV\(2019\)0227_FI.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-
26/0227/P8_TA-PROV(2019)0227_FI.pdf)

²³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32019R0943>

²⁴ <https://tem.fi/alyverkot>

nön kehittämistarpeista sekä Pohjoismaisesta yhteistyöstä sähkömarkkinadirektiivin vaatimukset huomioiden (1150/403/2020)²⁵. Toimeenpanon tueksi tehty Energiaviraston aloitteet ovat saatavilla osoitteessa energiavirasto.fi/alyverkkoforum.

Kuluttaja-asiamies teki 4.6.2021 työ- ja elinkeinoministeriölle aloitteen sähkömarkkinalainsäädännön kehittämiseksi (KKV/688/03.01/2021)²⁶. Aloitteessaan kuluttaja-asiamies ehdotti muun muassa ennakkolaskutuksen kieltämistä sähkön vähittäismyynnissä.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Ministeriö on pyytänyt hallituksen esityksen luonnoksesta lausuntoja 4.11.2021. Valmistelutyössä on lisäksi tehty yhteistyötä oikeusministeriön, valtiovarainministeriön, Energiaviraston, Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja kuluttajariitalautakunnan kanssa.

Sähkömarkkinadirektiivin toimeenpanon noudattamisen edellyttämä sähkömarkkinalainsäädäntö kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 22 kohdan nojalla maakunnan toimivaltaan. Maakunnan sähkömarkkinoita sääntelee maakuntalaki 102/2015 (landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstifning om elmarknaden).

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EY muuttamisesta

2.1.1 Markkinapohjaiset toimitushinnat ja yleispalvelu

Sähkömarkkinadirektiivin 5 artiklan mukaan sähköntoimittajilla on oltava vapaus määrittää hinta, jolla ne toimittavat sähköä asiakkaille. Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimet toimittajien välisen tehokkaan kilpailun varmistamiseksi. Jäsenvaltioiden on varmistettava energiaköyhien ja heikossa asemassa olevien kotitalousasiakkaiden suojele pääsääntöisesti sosiaalipolitiikalla tai muilla keinoin kuin puuttamalla julkisin toimin sähköntoimitusten hinnoitteluun.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioilla on lisäksi mahdollisuus soveltaa energiaköyhille tai heikossa asemassa oleville kotitalousasiakkaille toimitettavan sähkön hinnoitteluun julkisia toimia. Näiden toimien on täytettävä artiklan 4 ja 5 kohdissa säädetyt edellytykset.

Artiklan 6 kohdan mukaan siirtymäkautena, jonka aikana toimittajien välinen kilpailu sähköntoimitussopimuksista muotoutuu tehokkaaksi, ja jotta aikaansaadaan täysin markkinapohjainen sähkön vähittäishinnoittelu 1 kohdan mukaisesti, jäsenvaltiot saavat soveltaa julkisia toimia kotitalousasiakkaille ja mikroyrityksille toimitettavan sähkön hinnoitteluun, jos nämä asiakkaat eivät ole 3 kohdan mukaisten julkisten toimien edunsaajia. Näiden toimien on täytettävä artiklan 4 ja 7 kohdissa säädetyt edellytykset. Artiklan 7 kohdan mukaan 6 kohdan mukaisten julkisten toimien on oltava 4 kohdassa säädettyjen edellytysten mukaisia, ja a) niihin on liitettävä toimenpiteitä tehokkaan kilpailun saavuttamiseksi ja menetelmä näiden toimenpiteiden edistymisen arvioimiseksi; b) ne on vahvistettava käyttäen menetelmää, jolla varmistetaan toimittajien syrjimätön kohtelu; c) niissä sovellettava hinta on vahvistettava kustannukset ylittävälle tasolle,

²⁵ https://energiavirasto.fi/documents/11120570/22799651/Energiavirasto_Riippumattomat_Aggregaattorit.pdf/c266c8ac-5d02-6b52-f0a9-e8f0cc31500d/Energiavirasto_Riippumattomat_Aggregaattorit.pdf

²⁶ <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/lausunnot/aloite-temlle-sahkomarkkinalainsaadannon-kehittamiseksi/>

joka mahdollistaa tehokkaan hintakilpailun; d) ne on suunniteltava siten, että minimoidaan mahdolliset kielteiset vaikutukset sähkön tukkumarkkinoihin; e) niiden avulla on varmistettava, että kaikilla tällaisten julkisten toimien edunsaajilla on mahdollisuus valita kilpailuun perustuvilla markkinoilla olevia tarjouksia ja heille annetaan vähintään neljännesvuosittain suoraan tietoa kilpailuun perustuvilla markkinoilla saatavilla olevista tarjouksista ja säästöistä, erityisesti dynaamisen hinnan sähkösovimuksista, ja niiden avulla on varmistettava, että heitä autetaan siirtymisessä markkinapohjaisten tarjousten käyttöön; f) niiden avulla on varmistettava, että 19 ja 21 artiklan nojalla kaikilla tällaisten julkisten toimien edunsaajilla on oikeus saada ja heille tarjotaan älymittareita, jotka asennetaan ilman asiakkaille koituvia alkuvaiheen lisäkustannuksia, ja että heille tiedotetaan suoraan mahdollisuudesta asennuttaa älymittareita ja annetaan tarvittavaa apua; ja g) ne eivät saa johtaa suoriin ristisubventioihin niiden asiakkaiden, joiden sähköntoimitusten hinnat määräytyvät vapailla markkinoilla, ja niiden asiakkaiden, joiden sähköntoimitusten hintoja säännellään, välillä. Artiklan 4 kohdan mukaan sähköntoimitusten hinnoitteluun sovellettavien julkisten toimien on oltava seuraavanlaisia: a) niiden on oltava yleisen taloudellisen edun mukaisia eivätkä ne saa ylittää sitä, mikä on tarpeen niillä tavoitellun yleisen taloudellisen edun saavuttamiseksi; b) niiden on oltava selkeästi määriteltyjä, avoimia, syrjimättömiä sekä todennettavissa olevia; c) niiden avulla on turvattava se, että unionin sähköalan yritykset voivat tarjota asiakkaille palvelujaan tasapuolisesti; d) niiden on oltava ajallisesti rajoitettuja sekä toimien edunsaajien osalta oikeasuhteisia; ja e) ne eivät saa syrjivästi aiheuttaa markkinaosuudelle lisäkustannuksia.

Jäsenvaltioiden on ilmoitettava 3 ja 6 kohdan mukaisesti toteutetut toimenpiteet komissiolle. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys siitä, miksi asetettua tavoitetta ei ole voitu saavuttaa riittävän tehokkaasti muilla keinoilla, miten varmistetaan 4 ja 7 kohdassa säädettyjen vaatimusten noudattaminen ja mitä vaikutuksia ilmoitetuilla toimenpiteillä on kilpailuun. Ilmoituksessa on kuvattava toimenpiteiden edunsaajat ja toimenpiteiden kesto ja niiden kohteena olevien kotitalousasiakkaiden lukumäärä ja selitettävä, miten säännellyt hinnat on määritetty. Jäsenvaltioiden on lisäksi toimitettava komissiolle viimeistään 1.1.2022 ja 1.1.2025 kertomukset, joissa käsitellään tämän artiklan täytäntöönpanoa sekä tämän artiklan nojalla toteutettujen julkisten toimien tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta ja arvioidaan edistymistä toimittajien välisen tehokkaan kilpailun saavuttamisessa ja siirtymisessä markkinapohjaisiin hintoihin.

Sähkömarkkinadirektiivin 11 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimittajat voivat kansallisen sääntelykehityksen perusteella tarjota dynaamisen hinnan sähkösovimuksia. Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella tarkoitetaan direktiivissä sähköntoimitussopimusta, jossa toimitetun sähkön hinta seuraa sähkön pörssihintaa. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne loppuasiakkaat, joille on asennettu älymittari, voivat pyytää dynaamisen hinnan sähkösovimuksen tekemistä vähintään yhdeltä toimittajalta ja jokaiselta toimittajalta, jolla on enemmän kuin 200 000 loppuasiakasta.

Sähkömarkkinadirektiivin 27 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikilla kotitalousasiakkailta ja jäsenvaltioiden harkinnan mukaan myös pienillä yrityksillä on oikeus saada yleispalvelua eli määrätyn laatuista sähköntoimituksia niiden alueella markkinapohjaisin, helposti ja selkeästi verrattavin, avoimin ja syrjimättömin hinnoin. Yleispalvelun varmistamista varten jäsenvaltiot voivat nimetä toimituksista viime kädessä vastaavan tahon. Yleispalvelu pantava täytäntöön avoimella ja syrjimättömällä tavalla, eikä se saa haitata 4 artiklan mukaista vapautta valita toimittaja.

2.1.2 Aggregointisopimus ja oikeus vaihtaa palveluntarjoajaa

Direktiivin 12 artiklan mukaan toimittajan tai aggregointia harjoittavan markkinaosapuolen vaihtaminen on toteutettava mahdollisimman lyhyessä ajassa. Aggregoinnilla tarkoitetaan direktiivissä toimintaa, jossa yhdistetään usean verkon käyttäjän kuormia tai tuottamaa sähköä myytäväksi, ostettavaksi tai huutokaupattavaksi sähkömarkkinoilla. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkaalla, joka haluaa sopimusehtoja noudattaen vaihtaa toimittajaa tai aggregointia harjoittavaa markkinaosapuolta, on oikeus vaihtoon korkeintaan kolmen viikon kuluessa pyynnön esittämisestä. Viimeistään vuonna 2026 tekninen prosessi sähköntoimittajan vaihtamiseksi saa kestää enintään 24 tuntia ja sen on oltava mahdollinen kaikkina arkipäivinä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ainakaan kotitalousasiakkailta ja pieniltä yrityksiltä ei peritä vaihtamiseen liittyviä maksuja.

Direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikilla asiakkailla on vapaus ostaa ja myydä muita sähköalan palveluja, aggregointi mukaan lukien, kuin toimitusta riippumatta näiden sähköntoimitussopimuksesta ja näiden valitsemasta sähköalan yrityksestä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos loppuasiakas haluaa tehdä aggregointisopimuksen, loppuasiakas on siihen oikeutettu ilman suostumusta sähköalan yrityksiltään. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppuasiakkailta on oikeus saada kaikki asiaankuuluvat kulutusjoustoja koskevat tiedot tai tiedot toimitetusta ja myydystä sähköstä maksutta vähintään kerran laskutuskaudesta kohti, jos asiakas sitä pyytää. Jäsenvaltioiden on erityisesti varmistettava, että toimittaja ei sovelle asiakkaisiinsa syrjiviä teknisiä ja hallinnollisia vaatimuksia, menettelyjä tai maksuja sen perusteella, onko näillä sopimus aggregointia harjoittavan markkinaosapuolen kanssa.

2.1.3 Sähköntoimitussopimusten vertailuvälineet

Sähkömarkkinadirektiivin 14 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ainakin kotitalousasiakkailta ja mikroyrityksillä, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kWh, on maksutta käytettävissään vähintään yksi väline toimittajien tarjousten, mukaan lukien dynaamisen hinnan sähkösopimuksia koskevat tarjoukset, vertailuun. Jäsenvaltioiden on nimitettävä toimivaltainen viranomainen, joka vastaa luotettavuusmerkkien antamisesta vaatimukset täyttävälle vertailuvälineille ja sen varmistamisesta, että luotettavuusmerkin saaneet vertailuvälineet täyttävät jatkuvasti vaatimukset. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat antaa vertailuvälineen viranomaisen tai julkisen elimen ylläpidettäväksi. Asiakkaille on tiedotettava tällaisten välineiden saatavuudesta.

2.1.4 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu

Sähkömarkkinadirektiivissä säädetään kolmentyyppisistä riitojenratkaisumenettelyistä: 1) artiklassa 26 säädetty yleinen riitojenratkaisumenettely loppuasiakkaille, 2) artiklassa 6 ja 17 säädetty verkkoon ja markkinoille pääsyyn liittyviä erityiset riitojenratkaisumenettelyt sekä 3) artikloissa 59 ja 60 annetut säännökset sääntelyviranomaisen toimivaltaan kuuluvista riitojenratkaisumenettelyistä.

2.1.4.1 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppuasiakkaille

Direktiivin 26 artiklassa säädetään loppuasiakkaiden oikeudesta tuomioistuinten ulkopuoliseen riitojenratkaisuun. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppuasiakkailta on käytettävissään yksinkertaiset, oikeudenmukaiset, avoimet, riippumattomat, tehokkaat ja toimivat tuomioistuinten ulkopuoliset menettelyt direktiivin mukaisesti vahvistettuja oikeuksia ja velvollisuuksia koskevien riitojen ratkaisemiseksi riippumattoman mekanismin, kuten energia-asioiden oikeusasiamiehen tai kuluttajansuojaelimen tai sääntelyviranomaisen, avulla.

Kuluttajia koskevien riitojenratkaisumenettelyjen on täytettävä kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2013/11/EU vahvistetut laatuvaatimukset ja tarvittaessa niihin on sisällytettävä korvaus- ja hyvitysjärjestelmiä.

Sähkömarkkinadirektiivissä on erilliset määritelmät loppuasiakkaalle ja kotitalousasiakkaalle. Loppuasiakkailla tarkoitetaan direktiivissä asiakkaita, jotka ostavat sähköä omaan käyttöönsä. Tämän vuoksi mahdollisuus tuomioistuinten ulkopuoliseen riitojenratkaisumenettelyyn on direktiivin mukaan järjestettävä kuluttajien lisäksi myös elinkeinonharjoittajille, jotka ostavat sähköä omaan käyttöönsä.

Artiklan 3 kohdan mukaan energia-alan yritysten osallistuminen kotitalousasiakkaiden osalta tuomioistuinten ulkopuolisiin riitojenratkaisumenettelyihin on pakollista, ellei jäsenvaltio osoita komissiolle, että muut menettelyt ovat yhtä tehokkaita.

2.1.4.2 Verkkoon ja markkinoille pääsyyn liittyviä erityistapauksia koskevat riitojenratkaisumenettelyt

Direktiivin 6 artiklassa säädetään kolmannen osapuolen pääsystä verkkoon. Artiklan 2 kohdan mukaan siirto- tai jakeluverkonhaltija voi evätä verkkoon pääsyn, jos verkon kapasiteetti ei ole riittävä. Epäämiselle on esitettävä asianmukaiset perustelut, jotka pohjautuvat puolueettomiin ja teknisesti ja taloudellisesti perusteltuihin kriteereihin. Jäsenvaltioiden tai, jos jäsenvaltio on niin säätänyt, kyseisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisten on varmistettava, että näitä kriteereitä sovelletaan johdonmukaisesti ja että verkon käyttäjä, jolta pääsy on evätty, voi turvautua vaihtoehtoiseen riitojenratkaisumenettelyyn.

Direktiivin 17 artiklassa säädetään kulutusjoustosta aggregoinnin välityksellä. Jäsenvaltioiden on sallittava, että loppuasiakkaat, mukaan lukien kulutusjousto aggregoinnin välityksellä tarjoavat loppuasiakkaat, osallistuvat tuottajien rinnalla syrjimättömästi kaikille sähkömarkkinoille. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että siirtoverkonhaltijat ja jakeluverkonhaltijat lisäpalveluja hankkiessaan kohtelevat kulutusjousto aggregoinnin välityksellä tarjoavia markkinaosapuolia tuottajien rinnalla syrjimättömästi niiden teknisten valmiuksien mukaisesti. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden asiaa koskeva sääntelykehys sisältää aggregointia harjoittavien markkinaosapuolten ja muiden markkinaosapuolten välisen riitojenratkaisumenettelyn, mukaan lukien tasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

2.1.4.3 Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltaan kuuluvat riitojenratkaisumenettelyt

Direktiivin 59 artiklassa säädetään sääntelyviranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sääntelyviranomaisille annetaan toimivaltuudet, joiden nojalla ne voivat suorittaa artiklassa tarkoitettut tehtävät. Sääntelyviranomaisella on oltava muun muassa valtuudet ratkaista riitoja 60 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla. Sääntelyviranomaisen toimivaltaan kuuluvat riitojenratkaisumenettelyt koskevat yksinomaan siirto- tai jakeluverkonhaltijaa koskevia valituksia (60 artiklan 2 kohta).

Direktiivin 59 artiklan 5 kohdan mukaan, jos on nimetty riippumaton järjestelmävastaava, sääntelyviranomaisen on sille artiklan 1 ja 3 kohdassa asetettujen tehtävien lisäksi mm. toimittava riitojenratkaisuviranomaisena riippumattoman järjestelmävastaavan ja siirtoverkon omistajan välillä kaikissa valituksissa, joita kumpi tahansa osapuoli tekee 60 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Direktiivin 59 artiklan 6 kohdan mukaan, kun siirtoverkonhaltija on nimetty VI luvun 3 jakson mukaisesti, sääntelyviranomaiselle osoitetaan tämän artiklan 1 ja 3 kohdan nojalla annettujen

tehtävien ja toimivaltuuksien lisäksi ainakin seuraavat tehtävät ja toimivaltuudet: c) toimia vertikaalisesti integroituneen yrityksen ja siirtoverkonhaltijan välillä riitojenratkaisuviranomaisena 60 artiklan 2 kohdan nojalla tehtyjen valitusten osalta.

Direktiivin 60 artiklan 2 kohdan mukaan, jos jokin osapuoli haluaa tehdä valituksen siirto- tai jakeluverkonhaltijasta tästä direktiivistä johtuvien kyseisen verkonhaltijan velvoitteiden osalta, se voi osoittaa valituksensa sääntelyviranomaiselle, joka tekee riitojenratkaisuviranomaisena asiasta päätöksen kahden kuukauden kuluessa valituksen vastaanottamisesta. Tätä määräaikaa voidaan pidentää kahdella kuukaudella, jos sääntelyviranomainen pyytää lisätietoja. Tätä pidentettyä määräaikaa voidaan pidentää edelleen valituksen tekijän suostumuksella. Sääntelyviranomaisen päätös on sitova, paitsi jos ja siihen asti, kun se kumotaan muutoksenhaussa.

Direktiivin 60 artiklan 3 kohdan mukaan kuka tahansa haittaa kärsinyt osapuoli, jolla on oikeus tehdä valitus 59 artiklan mukaisesti tehdystä menetelmästä tai, jos sääntelyviranomaisella on velvollisuus neuvotella, ehdotetuista tariffeista tai menetelmistä, voi kahden kuukauden kuluessa tai jäsenvaltioiden asettaman lyhyemmän ajanjakson kuluessa päätöksen tai päätösehdotuksen julkaisemisesta esittää valituksen vaatien päätöksen uudelleentarkastelua. Valituksella ei ole lykkäävää vaikutusta.

Direktiivin 60 artiklan 6 kohdan mukaan edellä 2 ja 3 kohdassa tarkoitettut valitukset eivät rajoita unionin oikeuden tai kansallisen oikeuden mukaisen muutoksenhakuoikeuden käyttöä. Artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisella tasolla on olemassa sopivat järjestelmät, joiden mukaisesti osapuoli, jota sääntelyviranomaisen päätös koskee, voi hakea siihen muutosta elimeltä, joka on riippumaton asianomaisista osapuolista ja hallituksista.

Unionin tuomioistuin on antanut vuonna 2020 kaksi ennakkoratkaisupyyntöä koskevaa tuomiota, jotka koskevat sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY, (jäljempänä *vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivi*), 3 artiklan 7 ja 13 kohdassa ja liitteen I 1 kohdan f alakohdassa säädettyä yleistä tuomioistuinten ulkopuolista riitojenratkaisumenettelyä sekä kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäviä ja toimivaltuuksia sen toimiessa tuomioistuinten ulkopuolisena riitojenratkaisuelimenä (Tuomiot C-578/18²⁷, Tapaus Energiavirasto ja C-360/19²⁸, Tapaus Crown van Gelder BV).

Tuomio C-578/18 (Tapaus Energiavirasto) liittyy Suomen lainsäädäntöön ja siinä Energiavirastolle annettuihin tehtäviin. Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan, että vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklaa on tulkittava siten, ettei artikla velvoita jäsenvaltioita antamaan sääntelyviranomaiselle direktiivin liitteen I 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettua toimivaltaa kotitalousasiakkaiden ja verkonhaltijoiden välisen riitojen ratkaisemiseen ja myöntämään tämän johdosta kotitalousasiakkaalle, joka on tehnyt sääntelyviranomaiselle valituksen verkonhaltijasta, 37 artiklassa tarkoitettun osapuolen asemaa ja oikeutta hakea muutosta päätökseen, jonka sääntelyviranomainen on tehnyt tällaisen valituksen johdosta. Unionin tuomioistuimen mukaan yhdestäkään vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivin säännöksestä ei käy ilmi, että jäsenvaltioiden pitäisi osoittaa juuri sääntelyviranomaiselle eikä millekään muulle viranomaiselle toimi-

²⁷ [https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessio-
nid=206226C6822CFA83EBDA43FA325D2C8B?text=&docid=222588&pageIndex=0&do-
clang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20865260](https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessio-
nid=206226C6822CFA83EBDA43FA325D2C8B?text=&docid=222588&pageIndex=0&do-
clang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20865260)

²⁸ [https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=232148&pageIndex=0&do-
clang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20865807](https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=232148&pageIndex=0&do-
clang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20865807)

valta tuomioistuinten ulkopuoliseen riitojenratkaisuun kotitalousasiakkaiden ja sähköalan yritysten, erityisesti verkonhaltijoina toimivien yritysten, välillä. Unionin tuomioistuimen mukaan edellä todetusta seuraa, että jäsenvaltiot voivat antaa toimivallan kotitalousasiakkaiden ja sähköyhtiöiden välisten riitojen ratkaisemiseen tuomioistuinten ulkopuolella muulle viranomaiselle kuin sääntelyviranomaiselle, kunhan tähän tehtävään osoitettu viranomainen on vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivin johdanto-osan 54 perustelukappaleessa, 3 artiklan 7 ja 13 kohdassa sekä liitteen I 1 kohdan f alakohdassa asetettujen vaatimusten mukaisesti riippumaton ja käyttää toimivaltaansa soveltamalla valitusten käsittelyssä nopeita, tehokkaita, avoimia, yksinkertaisia ja kohtuuhintaisia menettelyjä, joiden avulla riidat kyetään ratkaisemaan oikeudenmukaisesti ja nopeasti. Unionin tuomioistuimen mukaan niiden tilanteiden osalta, joissa jäsenvaltio päättää uskoa tämän toimivallan sääntelyviranomaiselle, säädetään vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 11, 16 ja 17 kohdassa, että osapuolen asema ja oikeus muutoksenhaakuun tuomioistuimessa sääntelyviranomaisen päätöksestä on tunnustettava kotitalousasiakkaalle.

Tuomio C-360/19 (Tapaus Crown van Gelder BV) koskee puolestaan Alankomaiden lainsäädäntöä, jonka sähkölain (Elektriciteitswet 1998) 51 §:n 1 momentin mukaan osapuoli, jolla on riita verkonhaltijan kanssa siitä, miten tämä hoitaa tehtäviensä ja käyttää valtuuksiaan tai täyttää velvoitteensa tämän lain nojalla, voi tehdä valituksen kansalliselle sääntelyviranomaiselle. Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan aiempaan tuomioon C-578/18 viitaten, että vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklassa ei velvoiteta jäsenvaltioita antamaan sääntelyviranomaiselle toimivaltaa sähkökuluttajien ja verkonhaltijoiden välisten riitojen ratkaisemiseen vaan sen mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tämän toimivallan muulle viranomaiselle. Unionin tuomioistuin kuitenkin jatkoi, että riitojenratkaisuviranomaiselle kuuluva toimivalta ei edellytä sitä, että valittajan ja valituksen kohteena olevan verkonhaltijan välillä on suora suhde, kun jäsenvaltio on antanut toimivallan sääntelyviranomaiselle.

2.1.5 Varastointilaitteistojen käyttö ja omistus

Direktiivin 36 artiklassa säädetään jakeluverkonhaltijoiden ja 54 artiklassa siirtoverkonhaltijoiden mahdollisuudesta omistaa energiavarastoja. Molempien artikloiden 1 kohdan mukaan verkonhaltijat eivät saa omistaa, kehittää, hallinnoida tai operoida energiavarastoja.

Direktiivin 36 ja 54 artiklojen 2 kohdan perusteella jäsenvaltiot voivat sallia poikettavan artiklojen 1 kohdan säännöksestä, jos varastot ovat täysin integroituja verkkokomponentteja ja sääntelyviranomainen on hyväksynyt menettelyn. Direktiivin 63 johdantokappaleen mukaan energiavarastojen ollessa täysin integroituja verkkokomponentteja, joita ei käytetä tasehallintaan tai siirtorajoitusten hallintaan, ei niiden osalta olisi edellytettävä, että ne noudattavat järjestelmä-vastaaviin sovellettavia tiukkoja varastojen omistamista, kehittämistä, hallinnointia tai operointia koskevia rajoituksia, mikäli sääntelyviranomainen tämän hyväksyy. Tällaisiin täysin integroituihin verkkokomponentteihin voivat kuulua sellaiset energiavarastot kuin kondensaattorit tai vauhtipyörät, jotka tarjoavat tärkeitä verkon varmuuteen ja luotettavuuteen liittyviä palveluja ja mahdollistavat osaltaan verkon eri osien synkronoinnin.

Direktiivin 36 ja 54 artiklojen 2 kohdan perusteella jäsenvaltiot voivat sallia poikettavan 1 kohdan periaatteesta myös siinä tapauksessa, että muille osapuolille ei ole avoimen, läpinäkyvän ja syrjimättömän tarjouskilpailun perusteella myönnetty oikeutta omistaa energiavarastoja taikka muut osapuolet eivät kykene tuottamaan kyseisiä palveluja kohtuullisin kustannuksin ja oikea-aikaisesti. Tällöin poikkeuksen soveltaminen edellyttää sääntelyviranomaisen hyväksyntää sekä arviota poikkeuksen tarpeellisuudesta sekä etukäteistä hankintamenettelyn ehtojen arviointia ja hyväksyntää. Sääntelyviranomainen voi laatia ohjeita tai hankintasopimuksia koskevia lausekkeitä auttaakseen verkonhaltijoita varmistamaan hankintamenettelyn oikeudenmukaisuuden.

Jos verkonhaltijalle on myönnetty direktiivin 36 ja 54 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu jälkimmäinen poikkeus, on direktiivin 36 artiklan 3 kohdan ja 54 artiklan 4 kohdan mukaan sääntelyviranomaisen toteutettava vähintään joka viides vuosi julkinen kuuleminen siitä, onko muilla osapuolilla mahdollisuutta ja kiinnostusta investoida energiavarastoihin. Jos kuuleminen osoittaa, että kolmannet osapuolet kykenevät omistamaan, kehittämään, käyttämään tai hallinnoimaan tällaisia varastoja kustannustehokkaasti, sääntelyviranomaisen on varmistettava, että verkonhaltijat luopuvat tällaisesta toiminnasta asteittain 18 kuukauden kuluessa. Sääntelyviranomaiset voivat sallia osana luopumismenettelyä, että verkonhaltijat saavat kohtuullisen korvauksen energiavarastoista luopumisesta, erityisesti saadakseen takaisin energiavarastoihin tekemiensä investointien jäännösarvon.

Direktiivin 36 artiklan 3 kohtaa ja 54 artiklan 4 kohtaa ei sovelleta täysin integroituihin verkko-komponentteihin eikä sellaisten uusien akkuvarastojen tavanomaiseen poistoaikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös tehdään direktiivin vaatimusten mukaisesti jakeluverkonhaltijan osalta ennen 4.7.2019 ja siirtoverkonhaltijan osalta ennen vuotta 2024.

Siirtoverkonhaltijoita koskee lisäksi 54 artiklan 3 kohdan vaatimus, jonka mukaan poikkeuksen myöntämistä koskeva päätös on ilmoitettava komissiolle ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöelimelle, jäljempänä *ACER*, yhdessä pyyntöä koskevien merkityksellisten tietojen ja poikkeuksen perustelujen kanssa.

2.1.6 Jakeluverkonhaltijoita koskevat velvoitteet

2.1.6.1 Verkon luotettava, tehokas ja varma käyttö

Direktiivin 31 artiklassa säädetään jakeluverkonhaltijan tehtävistä. Jakeluverkonhaltijan on artiklan 6 kohdan mukaisesti tehtävä jakeluverkon tehokkaan, luotettavan ja varman käytön varmistamiseksi tarvittavien tuotteiden ja palveluiden hankinta puolueettomasti, avoimesti ja syrjimättömästi. Hankintaa koskevat säännöt laaditaan koordinoitusti siirtoverkonhaltijoiden ja asiaan kuuluvien markkinaosapuolten kanssa. Sääntelyviranomaisen on vahvistettava tuotteiden ja palvelujen tarjontaan sovellettavat ehdot syrjimättömällä ja kustannuksia vastaavalla tavalla.

Artiklan 8 kohdan mukaisesti verkon varman käytön varmistamiseksi tarvittavien tuotteiden ja palveluiden hankinnassa jäsenvaltion on varmistettava kaikkien vaatimukset täyttävien markkinaosapuolten tehokas osallistuminen edellyttämällä, että sääntelyviranomaiset ja jakeluverkonhaltijat määrittävät tiiviissä yhteistyössä kaikkien markkinaosapuolten sekä siirtoverkonhaltijoiden kanssa tekniset vaatimukset markkinalle osallistumiselle markkinoiden ominaisuuksien ja markkinatoimijoiden valmiuksien pohjalta.

Taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut on artiklan 7 kohdan mukaan hankittava avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti, paitsi jos sääntelyviranomaisen on arvioinut, että taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta, ja on myöntänyt tätä varten poikkeuksen. Velvoitetta ei sovelleta täysin integroituihin verkkokomponentteihin.

Jakeluverkonhaltijoiden on artiklan 9 kohdan mukaan myös tehtävä yhteistyötä siirtoverkonhaltijoiden kanssa, jotta verkkoon liitetyt markkinaosapuolet voivat tosiasiallisesti osallistua vähittäis-, tukku- ja tasehallintamarkkinoille. Jakeluverkossa sijaitsevista resursseista lähtöisin olevien tasehallintapalvelujen toimittamisesta on sovittava sähkökauppa-asetuksen 57 artiklan ja sähkösiirtoverkon käyttöä koskevista suuntaviivoista annetun komission asetuksen (EU) 2017/1485 182 artiklan mukaisesti.

Jäsenvaltio tai nimetty toimivaltainen viranomainen voi 31 artiklan 10 kohdan mukaisesti sallia, että jakeluverkonhaltijat harjoittavat muuta kuin tässä direktiivissä ja sähkökauppa-asetuksessa säädettyä toimintaa, jos toiminta on jakeluverkonhaltijoiden direktiivin tai sähkökauppa-asetuksen mukaisten velvoitteiden hoitamiseksi tarpeen ja sääntelyviranomaisen on arvioinut poikkeuksen tarpeellisuuden. Säännös ei rajoita jakeluverkonhaltijoiden oikeutta omistaa, kehittää, hallinnoida tai käyttää muita verkkoja kuin sähköverkoja, jos jäsenvaltio tai nimetty toimivaltainen viranomainen on myöntänyt tällaisen oikeuden.

2.1.6.2 Jouston käyttö jakeluverkoissa

Direktiivin 32 artiklassa säädetään kannustimista jouston käyttämiseksi jakeluverkoissa. Jäsenvaltion on artiklan mukaisesti mahdollistettava jakeluverkonhaltijoiden joustopalvelujen hankinta ja kannustettava siihen jakeluverkon käytön ja kehittämisen tehostamiseksi. Joustopalveluiden piiriin luetaan siirtorajoitusten hallinta jakeluverkonhaltijoiden alueilla. Jakeluverkonhaltijoiden on hankittava tällaiset palvelut avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti, paitsi jos sääntelyviranomaisen on todennut, että palvelujen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta, tai että hankinta johtaisi vakaviin markkinoiden vääristymiin tai lisäksi siirtorajoituksia.

Artiklan 2 kohdan mukaan hankittaville joustopalveluille on määritettävä eritelmät ja tarvittaessa standardoidut tuotteet vähintään kansallisella tasolla joko jakeluverkonhaltijan tai sääntelyviranomaisen toimesta. Näin varmistetaan markkinaosapuolten tosiasiallinen ja syrjimätön osallistuminen. Jakeluverkonhaltijoiden on varmistettava keskinäinen tiedonvaihto resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi ja markkinoiden kehittämiseksi. Jakeluverkonhaltijoiden on saatava tällaisten palvelujen hankkimisesta asianmukainen korvaus, joka kattaa vähintään näille aiheutuneet kohtuulliset tähän liittyvät kustannukset.

2.1.6.3 Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet

Direktiivin 33 artiklassa säädetään sähköajoneuvojen latauspisteistä. Artiklan lähtökohtana on, etteivät jakeluverkonhaltijat saa omistaa, kehittää, hallinnoida tai käyttää sähköajoneuvojen latauspisteitä. Poikkeuksena ovat jakeluverkonhaltijan omistamat omassa käytössä olevat yksityiset latauspisteet.

Lisäksi jäsenvaltiot voivat sallia sen, että jakeluverkonhaltijat omistavat, kehittävät, hallinnoivat tai käyttävät sähköajoneuvojen latauspisteitä, jos säädetty edellytykset täyttyvät. Jakeluverkolle sallittu poikkeus edellyttää sääntelyviranomaisen hyväksymän avoimen, läpinäkyvän ja syrjimättömän tarjouskilpailun järjestämistä, jonka pohjalta muille osapuolille ei ole myönnetty oikeutta omistaa, kehittää, hallinnoida tai käyttää sähköajoneuvojen latauspisteitä tai muut osapuolet eivät kyenneet tuottamaan kyseisiä palveluja kohtuullisin kustannuksin ja oikea-aikaisesti. Lisäksi jakeluverkon tulee tällöin taata kolmansien osapuolten pääsy infrastruktuuriin, eikä se saa harjoittaa syrjintää verkon käyttäjien tai verkon käyttäjäryhmien välillä eikä varsinkaan toimia siihen omistussuhteessa olevia yrityksiä suosivalla tavalla.

Jäsenvaltioiden on vahvistettava tarvittava sääntelykehys, jolla helpotetaan yleisesti saatavilla olevien ja yksityisten latauspisteiden liittämistä jakeluverkkoihin vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/94/EU soveltamista rajoittamatta. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava jakeluverkonhaltijoiden ja latauspisteitä omistavien, kehittävien, käyttävien ja hallinnoivien tahojen välinen yhteistyö syrjimättömältä pohjalta myös verkkoon liittämisen osalta.

2.1.7 Siirtoverkonhaltijan tehtävät

Sähkömarkkinadirektiivin 40 artiklassa säädetään siirtoverkonhaltijan tehtävistä. Siirtoverkonhaltijan on toimittava tiiviissä yhteistyössä viereisten siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden kanssa täyttäessään tehtävänsä sen osalta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset sähkönsiirtovaatimukset pitkällä aikavälillä, sekä varman, luotettavan ja tehokkaan siirtoverkon käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä taloudellisten edellytysten mukaisesti. Tähän lukeutuvat tehtävät lisäpalvelujen hankkimisesta käyttövarmuuden turvaamiseksi, alueellisten koordinoitikeskusten välisen yhteistyön ja koordinoinnin puitteiden hyväksymisestä, osallistumisesta eurooppalaisen ja kansallisten resurssien riittävyysarviointien laatimiseen sekä tehtävät siirtoverkkojen digitalisoinnista ja tiedonhallinnasta, mukaan lukien tiedonhallintajärjestelmien kehittäminen, kyberturvallisuus ja tietosuoja muiden viranomaisten toimivaltaa rajoittamatta.

Artiklan 40 kohdassa 3 säädetään lisäksi, että siirtoverkonhaltijoiden on otettava huomioon alueellisten koordinoitikeskusten antamat suositukset tehtäviä hoitaessaan.

2.1.7.1 Lisäpalveluiden hankinta

Artiklan 40 kohdassa 4 säädetään edellytyksistä tasehallintapalveluiden hankinnalle. Palvelut on hankittava avoimin, syrjimättömin ja markkinapohjaisin menettelyin kaikkien vaatimusten täyttävien sähköalan yritysten ja markkinaosapuolten osallistuminen varmistuen. Erityisesti tulee huomioida uusiutuvista lähteistä peräisin olevaa energiaa tarjoavat markkinaosapuolet, kulutusjoustoja tarjoavat markkinaosapuolet, energiavarastojen haltijat ja aggregointia harjoittavat markkinaosapuolet. Siirtoverkonhaltijoiden ja sääntelyviranomaisten on määritettävä markkinoiden teknisten ominaisuuksien pohjalta tekniset vaatimukset osallistumiselle näille markkinoille yhteistyössä kaikkien markkinaosapuolten kanssa.

Myös kohdan 5 mukaiseen taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalvelujen hankintaan sovelletaan avoimeen, syrjimättömään ja markkinapohjaiseen menettelyyn perustuvaa hankintaa, ellei sääntelyviranomaisen ole arvioinut, että tällaisten lisäpalveluiden markkinapohjainen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta, ja on myöntänyt tätä varten poikkeuksen. Kohdan 7 mukaan velvoitetta hankkia taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluja ei sovelleta täysin integroituihin verkkokomponentteihin.

Artiklan 6 kohdan mukaan siirtoverkonhaltijoiden tai sääntelyviranomaisen on vahvistettava avoimessa ja osallistavassa prosessissa taajuuteen vaikuttamattomille lisäpalveluille tekniset vaatimukset ja tarvittaessa standardoidut markkinatuotteet vähintään kansallisella tasolla yhdessä asiaankuuluvien verkon käyttäjien ja jakeluverkonhaltijoiden kanssa. Lisäksi on varmistettava kaikkien markkinaosapuolten tosiasiallinen ja syrjimätön osallistuminen, mukaan lukien uusiutuvista lähteistä peräisin olevaa energiaa tarjoavat markkinaosapuolet, kulutusjoustoja harjoittavat markkinaosapuolet, energiavarastojen haltijat ja aggregointia harjoittavat markkinaosapuolet.

2.1.7.2 Uusien tuotantolaitosten ja energiavarastojen liittäminen siirtoverkkoon

Direktiivin 42 artiklassa säädetään uusien tuotantolaitosten ja energiavarastojen liittämisestä siirtoverkkoon. Siirtoverkonhaltijan on julkaistava avoimet ja tehokkaat menettelyt uusien tuotantolaitosten ja energiavarastojen liittämiseksi siirtoverkkoon syrjimättömällä tavoin. Liittymistä ei voida kieltää vetoamalla käytettävissä olevassa verkkokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin, kuten siirtorajoituksiin siirtoverkon syrjäisemmissä osissa. Siirtoverkonhaltija voi kuitenkin rajoittaa taattua liittymiskapasiteettia tai tarjota liitäntäjä toi-

minnallisia rajoituksia noudattaen varmistaakseen taloudellisen tehokkuuden uusien tuotantolaitosten tai energiavarojen osalta, jos sääntelyviranomaisen on hyväksynyt tällaiset rajoitukset. Rajoitukset on otettava käyttöön avointen ja siviilimättömien menettelyjen perusteella ja siten, että ne eivät luo perusteettomia esteitä markkinoille pääsvelle. Jos tuotantolaitos tai energiavaro huolehtii rajoittamattoman liitännän varmistamiseen liittyvistä kustannuksista, rajoituksia ei sovelleta.

2.1.8 Sääntelyviranomaisen tehtävät

Direktiivin 59 artiklassa säädetään sääntelyviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista. Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan sääntelyviranomaisen tulee yhteistyössä muiden sääntelyviranomaisten kanssa varmistaa, että Sähkö-ENTSO ja EU DSO -elin noudattavat direktiivistä tai muualta sääntelystä johtuvia velvoitteitaan myös rajat ylittävien kysymysten osalta sekä ACERin päätöksiä. Jos sääntelyviranomaiset eivät ole päässeet sopimukseen neljän kuukauden kuluessa yhteydenpidon aloittamisesta määrittääkseen yhdessä velvoitteiden noudattamatta jättämisen, asia saatetaan ACERin päätettäväksi Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/942 6 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan sääntelyviranomaisen hyväksyy tuotteet ja hankintamenettelyn taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalvelujen osalta.

Artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan sääntelyviranomaisen varmistaa, että siirtoverkonhaltijat asettavat rajayhdysjohtokapasiteetin mahdollisimman laajasti saataville sähkökauppaasetuksen 16 artiklan mukaisesti.

Artiklan 1 kohdan l alakohdan mukaan sääntelyviranomaisen seuraa ja arvioi siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden suoriutumista älykkään verkon kehittämisessä käyttäen rajallista joukkoa indikaattoreita sekä julkaisee joka toinen vuosi kansallisen raportin, jossa esitetään suosituksia.

Artiklan 1 kohdan o alakohdan mukaan sääntelyviranomaisen seuraa dynaamisen hinnan sähkösopimusten ja älykkäiden mittausjärjestelmien käytön vaikutuksia sekä 1 kohdan z alakohdan mukaan itse tuotetun sähkön kulutukseen sekä kansalaisten energiayhteisöihin kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamista.

Artiklan 9 kohdan mukaan sääntelyviranomaisten on markkinoiden avoimuuden lisäämiseksi annettava julkisesti saataville yksityiskohtaiset tiedot menetelmistä ja kustannuksista, joita on käytetty kyseessä olevien verkkotariffien laskennassa, siten, että kaupallisesti arkaluonteiset tiedot pidetään luottamuksellisina, jotta kaikki, joita asia koskee, saavat kaikki siirto- ja jakelutariffeja koskevat tarvittavat tiedot ja niitä koskevat 60 artiklan 3 kohdassa tarkoitettut päätökset tai päätösehdotukset.

Direktiivin 61 artiklassa säädetään sääntelyviranomaisten alueellisesta yhteistyöstä rajat ylittävissä kysymyksissä. Artiklan 2 kohdan mukaan sääntelyviranomaisten on tehtävä yhteistyötä vähintään alueellisella tasolla koordinoidakseen alueellisen tason toimintoja suorittavien tahojen yhteistä valvontaa sekä koordinoidakseen yhteistyössä muiden asianomaisten viranomaisten kanssa kansallisten, alueellisten ja eurooppalaisten resurssien riittävyysarviointien yhteistä valvontaa.

Direktiivin 62 artiklassa säädetään sääntelyviranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista alueellisten koordinoitikeskusten osalta. Sääntelyviranomaisten on tehtävä yhteistyötä käyttöalu-

eella, jonne alueellinen koordinoitikeskus on sijoittautunut. Sääntelyviranomaisten on hyväksyttävä ehdotus alueellisen koordinoitikeskuksen perustamiseksi sekä sen toimintaan liittyvät kohtuulliset kustannukset, joista siirtoverkonhaltijat vastaavat ja, jotka otetaan huomioon tariffeja laskettaessa. Sääntelyviranomaisten on lisäksi hyväksyttävä yhteistyöhön perustuva keskinäinen päätöksentekomenettely sekä ehdotettava yhteisesti mahdollisia lisätehtäviä ja lisävaltuuksia, joita käyttöalueen jäsenvaltiot voisivat antaa alueelliselle koordinoitikeskukselle.

Sääntelyviranomaisten on myös varmistettava, että alueellisella koordinoitikeskuksella on käytössään kaikki henkilöstövoimavarat sekä tekniset, fyysiset ja taloudelliset voimavarat, joita ne tarvitsevat direktiivin mukaisten velvoitteidensa täyttämiseksi ja tehtäviensä toteuttamiseksi riippumattomasti ja puolueettomasti. Lisäksi niiden on seurattava järjestelmän käytön koordinoinnin laatua ja raportoitava siitä vuosittain ACERille.

Sääntelyviranomaisten on lisäksi varmistettava direktiivin ja muun unionin oikeuden mukaisten velvoitteiden noudattaminen erityisesti rajat ylittävissä kysymyksissä ja määritettävä, onko alueellinen koordinoitikeskus jättänyt täyttämättä velvoitteensa. Jos sääntelyviranomaiset eivät ole päässeet sopimukseen neljän kuukauden kuluessa kuulemisen aloittamisesta määrittääkseen yhdessä velvoitteiden noudattamatta jättämisen, asia saatetaan ACERin päätettäväksi

Jäsenvaltioiden on artiklan 2 kohdan mukaisesti varmistettava, että sääntelyviranomaisille annetaan alueellisia koordinoitikeskuksia koskevat toimivaltuudet, joiden nojalla ne voivat suorittaa niille annetut tehtävät tehokkaasti ja joutuisasti. Sääntelyviranomaisella on oltava vähintään valtuudet pyytää tietoja alueelliselta koordinoitikeskukselta, suorittaa tarkastuksia, myös ennalta ilmoittamatta, näiden toimitiloissa sekä tehdä alueellista koordinoitikeskusta sitovia yhteisiä päätöksiä.

Artiklan 3 kohdan mukaan sen jäsenvaltion sääntelyviranomaisella, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee, on oltava toimivalta määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia alueelliselle koordinoitikeskukselle, jos se ei täytä sille asetettuja velvoitteitaan. Vaihtoehtoisesti kyseisellä sääntelyviranomaisella on oltava toimivalta ehdottaa toimivaltaiselle tuomioistuimelle, että tämä määräisi tällaisia seuraamuksia.

2.2 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus sähkön sisämarkkinoista

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista vahvistaa peruseriaatteet hyvin toimiville, yhdennetyille sähkömarkkinoille ja vahvistaa säännöt rajat ylittävää sähkön kauppaa varten sekä helpottaa hyvin toimivien ja avointen tukkumarkkinoiden syntymistä. Sähkökauppa-asetuksen 42 artiklassa säädetään siirtoverkonhaltioiden tvötä tukevien alueellisten koordinoitikeskusten tehtäviin kuuluvien koordinoitujen toimien ja suositusten tekemisestä ja hyväksymisestä. Artiklan 6 kohdan mukaan käyttöalueen jäsenvaltiot voivat jäsenvaltion tai komission ehdotuksesta ja direktiivin (EU) 2019/944 68 artiklassa perustettua komiteaa kuultuaan yhdessä päättää antaa koordinoitujen toimien esittämistä koskevan toimivallan alueelliselle koordinoitikeskukselleen yhdessä tai useammassa sähkökauppa-asetuksen 37 artiklan 1 kohdan c–p alakohdassa säädetyistä tehtävistä.

Sähkökauppa-asetus on tullut voimaan 1.1.2020.

2.3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä luodaan yhteiset puitteet uusiutuvista lähteistä peräisin

olevan energian edistämiseksi. Direktiivissä asetetaan sitova unionin tavoite, joka koskee uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian kokonaisuutta energian kokonaisloppukulutuksesta unionissa vuonna 2030. Direktiivi sisältää myös säännöt uusiutuvilla lähteillä tuotettavalle sähkölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta, itse uusiutuvilla lähteillä tuotetun sähkön kulutuksesta, uusiutuvan energian käytöstä lämmitys- ja jäähdytysalalla ja liikennealalla, jäsenvaltioiden välisestä sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisestä alueellisesta yhteistyöstä, alkuperätakuista, hallinnollisista menettelyistä sekä tiedottamisesta ja koulutuksesta. Lisäksi direktiivissä vahvistetaan kestävyyskriteerit ja kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä koskevat kriteerit biopolttoaineille, bionesteille ja biomassapolttoaineille. Määräaika direktiivin kansalliselle täytäntöönpanolle oli 30 päivää kesäkuuta 2021.

Direktiivin 17 artiklassa säädetään verkkoon liittämistä koskevasta yksinkertaisesta ilmoitusmenettelystä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön verkkoon liittämistä koskeva yksinkertainen ilmoitusmenettely, jonka mukaisesti laitokset tai itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien ja demonstraatiohankkeiden yhdistetyt tuotantoyksiköt, joiden sähköntuotantokapasiteetti on enintään 10,8 kilowattia tai sama kuin muissa kuin kolmivaiheisissa liitännöissä, liitetään verkkoon näiden tehtyä ilmoituksen jakeluverkonhaltijalle. Jakeluverkonhaltija voi rajoitetun ajan kuluessa ilmoituksesta päättää evätä pyydetyn verkkoliitännän tai ehdottaa vaihtoehtoja verkkoliitännästä perustelluista turvallisuussyistä tai järjestelmän komponenttien teknisen yhteensopimattomuuden perusteella. Jos jakeluverkonhaltija tekee myönteisen päätöksen tai jos tämä ei tee päätöstä kuukauden kuluessa ilmoituksesta, laitos tai yhdistetty tuotantoyksikkö voidaan liittää verkkoon.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia yksinkertaisten ilmoitusmenettelyjen käyttämisen sellaisille laitoksille tai yhdistetyille tuotantoyksiköille, joiden sähköntuotantokapasiteetti on suurempi kuin 10,8 kilowattia ja enintään 50 kilowattia edellyttäen, että verkon vakaus, luotettavuus ja turvallisuus säilyvät.

2.4 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/27/EU energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta (jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi*) annettiin 25.10.2012 varmistamaan EU:n energia- ja ilmastotavoitteista eli niin sanotuista 20–20–20-tavoitteista energiatehokkuutta koskevaa tavoitetta. Direktiiviä on sittemmin muutettu useita kertoja. Direktiivi sisältää sekä yksittäisiä toimenpiteitä että laajempia toimenpidekokonaisuuksia, joiden avulla on tarkoitus tehostaa energiatehokkuutta jäsenvaltioissa.

Direktiivin liitteen XII c kohdan mukaan jakeluverkonhaltijoiden on laadittava hajautetun tehokkaan yhteistuotannon tuottajien liittämistä koskevat vakioidut ja yksinkertaistetut menettelyt näiden tuottajien verkkoon liittämisen helpottamiseksi.

2.5 Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annettiin 27.4.2016 ja sitä on tullut soveltaa 25.5.2018 alkaen.

Yleisen tietosuojasetuksen soveltamisala on laaja. Tietosuojasetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista.

Yleisen tietosuojasetuksen keskeisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita ovat käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimoinnin periaate, täsmällisyys, lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate, säilytyksen rajoittaminen sekä eheys ja luottamuksellisuus. Käyttötarkoitussidonnaisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä henkilötietoja saa käsitellä myöhemmin näiden käyttötarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Tietojen minimointia koskevan periaatteen mukaan kerättävien henkilötietojen tulee olla asianmukaisia, olennaisia ja tarpeellisia niiden käsittelytarkoituksen kannalta. Henkilötietoja ei siten voida kerätä esimerkiksi ainoastaan siltä varalta, että niiden käyttö voisi myöhemmin osoittautua hyödylliseksi. Tietojen täsmällisyyttä koskeva periaate tarkoittaa, että rekisterinpitäjän on huolehdittava tietojen täsmällisyydestä. Epätarkat ja virheelliset tiedot on oikaistava tai poistettava viipymättä. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta, kohtuullisuutta ja läpinäkyvyyttä koskeva periaate puolestaan edellyttää, että henkilötietojen käsittely on lainmukaista ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvää. Henkilötietojen läpinäkyvällä käsittelyllä tarkoitetaan sitä, että rekisteröity saa tietoja itseään koskevasta henkilötietojen käsittelystä. Läpinäkyvyyden perustekijöihin kuuluvat vaatimukset, joiden mukaan tietojen on oltava helposti saatavilla ja ymmärrettäviä sekä selkeästi muotoiltuja. Säilytyksen rajoittamista koskevan periaatteen mukaan henkilötietoja voi säilyttää sellaisessa muodossa, jossa rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin pitkään kuin se on tarpeellista käsittelytarkoituksen toteutumisen kannalta. Eheyttä ja luottamuksellisuutta koskeva periaate korostaa henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta huolehtimista.

Rekisteröidyllä on myös yleisen tietosuojasetuksen mukaan oikeus saada pääsy itseään koskeviin kerättyihin

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää, että käsittelyllä on yleisen tietosuojasetuksen mukainen oikeusperuste. Keskeiset säännökset oikeusperusteista on annettu yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklassa. Yleistä tietosuojasetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista, kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi tai kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdissa säädetään kansallisista mukautuksista asetuksen mukaiseen sääntelyyn. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohtien noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely muun muassa muissa erityisissä käsittelytilanteissa siten kuin IX luvussa säädetään. Artiklan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitettujen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Käsittelyn tarkoitus määrittellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa tai, kun kysymys on 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettua käsittelystä, sen on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuojasetuksen sääntöjen soveltamista. Mukautukset voivat koskea muun muassa yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta, käsiteltä-

vien tietojen tyyppiä, asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä, joille ja tarkoituksia, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa, käyttötarkoitussidonnaisuutta, säilytysaikoja sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten. Unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

3 Nykytila ja sen arviointi

Suomi on pannut täytäntöön asianmukaisesti vuonna 2009 annettuun kolmanteen energian sisämarkkinapakettiin sisältyneiden vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivin ja verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 714/2009, jäljempänä *vuoden 2009 sähkökauppa-asetus*, vaatimukset.

Vuonna 2019 annettuun puhtaan energian paketin sähkömarkkinasäännöksiin kuuluvat sähkömarkkinadirektiivi ja sähkökauppa-asetus edellyttävät kansallisen lainsäädäntömme täydentämistä. Osa direktiivin ja asetuksen edellyttämistä uusista täytäntöönpanotoimista on toteutettu jo aiemmin vuosien 2020 ja 2021 kuluessa. Hallituksen esityksessä ei käsitellä sähkömarkkinadirektiivin aiemmin täytäntöönpanotuja säännöksiä eikä niitä koskevia kansallisia täytäntöönpanotoimia.

3.1 Sähkömarkkinadirektiivi

3.1.1 Markkinapohjaiset toimitushinnat ja yleispalvelu

Sähkömarkkinat ovat toimineet Suomessa markkinapohjaisten toimitushintojen pohjalta jo 1990-luvun loppupuolelta lähtien. Vuoden 1995 sähkömarkkinalaki (386/1995) rakentui periaatteelle, ettei Suomessa ei ole vähittäismarkkinoiden sähkötoimitushintojen sääntelyä. Energiaköyhien ja heikossa asemassa olevien kotitalousasiakkaiden suojeleminen toteutettu sosiaalipolitiikan toimilla. Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 7 b §:n mukaan toimeentulotuen perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon taloussähköstä aiheutuvat menot.

Kansallinen lainsäädäntömme täyttää lähtökohtaisesti direktiivin 5 artiklan vaatimukset sähkötoimitusten markkinapohjaisesta hinnoittelusta sekä energiaköyhien ja heikossa asemassa olevien kotitalousasiakkaiden suojelemisesta sosiaalipolitiikan keinoin. Artiklan 3 kohdan mukaisen energiaköyhille ja heikossa asemassa oleville asiakkaille suunnattujen sähkön hinnoittelun julkisten toimien käyttöön ottamiselle ei ole perusteita, koska keinot olisivat nykyisiä tukitoimia tehottomampia.

Yleispalvelusta säädetään sähkömarkkinalain 67 §:ssä. Säännöksen mukaan vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima jakeluverkonhaltijan vastuualueella, on toimitettava vastuualueella sähköä kohtuulliseen hintaan kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkökäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa (*toimitusvelvollisuus*). Jos jakeluverkonhaltijan vastuualueella ei ole vähittäismyyjää, jolla on huomattava markkinavoima, on toimitusvelvollisuus sillä vähittäismyyjällä, jonka toimitetun sähkön määrällä mitattu markkinaosuus toimitusvelvollisuuden piirissä olevien loppukäyttäjien hankkimasta sähköstä on kyseisellä vastuualueella suurin. Vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset sähkön myyntiehtot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden pii-

rissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia eikä sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Energiavirasto voi määrätä toimitusvelvollisen vähittäismyyjän toimittamaan sähköä julkisilla ehdoilla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille.

Sähkötoimituksesta viime kädessä vastaavasta tahosta säädetään sähkömarkkinalain 102 §:ssä. Pykälän mukaan jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkönjakelua vähittäismyyjästä johtuvasta syystä, ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut loppukäyttäjälle sähkönjakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että kuluttajalle toimitetaan sähköä vähintään kolmen viikon ajan ilmoituksen lähettämisestä. Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkötoimitusta toimitusvelvollisuuden piirissä olevalle loppukäyttäjälle, ennen kuin Energiavirasto on sähkömarkkinalain 67 §:n nojalla määrännyt uuden vähittäismyyjän. Loppukäyttäjän on korvattava jakeluverkonhaltijalle pykälässä tarkoitettua sähkötoimituksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Jos loppukäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, Energiavirasto määrää korvauksen suuruuden.

Sähkömarkkinalain 67 §:n mukaan toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien toimitushintojen on oltava kohtuullisia. Energiavirastolla on toimivalta puuttua hinnoitteluun jälkikäteisesti. Käytännössä toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien sähkötoimitusten hinnoitteluun ei ole puuttunut sähkömarkkinalain nojalla vuoden 1995 sähkömarkkinalain voimaantulon jälkeen. Säännöksen soveltamiskäytäntö huomioon ottaen sen voidaan katsoa täyttävän sähkömarkkinadirektiivin 5 ja 27 artiklan markkinapohjaisen hinnoittelun vaatimuksen.

3.1.2 Sähkötoimitussopimusten vertailuvälineet

Suomessa ei ole voimassa kansallista lainsäädäntöä sähkötoimitussopimusten vertailuvälineistä.

Energiavirasto ylläpitää vähittäismyyjien sähkötarjousten vertailupalveluverkkosivua sahkonhinta.fi. Verkkosivusto on hyvin tunnettu ja suosittu sähkötarjousten vertailuväline loppuasiakkaiden keskuudessa. Verkkosivusto täyttää jo nykyisellään ainakin sähkömarkkinadirektiivin 14 artiklan keskeiset vaatimukset, vaikka verkkosivuston toimintaa ei ole säännelty kansallisessa lainsäädännössä.

Suomessa toimii myös muutamia kaupallisia sähkötarjousten vertailuvälineitä.

Sähkömarkkinadirektiivin 14 artiklan säännökset edellyttävät kansallisen lainsäädäntömme täydentämistä.

3.1.3 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu

3.1.3.1 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppuasiakkaille

Sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklan mukaan loppuasiakkailta on oikeus tuomioistuinten ulkopuoliseen riitojenratkaisumenettelyyn. Jäsenvaltion tehtävänä on varmistaa artiklassa tarkoitettujen riitojenratkaisumenettelyyn toteutumisen. Kuluttajien osalta direktiivin tarkoittamana riitojenratkaisuelimenä toimii kuluttajariitalautakunta. Loppuasiakkailta tarkoitetaan direktiivissä asiakkaita, jotka ostavat sähköä omaan käyttöönsä. Direktiivin tarkoittaman yleisen riitojenratkaisumenettelyn mahdollisuus on jatkossa järjestettävä kuluttajien lisäksi myös elinkeinonharjoittajille, jotka ostavat sähköä omaan käyttöönsä.

Jäsenvaltiolla on vapaus organisoida 26 artiklan mukainen riitojenratkaisumenettely lähtökohdaisesti haluamallaan tavalla ottaen kuitenkin huomioon menettelylle asetetut vaatimukset. Artiklassa on mainittu esimerkinomaisesti, että menettely voidaan antaa energia-asioiden oikeusasiamiehen, kuluttajansuojaelimen tai sääntelyviranomaisen tehtäväksi. Jäsenvaltio ei kuitenkaan ole sidottu näihin toteuttamisvaihtoehtoihin. Artiklassa 26 tarkoitettua menettelyä ei edellytetä osapuolten muutoksenhakumahdollisuutta.

Artiklan 3 kohdan mukaan energia-alan yritysten osallistuminen tuomioistuinten ulkopuolisiin riitojenratkaisumenettelyihin on pakollista kotitalousasiakkaiden osalta, ellei jäsenvaltio osoita komissiolle, että muut menettelyt ovat yhtä tehokkaita. On tulkinnanvaraista, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan osallistumisen pakollisuudella. Ottaen huomioon viittauksen kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2013/11/EU²⁹ sekä sen, ettei menettelyyn liity muutoksenhakumahdollisuuden vaatimusta, tuntuisi perustellulta tulkita säännöstä kirjaimellisesti siten, että vain prosessiin osallistuminen olisi pakollista energia-alan yrityksille, ja että säännöksestä ei kuitenkaan seuraisi energia-alan yrityksille velvollisuutta noudattaa riitojenratkaisumenettelyssä annettua päätöstä. Kuluttajariitalautakunnasta annetun lain (8/2007) 12 §:n mukaan lautakunta voi ratkaista asian, vaikka valituksen vastapuolena oleva elinkeinonharjoittaja ei ole antanut vastausta valittajan hakemukseen. Kuluttajariitalautakuntaa koskevan lainsäädännön arvioidaan tämän vuoksi täyttävän 3 kohdan vaatimuksen energia-alan yritysten pakollisesta osallistumisesta riitojenratkaisumenettelyyn kuluttajariitalautakunnassa.

3.1.3.2 Muut riitojenratkaisumenettelyt

Kansallisessa lainsäädännössä ei ole säädetty sähkömarkkinadirektiivin 6 artiklan 2 kohdan verkkoon pääsyä koskevasta, 17 artiklan aggregointia koskevasta sekä kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltaan liittyvistä 59 artiklan 3 kohdassa ja 60 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista riitojenratkaisumenettelyistä.

Direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua verkkoon pääsyä koskevan riitojenratkaisumenettelyn osalta Energiaviraston voidaan yleisten menettelysäännösten perusteella katsoa tosiasiallisesti toimivan riitojenratkaisuelimenä, vaikka siitä ei nimenomaista säännöstä olekaan lainsäädännössä. Kysymys on kuitenkin tulkinnanvarainen.

Direktiivin 59 artiklan 5 ja 6 kohdan tarkoittamat riitojenratkaisumenettelyt liittyvät direktiivin mahdollistamiin siirtoverkonhaltijan eriyttämismalleihin, joita Suomi ei ole ottanut käyttöön. Kohtien edellyttämien riitojenratkaisumenettelyjen täytäntöönpano ei siten ole Suomessa tarpeen.

Oikeuskirjallisuudessa³⁰ on katsottu, että vanhan direktiivin 60(3) artiklaa vastaavan säännöksen tarkoituksena ei ole ollut luoda säännöstä, johon perustuen yritykset tai yksilöt voisivat hakea muutosta sääntelyviranomaisen tariffien laskentamenetelmistä tekemiin päätöksiin. Säännöksessä säädetään ainoastaan valitusmenettelyä koskevista prosessuaalisista vaatimuksista.

²⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0011&qid=1635251023297>

³⁰ Christopher Jones et al. EU Energy Law, Volume I: The Internal Energy Market. 2016, Kappaleet 6.111-6.115.

Nämä prosessuaaliset vaatimukset koskevat valitusajan pituutta ja valituksen tekemisen oikeusvaikutuksia. Energiaviraston päätöksiä koskevaa muutoksenhakua ja valituksen tekemisen oikeusvaikutuksia koskeviin kansallisiin säännöksiin ei tältä osin ole tarvetta tehdä muutoksia.

Edellisen perusteella kansallista lainsäädäntöämme olisi täydennettävä säännöksillä, jotka täyttäisivät direktiivin 17 artiklan aggregointia koskevaa sekä 59 artiklan 3 kohdassa ja 60 artiklan 2 kohdassa mainittuja riitojenratkaisumenettelyjä koskevat jäsenvaltion velvoitteet. Lisäksi olisi perusteltua säätää nykyistä selvemmin myös direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua verkkoon pääsyä koskevasta riitojenratkaisumenettelystä.

3.1.4 Loppuasiakkaan oikeus osallistua markkinoille itsenäisesti tai aggregoituna

Sähkömarkkinalain keskeisimpiä tavoitteita on sähköverkkojen avaaminen kaikkien siirtoa haluavien käyttöön säännellyn verkkoon pääsyn kautta. Suomessa loppuasiakkaalla on mahdollisuus osallistua tuottajien rinnalla sähkömarkkinoille samoin periaattein muiden sähkömarkkinaosapuolten kanssa.

Suomessa loppuasiakkaalla on jo pääsy kaikille markkinapaikoille mukaan lukien säätösähköja reservimarkkinat loppukäyttäjän täyttäessä markkinapaikan tekniset vaatimukset. Loppukäyttäjä voi tarjota joustoa sähkömarkkinoille markkinapaikan säännöistä riippuen joko aggregoituna tai itsenäisesti. Kulutusjoustolla tarkoitetaan kysynnän vähentämisen tai lisäämisen myymistä tiettyyn hintaan järjestäytyneillä markkinoilla eli tukkumarkkinoiden markkinapaikoilla.

Sähkömarkkinalain mukaan verkonhaltijan verkkopalvelua koskevien ehtojen on luotava edellytykset jouston osallistumiseksi markkinoille. Lain 24 b §:n kieltää verkonhaltijaa asettamasta sähkökulutuksen joustolle sellaisia ehtoja, jotka estäisivät jouston tarjoamisen säätösähkömarkkinoille tai lisäpalvelua ostaville verkonhaltijoille. Tämän lisäksi kulutusjoustoon sovelletaan yleisiä sähkömarkkinalain periaatteita syrjimättömyydestä ja avoimuudesta sekä sähkömarkkinaosapuolten velvoitteita muun muassa tasevastuusta ja tiedonvaihdosta. Näin ollen kansallinen lainsäädäntömme täyttää pitkälti sähkömarkkinadirektiivin velvoitteet kulutusjouston markkinoille pääsystä.

Kantaverkkoyhtiö Fingrid on kokeillut riippumatonta aggregaattoria koskevaa kompensatiomallia säätösähkömarkkinoilla tulevaa sääntelyä silmällä pitäen. Nykyinen sähkömarkkinalainsäädäntömme ei kuitenkaan tunne riippumattoman aggregaattorin käsitettä. Sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan säännökset edellyttävät kansallisen lainsäädäntömme täydentämistä riippumattoman aggregaattorin velvoitteiden osalta.

3.1.5 Energiavarastojen käyttö ja omistus

Kansallisessa lainsäädännössä ei erikseen säädetä verkonhaltijoiden mahdollisuudesta omistaa energiavarastoja. Energiaviraston ratkaisukäytännössä on kuitenkin katsottu, että sähkömarkkinalain 77 §:n velvollisuus eriyttää sähköliiketoiminnat toisistaan ja energiavaraston luonne sähköntuotantoa tai myyntiä vastaavana liiketoimintona vaatii varastointiliiketoiminnan eriyttämisen sähköverkkoliiketoiminnasta.

Sähkömarkkinadirektiivin 36 ja 54 artiklat edellyttävät kansallisen lainsäädäntömme täydentämistä.

3.1.6 Jakeluverkonhaltijoita koskevat velvoitteet

3.1.6.1 Jouston käyttö jakeluverkoissa

Jakeluverkonhaltijoiden tehtävät jaetaan sähkömarkkinalaissa verkkotoiminnan yleisiin velvoitteisiin ja järjestelmävelvoitteisiin.

Verkonhaltijan velvoite vastata verkon luotettavasta, tehokkaasta ja varmasta käytöstä on toteutettu verkon kehittämisvelvollisuutta koskevalla säännöksellä. Jakeluverkonhaltijan on sähkömarkkinalain 19 §:n velvoite ylläpitää sähköverkkoa siten, että verkko täyttää toiminnan laatuvaatimukset ja sähkönsiirron sekä -jakelun tekninen laatu on muutoinkin hyvä. Jakeluverkonhaltijan on lisäksi lain 52 §:n mukaisessa jakeluverkon kehittämissuunnitelmassa tarkasteltava sähkönkulutuksen jouston, energiavarojen, jakeluverkonhaltijan energiatehokkuustoimenpiteiden ja muiden resurssien mahdollista käyttämistä vaihtoehtona jakeluverkon siirtokapasiteetin laajentamiselle.

Nykyisen sääntelyn perusteella jakeluverkonhaltijoiden on hankittava verkkonsa tarvitsema häviösähkö avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyiden mukaisesti. Vastaavaa markkinaehtoista muiden verkon varman käytön palveluiden hankinnan vaatimusta joustopalvelu mukaan lukien ei sähkömarkkinalaissa ole.

Sähkömarkkinadirektiivin 32 artikla edellyttää kansallisen lainsäädäntömme täydentämistä joustopalveluiden hankinnan osalta.

3.1.6.2 Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet

Sähkömarkkinalaki edellyttää jakeluverkonhaltijaa eriyttämään verkkoliiketoiminnan muusta sähköliiketoiminnasta. Sähköliiketoiminta on lisäksi eriytettävä muusta liiketoiminnasta. Sähköajoneuvojen latauspisteiden ylläpito ja hallinta katsotaan palveluliiketoiminnaksi, joka on pidettävä erillään verkkoliiketoiminnasta. Poikkeuksena ovat olleet jakeluverkonhaltijan omistamat omassa käytössä olevat yksityiset latauspisteet, joita verkonhaltijat voivat ylläpitää henkilöstönsä käyttöä varten. Nimenomaista kirjausta sähköisten ajoneuvojen latauspisteistä ei sähkömarkkinalaissa ole.

Energiavirasto on myöntänyt investointitukea sähköautojen latausverkkoihin vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/94/EU tavoitteiden mukaisesti. Investointituki myönnetään tarjouskilpailun perusteella. Tuella halutaan edistää sähkön ja biokaasun käyttöä tieliikenteessä sekä investointeja paikallisen joukkoliikenteen latausjärjestelmiin, ajoneuvojen suuritehoisiin latausjärjestelmiin ja ajoneuvojen peruslatausjärjestelmiin.

Lisäksi laki rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä (733/2020) ja maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 126 § sääntelevät sähköajoneuvojen latauspisteitä. Mainituilla laeilla pyritään parantamaan rakennusten energiatehokkuutta, lisäämään älykkään teknologian käyttöä rakennuksissa ja parantamaan sähköajoneuvojen latausmahdollisuuksia. Laeissa säädetään velvollisuuksia suunnitella ja asentaa sähköajoneuvojen latauspisteitä ja latauspistevalmiuksia.

Sähkömarkkinalainsäädäntöä on tarpeen täydentää latausinfrastruktuurin eriyttämisvaatimusten osalta.

3.1.7 Lisäpalvelut

Suomessa kaikkia verkonhaltijoita koskevat verkonhaltijoiden yleiset veloitteet: kehittämisvelvollisuus, liittämismvelvollisuus sekä siirtovelvollisuus. Sähkömarkkinalain 19 §:n kaikkia verkonhaltijoita koskeva yleinen verkon kehittämisvelvollisuus velvoittaa ylläpitämään sähköverkkoa siten, että verkko täyttää toiminnan laatuvaatimukset ja sähkönsiirron sekä -jakelun tekninen laatu on muutoinkin hyvä. Verkonhaltijan on varmistettava, että sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat luotettavasti ja varmasti, kun niihin kohdistuu normaaleja odotettavissa olevia ilmastollisia, mekaanisia ja muita ulkoisia häiriöitä. Lain 19 §:n velvoite kattaa jakeluverkonhaltijan järjestelmävelvoitteen kokonaisuudessaan.

Kantaverkonhaltija on määrätty järjestelmävastuuseen sähköverkkolupaan sisältyvässä erillisessä järjestelmävastuuta koskevassa osiossa. Järjestelmävastuuseen kuuluu koko sähköjärjestelmän ylläpitoon, kehittämiseen ja palveluiden tarjoamiseen liittyviä tehtäviä. Kantaverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin katsotaan Suomessa kuuluvan käyttövarmuuden ylläpito ja siirtojen hallinta, jännitteen ylläpito, valtakunnalliseen tasevastuuseen liittyvät tehtävät taajuuden ylläpito mukaan lukien sekä valtakunnalliseen taseselvitykseen kuuluvat tehtävät. Sähkömarkkinalain 45 §:ssä säädetään järjestelmävastuusta, 46 §:ssä valtakunnallisesta tasevastuusta, 47 §:ssä valtakunnallisesta taseselvityksestä ja 48 §:ssä järjestelmävastuuseen liittyvien palveluiden ehtojen julkaisemisesta. Järjestelmävastuuta koskevaa sääntelyä on tarkennettu työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella kantaverkonhaltijan järjestelmävastuusta (635/2013). Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi järjestelmävastuun toteuttamiseksi asettaa ehtoja siirtojärjestelmän, voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on julkaistava järjestelmävastuuseen kuuluvien palveluidensa voimassa olevat myynti- ja hankintaehdot ja niiden määräytymisperusteet ja ilmoitettava niistä Energiavirastolle. Kantaverkonhaltija hankkii järjestelmävastuun hoitamiseksi tarvitsemansa lisäpalvelut mukaan lukien tasehallintapalvelut markkinoilta tasapuolisin ja syrjimättömin menettelyin. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013; jäljempänä *valvontalaki*) 10 §:n mukaan Energiavirasto vahvistaa järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palveluiden ehdot.

Kansallisen lainsäädäntömme mukaan järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle kuuluu järjestelmävastuu koko sähköjärjestelmästä. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa kansallisen lainsäädännön nojalla tai hoitaa tosiasiallisesti jo nykyisin pääosaa tehtävistä, joita sähkömarkkinadirektiivi määrää siirtoverkonhaltijalle.

Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää kantaverkonhaltijan varmistavan, että kaikki verkon varman käytön lisäpalvelut, myös kulutusjoustopuoli ja energiavarastojen edellyttämät palvelut, ovat saatavilla. Kantaverkonhaltijan osalta lisäpalveluiden voidaan katsoa sisältävän tasehallintapalvelut sekä taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut, muttei siirto rajoitusten hallintaa. Kantaverkonhaltijan velvoitteiden osalta lisäpalvelut kattavat käyttövarmuuden ylläpitoon tarvittavia palveluita, jännitteen ja taajuuden ylläpidon sekä häiriöstä palautumisen.

Ne järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävät, jotka lukeutuvat taajuuteen vaikuttamattomiin lisäpalveluihin toteutuvat tällä hetkellä pitkälti 45 §:n järjestelmävastuun pohjalta asetettujen järjestelmäteknisten vaatimusten asettamisen kautta. Nämä taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut toteutetaan syrjimättömästi ja tasapuolisesti. Myös jakeluverkonhaltijat joutuvat jatkossa hankkimaan verkon varmaa käyttöä varten tarvitsemansa taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut markkinaehtoisesti.

Osan muutosdirektiivin määrittelemistä palveluista kantaverkonhaltija hankkii jo nykyisin markkinaehtoisesti. Pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt ovat ottaneet käyttöön uuden pienen inertian tilanteiden hallintaan tarkoitetun reservituotteen, nopean taajuusreservin (Fast Frequency Reserve, FFR). Fingrid hankkii nopeaa taajuusreserviä ylläpitämiltään markkinoilta kerran vuorokaudessa ja tarvittaessa myös ulkomailta ja reserviin voi osallistua täyttämällä tietyt tekniset kriteerit ja tekemällä Fingridin kanssa tähän oikeuttavan sopimuksen. Myös pimeäkäynnistysominaisuus hankitaan paikallisilta toimijoilta.

Myös lisäpalveluksi lukeutuvat tasehallintapalvelut hankitaan Suomessa jo nykyisin markkinaehtoisin menetelmin. Kantaverkonhaltijan tasepalvelu on avointa toimitusta tasevastaaville. Ostetun ja myydyin tasesähkön hinta määräytyy säätösähkömarkkinan hinnan mukaisesti ja hinnoittelu on markkinanehtoista.

Sähkömarkkinalakia on täydennettävä tasehallintapalveluiden ja taajuuteen vaikuttamattomille lisäpalveluille asetettujen markkinaehtoisuutta ja taajuuteen vaikuttamattomille lisäpalveluiden standardituotteita koskevien vaatimusten osalta. Jatkossa Energiavirasto joutuu arvioimaan, onko taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalveluiden hankinta taloudellisesti tehokasta ja onko nykyinen menettely riittävän markkinaehtoinen. Energiavirasto voi edellyttää joustopalveluiden kansallisten standardituotteiden määrittämistä, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän joustomarkkinoiden kehittymistä.

3.1.8 Kantaverkonhaltijan liittämismuutokset

Sähkömarkkinalain 20 §:n liittämismuutoksella turvataan sähköntuottajien ja sähkökäyttäjien pääsy verkkoon ostamaan ja myymään sähköä. Liittämismuutokset kattavat jo nykyisellään kaikki vaatimukset täyttävät uudet sähkökäyttöpaikat ja voimalaitokset. Kantaverkonhaltija on oikeus asettaa liittymälle järjestelmävastuun perusteella vaatimuksia siten, että sähköjärjestelmän käyttövarmuus ei liitynnän johdosta vaarannu. Kantaverkon alueellisten siirtorajoitusten hallintatarpeiden lisäksi voimalaitosten ja energiavarojen liittämistä tulee huomioida koko sähköjärjestelmän kyky kestää nopeita tehonmuutoksia. Tällä hetkellä Pohjoismaiden ja Suomen sähköjärjestelmän suurin sallittu voimalaitoksen liityntäteho eli niin sanottu mitoittava vika on enintään 1 300 megawattia, jonka sähköjärjestelmä kestää käyttövarmuutta vaarantamatta.

Nykyisellään liittymän liittymismaksu määräytyy liittymän keskimääräisten rakennuskustannusten perusteella. Kantaverkonhaltija ei peri muun verkoston vahvistuskustannuksia, vaan on jyvittänyt ne siirtomaksuihin. Liittymän nopeamman toteutuksen saavuttamiseen liittymällä on nykyisellään vaihtoehtona liittymispisteen sopiminen sellaiseen pisteeseen, jossa liittymän toteutus on nopeampi ja liittymätehon rajoittaminen. Kehittämismuutoksen piiriin kuuluvat toimenpiteet tulee rahoittaa tasapuolisesti siirtomaksuilla. Energiavirasto on kuitenkin laatimissaan liittymien hinnoittelumenetelmissä mahdollistanut kapasiteettivarausmaksun sekä määrittänyt sille laskentamenetelmän, jonka pohjalta verkonhaltija voi tietyin edellytyksin periä osan laskennallisista vahvistuskustannuksista liittymästä tasapuolisesti julkista listahintaa (euroa/megawatti) käyttäen. Kantaverkossa ei vielä toistaiseksi ole käytössä tällaista kapasiteettivarausmaksua.

Kantaverkonhaltija mahdollisuus rajoittaa liittymispisteen tehoa ei kuitenkaan vaikuta verkonhaltijan 19 §:n mukaiseen kehittämismuutokseen, jonka perusteella verkonhaltijan on ylläpidettävä ja vahvistettava verkkoaan sellaiseksi, että siihen voidaan liittää liittymiä täysimääräisesti sähköjärjestelmän mitoittavan vian puitteissa. Verkonhaltijan liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee myös olla tasapuolisia sekä syrjimättömiä.

Sähkömarkkinalakia on täydennettävä uudella säännöksellä, joka antaa kantaverkonhaltijalle mahdollisuuden rajoittaa verkonosan riittämättömän siirtokapasiteetin vuoksi uusien sähköntuotantolaitosten ja energiavarojen liittymispisteen tehoa liittymän toteuttamisen nopeuttamiseksi. Liittyjälle annettaisiin myös mahdollisuus parempaan palvelutasoon ja normaalista liittämiskäytännöstä poikkeavaan toteutustapaan, mikäli liittyjä ottaa lisäpalvelusta aiheutuvat kustannukset kannettavakseen. Säännöksellä halutaan helpottaa liittymistä kantaverkkoon huomioiden taatun siirtokapasiteetin rajoitukset ja taloudellinen tehokkuus.

3.2 Sähkökauppa-asetus

Suomi on antanut sähkökauppa-asetusta täydentävää lainsäädäntöä 1.9.2020 voimaan tulleilla lailla sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta (633/2020), lailla Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (634/2020) ja lailla

sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain muuttamisesta (1239/2021).

Tarvetta kansallisen lainsäädännön täydentämiseen sähkökauppa-asetuksen johdosta ei ole.

3.3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä

Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät kansalliset säädökset ja säädösmuutokset on pääosin saatettu voimaan direktiivissä asetetussa aikataulussa. Direktiivin säännökset on Suomessa saatettu voimaan muun muassa laissa biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista (393/2013), laissa biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä (446/2007), laissa biopolttoöljyn käytön edistämisestä (418/2019), laissa uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä (1145/2020) sekä sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa (587/2017) ja edellä mainittujen lakien nojalla annetuissa säädöksissä. Direktiivin vaatimuksia sisältyy paitsi energiatoimialaa koskeviin säädöksiin myös esimerkiksi valtioneutukia ja lupa- ja muita hallinnollisia menettelyitä koskevaan sääntelyyn. Direktiivin täytäntöönpano on vielä osittain kesken muun muassa energian alkuperätakuita koskevan sääntelyn osalta.

Direktiivin 17 artikla edellyttää sähkömarkkinalain täydentämistä pienimuotoisen sähköntuotannon verkkoon liittämistä koskevan yksinkertaisen ilmoitusmenettelyn osalta.

3.4 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta

Suomi on saattanut energiatehokkuusdirektiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä muun muassa energiatehokkuuslailla (1429/2014). Direktiivin liitteen XII c kohta on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä sähkömarkkinalain muuttamisesta annetulla lailla (1430/2014). Direktiivi ei edellytä tältä osin enää kansallisia täytäntöönpanotoimia.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Hallituksen esityksen tavoitteet

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan kehitetään sähköverkon joustavuutta ja vaihtoehtoisia tapoja varmistaa sähkön toimitusvarmuus erityisesti haja-asutusalueilla. Älykkäiden sähköverkkojen ja kysyntäjoustopotentiaali on hyödynnettävä täysimääräisesti. Parannetaan huoltovarmuutta kehittämällä Suomeen alan toimijoiden kanssa älykkäämpää sähköverkkoa sekä hyödyntämällä uusia energian varastointimahdollisuuksia. Säätelyä kehitetään siten, että helpotetaan energian pientuotannon hyödyntämistä kaikille osapuolille, mukaan lukien taloyhtiöt, pientalot ja maatilat. Hallitusohjelman mukaan hallitus ottaa päätöksenteossaan huomioon myös elintärkeän infrastruktuurin toimivuuden sekä väestön toimeentulon ja toimintakyvyn. Hallituksen esityksen tavoitteena on panna täytäntöön näitä pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteita.

Esityksen päätavoitteena on panna täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin vaatimat muutokset sähkömarkkinoita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Toisena keskeisenä tavoitteena on toimeenpanna työ- ja elinkeinoministeriön asettaman Älyverkkotyöryhmän loppuraportissaan lokakuussa 2018 esittämiä konkreettisia toimia, joilla älykäs sähköjärjestelmä voi palvella asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistää toimitusvarmuuden ylläpitoa. Direktiivin tavoitteena on tuoda asiakas sähkömarkkinoiden keskiöön varmistamalla asiakkaan mahdollisuus osallistua markkinoille ja suojaamalla tätä paremmin. Keinoina ehdotetaan sähkömarkkinoiden kilpailun lisäämistä, pienempiä resurssikokonaisuuksia suuremmiksi yhdisteleviä aggregaattoreita ja asiakkaan tiedonsaannin parantamista. Lisäksi tarkennetaan kanta- ja jakeluverkkoyhtiöiden mahdollisuutta omistaa varastointi- ja järjestelmäpalveluita tuottavia laitteistoja sekä velvoitetta hankkia järjestelmäpalveluita markkinaehtoisesti.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös toimenpiteitä sähkön vähittäismarkkinoilla esiintyneiden kuluttajiin kohdistuneiden epäasiallisten sopimus- ja markkinointikäytäntöjen ehkäisemiseksi. Ennakkolaskutuksen käyttö sähkön vähittäismyynnissä ehdotetaan rajattavaksi asiakaskohtaisten luottoriskien hallintatarkoituksiin. Sähköntoimitussopimusten vertailuvälineen säätelyn tavoitteena on myös ehkäistä vertailuvälineen käyttö epäasianmukaisen markkinoinnin välineenä.

4.1.2 Markkinapohjaiset toimitushinnat ja yleispalvelu

Esityksessä ehdotetaan, että toimitusvelvollisuutta koskevassa 67 §:ssä todettaisiin yksiselitteisesti, että dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus voisi olla myös toimitusvelvollisuustuote.

4.1.3 Sähköntoimitussopimusten vertailuvälineet

Sähköntoimitussopimusten vertailuvälineen ylläpitäminen ehdotetaan toteutettavaksi viranomaistehtävänä. Vertailuvälineen toteuttaminen annettaisiin Energiaviraston tehtäväksi. Sahkonhinta.fi -verkkosivuston toiminta jatkuisi pääosin nykyisellään. Verkkosivuston muuttuessa viraston lakisääteiseksi tehtäväksi, lainsäädäntöä täydennettäisiin verkkosivuston ylläpitämisen edellyttämällä toimivaltuuksilla, vähittäismyyjien oikeuksien ja velvollisuuksien määrittelyllä sekä säännöksillä, joiden avulla voidaan varmistaa, ettei verkkosivustoa käytetä sähköntoimitussopimusten epäasianmukaisen markkinoinnin välineenä. Muutokset eivät rajoita tai muuta kaupallisten vertailuvälineiden ylläpitäjien toimintaedellytyksiä nykyiseen verrattuna.

4.1.4 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu

Sähkömarkkinadirektiivin 6 artiklan 2 kohdan mukainen riitojenratkaisumenettely verkkoon pääsyn epäämistilanteissa ehdotetaan jätettäväksi Energiaviraston tehtäväksi. Myös direktiivin 17 artiklan mukainen aggregointiin liittyvä riitojenratkaisu ehdotetaan annettavaksi Energiaviraston tehtäväksi. Lainsäädäntöä selvennettäisiin riitojenratkaisumenettelyn menettelytapojen ja molempien osapuolien muutoksenhakuoikeuden osalta.

Loppukäyttäjien tekemiä valituksia koskevan direktiivin 26 artiklan mukainen riitojenratkaisumenettely ehdotetaan kuluttajien valitusten osalta jätettäväksi kuluttajariitalautakunnan yksinomaiseksi tehtäväksi. Tämä ei edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia.

Loppukäyttäjien tekemiä valituksia koskevan direktiivin 26 artiklan mukaista riitojenratkaisumenettelyä elinkeinonharjoittajien osalta varten ehdotetaan perustettavaksi energiamarkkinariitalautakunta-niminen itsenäinen lautakunta, jolle työ- ja elinkeinoministeriö tuottaisi hallinto-, kanslia-, tiedotus- ja kokoustilapalvelut. Lautakunnassa olisi palkkiopohjaisesti toimivia sivutoimisia jäseniä ja esittelijöitä. Lautakunnan menettelytavat tukeutuisivat kuluttajariitalautakunnan menettelytapasääntöihin. Lautakunta kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan.

4.1.5 Joustopalvelua tarjoava itsenäinen aggregaattori

Esityksellä pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin edellyttämää itsenäistä aggregaattoria koskevat velvoitteet. Itsenäisen aggregaattorin mahdollistaminen lainsäädännöllä edellyttää uusia toimintatapoja mittauksessa ja taseselvityksessä sekä itsenäisen aggregaattorin muille toimijoille aiheuttamien vaikutusten arviointia. Tarkempia säännöksiä itsenäisen aggregaattorin toiminnan mahdollistavista mittauksen ja sähkökaupan prosesseista annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Itsenäisellä aggregaattorilla ei ole ollut säänneltyä roolia sähkömarkkinoilla. Itsenäinen aggregaattori ohjaa asiakkaan sähkönkulutusta, sähköntuotantoa ja energiavarastoja ja tarjoaa tätä joustoa sähkömarkkinoille itsenäisesti, ohi sähkön toimitusketjun ja vaikuttaa asiakkaansa sähkötaseeseen. Lailla ehdotetaan otettavan käyttöön itsenäisen aggregaattorin toiminnasta aiheutuneen kulutusjouston aktivoinnin suorien kustannusten korvausmekanismi. Korvauksen laskentamenetelmä perustuisi itsenäisen aggregaattorin tarjoamien aggregointipalveluiden energiavaikutukseen asiakkaan avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseeseen.

Ehdotus perustuu älyverkkotyöryhmän tilaustyön³¹ pohjalta laadittuun malliin, jossa itsenäinen aggregaattori maksaisi kompensatiota asiakkaansa avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle energiasta, joka siirretään asiakkaan avoimen toimittajan tai tämän tasevastaavan sähkötaseesta itsenäisen aggregaattorin sähkötaseeseen. Lisäksi aggregaattorin ja asiakkaan avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseet korjataan.

Ehdotetussa mallissa itsenäinen aggregaattori vastaisi itse omasta tasepoikkeamastaan. Korvauksen laskentamenetelmän määrittäisi järjestelmävastaava kantaverkonhaltija ja vahvistaisi Energiavirasto. Korvausmenetelmän tulisi kohdella kaikkia sähkömarkkinoiden osapuolia tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Lisäksi sähkömarkkinadirektiivi edellyttää itsenäisen aggregaattorin markkinoille tulon hyötyjen arviointia ja huomioimista kompensatiota laskettaessa.

³¹ <https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-346-7>

4.1.6 Energiavarastojen käyttö ja omistus

Verkonhaltijoille ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin mukaisesti kieltoa harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa. Kielto ei kuitenkaan koskisi energiavarastoja, jotka katsotaan verkonhaltijan kiinteäksi verkkokomponentiksi. Direktiivin vaatimuksen mukaisesti tällaisen energiavaraston ylläpitäminen verkonhaltijan toimesta edellyttäisi Energiaviraston lupaa. Lupa olisi kuitenkin aina myönnettävä kiinteän verkkokomponentin tunnusmerkistön täyttävän energiavaraston osalta.

Energiavirasto voisi lisäksi myöntää verkonhaltijalle määräajaksi poikkeuslupan omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää muita energiavarastoja, jos verkonhaltija tarvitsee tällaisia energiavarastoja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä tai, jos kantaverkonhaltija tarvitsee tällaisten energiavarastojen tuottamia taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä. Energiavirasto arvioisi poikkeuslupaa myöntäessään, mihin energiavarastoja voidaan käyttää ja poikkeusmahdollisuuden on oltava rajattu, ettei säännellyn toiminnan ja kilpailun markkinan raja hämähä. Poikkeus kuitenkin mahdollistaisi energiavarastojen käytön verkonhaltijan lisäpalveluiksi katsottavien tehtävien hoitamiseksi tasehallintaa ja siirtojenhallintaa lukuun ottamatta. Ehdotettu poikkeussäännös helpottaisi verkonhaltijoiden osalta taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalveluiden tuottamista sekä kantaverkonhaltijan osalta myös muiden järjestelmäpalveluiden tuottamista.

Molemmissa tapauksissa energiavarastot sisältyisivät verkonhaltijan verkkoliiketoimintaan eikä liiketoimintojen eriyttämistä tarvittaisi.

4.1.7 Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet

Esityksen mukaan jakeluverkonhaltija ei saisi harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa. Jakeluverkonhaltija voisi kuitenkin ylläpitää omaan käyttöönsä varattuja sähköajoneuvojen latauspisteitä. Sähkömarkkinadirektiivin 33 artiklan 3 kohdan optiota jakeluverkonhaltijoiden poikkeuksesta harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa ei ehdoteta sisällytettäväksi kansalliseen lainsäädäntöömme.

4.1.8 Jouston käyttö jakeluverkoissa

Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää jakeluverkonhaltijan hankkivan jakeluverkon varmaa käyttöä, kehittämistä sekä jakeluverkonhaltijan alueella siirtorajoitusten hallintaa varten tarvitsemansa jouston markkinapohjaisesti. Tähän asti siirtorajoituksia on pyritty vähentämään muun muassa sääntelyllä, liittymissopimusten mekanismeilla, tariffirakenteilla tai markkinaehtoisilla mekanismeilla. Jakeluverkoissa ei Suomessa ole juurikaan ollut siirtorajoituksia normaaliolosuhteissa.

Direktiivin vaatima erillinen säännös joustopalvelua koskevien tuotteiden ja palveluiden markkinalähtöisestä hankinnasta luo uudentyyppistä kysyntää joustolle sekä tehostaa verkon käyttöä ja kehittämistä. Kaikilla vaatimukset täyttävillä sähkömarkkinoiden osapuolilla olisi mahdollisuus tarjota palveluitaan verkonhaltijoille. Yhdessä jakeluverkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden kanssa muutoksella tähdätään verkon toiminnan ja tehtävien investointien tehostumiseen.

Joustopalveluiden ehtojen yhdenmukaistamiseksi Energiavirasto määrittäisi yleiset vaatimukset joustopalveluiden hankinnalle markkinan yhdenmukaistamiseksi. Energiavirasto voisi edellyttää joustopalveluiden kansallisten standardituotteiden määrittämistä, mikäli se arvioi kansallis-

ten standardituotteiden edistävän joustomarkkinoiden kehittymistä. Muutoksella pyritään edistämään verkonhaltijoiden joustomarkkinan kehittymistä ja luomaan markkinoille yhdenmukaiset käytännöt.

Energiavirasto voisi myöntää poikkeuksen joustojen hankintavelvoitteesta sen perusteella, että tällaisten palveluiden markkinapohjainen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta tai johtaisi vakaviin markkinoiden vääristymiin tai lisäisi siirtorajoituksia.

4.1.9 Kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan liittymisehdot

Kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan liittymisehtoihin ehdotetaan lisättäväksi uusia voimalaitoksia ja energiavarastoja koskeva säännös, jonka mukaan kantaverkonhaltija ja suurjännitteisen jakeluverkon haltija ei saisi kieltäytyä liittämästä uutta voimalaitosta tai energiavarastoa vetoamalla käytettävissä olevassa verkon siirtokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin. Edellytyksenä olisi, että liittyjä korvaisi verkonhaltijalle sellaiset siirtokapasiteetin lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, joiden ei voida katsoa kuuluvan 19 §:ssä säädetyn kehittämisvelvollisuuden piiriin. Näin kantaverkonhaltija tai suurjännitteisen jakeluverkon haltija mahdollistaisi verkkoliittynän tilanteessa, jossa liityntä edellyttäisi siirtokapasiteetin lisäämistä siinä verkon osassa, johon liittymä olisi tulossa. Muutos ei vaikuttaisi verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuteen ja siirtokapasiteettia tulisi vahvistaa kohtuullisessa ajassa, jotta tehorajoitus liittymälle voidaan myöhemmin poistaa ja verkkoon liittää muitakin liittyjiä.

Poikkeuksena tästä olisivat kehittämisvelvoitteen ulkopuoliset tilanteet, joissa liittyjä pyytää normaalista käytännöstä poikkeavaa totuttamistapaa. Liittyjä on velvollinen hyvittämään verkonhaltijalle tällaiset ylimääräiset rakentamis- ja muut kustannukset. Liittyjän osallistuminen verkonhaltijan verkonrakentamisen kustannuksiin on kuitenkin perusteltua vain sellaisissa tilanteissa, jolloin liittyjä edellyttää normaalia parempaa käyttövarmuutta. Liittyjältä perittävä investoinnin aikaistamisesta aiheutuva kustannus varmistaa verkonhaltijoiden tasapuolista kohtelua, kun yhden asiakkaan tarpeesta tehty investointi ei tule toisten verkonkäyttäjien maksettavaksi.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan järjestelmävastuuseen kuuluvista liittämisen ehdoista säädettäisiin erikseen lain 45 §:ssä. Suomen voimajärjestelmän suurin sallittu tehonmuutos, jonka voimajärjestelmä kestää käyttövarmuutta vaarantamatta voimalaitoksen liittynässä eli niin sanottu järjestelmän mitoittava vika, on enintään 1 300 megawattia. Ehdotettu säännös ei vaikuttaisi kantaverkonhaltijan oikeuteen asettaa liittynälle järjestelmävastuun perusteella rajoituksia siten, että voimajärjestelmän käyttövarmuus ei liittynän johdosta vaarannu.

4.1.10 Energiaviraston valvontatehtävät

Esityksellä pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin edellyttämät kansallisten sääntelyviranomaisten uudet tehtävät ja toimivaltuudet.

Valvontalakiin sisällytettäisiin sähkömarkkinadirektiivin edellyttämät toimivaltuudet Energiavirastolle käyttöalueen alueellisten koordinoitavien tehtävien, päätöksentekomenetelmien ja kantaverkonhaltijalle aiheutuvien tariffivaikutusten vahvistamiseksi yhteistyössä muiden käyttöalueen sääntelyviranomaisten kanssa. Energiaviraston etukäteisvalvonnan valtuuksiin lisättäisiin myös velvoite vahvistaa verkonhaltijoiden verkon varman käytön palvelun ehdot.

Energiavirastolle annettaisiin myös uutena tehtävänä toimivalta jakeluverkon varmaa käyttöä varten hankittavien joustopalveluiden mahdollisten kansallisten standardituotteiden määrittelymiseksi, mikäli virasto arvioisi tällaiset tuotteet markkinan kehityksen kannalta tarpeellisiksi.

Lakiin lisättäisiin myös Energiaviraston valvontatehtävä verkonhaltijoiden älykkään verkon kehittämisen seuraamiseksi. Energiavirasto seurantatehtävät täydentyisivät myös resurssien riittävyyden arviointien seurannalla sekä eurooppalaisten sähköalan kantaverkonhaltijoiden ja jakeluverkonhaltijoiden yhteistyöelinten yhteiseurooppalaisella valvonnalla.

Sähkömarkkinalakiin lisättäisiin säännökset verkonhaltijoiden operoimia energiavarastoja koskevista lupamenettelyistä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esitysten vaikutusten arviointi perustuu työ- ja elinkeinoministeriön syyskuussa 2016 asettaman Älyverkkotyöryhmän työhön älyverkkojen mahdollisuuksista sähkömarkkinoille sekä valmistelun aikana esiin tulleisiin toiminnanharjoittajien näkemyksiin sekä oikeusministeriöltä, Energiavirastolta ja Fingrid Oyj:ltä pyydettyihin tietoihin ja arvioihin.

4.2.1 Taloudelliset ja muut vaikutukset toiminnanharjoittajiin

4.2.1.1 Vaikutukset sähköntuottajille, sähköntoimittajille ja muille palveluntarjoajille

Markkinapohjaiset toimitushinnat

Suomessa vähittäismarkkinoiden hinnoittelu perustuu markkinapohjaiseen hinnoitteluun eikä ehdotus tuo näiltä osin muutosta nykytilanteeseen.

Sähköntoimitussopimusten vertailuväline

Lähtökohtaisesti sähköntoimitusten vertailuvälinettä koskeva lakiehdotus aiheuttaisi vain vähäisiä vaikutuksia vähittäismyyjille. Uuden lain myötä vertailuvälineen käytön ehdot määriteltäisiin täsmällisemmin, mikä mahdollistaisi tarvittaessa ehtoja rikkovien vähittäismyyjien sulkemisen määräajaksi vertailupalvelun piiristä. Tämä edistäisi vähittäismyyjien tasapuolista kohtelua ja lisäisi loppukäyttäjien luottamusta vähittäismyyjiin.

Tuomioistuinten ulkopuolinen riitojenratkaisu

Tuomioistuinten ulkopuolista riitojen ratkaisua koskevien ehdotusten vaikutusten sähköntuottajiin, sähköntoimittajiin ja aggregaattoreihin arvioidaan jäävän pieniksi, vaikka käsiteltävien asiämäärien arvioidaan nousevan uusien riitojenratkaisumenettelyjen tarjoamien mahdollisuuksien myötä. Kokonaisuutena arvioiden uusien menettelyiden asiämäärien arvioidaan kuitenkin jäävän varsin pieneksi. Tämän ryhmän osalta vireille tulevien asioiden arvioidaan olevan yksittäistapauksia. Myös direktiivin 17 artiklan mukaisen riitojenratkaisumenettelyn osalta voidaan arvioida, että tapausten määrä tulee olemaan pieni, sillä aggregaattoriyritysten lukumäärä ei tule olemaan Suomessa kovin suuri. Myös tässä tapauksessa tapaukset tulevat olemaan yksittäistapauksia. Alkuvaiheessa, ennen uusien menettelytapojen vakiintumista tapauksia voidaan kuitenkin otaksua olevan ennakoitua enemmän. Riitojenratkaisumenettely parantaa erityisesti markkinoille tulevien aggregaattoriyritysten oikeusturvaa.

Joustomarkkinoiden kehittyminen

Toistaiseksi verkonhaltijoiden joustopalveluille ei ole ollut kysyntää, koska verkon vahvistaminen on ollut verrattain edullista verrattuna vaihtoehtoisiin menetelmiin. Olemassa oleva kohtuullisen tuoton sääntelymalli on mahdollistanut investoinnit verkkoon, eikä kannustimia verkkoinvestoinneille vaihtoehtoisin verkonhallintatoimiin ole juuri ollut. Joustopalveluiden markkinaehtoisella hankinnalla pyritään tehostamaan jakeluverkon käyttöä ja kehittämistä. Hallituksen esityksen yhtenä tavoitteena onkin parantaa erityisesti hajautetun tuotannon, kulutusjoustopotentialin ja energian varastopalveluiden osallistumista markkinoille.

Pohjoismaisen kulutusjoustopotentialin määrää on arvioitu vuonna 2018 pohjoismaisten yliopistojen yhteistyössä toteuttamassa selvityksessä³². Selvityksen mukaan kantaverkonhaltijan nykyään hyödynnettävissä olevan markkinaehtoisesta kulutusjoustopotentialin koko on 2,7–8,0 prosenttia sähköjärjestelmän vuotuisesta tehohuipusta. Kulutusjoustopotentialin teknisen potentialin arvioitiin kuitenkin olevan merkittävästi suurempi. Merkittävää potentialia arvioitiin olevan muun muassa sähkölämmityksessä kotitalouksissa, teollisuudessa ja palvelusektorilla. Kulutusjoustopotentialin arvioitiin olevan kokoluokaltaan jopa 30 prosenttia järjestelmän vuotuisesta huipputehosta. Kulutusjoustopotentialin taloudellista tehokkuutta ei arvioitu. Suomessa on merkittävä kulutusjoustopotentiali teollisuudessa ja sähkölämmityksessä rakennuskannassa. Suurimmat sähkökäyttäjät osallistuvat jo aktiivisesti sähkömarkkinoille. Rakennuskannan sähkölämmityksen tekniseksi kulutusjoustopotentialiksi on arvioitu noin 3 200 megawattia³³.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuonna 2017 toteuttamassa selvityksessä³⁴ on arvioitu, että verkonhaltijoiden kannalta riittävän joustokapasiteetin syntymiseen vaadittaisiin joustopotentialia kokoavia kolmansia osapuolia. Todennäköisesti vaadittaisiin automatisoituja ratkaisuja, jolloin joustomarkkinoihin osallistuminen olisi loppukäyttäjän kannalta vaivatonta ja verkonhaltijan kannalta tehokasta. Joustopalveluita tarjoavien kolmansien osapuolien osallistuminen joustomarkkinoille olisi myös hallituksen esityksen tavoitteiden mukaista.

Joustomarkkinoiden kehittymisen arvioidaan synnyttävän uusia palvelumahdollisuuksia joustoresursseja kokoaville itsenäisille aggregaattoreille sekä muille toimijoille, jotka tarjoavat esimerkiksi verkonhaltijoille soveltuvia sähkövarastointipalveluita tai lisäpalveluita. Kehittämisen edellytyksenä 1.8.2021 voimaan tullut laajentuminen edellyttää jakeluverkonhaltijoita arvioimaan verkkoinvestoinneille vaihtoehtoiset toimenpiteet ja laatimaan suunnitelman sähkökulutuksen jouston, energiavarastojen, jakeluverkonhaltijan energiatehokkuustoimenpiteiden ja muiden resurssien mahdollisesta käytämisestä vaihtoehtona jakeluverkon siirtokapasiteetin laajentamiselle. Muutos laajentaa pohjaa joustopalveluiden kysynnälle ja edistää kattavampien joustomarkkinoiden syntymistä.

Itsenäisen aggregaattorin kulutusjoustopotentialin aktivoinnista aiheutuneiden kustannusten korvaaminen

Joustopalveluita tarjoava itsenäisenäinen aggregaattori on uusi rooli sähkömarkkinoilla: se ohjaa asiakkaan sähkökulutusta, tuotantoa ja energiavarastoja ja tarjoaa tätä joustoa sähkömarkkinoille itsenäisesti ohi sähkövoiman toimituksen ketjun. Kulutusjoustopotentialissa mukana olevan kohteen sähköä hankkii sähkötoimittaja, joka vastaa kyseisen kohteen sähkökustannuksista eli siitä,

³² https://www.researchgate.net/profile/Klaus_Skytte/publication/325645485_A_review_of_demand_side_flexibility_potential_in_Northern_Europe/links/5b1f65d90f7e9b0e373df153/A-review-of-demand-side-flexibility-potential-in-Northern-Europe.pdf

³³ <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-15-3485-0>

³⁴ <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1164981/FULLTEXT01.pdf>

että kohteeseen hankitaan sähköä kulutusta vastaava määrä. Mikäli avoimen toimitusketjun ulkopuolinen toimija kuitenkin ohjaa kohteen sähkökulutusta, ei sähköntoimittaja välttämättä osaa varautua kulutuksen vaihteluun oikealla tavalla. Tällöin sähköntoimittaja saattaa hankkia kohteeseen virheellisen määrän sähköä, ja syntyy tasepoikkeama. Samalla itsenäinen aggregaattori tarjoaa tämän sähkömäärän markkinoille ilman varsinaista sähkön hankintaa ja saa siitä korvauksen. Suuressa mittakaavassa toteutettuna tämän kaltainen toiminta voi aiheuttaa häiriöitä sähkömarkkinan toimivuuteen.

Työ- ja elinkeinoministeriön älyverkkotyöryhmän tilaamassa työssä³⁵ tarkasteltiin kolmea mallia, joissa itsenäisestä aggregoinnista markkinapaikoille aiheutuvan tasepoikkeaman taloudelliset kustannukset jäivät kannettavaksi joko kohteen tasevastaavalle, kantaverkonhaltijalle tai kulutusjoustoja toteuttavalle itsenäiselle aggregaattorille. Työryhmä päätyi ehdottamaan mallia, jossa itsenäinen aggregaattori maksaa kompensatiota asiakkaansa avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle energiasta, joka siirretään asiakkaan avoimen toimittajan tai tämän tasevastaavan sähkötaseesta aggregaattorin sähkötaseeseen ja näin aggregaattori kompensoisi toiminnastaan asiakkaansa avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle aiheutuneet suorat kustannukset. Ehdotuksessa itsenäisen aggregaattorin ja asiakkaan avoimen toimittajan tai tämän tasevastaavan sähkötaseet myös korjataan taseen oikaisulla.

Ehdotettu malli on sähköjärjestelmän ja muiden markkinatoimijoiden kannalta neutraali sekä tasapuolisin eri asiakasryhmien ja markkinatoimijoiden välillä ja siinä on suurimmat kannusteet kokonaisuoptimoinnille. Mallin heikompi kannattavuus itsenäiselle aggregaattorille voi vähentää palveluista maksettavaa hyvitystä joustoon osallistuville loppukäyttäjille, mutta pienentää muille asiakkaille koituvia kustannuksia.

Itsenäisen aggregaattorin toiminnan arvioidaan lisäävän asiakkaan avoimen toimittajan tai tämän tasevastaavan kustannuksia jonkin verran, jos näillä on portfoliossaan paljon itsenäisen aggregaattorin ohjaamia resursseja. Muussa tapauksessa kustannusvaikutus on vähäinen. Itsenäisten aggregaattorien toiminnan kannattavuuteen tasepoikkeamien kompensointi vaikuttaa merkittävästi. Toiminnan tulojen ja tasepoikkeamien kompensoinnin erotuksen on arvioitu vaihtelevan vuosittain 0,3 – 1,2 miljoonan euron välillä.

Uusien tuotantolaitosten ja energiavarastojen liittäminen kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon

Ehdotuksen mukaan uuden tuotantolaitoksen ja energiavaraston kantaverkkoon tai suurjännitteeseen jakeluverkkoon liittämistä koskevissa ehdoissa voidaan liittymän toteuttamisen nopeuttamiseksi sekä liitettävän yksikön taloudellisen tehokkuuden varmistamiseksi asettaa rajoituksia liittymispisteen teholle tilanteessa, jossa liittymä edellyttäisi siirtokapasiteetin lisäämistä siinä verkon osassa, johon liittymä olisi tulossa. Jatkossa sellaisessa tilanteessa, jossa kantaverkkoa tai suurjännitteistä jakeluverkkoa rakennettaisiin yksittäisen liittyjän tarpeisiin liittyjän pyynnöstä ja poikkeamalla normaaleista liittämiskäytännöistä, liittyjä olisi velvollinen korvaamaan verkonhaltijalle aiheutuneet sellaiset siirtokapasiteetin lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, joiden ei voida katsoa kuuluvan 19 §:ssä säädetyn kehittämisvelvollisuuden piiriin.

Nykyisin liittyjän liittymismaksu muodostuu kantaverkossa listahinnoista, jotka muodostuvat liittymispisteenä olevan sähköaseman keskimääräisistä rakennuskustannuksista. Kantaverkonhaltija ei peri kantaverkon vahvistuskustannuksia vaan on jyvittänyt ne siirtomaksuihin. Liitty-

³⁵ [Vaikutustendarvio älyverkkotyöryhmän esittämistä toimista 8.10.2018](https://tem.fi/alyverkot); <https://tem.fi/alyverkot>.

män nopeamman toteutuksen saavuttamiseen liittyjällä on nykyisin vaihtoehtona liittymispisteen sopiminen sellaiseen pisteeseen, jossa liittymän toteutus on nopeampi. Kehittämismallisuuden piiriin kuuluvat toimenpiteet tulee rahoittaa tasapuolisesti siirtomaksuilla. Energiavirasto on laatimissaan liittymien hinnoittelumenetelmässä mahdollistanut myös kapasiteettivarausmaksun sekä määrittänyt sille laskentamenetelmän, jonka pohjalta verkonhaltija voi tietyn edellytyksin periä osan laskennallisista vahvistuskustannuksista liittyjiltä tasapuolisesti julkista tehopohjaista listahintaa käyttäen. Kantaverkossa ei tällä hetkellä ole käytössä kapasiteettivarausmaksua.

Ehdotus tukisi kantaverkonhaltijan nykyistä liittymiskäytäntöä ja selkeyttäisi sen perusteluita. Tähän asti tarvetta normaalista liittymiskäytännöstä poikkeaville liittymille ei juuri ole ollut, mutta tarpeen lisääntyessä säännös rajaa kehittämisselvityksien ulkopuolelle tilanteet, jossa kantaverkkoa rakennettaisiin tehottomasti käytännössä vain yksittäisten liittymien tarpeisiin. Tällöin myös kustannukset kohdistuisivat liittymän maksettavaksi, eikä niitä kohdistettaisi yhteisesti kaikille verkon käyttäjille keräämällä ne siirtotariffeissa.

4.2.1.2 Vaikutukset verkonhaltijoille

Varastointilaitteistojen käyttö ja omistus

Älyverkkoforumien esitysten mukaan jakeluverkkoyhtiöt voisivat tulevaisuudessa hyötyä energiavarastoista esimerkiksi haja-asutusalueiden latvaverkoissa, joissa lyhyet tehoiikkit aiheuttavat korkeita jännitteitä, joihin varautuminen verkkoa vahvistamalla olisi kohtuuttoman kallista. Samoin etua voisi olla toimitusvarmuuden parantamisessa haja-asutusalueilla, loistehon hallinnassa ja sähkön laadun parantamisessa. Energiavarastojen hyödyntäminen esityksen mukaisesti ei välttämättä edellyttäisi verkonhaltijan omistusta. Lähtökohtana olisi, että verkonhaltijat hankkisivat tarvitsemansa varastoresurssin markkinaehtoisena palveluna, jolloin energiavaraston omistaja voi osallistua myös muille sähkön markkinaehtoisille varastollaan.

Jakeluverkonhaltijat eivät ole Energiaviraston nykyisen eriyttämiskäytännön mukaan voineet sisällyttää energiavarastoja verkkoliiketoiminnan taseeseen. Myös Älyverkkotyöryhmä katsoi loppuraportissaan, että energiavarastojen omistaminen ja käyttö ovat lähtökohtaisesti kilpailtua liiketoimintaa. Älyverkkotyöryhmä katsoi, että verkonhaltijoiden ei tulisi vaikuttaa markkinoihin tai osallistua markkinatoimintaan varastopalveluiden tarjoajan roolissa. Tämän vuoksi verkonhaltijoiden ei lähtökohtaisesti tulisi omistaa tai käyttää varastoja itse, vaan energiavarastojen omistaminen ja käyttö tulisi lukea markkinaehtoisiin toimintoihin. Nyt ehdotettu kiinteitä verkkokomponentteja koskeva poikkeus mahdollistaisi varastojen omistamisen verkonhaltijoille tietyn edellytyksin.

Sähköverkkoon asennetut energiavarastot ovat edelleen harvinaisia niiden korkean kustannustason vuoksi. Varastoja kuitenkin kehitetään jatkuvasti markkinoiden tarpeeseen ja kustannustason voidaan olettaa putoavan tulevaisuudessa. Vuonna 2016 valmistuneen Energiategon laatimassa kansallisessa Roadmap 2025 -hankkeessa arvioitiin sähköverkkoon soveltuvien paikallissakkujen hintojen kehittyvän sähköautojen akkujen hintakehityksen mukaisesti, joskin hitaammin.

Ehdotuksella ei arvioida olevan verkonhaltijoille lyhyen aikavälin vaikutuksia, sillä nykyinen eriyttämiskäytäntö on jo nyt rajoittanut verkonhaltijoiden energiavarastojen omistamista. Verkonhaltijoiden mahdollisuus omistaa ja operoida energiavarastoja edellyttää Energiaviraston myöntämää lupaa tai poikkeuslupaa ja virasto arvioisi, mihin varastoja voidaan käyttää. Poikkeusmahdollisuuden on oltava selkeästi rajattu, ettei säännellyn toiminnan ja kilpailun markkinan raja hämärä.

Tuomioistuinten ulkopuolinen riitojenratkaisu

Tuomioistuinten ulkopuolista riitojen ratkaisua koskevien ehdotusten vaikutusten verkonhaltijoille arvioidaan jäävän pieniksi, vaikka käsiteltävien asiämäärien arvioidaan nousevan uusien riitojenratkaisumenettelyjen tarjoamien mahdollisuuksien myötä. Kokonaisuutena arvioiden uusien menettelyiden asiämäärien arvioidaan kuitenkin jäävän varsin pieneksi. Ehdotetussa mallissa vireille tulevien asioiden arvioidaan olevan yksittäistapauksia.

Jouston aktivoinnista aiheutuneiden kustannusten korvaaminen

Joustopalveluita tarjoavan itsenäisen aggregaattorin liiketoimintamallia koskevan ehdotuksen vaikutukset verkonhaltijoille ovat vähäisiä.

Kantaverkonhaltijalle aiheutuu kustannuksia uusista tehtävistä. Loppukäyttäjän itsensä tai itsenäisen aggregaattorin aktivoiman kulutusjouston kompensaaion laskentamenetelmän kehittäminen on kertaluonteinen tehtävä, jonka kustannusvaikutus ei ole merkittävä. Järjestelmävas-
taavalle kantaverkonhaltijalle valtakunnallisena tasevastaavana aiheutuu merkittäviä kustannuksia loppukäyttäjän itsensä tai itsenäisen aggregaattorin toiminnan edellyttämästä taseen oikaisusta ja kompensaaion maksamisesta järjestelmävas-
taavan kantaverkonhaltijan ylläpitämillä markkinapaikoilla. Toisaalta mikäli itsenäisen aggregoinnin toimintamalli tuo uusia joustavia resursseja sähkömarkkinoille, voi se laskea kaikkien sähkökäyttäjien kustannuksia alhaisempina markkinahintoina.

Vaikutukset jakeluverkonhaltijoille

Jakeluverkonhaltijan velvoite hankkia joustopalvelua

Pohjoismaiset jakeluverkkoyhtiöt ovat arvioineet Pohjoismaisen ministerineuvoston teettämässä selvityksessä³⁶ vuonna 2017 joustopalveluiden tuovan jakeluverkkoyhtiöille lisäarvoa erityisesti pitkällä aikajänteellä. Suomalaiset jakeluverkkoyhtiöt arvioivat positiivisten vaikutusten kohdistuvan erityisesti alemmille verkkotasoille, joilla jousto voisi tasata kulutuspiikkejä ja siten olla eduksi jakeluverkon siirtorajoitusten hallinnassa. Elokuussa 2021 voimaan tulleet kehittämisvelvollisuuden muutokset huomioiden jouston avulla voitaisiin tulevaisuudessa lykätä tai välttää kokonaan siirtokapasiteettia kasvattavia investointeja. Nykyinen sähköjakeluverkko on kuitenkin mitoitettu pääsääntöisesti melko vahvaksi johtuen sähkölämmityksen suuresta osuudesta ja myös sähkönsiirtoteknisistä syistä.

Joustopalveluista arvioidaan olevan hyötyä myös jakeluverkkojen toimitusvarmuuden kannalta. Toimitusvarmuusjouston potentiaalia on tutkittu LUT-yliopistossa käynnissä olevassa tutkimushankkeessa³⁷, jonka mukaan jakeluverkkoyhtiöille hyödyllistä joustopotentiaalia on erityisesti haja-asutusalueilla runsaasti. Toimitusvarmuuteen liittyvät joustosopimukset mahdollistavat säästöjä jakeluverkonhaltijoille, kun verkon investointiresursseja voitaisiin kohdentaa joustavammin alueille, joissa ne olisivat myös tulevaisuudessa paremmin perusteltuja.

Toistaiseksi verkonhaltijan joustopalveluille ei ole muodostunut Suomessa markkinoita. Joustavuuden käytölle jakeluverkoissa ei ole juuri ollut kysyntää, koska sääntelymalli on kannustanut turvaamaan asiakkaiden sähkönsaannin riittävän siirtokyvyn omaavalla sähköyhteydellä.

³⁶ <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1164981/FULLTEXT01.pdf>

³⁷ <https://www.lut.fi/school-of-energy-systems/tutkimusryhmat/sahkomarkkinat/tutkimus/haja-asutus-alueen-sahkoasiakas-ja-sahkoverkko-2030>

Näin ollen esimerkiksi jakeluverkon paikallisten kulutuspiikkien tasaamiselle joustopalveluiden avulla ei ole ollut markkinat mahdollistavaa laajamittaista kysyntää. Jouston tarpeen arvioidaan kuitenkin kasvavan tulevaisuudessa uuden kysynnän ja muuttuvan tuotantorakenteen myötä. Erityisesti jakeluverkonhaltijat voisivat hyötyä joustavuudesta toimitusvarmuuden turvaamisessa.

Energiavirastolle vuonna 2018 toimitettujen kehittämissuunnitelmien³⁸ mukaan jakeluverkonhaltijoiden toimitusvarmuusinvestoinnit ovat suuruudeltaan 2,9 miljardia euroa vuosien 2014–2028 välillä.

Nyt ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai teknisiä vaikutuksia jakeluverkonhaltijoille lyhyellä aikavälillä. Ehdotuksen mukaan Energiavirasto voi myöntää poikkeuksen markkinaehtoisien joustopalveluiden hankinnan velvoitteeseen silloin, kun se ei ole taloudellisesti tehokasta. Koska joustopalveluiden kysyntä on toistaiseksi vähäistä, ei nykyisiin toimintamalleihin arvioida syntyvän nopeita muutoksia. Verkonhaltijat joutuvat kuitenkin elokuussa 2021 voimaan tulleen kehittämissuunnitelman muutoksen nojalla laatimaan suunnitelman sähkönkulutuksen jouston, energiavarojen, jakeluverkonhaltijan energiatehokkuustoimenpiteiden ja muiden resurssien mahdollisesta käyttämisestä vaihtoehtona jakeluverkon siirtokapasiteetin laajentamiselle. Tämä on omiaan lisäämään myös joustopalveluiden kysyntää.

Tulevaisuudessa jakeluverkonhaltijoiden arvioidaan voivan käyttää verkkojaan nykyistä tehokkaammin, kun verkkoja ei enää tarvitse mitoittaa harvinaisten häiriötilanteiden tai kulutuspiikkien mukaan. Energiaviraston asettamassa Älyverkkoforumissa pidetyn esityksen³⁹ mukaan muutos vähentäisi verkon investointitarpeita tulevaisuudessa ja parantaisi verkon toimitusvarmuutta. Joustopalveluiden markkinaehtoisien hankinnan arvioidaan siten synnyttävän taloudellisia säästöjä pitkällä aikavälillä, joskin niiden suuruuden arviointi on vielä hankalaa.

Velvollisuus hankkia taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut markkinaehtoisesti

Sähkömarkkinadirektiivin tarkoittamia jakeluverkkoyhtiöiden lisäpalveluita ovat jännitteen säätö, oikosulkuvirtojen hallinta, loisivirran syöttö ja saarekekäyttö. Jakeluverkonhaltijan kannalta potentiaalisia joustokohteita olisivat ennen kaikkea jännitteen säätö, oikosulkuvirtojen hallinta ja loistehon hallinta.

Esityksellä ei arvioida olevan lyhyen aikavälin vaikutuksia jakeluverkkojen jännitteensäätöön tai oikosulkuvirtojen hallintaan. Kumpikin tapahtuu nykyään jakeluverkkojen kiinteiden verkkokomponenttien avulla, jolloin niihin sovellettaisiin poikkeusta markkinaehtoisesta hankinnasta. Käytännössä jakeluverkonhaltija joutuisi hakemaan lupaa Energiavirastolta jännitteensäädön ja oikosulkuvirtojen hallinnan toteuttamiseen nykymallin mukaisesti. Tulevaisuudessa joustomarkkinoiden kehittymiseen vaikuttaisi ennen kaikkea mahdollisten palveluntarjoajien mahdollistamat verkkoyhtiöiden kustannussäästöt.

Ehdotuksella ei toistaiseksi arvioida olevan vaikutuksia jakeluverkonhaltijoiden loissähkön kompensoinnille, koska loistehon hankinnalle ei ole olemassa markkinoita. Tällä hetkellä jakeluverkonhaltijat kannustavat asiakkaitaan loistehon minimointiin laskuttamalla suuremmilta

³⁸ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_265+2020.aspx

³⁹ https://energiavirasto.fi/documents/11120570/15657793/%C3%84lyverkkoforum_02_20191104+Kalvot.pdf/032f0073-1090-366d-1a9c-f6d20ada52f1/%C3%84lyverkkoforum_02_20191104+Kalvot.pdf

asiakkailtaan niiden käyttämästä loistehosta. Suomessa osana EU-SysFlex-projektia tehdyn selvityksen⁴⁰ mukaan loistehomarkkinoiden kehittymistä on hankaloittanut loistehon kompensointitarpeen alueellinen luonne sekä resurssien ja kilpailun puute. Jotta loistehomarkkinat olisivat jakeluverkonhaltijoiden kannalta taloudellisesti kannattavia, olisi verkkoon kytkettyjen resurssien määrän oltava merkittävä. Samoin olisi kyettävä hankkimaan nykyistä tarkempaa tietoa pien- ja keskijänniteverkon loistehotilanteesta, jotta markkinoilta hankittavan osuuden suuruutta olisi ylipäätään mahdollista arvioida. Sääntelyn muutos voisi kuitenkin osaltaan mahdollistaa loistehomarkkinoiden syntymistä pidemmällä aikajänteellä.

Sähköajoneuvojen lataus

Jakeluverkonhaltijat eivät ole nykyisen eriyttämiskäytännön mukaan voineet sisällyttää verkkoliiketoiminnan taseeseen sähköautojen latauspisteitä, vaan latausliiketoiminta on eriytettävä verkkoliiketoiminnasta.

Ehdotus ei muuta tosiasiallisesti tältä osin merkittävästi nykyistä oikeustilaa, eikä sillä arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia jakeluverkonhaltijoiden liiketoimintaan.

Vaikutukset kantaverkonhaltijalle

Kantaverkonhaltijalle esityksen vaikutukset ovat vähäiset. Ehdotukset vaikutukset koskevat lisäpalveluiden hankintavelvoitetta sekä liittämismallisuuden muutosta.

Kantaverkonhaltija hankkii järjestelmävastuun piiriin kuuluvat tasehallintapalvelut io nvt markkinaehtoisin menetelmin. Myös taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalveluiden osalta markkina-pohjaisuus toteutuu esimerkiksi alhaisen inertian tilanteissa tarvittavien järjestelmäpalveluiden osalta. Kantaverkonhaltija on asettanut asiakkailleen myös erilliset maksimirajat loistehon otolle ja annolle sekä hinnoitellut loistehon. Jännitteensäätö ja loisvirran syöttö puolestaan tapahtuvat kantaverkonhaltijan järjestelmävastuuehtojen kautta ja iatkossa kiinteitä verkkokomponentteja hyväksyvä. iolloin niihin voitaisiin soveltaa Energiaviraston hyväksymää lupamenettelyä. Kantaverkonhaltijan olisi haettava poikkeuslupaa hankintavelvoitteeseen joidenkin toimintojensa osalta, mistä aiheutuu maltillisia kertaluontoisia kustannuksia.

Vaikutukset kantaverkonhaltijalle ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijalle

Kantaverkonhaltija tai suurjännitteisen jakeluverkon haltija voisi ehdoissaan asettaa rajoituksia uusien voimalaitosten ja energiavarojen liittymispisteen teholle liittymän toteuttamisen nopeuttamiseksi sekä liitettävän yksikön taloudellisen tehokkuuden varmistamiseksi tilanteessa, jossa liittymä edellyttäisi siirtokapasiteetin lisäämistä siinä verkon osassa, johon liittymä olisi tulossa. Uutena velvoitteena kantaverkkoa ja suurjännitteistä jakeluverkkoa voitaisiin rakentaa yksittäisten liittyjien tarpeisiin liittyjän pyynnöstä normaalista liittymiskäytännöistä poikkeavien ratkaisujen osalta. Tällöin liittyjä korvaisi verkonhaltijalle sellaiset siirtokapasiteetin lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, joiden ei voida katsoa kuuluvan 19 §:ssä säädetyn kehittämisselvityksen piiriin. Lisäpalvelun tarjoaminen ei missään tapauksessa saisi vaarantaa verkon käyttövarmuutta tai verkon kehittämisselvityksen piiriin kuuluvien investointien oikea-aikaista toteutumista.

⁴⁰ https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/35458/master_Takala_Suvi_2018.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Ehdotuksella ei katsota olevan taloudellisia vaikutuksia kantaverkonhaltijan tai suuriännitteisen jakeluverkon haltijan toimintaan. Ehdotus on omiaan tukemaan kantaverkonhaltijan nykyistä liittymiskäytäntöä ja selkevtämään sen perusteluja. Ehdotus ei myöskään vaikuttaisi kehittämisvelvollisuuden kattavuuteen.

4.2.1.3 Vaikutukset kotitalouksiin ja yrityksiin sähkön kuluttajina

Vähittäismyynnin laskutus ja sähkötoimitussopimusten vertailuväline

Esitykseen sisältyy ehdotus vähittäismyyjiä koskevasta kuluttajiin kohdistuvan yleisen ennakkomaksujärjestelmän kiellosta. Vähittäismyyjä saisi vaatia kuluttajalta laskun maksutapana ennakkomaksua vain kuluttajaan itseensä liittyvästä erittäin painavasta syystä. Erittäin painavia syitä voisivat olla esimerkiksi se, että kuluttajan sähkötoimitus on keskeytetty maksulaiminlyönnin vuoksi, että vähittäismyyjällä on kuluttajalta erääntyneitä sähkötoimitukseen liittyviä saatavia, joiden määrää voidaan pitää huomattavana laskutuksen määrään nähden tai että kuluttajan luottotiedoista ilmenee, että tämä on ilmeisesti kyvytön suoriutumaan sähkömyyntisopimukseen perustuvista maksuista.

Yleisen ennakkolaskutuksen kieltäminen vähittäismyynnissä parantaisi kuluttajien asemaa sähkömarkkinoilla. Kielto ehkäisisi kuluttajiin kohdistuvaa liian etupainotteista tai muutoin perusteetonta laskutusta ja antaisi viranomaisille mahdollisuuden puuttua kiellon vastaiseen laskutuskäytäntöön.

Sähkötoimitussopimusten vertailuvälinettä koskeva sääntely antaisi vertailuvälinettä ylläpitävälle Energiavirastolle mahdollisuuden puuttua nykyistä tehokkaammin vertailusivuston kautta tapahtuvaan kuluttajiin ja muihin loppukäyttajiin kohdistuvaan epäasialliseen sähkötoimitusten markkinointiin.

Ehdotetut toimenpiteet parantaisivat kuluttajien ja muiden loppukäyttäjien asemaa sähkön vähittäismarkkinoilla.

Jouston aktiivoinnista aiheutuneiden kustannusten korvaaminen

Sähkön loppukäyttäjien kannalta merkitystä on sillä, kuinka itsenäisen aggregaattorin toiminnasta muille toimijoille aiheutuvat kustannukset jakaantuvat. Harkitsemattomasti toteutettuna itsenäisen aggregaattorin malli voisi aiheuttaa merkittäviä kustannuksia joustoon osallistumattomille asiakkaille, jolloin asiakkaat voisivat kokonaisuutena kärsiä muutoksesta. Tämä aiheuttaisi eriarvoisuutta asiakkaiden välillä ja tehostomuutta markkinoilla. Loppukäyttäjän kannalta vaikutukset riippuvat siitä, kuka kantaa vastuun itsenäisen aggregaattorin asiakkaan tasevastavalle aiheuttamasta tasepoikkeamasta. Ehdotuksen mukainen toteutus, jossa aggregaattori vastaa aiheuttamistaan poikkeamista, olisi asiakkaille tasapuolisin, eikä se aiheuttaisi kustannusten kasaantumista joustoon kykenemättömille asiakkaille. Arvio perustuu älyverkkotyöryhmän teettämään vaikutustenarviointiin⁴¹.

⁴¹ <https://tem.fi/documents/1410877/3481825/Vaikutustenarvio+%C3%A4lyverkko-ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+esitt%C3%A4mist%C3%A4+toimista%2C+8.10.2018/0452e52f-ec04-4e42-98f2-66cb6b0b79b9/Vaikutustenarvio+%C3%A4lyverkko-ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+esitt%C3%A4mis-t%C3%A4+toimista%2C+8.10.2018.pdf>

Oikein toteutettuna itsenäisen aggregaattorin toiminnalla voidaan muun aggregoinnin tavoin edistää kilpailua sähkömarkkinoilla, tehostaa sähköjärjestelmän toimintaa ja parantaa toimitusvarmuutta, lisätä asiakkaiden valinnanmahdollisuuksia kulutusjousto, antaa yrityksille mahdollisuuksia luoda uusia liiketoimintamalleja ja erikoistua esimerkiksi tietyn teknologian joustojen tarjoamiseen. Nämä ovat asiakkaan kannalta positiivisia tavoitteita, koska ne voivat laskea palveluntarjoajan kustannuksia ja siten asiakkaiden sähkön hintaa. Uusi toimintamalli tarjoaa sähkökuluttajille laajemmat mahdollisuudet osallistua esimerkiksi jakeluverkonhaltijoiden joustopalveluiden tarjoamiseen tulevaisuudessa.

Kantaverkonhaltijan liittymisehdot

Ehdotuksella muutettaisiin kantaverkonhaltijan liittämismahdollisuutta siten, että uuden tuotantolaitoksen ja energiavaraston kantaverkkoon liittämistä koskeissa ehdoissa voidaan liittymän toteuttamisen nopeuttamiseksi sekä kantaverkon taloudellisen tehokkuuden varmistamiseksi asettaa rajoituksia liittymispisteen teholle tilanteessa, jossa liityntä edellyttäisi kantaverkon vahvistamista. Tilanteessa, jossa, kantaverkkoa rakennettaisiin yksittäisten liittyneiden tarpeisiin liittyjän pyynnöstä ja poikkeamaan normaalista liittämiskäytännöistä, liittyjä olisi velvollinen korvaamaan kantaverkonhaltijalle aiheutuneet ylimääräiset rakennuskustannukset. Tällöin myös kustannukset kohdistuisivat liittyjän maksettavaksi, eikä niitä kerättäisi siirtotariffeissa yhteisesti kaikilta sähkökäyttäjiltä. Ehdotuksella voidaan arvioida olevan myönteinen vaikutus myös loppukäyttäjien, kun uudet tuotantolaitokset ja varastot voivat liittyä verkkoon aiempaa tehokkaammin ja tarjota näin tuotteitaan tehokkaammin markkinoille. Lisäksi sähkökäyttäjät hyötyvät, mikäli kantaverkon rakentaminen yksittäisen tuotantolaitoksen tai varaston tarpeeseen yleistyy, kun kustannuksia ei jyvitetä yhteisesti siirtotariffeihin.

Uudet verkonhaltijavelvoitteet

Verkonhaltijoiden järjestelmä- ja lisäpalveluiden hankintaa ja varastointilaitteistojen omistusta ja käyttöä koskevilla ehdotuksilla ei arvioida olevan suoria vaikutuksia sähkön loppukäyttäjien. Asiakas hyötyy kuitenkin toimitusvarmuuden paranemisesta ja verkon tehokkaammasta käytöstä ainakin välillisesti.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.2.1 Taloudelliset vaikutukset Energiavirastoon

Energiaviraston suorittaman sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnan kulut ovat olleet vuonna 2021 yhteensä noin 4,7 miljoonaa euroa vuodessa. Hallituksen esitykseen sisältyvien EU:n Puhtaan energian paketin sähkömarkkinasäännösten täytäntöönpano lisää viraston resursseja vuodessa yhteensä keskimäärin 4,8 henkilötyövuotta eli 390 000 euroa. Tämä lisämääräraha sisältyy vuoden 2022 talousarvioon Energiaviraston toimintamomentille 32.01.09. osana Puhtaan energian paketin sähkömarkkinasäännösten toimeenpanoa.

Hallituksen esitykseen sisältyvien Puhtaan energian paketin sähkömarkkinasäännösten toimeenpanon lisäresursseista on sähköverkonhaltijoiden osuutta 2,7 henkilötyövuotta eli 216 000 euroa. Sähköverkkotoiminnan valvonnan aiheuttamien lisäkustannusten osuus valtion lisämenoista kompensoitaisiin korottamalla vastaavasti sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annettussa laissa (950/2012) säädettyjä sähköverkkomaksuja, joita Energiavirasto kerää vuosittain verkonhaltijoilta. Sähköverkkomaksujen korotus sisältyy vuoden 2022 talousarvioon momentille 11.19.10 Sähkö- ja maakaasuverkkomaksut ja Perämeren tuulivoima-alueella perittävä tuulivoimamaksu (HE 150/2021 vp).

4.2.2.2 Tuomioistuinten ulkopuolisen riitojenratkaisun vaikutukset viranomaisten toimintaan

Elinkeinonharjoittajien välisiä riitoja ratkovan energiamarkkinariitalautakunnan käsiteltäväksi tulevien valitusten määrää on vaikea arvioida. Energiaviraston käsittelemien tutkintapyyntöjen ja kuluttajariitalautakuntaan sähköalan yrityksistä tehtyjen valitusten perusteella esityksessä on arvioitu, että lautakunnan käsiteltäväksi tulisi vuosittain noin 20 valitusta. Pääosan näistä arvioidaan olevan etupäässä PKT-yritysten verkonhaltijoista tekemiä valituksia. Suurten yritysten arvioidaan lautakunnan sijasta jatkavan välimiesmenettelyn käyttämistä riitojenratkaisumenettelyynään.

Energiamarkkinariitalautakunnan vuosikustannusten arvioidaan olevan noin 155 000 euroa. Kustannus koostuisi lautakunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja esittelijöille maksettavista palkkioista sekä työ- ja elinkeinoministeriölle maksettavasta korvauksesta tämän Energiamarkkinariitalautakunnalle tuottamista hallinto-, kanslia-, tiedotus- ja kokoustilapalveluista. Energiamarkkinariitalautakunnan perustamisvaiheessa tulisi kertaluonteisia perustamiskustannuksia arviolta 50 000-70 000 euroa. Tuomioistuinten ulkopuolisen riitojenratkaisumenettelyn aiheuttamat lisämäärärahatarpeet arvioidaan kehys- ja talousarviovalmistelussa.

Tämän lisäksi Energiaviraston arvioidaan käsittelevän riitojenratkaisuviranomaisena vuosittain muutamia itsenäisten aggregaattoreiden ja muiden sähkömarkkinoiden osapuolien tai verkonhaltijoiden välisiä riitoja. Energiaviraston riitojenratkaisuviranomaisena käsittelemien asioiden ja niihin annetuista päätöksistä tehtävien valitusten arvioidaan olevan yksittäistapauksia. Riitojenratkaisuasioden käsittelyn aiheuttaman resurssitarpeen ja kustannusvaikutuksen Energiavirastolle ja markkinaoikeudelle arvioidaan jäävän vähäisiksi.

4.2.2.3 Taloudelliset vaikutukset markkinaoikeuteen

Esitykseen sisältyy useita ehdotuksia, joissa muutoksenhaku ehdotetaan ohjattavaksi markkinaoikeuteen (sähkömarkkinalaki 114 §, sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain 9 § ja valvontalain 36 §). Markkinaoikeuden käsiteltäväksi etenevien muutoksenhakuasioiden arvioidaan jäävän näissä tapauksissa yksittäisiksi.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

EU:n puhtaan energian paketin mukaisen sähkömarkkinakokonaisuuden ympäristövaikutuksia arvioitiin säädöskokonaisuuden valmistelun yhteydessä.⁴² Kokonaisuudella ei arvioitu olevan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Sillä kuitenkin arvioitiin voivan olla välillisiä ympäristöhyötyjä, sillä hyvin toimivien sähkömarkkinoiden arvoitiin luovan kannustimia vähähiilisen tuotannon kasvattamiseen.

Ehdotetuilla säännöksillä voi olla positiivisia ympäristövaikutuksia esimerkiksi hajautetun pientuotannon lisääntyessä kysyntäjoustop tarpeisiin ja verkkojen toiminnan tehostuessa. Ehdotuksella ei kuitenkaan arvioida olevan suoria ympäristövaikutuksia.

4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Toimitusvarmuuden parantuminen ja sähkömarkkinoiden tehokkuus

⁴² [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2016\)410&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2016)410&lang=en)

EU:n sähkömarkkinakokonaisuuden yleinen poliittinen tavoite on parantaa sähkömarkkinoiden varmuutta ja tehokkuutta ja lisätä niiden kilpailua ja samalla varmistaa, että sähköä tuotetaan kestäväällä tavalla ja se pysyy kohtuuhintaisena kaikille. Lainsäädäntöehdotus pyrkii edistämään näitä tavoitteita.

Ehdotettujen lakimuutosten arvioidaan vaikuttavan positiivisesti sähkön toimitusvarmuuteen ja tehokkuuteen pitkällä aikajänteellä. Tavoitetta tukee jakeluverkonhaltijoiden joustopalveluiden hankinta, jonka arvioidaan edistävän verkon käytön tehokkuutta erityisesti häiriöiden ja poikkeuksellisen käytön tilanteissa. Jouston käyttö voisi auttaa myös välttämään investointeja jakeluverkkojen kapasiteetin lisäämiseen. Tällöin verkkoa voidaan mitoittaa joustopalvelut huomioiden ja joustopalveluiden avulla poikkeaviin kulutustilanteisiin voidaan varautua joustavammin, mikä voisi tuoda kustannussäästöjä jakeluverkonhaltijoille ja näin hyötyjä kaikille niiden asiakkaille. Muutosten katsotaan edistävän myös sähkön toimitusvarmuutta.

Toimitusvarmuuden kannalta positiivisia vaikutuksia voi tulevaisuudessa olla myös verkkoon liitetyillä energiavarastoilla, joita verkonhaltijat hyödyntävät. Toistaiseksi verkkokäyttöön soveltuvien paikallisvarastojen kustannukset ovat liian korkeita, jotta verkonhaltijat voisivat hyödyntää varastoja kohtuullisella tavalla. Tulevaisuudessa varastojen hintojen ennustetaan kuitenkin laskevan, jolloin niistä voisi olla etua verkon toimitusvarmuuden ja tehokkuuden edistämisessä.

Joustopalveluiden yleistymisen ja erityisesti itsenäisen aggregaattorin markkinoille tulon ennustetaan lisäävän kilpailua sähkömarkkinoilla. Joustopalveluiden lisääntynyt kysyntä ja tarjonta luovat liiketoimintamahdollisuuksia alan yrityksille sekä mahdollisesti uusia työpaikkoja. Myös varastopalveluiden sekä verkonhaltijoiden lisäpalveluiden kysynnän uskotaan kasvavan pidemmällä aikajänteellä. Myös tämä loisi uusia työpaikkoja. Lakiehdotusten ei kuitenkaan arvioida yksin synnyttävän markkinoita, vaan muut uusia liiketoimintoja edistävät toimenpiteet voivat olla tarpeen markkinoiden taloudellisen tehokkuuden aikaansaamiseksi.

Joustopalveluiden kehittyminen ja itsenäisten aggregaattoreiden yleistyminen voisi vaikuttaa sähkön kuluttajien käyttäytymiseen, ja siten sähkön kysyntään ja tarjontaan tulevaisuudessa. Loppukäyttäjän olisi ehdotetun toimintamallin myötä mahdollista osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille joustoa tarjoamalla, jolloin asiakkaan mahdollisuus vaikuttaa omaan sähkölaskuunsa paranisi. Tämän uskotaan lisäävän asiakkaiden kiinnostusta aktiiviseen osallistumiseen sekä ajoittamaan kulutustaan halvemman sähkön aikoihin. Asiakkaiden kulutusta ohjattaisiin todennäköisesti ainakin pääosin automatisoidusti aggregaattorien toimesta. Tällöin esimerkiksi suuret kysyntäpiikit voisivat tasaantua, mikä hyödyttäisi kaikkia asiakkaita.

Lakiehdotusten arvioidaan vaikuttavan verkonhaltijoiden ja muiden sähköalan yritysten toimintamalleihin tulevaisuudessa. Verkonhaltijoiden lisäpalveluiden hankinta tulee jatkossa tehdä markkinaehtoisesti silloin, kun se on taloudellisesti tehokasta. Toistaiseksi markkinoiden koko on hyvin rajallinen, mutta uudet verkonhaltijavelvoitteet hankkia palveluita edistävät markkinoiden kehittymistä. Markkinaehtoisen hankinnan arvioidaan hyödyttävän verkonhaltijoita, jotka voisivat hankkia tiettyjä palveluita kilpailuilta markkinoilta kustannustehokkaasti, mikä hyödyttäisi myös asiakkaita. Toistaiseksi tarjontaa on kuitenkin niin rajallisesti, ettei verkonhaltijoiden toimintamalleihin ennusteta koituvan merkittäviä muutoksia lyhyellä aikavälillä.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotuksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia ihmisten tai ihmisryhmien yhdenvertaisuuteen sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Sähköntoimitussopimusten vertailuvälineet

Sähkömarkkinadirektiivin 14 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat täytäntöönpanna sähköntoimitussopimusten vertailuvälineitä koskevat vaatimukset myöntämällä luotettavuusmerkkejä vaatimukset täyttävälle vertailuvälineille. Jäsenvaltion on tällöin nimettävä luotettavuusmerkkejä myöntävä toimivaltainen viranomainen, joka myös valvoo, että vertailuvälineet täyttävät jatkuvasti niille säädetty vaatimukset.

Vaihtoehto edellyttäisi uuden viranomaistoiminnon perustamista. Sähköhintafi-verkkosivuston tunnettisuuden ja laajan käytön vuoksi sivuston ylläpitämisestä olisi vaikea luopua heikentämättä loppukäyttäjien nykyistä palvelutasoa ja aiheuttamatta haittaa vähittäismarkkinoiden kilpailulle. Tämän vuoksi luotettavuusmerkkijärjestelmän käyttöönotosta aiheutuisi lisäkustannuksia ja –henkilöstötarpeita valtionhallintoon, kun samanaikaisesti loppuasiakkaille järjestelmästä aiheutuvat hyödyt jäisivät pieniksi.

5.1.2 Vähittäismyynnin ennakkolaskutus

Esitykseen sisältyy ehdotus vähittäismyyjiä koskevasta kuluttajiin kohdistuvan yleisen ennakkomaksujärjestelmän kiellosta. Vähittäismyyjiä saisi vaatia kuluttajalta laskun maksutapana ennakkomaksua vain kuluttajaan itseensä liittyvästä erittäin painavasta syystä. Erittäin painavia syitä voisivat olla esimerkiksi se, että kuluttajan sähköntoimitus on keskeytetty maksulaiminlyönnin vuoksi, että vähittäismyyjällä on kuluttajalta erääntyneitä sähköntoimitukseen liittyviä saatavia, joiden määrää voidaan pitää huomattavana laskutuksen määrään nähden tai että kuluttajan luottotiedoista ilmenee, että tämä on ilmeisesti kyvytön suoriutumaan sähköntoimitus sopimukseen perustuvista maksuista.

Kuluttaja-asiamies on ehdottanut aloitteessaan työ- ja elinkeinoministeriölle ennakkolaskutuksen kieltämistä sähköntoimitus vähittäismyynnissä. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta ennakkolaskutuksen täyskieltoa sähköntoimitus vähittäismyynniin. Vähittäismyynnin laskutus perustuu alan yleisen sopimuskäytännön mukaisesti mittaukseen perustuvaan jälkikäteiseen laskutukseen. Kysymys on tällöin luottomyynnistä. Luottomyynnin sääntelyssä on yleisenä periaatteena se, että luotonantajalla on oikeus tarvittaessa turvata saatavansa ennakkomaksun, vakuuden tai muun vastaavan välineen avulla. Kuluttaja-asiamies on neuvotellut Energiategollisuus ry:n kanssa vähittäismyynniä koskevat yleiset sopimusehdot, jotka myös hyväksyvät ennakkomaksun vaatimisen tilanteissa, joissa asiakkaan luottokelpoisuus on vaarantunut.

Edellä kuvatuista syistä johtuen hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset perustuvat täyskiellon asemesta voimassa olevien yleisten vähittäismyynniehtojen ennakkomaksuja koskevien ehtojen ja sähkömarkkinadirektiivin ennakkolaskutusta koskevan sääntelyn muodostaman kokonaisuuden pohjalle.

5.1.3 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu

5.1.3.1 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppuasiakkaille

Sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklan mukainen oikeus tuomioistuinten ulkopuoliseen riitojenratkaisumenettelyyn on voimassa olevan lainsäädännön mukaan Suomessa annettu vain kuluttajille. Riitojenratkaisuelimenä toimii kuluttajariitalautakunta. Riitojenratkaisumenettely kuluttajariitalautakunnassa toimii vakiintuneesti ja lautakunnalla on hyvä tunnettisuus kuluttajien keskuudessa. Nykyisen riitojenratkaisumenettelyn toimivuudessa ei ole sellaisia epäkohtia tai ongelmia, joiden perusteella olisi tarpeen arvioida kuluttajien riitojenratkaisumenettelyn uudelleenjärjestämistä kuluttajien ja sähköalan yritysten välisten riitojen osalta. Myöskään sähkömarkkinadirektiivi ei edellytä kuluttajien riitojenratkaisumenettelyn uudelleenjärjestämistä.

Tuomioistuinten ulkopuolisen riitojenratkaisumenettelyn järjestäminen loppukäyttäjille, jotka ovat elinkeinonharjoittajia, muodostaa sen sijaan uuden, varsin hankalasti ratkaistavissa olevan kysymyksen oikeusjärjestyksemme näkökulmasta.

Jäsenvaltiolla on vapaus organisoida 26 artiklan mukainen riitojenratkaisumenettely lähtökohdaisesti haluamallaan tavalla ottaen kuitenkin huomioon menettelylle asetetut vaatimukset. Artiklassa on mainittu esimerkinomaisesti, että menettely voidaan antaa energia-asioiden oikeusasiamiehen, kuluttajansuojaelimen tai sääntelyviranomaisen tehtäväksi. Jäsenvaltio ei kuitenkaan ole sidottu näihin toteuttamisvaihtoehtoihin. Artiklassa 26 tarkoitettua menettelyä ei edellytetä osapuolten muutoksenhakumahdollisuutta.

Unionin tuomioistuin on katsonut tuomiossaan C-578/18, että kun jäsenvaltio päättää uskoa riitojenratkaisutoimivallan sääntelyviranomaiselle, säädetään vuoden 2009 sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 11, 16 ja 17 kohdassa, että osapuolen asema ja oikeus muutoksenhakuun tuomioistuimessa sääntelyviranomaisen päätöksestä on tunnustettava kotitalousasiakkaalle, jos valitus koskee siirto- tai jakeluverkonhaltijaa. Nykyisin vastaavat säännökset ovat sähkömarkkinadirektiivin 60 artiklan 2, 3 ja 8 kohdassa.

Unionin tuomioistuimen tulkinnan mukaan Energiaviraston toimiessa riitojenratkaisuelimenä olisi myös valituksen tehneelle osapuolelle annettava asianosaisasema ja oikeus muutoksenhakuun ainakin riidoissa, joissa toisena osapuolena on verkonhaltija. Tämä muuttaisi Energiaviraston ja sähköalan yrityksiä koskevan riitojenratkaisumenettelyn asemaa merkittävästi. Hallintomenettelyä ja hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädäntömme mukaan Energiavirasto valvoo valvontaviranomaisena sähköalan yritysten toimintaa ja edustaa yleistä julkista intressiä valvottavia kohtaan. Tutkintapyynnön tekijöillä on ilmiintajan rooli eli he saattavat valvontaviranomaisen tietoon epäkohtia ja edistävät siten tämän valvontatyötä. Vallitsevan oikeuskäytännön mukaan Energiaviraston ei-velvoittava päätös ei sisällä hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön mukaista ratkaisua, johon saisi hakea muutosta⁴³.

Energiaviraston toimiessa riitojenratkaisuelimenä valitusten käsittely muuttuisi prosessiksi, jossa on kaksi asianosaista. Tämä johtaisi siihen, että Energiaviraston tehtävissä yleisen julkisen intressin valvonnan painoarvo pienenesi ja virastosta tulisi enenevässä määrin yksittäisten valitusten käsittelijä. Myös prosessi muuttuisi, koska direktiivin mukaan valittajat saisivat muutoksenhakuoikeuden ainakin Energiaviraston verkonhaltijoita koskeviin riitojenratkaisumenettelyssä annettuihin päätöksiin.

⁴³ Ks. esimerkiksi KHO 2000:54 ja KHO 2020 t. 4043.

Jos elinkeinonharjoittajilla olisi asianosaisasema ja muutoksenhakuoikeus Energiaviraston riitojenratkaisuelimenä ratkaisemiin asioihin, olisi myös vaikea perustella, miksi kuluttajille ei myönnettäisi samoja oikeuksia. Edelleen olisi vaikea perustella, miksi muutoksenhakuoikeus olisi vain verkonhaltijoita koskevissa, mutta ei muita sähköalan yrityksiä koskevissa päätöksissä. Muutoksenhakuoikeuden vuoksi ainakin osa kuluttajariitalautakunnan nykyisin käsittelemistä sähköalan yrityksiä koskevista kuluttajien valituksista siirtyisi tämän vuoksi Energiaviraston käsiteltäviksi. Koska sähkösopimukset ja sähköverkkopalvelut koskevat käytännössä kaikkia Suomessa asuvia ihmisiä ja tänne sijoittuneita yrityksiä, yhteensä noin 3,6 miljoonaa loppuasiakasta, olisi todennäköistä, että tällaisessa tilanteessa Energiavirastolle tehtävien valitusten määrä ja niihin annettujen päätösten muutoksenhaun määrä nousisivat merkittävästi.

Energiaviraston nimeäminen direktiivin 26 artiklassa tarkoitetuksi riitojenratkaisuelimeksi aiheuttaisikin olennaisia muutoksia sekä Energiaviraston rooliin valvontaviranomaisena että sähköalan yrityksiä koskevien kuluttajavalitusten käsittelyyn. Ratkaisu edellyttäisi merkittävien lisäresurssien antamista Energiavirastolle ja muutoksenhakutuomioistuinten, erityisesti markkinaoikeuden, resurssien vahvistamista. Mahdolliset ennakkoratkaisupyynnöt unionin tuomioistuimelle työllistäisivät myös ministeriöitä ja unionin tuomioistuinta.

Toisena vaihtoehtona olisi perustaa erillinen yleinen riitojenratkaisuelin käsittelemään elinkeinonharjoittajaloppuasiakkaiden sähköalan yrityksistä tekemiä valituksia. Tällaisena elimenä voisi toimia erillinen lautakunta tai energia-asioiden oikeusasiamies. Erillisen riitojenratkaisuelimen etuna olisi, että siihen voitaisiin kerätä sähkömarkkinoita koskevaa erityisasiantuntemusta eikä sellaisen asettaminen vaikuttaisi Energiaviraston asemaan ja tehtäviin kansallisena sääntelyviranomaisena tai kuluttajariitalautakunnan asemaan kuluttajariitojen ratkaisuelimenä. Erillisen riitojenratkaisuelimen asettamisen haasteena on, että olisi vaikea arvioida sen käsittelyyn tulevien asioiden määrää ja niiden käsittelyn edellyttämiä resursseja. Erillinen riitojenratkaisuelin tarvitsisi toimiakseen yhden tai useampia ratkaisijoita ja esittelijöitä sekä tarvittavat kansliapalvelut. Voidaan arvioida, että tällaisessa tilanteessa kustannustehokkain vaihtoehto erilliseksi riitojenratkaisuelimeksi elinkeinonharjoittajaloppuasiakkaille olisi itsenäinen lautakunta, jossa olisi sivutoimisia jäseniä ja esittelijöitä ja jolle kansliapalvelut tuottaisi työ- ja elinkeinoministeriö, kuluttajariitalautakunta tai Energiavirasto. Erillisen riitojenratkaisuelimen juttumäärä jäisi todennäköisesti pieneksi, joten ratkaisujen yksikkökustannukset muodostuisivat korkeiksi.

Kolmantena vaihtoehtona ratkaista elinkeinonharjoittajien sähköalan yrityksistä tekemien valitusten käsittely olisi antaa tehtävä kuluttajariitalautakunnalle laajentamalla tämän toimivaltaa. Tämän arvioidaan olevan kustannustehokas vaihtoehto organisoida direktiivin 26 artiklan edellyttämät uudet riitojenratkaisuviranomaisen tehtävät. Periaatteellisesti tämä olisi kuitenkin merkittävä muutos kuluttajariitalautakunnan tehtäviin ja nykyiseen rooliin. Vaihtoehto saattaisi edellyttää lautakunnan suhteen jonkinlaista erillistä organisaatoratkaisua, kuten erillisen jaoston asettamista käsittelemään näitä valituksia. Toisaalta voidaan kuitenkin arvioida, että tässä ratkaisussa lautakunnalle tehtävät elinkeinonharjoittajien valitukset eivät asiakysymysten osalta merkittävästi poikkeaisi kuluttajien sähköalan yrityksistä tekemistä valituksista. Voidaan olettaa, että lautakunnan ratkaistavaksi ei käytännössä tulisi suurten tai keskisuurten yritysten tekemiä valituksia.

5.1.3.2 Muut riitojenratkaisumenettelyt

Kansallista lainsäädäntöämme olisi täydennettävä säännöksillä, jotka täyttäisivät sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan sekä 59 artiklan 3 kohdassa ja 60 artiklan 2 kohdassa mainittuja riito-

jenratkaisumenettelyjä koskevat jäsenvaltion velvoitteet. Lisäksi olisi perusteltua säätää nykyistä selvemmin myös direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettusta riitojenratkaisumenettelystä.

Jäsenvaltiolla on vapaus organisoida 6 artiklan 2 kohdan ja 17 artiklan mukainen riitojenratkaisumenettely lähtökohtaisesti haluamallaan tavalla ottaen kuitenkin huomioon menettelylle asetetut vaatimukset. Mainitussa 6 artiklan 2 kohdassa todetaan nimenomaisesti, että menettely voidaan antaa sääntelyviranomaisen tehtäväksi. Jäsenvaltio ei kuitenkaan ole sidottu tähän toteuttamisvaihtoehtoon. Mainituissa artikloissa tarkoitetuilta menettelyiltä ei edellytetä osapuolten muutoksenhakumahdollisuutta.

Toisaalta, jos mitään riitojenratkaisumenettelyä ei säädettäisi Energiaviraston tehtäväksi, ei virasto toimisi missään asiaryhmässä 59 artiklan 3 kohdassa ja 60 artiklan 2 kohdassa viitattuna riitojenratkaisuelimenä. Tämän vuoksi on perusteltua antaa ainakin yksi direktiivin tarkoittamista riitojenratkaisumenettelyistä Energiaviraston tehtäväksi, jotta voitaisiin osoittaa, että Energiavirastolla on direktiivin 59 artiklan 3 kohdan mukainen toimivalta toimia riitojenratkaisuelimenä. Direktiivistä ja sen täytäntöönpanosta ei aiheutuisi muutoksia kansalliseen hallintomenettelyyn ja –lainkäytön asianosaikäsitteeseemme niissä tilanteissa, joissa Energiavirasto toimisi yksinomaan valvontaviranomaisena.

Direktiivin 17 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden kulutusjoustop aggregointia koskeva sääntelykehys sisältää aggregointia harjoittavien markkinaosapuolten ja muiden markkinaosapuolten välisen riitojenratkaisumenettelyn, mukaan lukien tasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

Direktiivin 17 artiklassa on kysymys markkinoille pääsyyn liittyvästä riitojenratkaisumenettelystä. Tämä puoltaisi riitojenratkaisuelimen tehtävän antamista Energiavirastolle. Menettelyyn liittyvän muutoksenhakumahdollisuuden vuoksi ratkaisuvaihtoehto lisäisi Energiaviraston ja muutoksenhakuomioistuinten työmäärää vähäisessä määrin verrattuna siihen, että riitojenratkaisuelimenä toimisi itsenäinen lautakunta.

Direktiivin 17 artiklan mukainen riitojenratkaisumenettely voitaisiin säätää myös muun riitojenratkaisuelimen kuin kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäväksi. Artiklan mukaisen riitojenratkaisuelimen tehtävä sopisi myös erilliselle lautakunnalle, joka käsitelisi elinkeinonharjoittajaloppuasiakkaiden sähköalan yrityksistä tekemiä valituksia.

Direktiivin 17 artiklan mukaisessa riitojenratkaisumenettelyssä käsiteltävät asiat poikkeavat luonteeltaan direktiivin 26 artiklan yleisessä riitojenratkaisumenettelyssä käsiteltävistä valituksista. Valitusten käsittelyyn liittyvän erityisasiantuntemuksen tarve puoltaisi sitä, että 17 artiklan mukaisen riitojenratkaisuelimen tehtävä annettaisiin Energiavirastolle siinä tapauksessa, että energiamarkkinariitalautakunta toimisi direktiivin 26 artiklan tarkoittamana riitojenratkaisuelimenä myös elinkeinonharjoittajaloppuasiakkaille.

5.1.3.3 Vaihtoehtojen vaikutukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja oikeusministeriö ovat arvioineet riitojenratkaisumenettelyä koskevien vaihtoehtojen kustannuksia.

Taulukko 1. Sähkömarkkinadirektiivin 26 ja 17 artiklan riitojenratkaisumenettelyjen järjestämisen vaihtoehtojen vaikutukset asiamääriin ja viranomaisten resursseihin.

	Riitojenratkaisumenettelyt ja -elimet				
Arvioitu asiamäärä ja resurssitarve	1. Kuluttajariita- lautakunta: Art. 26 ml. yri- tykset ja Energia- virasto: Art. 17	2. Energia- markkinariita- lautakunta: Art. 26 yrityk- set + hallinto- palvelut <i>TEM</i> ja Energia- virasto: Art. 17	3a. Energia- markkinariita- lautakunta: Art. 26 yrityk- set ja art. 17 + hallintopalve- lut <i>Kuluttajariita-</i> <i>lautakunta</i>	3b. Energia- markkinariita- lautakunta: Art. 26 yrityk- set ja art. 17 + hallintopalve- lut <i>Energia- virasto</i>	4. Energia- virasto: Art. 26 ja 17
Asiamäärän lisäys	20	20	20	20	93*
Asiamäärän lisäys tuomio- istuimet	Yksittäisiä Art. 17 mukaisia asioita	Yksittäisiä Art. 17 mukaisia asioita	–	–	13
Htv-lisäys riit- ojenratkaisu	1,4	0,4**	1**	2**	12,4
Htv-lisäys tuo- mioistuimet	0	–	–	–	1
Htv-lisäys yhteensä	1,4	0,4	1	2	13,4
Lisäresurssit Energia- virasto	32 000	0	–	160 000	992 000
Lisäresurssit Kuluttajariita- lautakunta	81 000	–	55 000	–	–
Lisäresurssit työ- ja elinkei- noministeriö	–	32 000	–	–	–
Lisäresurssit Energiamark- kinariitalauta- kunta	–	100 000	100 000	100 000	–
Lisäresurssit tuomioistuimet	0	0	–	–	107 000
Lisäresurssit yhteensä	113 000	132 000	Tietojärjestel- mät eivät käy- tännössä mah- dollista kanslia- palvelujen tuot- taminen kirjan- pitoyksikköra- jojen yli	260 000	1 099 000

* Sisältää 73 kuluttajien tekemää valitusta, jotka arvioidaan tulevaisuudessa tehtävän Energia-
virastolle Kuluttajariitalautakunnan asemesta.

** Sisältää hallintopalvelujen resurssilisäyksen. Sivutoimiset energiamaarkkinariitalautakunnan puheenjohtaja, jäsenet ja esittelijät eivät sisälly lukuun.

Taulukon 1 mukaan tuomioistuimen ulkopuolisten riitojenratkaisumenettelyjen organisointi olisi kustannuksiltaan edullisinta organisoida lautakuntatyypin elimen ratkaistavaksi. Tehtävän antaminen Energiavirastolle johtaisi unionin tuomioistuimen ratkaisun C-578/18 vuoksi lähes kymmenkertaiseen kustannukseen edullisimpaan lautakuntavaihtoehtoon verrattuna. Selvitettyistä vaihtoehtoista kustannustehokkain olisi vaihtoehto, jossa direktiivin 26 artiklan mukaisena riitojenratkaisuelimenä toimisi kuluttajariitalautakunta myös elinkeinon harjoittajien osalta ja 17 artiklan mukaisena riitojenratkaisuelimenä toimisi Energiavirasto.

Sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 3 kohdan toimivaltasäännöksen johdosta ehdotetaan, että Energiavirasto toimisi direktiivin 6 artiklan 2 kohdan tarkoittamana riitojenratkaisuelimenä tilanteessa, jossa verkonhaltija evää verkkoon pääsyn verkon riittämättömän kapasiteetin perusteella sekä 17 artiklan mukaisena aggregaattorien ja muiden sähköalan yritysten välisenä riitojenratkaisuelimenä. Tällaisia asioita voi tulla käsiteltäväksi lähinnä yksittäistapauksissa. Direktiivin 60 artiklan 2 kohdan käsittelyaikavaatimukset voitaisiin rajata koskemaan vain niitä tilanteita, joissa Energiavirasto toimii riitojenratkaisuelimenä.

Energiaviraston nimeäminen 17 ja 26 artiklan mukaiseksi riitojenratkaisuelimeksi lisäisi muutoksenhakumahdollisuuden vuoksi ratkaisuvaihtoehtoista eniten sähköalan yritysten asiakkaiden oikeussuojaa. Ratkaisu muuttaisi kuitenkin olennaisesti Energiaviraston sääntelytehtävien luonnetta ja vaikuttaisi myös kuluttajariitalautakunnan käsittelyyn tuleviin asioihin. Ratkaisu myös maksaisi lähes miljoona euroa enemmän kuin kustannuksiltaan edullisin tapa ratkaista riitojenratkaisumenettelyjen täytäntöönpano Suomessa. Oikeussuojan paranemisesta saatavaan hyötyyn verrattuna vaikutukset viranomaisten toimintaan ja niistä aiheutuvat suuret lisäkustannukset perustelevat kuitenkin sitä, että ratkaisua haetaan lautakuntatyypisistä organisoinnista.

Kustannuksiltaan edullisin vaihtoehto olisi antaa direktiivin 26 artiklassa tarkoitettujen elinkeinonharjoittajien tekemien valitusten käsittely kuluttajariitalautakunnan tehtäväksi. Tämä vaihtoehto puolestaan olisi ongelmallinen kuluttajariitalautakunnan toiminnan luonteen näkökulmasta. Vaihtoehdon on myös epäilty vaikuttavan pitemmällä aikajänteellä kuluttajaneuvonnan tehtäviin.

Erillinen itsenäinen lautakunta, jolle työ- ja elinkeinoministeriö tuottaisi hallinto-, kanslia-, tiedotus- ja kokoustilapalvelut olisi toiminnallisesti tehokkain ja kustannuksiltaan selkeästi Energiavirasto-vaihtoehtoa halvempi tapa organisoida tässä tilanteessa 26 artiklan riitojenratkaisumenettelyt, joissa osapuolet ovat elinkeinonharjoittajia. Ratkaisu täyttäisi direktiivin vaatimukset ja parantaisi loppukäyttäjänä olevien elinkeinonharjoittajien oikeussuojaa. Sekä Energiaviraston että kuluttajariitalautakunnan roolit pysyisivät vaihtoehdossa selkeinä. Ratkaisu olisi myös mahdollisimman pitkälle Suomen hallinto-oikeusjärjestelmän mukainen, eikä aiheuttaisi siihen merkittävää poikkeusta.

Erillisen lautakunnan asettamista sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklojen mukaiseksi elinkeinonharjoittajien välisten riitojen ratkaisuelimeksi puoltaa myös se seikka, että tällaisten riitojen ratkaisua koskevien menettelyjen arvioidaan lähivuosina lisääntyvän unionin energialainsäädännössä. Sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklaa vastaava riitojenratkaisusäännös sisältyy komission 14.7.2021 antamaan ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi

energiatehokkuudesta [COM(2021) 558 final]⁴⁴ ja komission 15.12.2021 antamaan ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä [COM(2021)803 final]⁴⁵. Tämän vuoksi on odotettavissa, että ehdotetun lautakunnan tehtävien ja sen käsittelemien asioiden määrä tulee lisääntymään lähivuosina.

5.1.4 Joustopalveluita tarjoava itsenäinen aggregaattori

Sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltio voi vaatia taloudellista korvausta, jos kulutusjoustopalvelun aktivointi vaikuttaa suoraan markkinaosapuoliin tai näiden tasevastaaviin. Korvauksen maksavat tällöin sähköalan yritykset tai osallistuvat loppuasiakkaat jäsenvaltion harkinnan mukaan.

Itsenäisen aggregaattorin toiminnan vaikutuksia arvioitaessa tarkasteltiin ehdotetulle kompensatiomallille kahta vaihtoehtoista mallia sen mukaan, kenelle itsenäisen aggregaattorin aktivoimasta kulutusjoustopalvelusta aiheutuvan tasepoikkeaman taloudelliset kustannukset jäävät kannettavaksi. Älyverkkotyöryhmän ehdottamassa mallissa kustannukset kantaisi kulutusjoustopalvelun toteuttava itsenäinen aggregaattori. Kahdessa muussa mallissa kustannukset kattaisi joko kohteen tasevastaava tai kantaverkonhaltija. Jos kohteen tasevastaava vastaisi kustannuksista, tasevastaavalle aiheutuisi tappioita kulutusjoustopalvelun toteutuessa, koska tasevastaava olisi tällöin hankkinut enemmän sähköä kysymyksessä olevalle taseselvitysajaksolle kuin mitä lopulta sen sähkötaseesta käytettäisiin. Tällöin itsenäisen aggregaattorin toiminnasta aiheutuvat kustannukset kohdistuisivat tasevastaavan asiakkaiden eli viime kädessä pienen joukon sähkökäyttäjien maksettavaksi. Lisäksi malli saattaisi johtaa osaoptimointiin, jossa vain tietynlainen palveluntarjoaminen loppuasiakkaille olisi kannattavaa. Eri asiakassegmenttien välille saattaisi syntyä eriarvoisuutta, kun joustopalvelun kykenevien asiakkaiden kustannukset nousisivat vähemmän joustaviin asiakkaisiin nähden. Tasevastaava todennäköisesti edellyttäisi sähkötaseeseensa kuuluvien sähköntoimittajien korvaavan itsenäisen aggregaattorin aktivoimasta joustopalvelusta tasevastaavalle aiheutuneet kustannukset. Tällaisessa tilanteessa sähköntoimittaja voisi joutua nostamaan sähköntoimittajien hintoja joko joustopalvelun osallistuvien tai vaihtoehtoisesti kaikkien asiakkaidensa osalta. Tämän seurauksena sähköntoimittajat todennäköisesti jakaantuisivat markkinoilla kahteen ryhmään, puhtaisiin tehokkuutta tavoitteleviin sähköntoimittajiin ja uusiin palveluita kehittäviin palveluyhtiöihin. Sähköntoimittajien tai tasevastaavien sähköntoimittajien hankintakustannukset nousisivat ja sähköntoimittajien riskit olisivat korkeammat kuin muissa tarkastelluissa malleissa.

Mallissa, jossa kantaverkonhaltija vastaisi tasepoikkeamista, ei maksettaisi kompensatioita tai tehtäisi korjauksia sähköntaseisiin. Mallissa aiheutuisi koko järjestelmän kannalta suurimmat kokonaiskustannukset, jotka tulisivat jaettaviksi sähköntoimittajien ja sähkömarkkinoiden osapuolten kesken. Mallissa tasepalveluntarjoaja voisi saada itsenäisen aggregaattorin mallin kautta maksun säätömarkkinoilta, jonka lisäksi kantaverkkoyhtiö maksaisi tasesähköntoimittajien tasevastaavalle. Järjestelmän kannalta samasta tuotteesta maksettaisiin siis kahdesti. Malli kannustaisi asiakkaita osallistumaan kulutusjoustopalveluun eniten, mutta käytännössä joustavien asiakkaiden hyödyt maksettaisiin joustopalvelun kykenemättömien toimesta kaksinkertaisen maksun vuoksi. Kilpailunäkökulmasta malli ei siis ole tasapuolinen. Mallissa kustannukset kohdistuisivat kantaverkonhaltijalle, jolloin kustannukset tulisivat kaikkien sähköntoimittajien maksettavaksi.

⁴⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0558&from=EN>. Ks. ehdotus 21 artiklaksi.

⁴⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0011&qid=1635251023297>. Ks. ehdotus 24 artiklaksi.

Loppukuluttajan kannalta malleissa ei ole suurta eroa. Vaikutuksia kuitenkin syntyisi epäsuorasti riippuen eri osapuolten vastuista ja riskeistä, ja ne näkyisivät loppukäyttäjille tarjottavien palveluiden hinnoissa. Itsenäiselle aggregaattorille vaihtoehtoiset mallit olisivat luonnollisesti edullisempia, koska se ei olisi vastuussa aktivoimisestaan tasepoikkeamista.

5.1.5 Varastointilaitteistojen omistus ja käyttö

Sähkömarkkinadirektiivin 36 artiklan 2 kohdan sekä 54 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia sen, että jakeluverkonhaltijat ja siirtoverkonhaltijat omistavat, hallinnoivat tai käyttävät energiavarastoja. Poikkeus voidaan sallia kiinteille verkkokomponenteille sääntelyviranomaisen suostumuksella. Lisäksi muunlaisten energiavarastojen omistaminen on mahdollista sallia seuraavien kolmen kumulatiivisen ehdon täytyessä. Lähtökohtana poikkeuksen myöntämiselle on tällöin, että energiavarastojen hankinta markkinoilta avoimen tarjouskilpailun perusteella on epäonnistunut tai varastoja tarjonneet osapuolet eivät ole kyenneet tuottamaan palvelua kohtuullisin kustannuksin ja oikea-aikaisesti. Lisäksi edellytyksenä on, että verkonhaltija tarvitsee tällaisia varastoja direktiivin mukaisten verkon tehokasta, luotettavaa ja varmaa käyttöä koskevien velvoitteidensa hoitamiseen, eikä varastoja käytetä sähkön ostoon tai myyntiin sähkömarkkinoilla. Lisäksi vielä edellytetään, että sääntelyviranomaisen tarkastaa tarjouskilpailun ehdot ennakkoon sekä tulokset jälkikäteen. Sääntelyviranomaisen voi laatia ohjeita tai hankintasopimuksia koskevia lausekkeitä auttaakseen jakeluverkonhaltijoita varmistamaan hankintamenettelyn oikeudenmukaisuuden.

Energiavarastot katsotaan energiamarkkinoiden kilpailulliseksi osapuoleksi ja verkkotoiminta säännellyksi monopolitoiminnaksi. Laajamittainen poikkeuksen myöntäminen muiden kuin kiinteiksi verkkokomponenteiksi katsottavien energiavarastojen osalta murentaa kilpailujen ja säänneltyjen toimintojen eriyttämisperiaatetta ja saattaa vaikuttaa lisäpalvelu- ja joustomarkkinoiden kehittymiseen epäsuotuisasti ja hidastaa tai pysäyttää markkinan muodostumisen.

Energiavarastojen omistusta ja käyttöä koskeva kansallinen liikkumavara ehdotetaan kuitenkin hyödynnettäväksi direktiivin sallimalla tavalla täysimääräisesti, koska ehdotus turvaa sen, että tarvittaessa verkonhaltijoilla olisi käytettävissään varmat ja kustannustehokkaimmat vaihtoehdot tarvitsemiensa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien energiavarastopalvelujen hankintaan. Lisäksi energiavarastojen omistuksen rajoitukset rajoittavat perusoikeutena suojattua elinkeinovapautta. Tällöin rajoitus on perusteltua rajata direktiivin vaatimaan välttämättömään rajoitukseen.

Energiavarastojen omistusta koskevien rajoitusten suhdetta perusoikeussääntelyyn on tarkasteltu tarkemmin luvussa 11.1.

5.1.6 Sähköisten ajoneuvojen latauspisteet

Sähkömarkkinadirektiivin 33 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia sen, että jakeluverkonhaltijat omistavat, hallinnoivat tai käyttävät sähköajoneuvojen latauspisteitä. Jakeluverkonhaltijan omistukselle on asetettu kolme kumulatiivista kriteeriä. Lähtökohtana poikkeuksen myöntämiselle on, että sähköajoneuvojen latauspisteitä ei ole syntynyt avoimen tarjouskilpailun perusteella tai latauspisteitä tarjonneet osapuolet eivät ole kyenneet tuottamaan palvelua kohtuullisin kustannuksin ja oikea-aikaisesti. Tällaisen tarjouskilpailun järjestäminen edellyttää lisäksi, että sääntelyviranomaisen tarkastaa tarjouskilpailun ehdot ennakkoon sekä tulokset jälkikäteen. Lisäksi direktiivi edellyttää jakeluverkonhaltijan veloitetta olla harjoittamatta syrjintää eri verkon käyttäjien välillä erityisesti siihen omistussuhteessa olevia yrityksiä suosivalla tavoin.

Sähköisten ajoneuvojen lataustoiminta on lähtenyt Suomessa käyntiin markkinaehtoisesti, jolloin poikkeuksen käyttöönnotolle Suomessa ei ole direktiivin edellyttämiä perusteita.

Sähköisten ajoneuvojen latauspisteiden omistuksen rajoitukset rajoittavat perusoikeutena suojattua elinkeinovapautta. Sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoiminta on lähtenyt Suomessa kehittämään kaupalliselta pohjalta. Tällaisessa tilanteessa on perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan muiden elinkeinonharjoittajien varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että lainsäätäjällä on luonnollisten monopolien sääntelyssä laaja liikkumavara (PeVL 19/2021 vp). Näillä perusteilla voidaan katsoa elinkeinovapautteen kohdistuvien rajoitusten olevan suhteellisuusvaatimuksen mukaisia.

Sähköisten ajoneuvojen latauspisteiden omistusta koskevien rajoitusten suhdetta perusoikeussääntelyyn on tarkasteltu tarkemmin luvussa 11.1.

5.1.7 Energiaviraston tehtävät

Sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 4 kohdan mukaan sääntelyviranomaisen tai muun toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on hyväksyttävä laskentamenetelmä kulutusjouoston aktiivoinnin aikana aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi. Menetelmän kehittämistä vastuusta ei säädetä direktiivissä. Menetelmän kehittäminen ehdotetaan annettavaksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtäväksi.

Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on valtakunnallisena tasevastaavana paras näkemys taseselvitykseen liittyvistä prosesseista. Samalla se on kuitenkin myös markkinatoimija hankkiessaan reservejä ja säätösähköä markkinoilta järjestelmätarpeisiin. Tämän vuoksi prosessin avoimuus ja tasapuolisuus pyritään varmistamaan laskentamenetelmän vahvistamismenetelyllä. Ehdotettu menettely vastaa tältä osin sähkömarkkinalain 45 §:n järjestelmävastuuta koskevaa sääntelyä.

Sähkömarkkinadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan mukaan jakeluverkonhaltijoiden tai sääntelyviranomaisen on tarvittaessa määritettävä iustopalvelun hankinnan kansalliset standardituotteet. Jos jakeluverkonhaltijoiden tehtäväksi annettaisiin määritellä kansalliset standardituotteet edellyttäisi tämä yhteispäätösmenettelyn luomista jakeluverkonhaltijoille kansalliseen lainsäädäntöön Sähkö-ENTSO tai EU DSO –elimen päätöksentekomenettelyä muistuttavasti. Tällöin Energiavirasto ainoastaan vahvistaisi standardituotteet jakeluverkonhaltijoiden käytettäväksi.

Jakeluverkonhaltijoiden yhteispäätösmenttely olisi lainsäädännöllisesti ja hallinnollisesti rasakas, sillä se edellyttäisi sääntöjä riittävästä jakeluverkonhaltijoiden osallistumisesta päätöksentekoon sekä mahdollisuutta siirtää asia sääntelyviranomaisen ratkaistavaksi riitatilanteissa. Tämän vuoksi kansallisten standardituotteiden vahvistaminen ehdotetaan annettavaksi Energiaviraston tehtäväksi.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

5.2.1 Yleispalvelu

Ruotsin sähkölain (Ellagen 1997:857) mukaan hallituksella on valtuus antaa hallinnollisia säännöksiä, joilla rajoitetaan jakeluverkonhaltijaa ylittämästä määrättyä toimitushintaa sinä aikana, kun jakeluverkonhaltija toimii sähköntoimituksesta viime kädessä vastaavana sähköntoimittajana. Tätä valtuutta ei kuitenkaan ole sovellettu. Kansallinen sääntelyviranomaisen Energiamarknadsinspektionen on esittänyt valtuussäännöksen kumoamista sähkömarkkinadirektiivin 5

artiklan vuoksi. Ruotsissa energiaköyhien ja heikossa asemassa olevien asiakkaiden sähkön saanti on turvattu sosiaalipolitiikan keinoin.

Tanskassa yleispalvelu on toteutettu siten, että vähittäismyyjillä on velvollisuus tarjota jakeluverkoissa kaikkia sähkötuotteitaan kuluttajille. Tanskassa suunnitellaan, että kansalaisten energiayhteisössä tuotetun sähkön toimitus energiayhteisön osakkaille sekä joustavuuspalveluita tarjoavien aggregaattoreiden sähkötoimitus rajattaisiin yleispalveluvelvoitteen ulkopuolelle.

Norjassa jakeluverkonhaltija toimii sähkötoimituksesta viime kädessä vastaavana toimittajana. Toimituksen ensimmäiset kuusi viikkoa tapahtuvat säännellyllä toimitushinnalla, joka muodostuu sähköpörssin päivittäiskaupan hinnasta ja marginaalista, jonka suuruus on 6,25 äyriä kilowattitunnilta. Kuuden viikon toimituksen jälkeen jakeluverkonhaltijan on asetettava toimitushinta ja ehdot sellaisiksi, että kannustavat asiakkaita tekemään markkinaehtoisen sähkötoimitussopimuksen vähittäismyyjän kanssa. Kansallinen sääntelyviranomainen on katsonut, ettei sääntelyä ole tältä osin tarvetta muuttaa sähkömarkkinadirektiivin 5 artiklan vuoksi. Norjassa energiaköyhien ja heikossa asemassa olevien asiakkaiden sähkön saanti on turvattu sosiaalipolitiikan keinoin.

5.2.2 Sähkötoimitussopimusten vertailuvälineet

Ruotsissa sähkötoimitussopimusten vertailuvälinettä ylläpitää kansallinen sääntelyviranomainen Energimarknadsinspektionen. Ruotsin on tarkoitus täydentää sähkölakia säännöksillä, jotka perustuvat vaihtoehtoon, jossa kansallinen sääntelyviranomainen ylläpitää vertailuvälinettä.

5.2.3 Tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisu

Tanska suunnittelee sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklan mukaisen riitojenratkaisumenettelyn antamista kuluttajariitoja käsittelevälle riitojenratkaisuelimelle myös elinkeinonharjoittajaloppuasiakkaiden tekemien valitusten osalta.

Ruotsissa on yleinen kuluttajariitoja käsittelevä lautakunta, jonka toimivaltuudet vastaavat Suomen kuluttajariitalautakuntaa. Ruotsissa elinkeinonharjoittajat voivat tehdä valituksia sähköalan yrityksistä kansalliselle sääntelyviranomaiselle. Valituksentekijällä on valitusoikeus sääntelyviranomaisen päätöksestä. Direktiivin 26 artikla ei edellytä uusia täytäntöönpanotoimia Ruotsissa.

Norja suunnittelee direktiivin 26 artiklan mukaisen riitojenratkaisumenettelyn antamista kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäväksi elinkeinonharjoittajaloppuasiakkaiden osalta.

Alankomaissa kansallinen sääntelyviranomainen toimii riitojenratkaisuelimenä sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajaloppuasiakkaiden osalta.

5.2.4 Joustopalvelun tarjoaminen markkinoille ja itsenäinen aggregaattori

Ruotsissa loppuasiakaan mahdollisuus tarjota kulutusjousto markkinoille vastaa Suomessa voimassa olevaa sääntelyä. Ruotsin sähkölain mukaan verkonhaltija ei saa asettaa teknisiä vaatimuksia tai ehtoja, jotka estävät kysyntäjoustopalveluiden tarjonnan ilman perusteltua syytä.

Ruotsiin on sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan itsenäistä aggregaattoria koskevien uusien vaatimusten osalta ehdotettu mallia, jossa itsenäinen aggregaattori mittaisi jouston määrän käytöpaikassa määrän todentamiseksi. Itsenäisen aggregaattorin tehtävänä olisi lisäksi sopia asiak-

kaan tasevastaavan kanssa jouston aktiivoinnin kompensoinnin periaatteista muille markkina-osapuolille tai tasevastaavalle. Ehdot annettaisiin sääntelyviranomaisen vahvistettaviksi ja ne tulisi julkaista. Malli poikkeaa Suomeen kaavaillusta Älyverkkotyöryhmän ehdotuksesta, jossa kompensatio perustuisi verkonhaltijan mittarista ja normaalista kulutuskäyttäytymisestä muodostettavaan perusuraan ja niiden erotukseen.

Tanskan sähköntoimitusta koskeva laki (Lov om elforsyning 54/1976) on mahdollistanut vuodesta 2017 saakka asiakkaan ja tämän sähköntoimittajan välisen sopimuksen kulutusjoustoparjoamisesta. Lakia on tarkoitettu täydentää direktiivin vaatimusten mukaan mahdollistamalla itsenäisen aggregaattorin toiminta. Joustopäärä mitattaisiin jakeluverkonhaltijan mittarin takana olevaan itsenäisen aggregaattorin omalla mittarilla, joka olisi pohjana joustopäärän arvioinnissa. Tarkoituksena on, että paikallinen kantaverkonhaltija Energinet.dk kehittää menetelmän itsenäisen aggregaattorin maksettavaksi tulevasta kompensatiosta asiakkaan tasevastaavalle. Menetelmän hyväksyisi sääntelyviranomainen.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on pyytänyt kantaverkonhaltijoita ja valvontaviranomaisia koordinoimaan näkemyksiään kehittäessään ja vahvistaessaan itsenäisen aggregaattorin toimintamalleja.

Ranskan energialakiin lisättiin jo vuonna 2013 julkisen palvelun velvoite kysyntäjoustoparjoaville toimijoille paikallisen kulutusjoustoparjoamisen edistämiseksi. Tarkastelu perustuu järjestelmään tuotetun kysyntäjoustoparjoamisen määrään vuositasolla tarkasteltuna eli vuositaseseen. Kyseiset toimijat saavat korvausta julkisista varoista ja tarkemmat kompensatioperiaatteet määritellään asetustasolla. Ranskan järjestelmää on kritisoitu siitä, etteivät kysyntäjoustoparjoamisen aktiivoinnista saatavat säästöt ole tulleet joustoparjoamisen kohteena olevien ranskalaisten kuluttajien hyödyksi, vaan jäävät aggregaattoreille. Energialakia on tarkoitettu muuttamaan siten, että se vastaa direktiivin vaatimuksia kulutusjoustoparjoamisen aktiivoinnista maksettavan korvauksen osalta.

5.2.5 Verkonhaltijan varastointilaitteistojen omistus ja käyttö

Ruotsin sähkölakiin on kaavailtu lisättävän sähkömarkkinadirektiivin 36 ja 54 artikloiden mukainen energiavaraston omistusta koskeva säännös, joka mahdollistaisi kantaverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijan omistavan energiavarastoja. Ruotsin sääntelyviranomainen arvioi, että Ruotsin markkina on sen verran kehittymätön, että poikkeukselle saattaa olla tarvetta. Selvityksessä korostettiin etenkin energiavaraston ja kiinteän verkkokomponentin määrittelyn tärkeyttä, jotta poikkeus yleisistä markkinaperiaatteista on riittävän tarkkarajainen. Vastaava säännös on suunnitteilla myös Tanskan sähköntoimitusta koskevaan lakiin.

5.2.6 Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämät lisäpalvelut

Ruotsin sähkölain mukaan verkonhaltijan on hankittava verkkohäviöiden kattamiseen tai verkon käyttöön tarvitsemansa sähkö avoimella, syrjimättömällä ja markkinapohjaisella tavalla. Ruotsin on tarkoitettu täsmentää sähkölakia niin, että sama velvoite ulotetaan verkonhaltijoiden tukipalveluiden hankintaan, joita tarvitaan verkon tehokkaaseen, luotettavaan ja varmaan käyttöön. Velvoite ei koskisi täysin integroituja verkkokomponentteja. Avoimeen, syrjimättömään ja markkinapohjaiseen hankintaan voitaisiin tehdä poikkeus sääntelyviranomaisen antamalla luvalla silloin, kun verkonhaltija osoittaisi, ettei markkinapohjainen hankinta olisi taloudellisesti tehokasta.

Käytännössä Ruotsissa ei ole käytetty taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluita, eikä niille ole markkinapaikkoja. Sen sijaan käytetään korvaavia toimenpiteitä (*avhjälpande åtgärder*), jotka

voivat olla markkinapohjaisia. Jos palvelun katsotaan olevan välttämätön, eikä sille ole löydetävissä kantaverkonhaltijan laatuvaatimukset täyttäviä kilpailevia vaihtoehtoja, ei markkinapohjaisuutta sovelleta. Esimerkiksi loistehon avulla tapahtuvan jännitteensäädön on Ruotsissa katsottu olevan tällainen palvelu.

Tanskassa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulee hankkia taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut markkinapohjaisesti. Mikäli tarjoajia on vain yksi, käytetään asetuksen (BEK nr 652 af 18/05/2020) mukaan säänneltyä hintaa. Tanskan on tarkoitus lisätä lakiin täysin integroituja verkkokomponentteja koskeva poikkeus, jonka mukaan markkinapohjaisuutta ei sovelleta komponenttien osalta, joita käytetään verkon varman ja luotettavan toiminnan varmistamiseen ja joita ei käytetä tasehallintaan tai siirtorajoitusten hallintaan. Tanska katsoo, että kaikki kantaverkonhaltijan nykyään omistamat täysin integroidut verkkokomponentit sisältyvät tähän määritelmään. Näin ollen taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalveluiden markkinaehtoista hankintaa ei tarvitsisi soveltaa, jos sama palvelu jo tuotetaan näillä verkkokomponenteilla. Samoin lisätään poikkeus markkinaehtoisen hankinnan velvoitteen soveltamisesta, jos tämä ei olisi taloudellisesti tehokasta.

5.2.7 Kantaverkonhaltijan liittämiselvöllisyys

Ruotsin sähkölain mukaan verkkotoimijan on liitettävä uusi sähkökäyttöpaikka tai tuotantolaitos verkkoon kohtuullisin ehdoin, jos kieltäytymiselle ei ole erityisiä perusteita. Kieltäytymisperusteet liittyvät tyypillisesti joko johdon tai verkon kapasiteettiin, ja ne tulee perustella objektiivisilla, teknisillä ja taloudellisilla syillä. Kieltäytymistä ei ole mahdollista perustella tulevaisuudessa mahdollisesti syntyvillä kapasiteettirajoitteilla. Direktiivin nojalla ei aiota tehdä lakiin muutoksia.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esityksen luonnos oli lausuntokierroksella 5.11-8.12.2021. Luonnokseen saatiin yhteensä 27 lausuntoa. Lausunto saatiin oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Energiavirastolta, Huoltovarmuuskeskukselta, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, kuluttajariitalautakunnalta, huoltovarmuusorganisaation Digipoolilta, Energiateollisuus ry:ltä, Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry:ltä, Paikallisvoima ry:ltä, Suomen kuntaliitto ry:ltä, Suomen Lähienergialiitto ry:ltä, Suomen Omakotiliiton Helsingin piiri ry:ltä, Suomen Omakotiliitto ry:ltä, Suomen Sähkökäyttäjät ry:ltä (ELFi), Suomen Tuulivoimayhdistys ry:ltä, Fingrid Oyj:ltä, Energiatutka Oy:ltä, Fortum Oyj:ltä, Helen Oy:ltä, Lempäälän Energia Oy:ltä, Teollisuuden Voima Oyj:ltä, UPM-Kymmene Oyj:ltä, ProCemPlus –tutkimusprojektin tutkijoilta ja DR4EU:lta sekä yhteislausunto ProAgria Länsi-Suomelta, AF-Innovalta, Kasken tilalta, ProAgria Etelä-Suomelta ja Varsinais-Suomen ELY-keskukselta.

Hallituksen esitystä on tarkennettu annettujen lausuntojen johdosta. Valtaosa lausunnoista on johtanut esityksen tarkentamiseen tai sisällöllisiin muutoksiin. Hallituksen esityksen säännöksiä ja terminologiaa on täsmennetty sekä perusteluja täydennetty sekä lausuntojen johdosta että sähkömarkkinadirektiivin tarkemman täytäntöönpanon vuoksi. Markkinapohjaiseen hinnoitteluun perustuvien, toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien sähkönmyyntisopimusten käyttöönottoa ehdotetaan lykättäväksi vuoden 2025 kevääseen. Energiavirastolle annettaisiin toimivalta siirtää toimintansa lopettavan vähittäismyyjän sopimuksettomiaan tilaan jäävät asiakkaat toimitusvelvollisen vähittäismyyjän asiakkaiksi. Esitykseen ehdotetaan lisättäväksi säännökset loppukäyttäjien itse aktivoiman kulutusjouoston markkinoille pääsystä. Itsenäisen aggregaattorin vastuulle tulevaa korvausta asiakkaansa avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle on täsmennetty. Kantaverkkoon liitettävien voimalaitosten ja energiavarastojen erityisiä liittämisper-

riatteita laajennettaisiin koskemaan myös suurjännitteiseen jakeluverkkoon liitettäviä voimalaitoksia ja energiavarastoja. Energiaviraston ja kuluttaja-asiamiehen välistä yhteistyötä on täsmennetty sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa. Tuomioistuinten ulkopuolisen riitojenratkaisumenettelyn organisointia on muutettu siten, että aggregointia koskevien riitojen ratkaisu ehdotetaan annettavaksi Energiaviraston tehtäväksi ja energiamarkkinariitalautakunnan hallintopalvelujen järjestäminen työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi. Energiamarkkinariitalautakunnan perustamistoimien vuoksi lautakuntaa koskeva laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Annetuista lausunnoista ei ole voitu huomioida ehdotuksia, jotka ovat olleet ristiriidassa sähkömarkkinadirektiivin säännösten kanssa tai eräitä ehdotuksia, jotka olisivat kaventaneet kansallista liikkumavaraa direktiivin täytäntöönpanossa. Toimitusvelvollisten vähittäismyyjien määrittelyn muuttamista koskevaa ehdotusta ei ole huomioitu, koska ehdotettu malli ei huomioisi tilannetta, jossa ehdotettu toimitusvelvollinen vähittäismyyjä ei välttämättä pystyisi täyttämään toimitusvelvolliselle myyjälle asetettuja vaatimuksia. Kulutusjoukon aikana aiheutuneiden kustannusten korvaamista koskevan laskentamenetelmän laatimista ei ehdoteta siirrettäväksi järjestelmävastaavalta kantaverkonhaltijalta Energiaviraston tehtäväksi järjestelmävastaavalla olevan erityisasiantuntemuksen ja parempien resurssien vuoksi. Myöskään ehdotusta antaa sähkölaskujen kansallisten vertailutietojen laatiminen joko Energiaviraston tai Tilastokeskuksen tehtäväksi ei ole voitu huomioida niiden vaatimien uusien resurssien vuoksi.

Edelleen ei ole voitu huomioida ehdotusta, jossa ehdotettiin järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan edellyttämän sähköjärjestelmän mitoittavaa vikaa suuremman voimalaitoksen järjestelmäsuojan kustannusten kattamista järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan siirtopalvelumaksuilla. Tämä olisi johtanut merkittävään kustannussiirtymään yksittäiseltä sähköntuottajalta muille verkon käyttäjille. Kirjanpidollisen eriyttämisen osalta ei myöskään ole toteutettu ehdotusta poistaa vähämerkityksellisen toiminnan poikkeus säännöksistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut annetuista lausunnoista lausuntoyhteenvedon.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Sähkömarkkinalaki

2 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin sähkömarkkinalain soveltamisala. Lakia sovellettaisiin sähkömarkkinoihin, sähkön tuotantoon, tuontiin, vientiin ja toimitukseen sekä sähkönsiirtoon ja -jakeluun. Pykälän 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, ettei säännös olisi ristiriidassa sähkömarkkinadirektiivin 2 artiklan 9 kohtaan sisällytetyn uuden sähkömarkkinat määrittelevän säännöksen kanssa. Pykälässä sähkömarkkinoilla tarkoitettaisiin sähkön markkinoita, OTC-markkinoita ja sähköpörsssejä, joilla käydään kauppaa sähköenergiasta, sähköntuotannon kapasiteetista, tasehallintapalveluista, lisäpalveluista tai fyysisesti selvitettävistä termiineistä kaikilla aikaväleillä. Vastaava määritelmä ehdotetaan sisällytettäväksi myös sähkömarkkinalain 3 §:ään. Lisäksi soveltamisalasäännöksessä todettaisiin, että lakia sovellettaisiin sen aikaisemman sanamuodon mukaisesti myös sähkön tuotantoon, tuontiin, vientiin ja toimitukseen sekä sähkönsiirtoon ja -jakeluun.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin kuitenkin puolustushallinnon ja Puolustuskiinteistöjen sähköverkkojen toiminta ja sähköntuotanto. Puolustushallintoon ja Puolustuskiinteistöihin ei sovellettaisi myöskään lain 12 luvun säännöksiä toimintojen eriyttämisestä. Lain II osan sekä 7 ja 12 luvun säännöksiä ei siten sovellettaisi puolustushallintoon eikä Puolustuskiinteistöihin. Lain säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin puolustushallinnon ja Puolustuskiinteistöjen kiinteistöillään harjoittamaan sähkön toimitukseen.

Ahvenanmaan maakunnan toimivalta sähkö- ja energia-asioissa on maakunnan sähkölain (Ellag för landskapet Åland, ÅFS 1982:38) lainsäädäntövalvonnan yhteydessä johdettu aikaisemman Ahvenanmaan itsehallintolain (670/1951) 13 §:n 1 momentin 9 kohdasta, joka vastasi voimassa olevan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) elinkeinotoiminnasta säädettyä 18 §:n 22 kohtaa (HE 73/1990 vp s. 71). Itsehallintolaissa säädetystä valtakunnan ja maakunnan välisestä toimivallanjaosta johtuu, että sähkömarkkinalakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakunnassa siltä osin kuin maakunnalla on lainsäädäntövalta sähkömarkkinoihin liittyvissä asioissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan sähköverkkoa, jollei Energiavirasto ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta. Säännös vastaisi aikaisemman lain sisältöä. Verkonhaltijaa koskevien säännösten piiriin kuuluisivat elinkeinonharjoittajat, jotka harjoittavat luvanvaraista sähköverkkotoimintaa kantaverkossa, suurjännitteisessä jakeluverkossa, jakeluverkossa tai suljetussa jakeluverkossa. Lisäksi lakia sovellettaisiin myös sellaisiin luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittaviin elinkeinonharjoittajiin, jotka eivät ole hakeneet toiminnalleen lain 12 §:ssä tarkoitettua vapautusta luvanvaraisuudesta. Luvanvarainen sähköverkkotoiminta puolestaan määriteltäisiin lain 4 §:ssä. Verkonhaltijaa koskevia säännöksiä ei sovellettaisi sähköverkkotoimintaan, jossa sähköverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä sähköntoimintaa. Sähköverkkotoiminnalla tarkoitetaan sähkömarkkinalain mukaan sähköverkon asettamista vastiketta vastaan sähköä siirtäen tai jakelua ja muita sähköverkon palveluja tarvitsevien käyttöön.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sähkömarkkinalain sähkövähittäismyyjää koskevien säännösten soveltamisalan pääperiaate. Sen mukaan lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähköntoimittajaan, joka myy sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille. Soveltamisalan rajauksen perusteella kiinteistöverkossa tapahtuva sähkövähittäismyynti jäisi näin ollen pääsääntöisesti lain vähittäismyyntiä koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Mikäli lakia sovellettaisiin kiinteistöverkossa tapahtuvaan sähköntoimintaan, tulisi siitä säätää erikseen asianomaisissa säännöksissä. Lain 13 luvussa säädettäisiin 3 momenttia täydentävä soveltamisalan laajennus, jonka mukaan kyseisen luvun vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovellettaisiin lisäksi sähköntoimittajaan, joka myy sähköä sähköntoimittajille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen jakeluverkon kautta. Ehdotetut säännökset vastaavat näiltä osin aikaisemman lain sisältöä.

3 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusia sekä sähkömarkkinadirektiivin edellyttämiä että lain soveltamista selventäviä määritelmiä. Uusi terminologia määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi sähkömarkkinadirektiivin määritelmien kanssa ja lain uusia määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti sähkömarkkinadirektiivin kanssa.

7 §. Kantaverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset. Pykälässä säädetään kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvan hakijaan sovellettavista lisävaatimuksista. Lisävaatimukset perustuvat sähkömarkkinadirektiivin vaatimuksiin. Pykälän 1 momentin hakijan riippumattomuuden varmentamista koskeva säädösviittaus ehdotetaan saatettavaksi ajan tasalle. Säännökseen ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

12 §. Eräiden rajayhdysjohtojen vapauttaminen sähköverkkoluvasta. Pykälässä säädetään poikkeuksesta, jolla eräät rajayhdysjohtot voidaan vapauttaa sähköverkkoluvasta. Luvanvaraisuudesta vapauttamista koskeva säännös on poikkeus sähköverkkoluvasta sääntelyn keskeisistä periaatteista, joiden tavoitteena on turvata sähkömarkkinoiden osapuolille verkkoon pääsy ja kohtuulliset palveluperiaatteet. Pykälän 1 momentin säädösviittaukset ehdotetaan saatettavaksi ajan tasalle. Säännökseen ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Sähkömarkkinoiden toimivuuden kannalta rajayhdysjohdot ovat keskeisessä asemassa. Sähkömarkkinalain tavoitteena on ensisijaisesti rajayhdysjohdojen saattaminen markkinoiden käyttöön. Poikkeussäännöstä tulisi tämän vuoksi soveltaa varovaisesti.

Esityksen mukaan Energiavirasto voisi yksittäistapauksessa sallia määräajaksi sähköverkkotoiminnan harjoittamisen ilman sähköverkkolupaa, jos verkonhaltijalle on myönnetty sähkökauppa-asetuksen 63 artiklan mukainen poikkeuslupa. Vapautus voitaisiin myöntää enintään sähkökauppa-asetuksen 63 artiklan mukaisen poikkeusluvan voimassaoloajaksi. Vapautusta ei voitaisi siirtää toiselle vaan verkkotoiminnan luovutuksen yhteydessä luovutuksensaajan tulisi hakea uudelleen vapautusta luvanvaraisuudesta tai sähköverkkolupaa toiminnalleen. Tämä mahdollistaisi vapautuksen edellytysten uudelleen arvioinnin.

Vapautuksen saaneeseen verkonhaltijaan ei sovellettaisi sähkömarkkinalain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä. Energiavirasto voisi kuitenkin luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka koskisivat verkkoon pääsyä kysymyksessä olevassa rajayhdysjohdossa sekä käyttöturvallisuutta. Verkkoon pääsyä koskevat ehdot voisivat liittyä siirtokapasiteetin jakamiseen, ylikuormituksesta aiheutuvien tulojen jakamiseen sekä rajayhdysjohdon käyttäjiltä perittäviin maksuihin.

20 §. Liittämisvelvollisuus. Pykälässä säädetään verkonhaltijoiden liittämisvelvollisuudesta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan liittämisvelvollisuuden piiriin kuuluisivat jatkossa myös energiavarastot. Muilta osin momentin säännös säilyisi ennallaan.

20 a §. Erityissäännökset voimalaitosten ja energiavarastojen liittamisestä kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi sähkömarkkinadirektiivin 42 artiklaan perustuva säännös uusien voimalaitosten ja energiavarastojen liittamisestä kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon.

Pykälän 1 momentin mukaan kantaverkonhaltija ja suurjännitteisen jakeluverkon haltija ei saisi kieltäytyä liittämästä uutta voimalaitosta tai energiavarastoa vetoamalla käytettävissä olevassa verkon siirtokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan kantaverkonhaltija tai suurjännitteisen jakeluverkon haltija voisi ehdoissaan asettaa rajoituksia uusien voimalaitosten ja energiavarastojen liittämispisteen teholle liittymän toteuttamisen nopeuttamiseksi sekä liitettävän yksikön taloudellisen tehokkuuden varmistamiseksi tilanteessa, jossa liityntä edellyttäisi siirtokapasiteetin lisäämistä siinä verkon osassa, johon liittymä olisi tulossa. Säännöksen mukaan rajoitusta ei kuitenkaan sovellettaisi, jos liittyjä korvaisi verkonhaltijalle sellaiset siirtokapasiteetin lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, joiden ei voida katsoa kuuluvan 19 §:ssä säädetyn kehittämisvelvollisuuden piiriin. Ehdotettu muutos ei siten poistaisi verkonhaltijan verkon kehittämisvelvollisuutta tältä osin. Verkkoa olisi tässäkin tapauksessa vahvistettava lain 19 §:n verkon kehittämisvelvollisuuden edellyttämällä tavalla kohtuullisessa ajassa, jotta tehorojoitus liittymälle voitaisiin myöhemmin poistaa ja verkkoon liittää muitakin liittyjiä. Kehittämisvelvollisuus ei kuitenkaan ulottuisi tilanteisiin, joissa liittyjä pyytäisi normaalista liittymiskäytännöstä poikkeavaa toteutusta, joka aiheuttaisi verkonhaltijalle ylimääräisiä rakentamiskustannuksia. Tällöin kyseessä olisi verkonhaltijan tarjoama kehittämisvelvollisuuden ulkopuolinen lisäpalvelu, josta aiheutuneet ylimääräiset kustannukset liittyjän tulisi korvata verkonhaltijalle. Liittyjän osallistuminen verkonhaltijan verkonrakentamisen kustannuksiin olisi perusteltua esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, jolloin liittyjä tarvitsee normaalia parempaa käyttövarmuutta. Pääsääntöisesti verkon kehittäminen on verkonhaltijan vastuulla.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan järjestelmävastuuseen kuuluvista liittämisen ehdoista säädettäisiin 45 §:ssä.

21 a §. *Verkkoon pääsyn järjestäminen sähköjärjestelmässä.* Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä verkkoon pääsyn järjestämisestä sähköjärjestelmässä. Pykälään sisällytettäisiin myös nykyisin 25 §:ssä olevat säännökset liittymispistehinnoittelusta. Lain 25 § puolestaan ehdotetaan kumottavaksi.

Kilpailuun perustuvien sähkömarkkinoiden ja sähkökaupan toiminta edellyttävät, että sähkömarkkinoiden osapuolet pääsevät mahdollisimman helposti markkinapaikalle, jonka sähköjärjestelmä muodostaa. Kun sähköjärjestelmä muodostuu useista, eri omistajien hallitsemista verkoista, verkkopalveluista sopiminen ja niiden erilaiset hinnoitteluperiaatteet voivat vaikeuttaa huomattavasti kaupankäyntiä. Sen vuoksi olisi tarpeen velvoittaa verkonhaltijoita noudattamaan tiettyjä, tässä pykälässä ehdotettuja yhteisiä periaatteita, jotka helpottavat järjestelmän palvelujen saantia asiakkaiden kannalta.

Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan olisi järjestettävä edellytykset sille, että sähköverkkoon liitetyt sähkömarkkinoiden osapuolet voivat tosiasiallisesti osallistua sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoille sekä tasehallintamarkkinoille. Lisäksi verkonhaltijan olisi järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija voi sopia kaikista verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon on liittynyt. Pykälän 1 momentin periaatteen mukaan verkon käyttäjä tai energiavaraston haltija sopisivat kaikista verkkopalveluistaan sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon ovat liittynyt. Tämä niin sanottu yhden luukun periaate helpottaisi sellaisten palvelujen saantia, jotka vaatisivat muutoin sopimuksia useamman verkonhaltijan kanssa. Käytännössä säännös tarkoittaisi sitä, että verkonhaltijoiden olisi huolehdittava keskinäisin sopimuksin edellytyksistä tällaiselle palvelulle.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan olisi osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija saa asianomaiset siirto- ja jakelusopimukset tekemällä ja niihin liittyvät maksut suorittamalla oikeuden käyttää liittymispisteestään käsin koko maan sähköverkkoa ulkomaanyhteyksiä lukuun ottamatta. Toisin sanoen hän pääsisi käymään sähkökauppaa periaatteessa kaikkien niiden kanssa, jotka ovat liittyneet Suomen verkkoon. Säännös edellyttää verkonhaltijoiden yhteistyötä periaatteiltaan yhtenäisen, eri verkkoportaattien yhdistävän hierarkkisen hinnoittelukäytännön luomiseksi. Tariffirakenteet olisivat yhteensopivia ja muodostaisivat kokonaisuuden. Sen sijaan verkonhaltijoiden soveltamat hintatasot voisivat poiketa toisistaan, koska ne riippuvat verkkojen erilaisista kustannuksista. Hinnoittelujärjestelmää sovellettaisiin kaikkiin tavanomaisiin verkkopalveluihin. Kaikki sähkömarkkinoiden osapuolet osallistuisivat siten pääsääntöisesti yhtenäisin perustein markkinapaikan ylläpitokustannuksiin eikä ”vapaamatkustus” olisi mahdollista. Myös jakeluverkkoon liittynyttä asiakasta koskisivat samat oikeudet käydä sähkökauppaa Suomen verkon alueella sekä velvollisuudet osallistua koko verkon kustannuksiin jakeluverkkopalvelujen maksuissa. Poikkeuksellisiin tarpeisiin ja tilanteisiin voisi verkonhaltijoilla olla kuitenkin erityispalveluja. Niiden hinta voisi määräytyä yleisperiaatteesta poikkeavalla tavalla.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu hinnoittelujärjestelmä ei koskisi lähtökohtaisesti maan rajan ylittäviä johtoyhteyksiä. Ulkomaanyhteyksien käytöstä perittäviin maksuihin vaikuttavat lisäksi unionin lainsäädännössä säädetyt normit. Esimerkiksi sähkökauppa-asetuksen säännösten perusteella 2 momentissa tarkoitettua hinnoittelujärjestelmää sovelletaan myös markkinoiden käytössä olevissa ETA-valtioiden välisissä rajayhdysjohdoissa. Sen sijaan 43 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan kantaverkonhaltijan olisi perittävä 2 momentissa tarkoitettua hinnoittelujärjestelmän mukaisen siirtomaksun lisäksi erillistä rajayhdysjohdon siirtomaksua verkkoonsa kol-

mansista maista tulevasta sähköntuonnista ja verkostaan kolmansiin maihin lähtevästä sähköviennistä, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista muuta johdu.

21 b §. *Verkkoon pääsyn täytäntöönpano sähköverkossa.* Pykälässä annettaisiin tarkentavat säännökset menettelytavoista, joita verkonhaltijoiden tulisi noudattaa verkon käyttäjien ja muiden asiakkaiden pyytäessä tarjousta sähköverkkoon liittämistä taikka sähkösiirto- tai jakelupalvelusta. Ehdotuksen keskeistä sisältöä vastaava säännös sisältyy nykyisin sähkömarkkinoista annetun valtioneuvoston asetuksen (65/2009) 1 §:ään. Mainittu säännös on tarkoitus kumota lainmuutoksen voimaan tullessa. Tavoitteena on ehkäistä riitojen syntymistä verkonhaltijan ja tämän asiakkaiden välillä sekä edistää mahdollisesti syntyvien riitojen tehokasta ratkaisemista. Verkonhaltijalla on lain 20 §:n mukaan liittämismahdollisuus ja 21 §:n mukaan siirtovelvollisuus eli lähtökohtaisesti sähkömarkkina-alueella taataan verkon käyttäjille ja muille asiakkaille verkkoon pääsy.

Ehdotuksen 1 momentin mukaan verkonhaltijan olisi toimitettava verkon käyttäjille, energiavarojen haltijoille ja asiakkaille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja käyttäkkeen sitä tehokkaasti.

Ehdotuksen 2 momentin mukaan verkonhaltijan tulisi tehdä verkon käyttäjälle, energiavarojen haltijalle ja asiakkaalle tämän pyynnöstä tarjous sähköverkkoon liittämistä sekä sähkösiirto- ja jakelupalvelusta. Tarjouksen voisi esittää esimerkiksi allekirjoitettavaksi lähetetyn sopimuksen tai, kun kysymys on jakelupalvelusta, lain 88 §:ssä tarkoitettua vahvistusilmoituksen muodossa. Liittämistä koskevassa tarjouksessa on esitettävä liittämisen edellytyksenä olevat tekniset vaatimukset.

Verkkoon pääsyn epääminen voisi perustua lain 19 §:n kehittämisselvyyttä, 20 §:n liittämismahdollisuutta, 21 §:n siirtovelvollisuutta ja 41 a §:n voimalaitosten ja energiavarojen liittämistä kantaverkkoon koskevissa säännöksissä oleviin kriteereihin. Ehdotuksen 3 momentin mukaan verkonhaltijan kieltäytyessä liittämistä taikka siirto- tai jakelupalvelusta, sen olisi annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisensä syistä. Perusteluiden asianmukaisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että perusteluista ilmenee kieltäytymisen perustuvan puolueettomiin sekä teknisesti ja taloudellisesti perusteltuihin kriteereihin. Merkityksellisillä tiedoilla puolestaan tarkoitettaisiin tässä yhteydessä tietoja toimenpiteistä, joita esimerkiksi verkon vahvistaminen edellyttäisi. Kieltäytymiseen olisi lisäksi liitettävä tieto siitä, että verkon käyttäjällä, energiavarojen haltijalla ja asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus saattaa asia Energiavarojen ratkaistavaksi riitojenratkaisumenettelyssä valvontalakiin ehdotetun 6 a §:n mukaisesti sekä Energiavarojen yhteystiedot.

21 c §. *Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan sähköverkon käytöstä.* Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä verkonhaltijoiden vastuusta varman, luotettavan ja tehokkaan sähköverkon käytöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan olisi huolehdittava sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä sekä siitä, että kaikki verkonhaltijan sähköverkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön tarvittavat lisäpalvelut sekä kulutusjoukon ja energiavarojen edellyttämät palvelut ovat saatavilla. Verkonhaltijan velvoitteena olisi tässä tapauksessa varmistaa, että näiden palvelujen tarjoaminen on mahdollista, mutta verkonhaltija ei kuitenkaan vastaisi siitä, että asiakkaat tai heidän palveluntarjoajansa tarjoaisivat näitä palveluja. Palvelujen tarjoaminen ja siten niiden tosiasiallinen saatavuus perustuisi avoimeen, kilpailtuun

ja vapaaehtoiseen markkinaaan. Lisäpalvelulla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä 3 §:n 27 b kohtaan ehdotetun määritelmän mukaisesti siirto- tai jakeluverkon toimintaan tarvittavaa palvelua, joihin kuuluisivat myös tasehallintapalvelut ja taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut, mutta ei siirto rajoitusten hallinta. Kulutusjoustolla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä 3 §:n 30 a kohtaan ehdotetun määritelmän mukaisesti loppuasiakkaan sähkökuorman muutosta verrattuna tämän tavanomaisiin tai senhetkisiin kulutustapoihin vastauksena markkinasignaaleihin, aikasidonnaisiin sähkön hintoihin tai kannustaviin maksuihin, tai vastauksena loppuasiakkaan joko yksin tai aggregoinnin välityksellä tekemän sellaisen tarjouksen hyväksymiseen, joka koskee kysynnän vähentämisen tai lisäämisen myymistä tiettyyn hintaan järjestäytyneillä markkinoilla.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan olisi tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimintaansa muiden verkonhaltijoiden kanssa verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön varmistamiseksi sekä resurssien hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla. Verkonhaltijan olisi myös huolehdittava riittävien tietojen toimittamisesta sähköverkkonsa kanssa yhteenliitettyjen muiden sähköverkkojen haltijoille, jotta yhteenliitetyn sähköverkon varma ja tehokas käyttö, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteenliitetyn sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoitun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä verkonhaltijoiden välisestä tiedonvaihdosta.

23 a §. *Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinta.* Ehdotetussa uudessa pykälässä säädettäisiin sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinnasta. Pykälässä säädettäisiin yleisesti verkonhaltijoita koskevasta velvoitteesta asettaa ehdot sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten. Nykyisin esimerkiksi taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalveluihin luettavat vastuut toteutuvat pääosin 45 §:n järjestelmävastuun pohjalta asetettujen järjestelmäteknisten vaatimusten asettamisen kautta sekä jakeluverkonhaltijan liittämistä ja muuta verkkopalvelua koskevien ehtojen kautta.

Pykälän 1 momentin mukaan sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehtojen olisi oltava puolueettomia, avoimia ja syrjimättömiä sekä yhteensopivia muiden verkonhaltijoiden vastaavien ehtojen kanssa. Ehdoissa olisi varmistettava, että kaikilla vaatimukset täyttävillä verkon käyttäjillä ja sähkömarkkinoiden osapuolilla on mahdollisuus tarjota palveluitaan verkonhaltijoille. Momentissa säädettäisiin myös kansallisten standardituotteiden soveltamisesta sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdoissa. Energiavirasto voi vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Verkonhaltijoiden hankintaehtojen olisi täytettävä kansallisten standardituotteiden asettamat vaatimukset, jos sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten on määritelty valvontalain 6 c §:ssä tarkoitettuja kansallisia standardituotteita. Hankintaehdot olisi valmisteltava koordinoitusti järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja muiden verkonhaltijoiden kanssa ja niiden valmistelussa olisi kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähköverkon taajuuteen vaikuttamattomien palvelujen hankinnasta. Lain 3 §:n 27 c kohtaan ehdotetun määritelmän mukaan taajuuteen vaikuttamattomalla lisäpalvelulla tarkoitettaisiin palvelua, jota kantaverkonhaltija tai jakeluverkonhaltija käyttää

sähköverkon normaalin tilan säilyttävään jännitteen säätöön, nopeaan loisivirran syöttöön, inertiaan verkon vakautta varten paikallisesti, oikosulkuvirtaan, pimeäkäynnistysominaisuuteen ja saarekekäyttöominaisuuteen. Verkonhaltijan olisi hankittava sähköverkkoaan varten tarvittavat taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut kiinteitä verkkokomponentteja lukuun ottamatta avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Energiavirasto voisi hakemuksesta myöntää verkonhaltijalle määräajaksi poikkeuksen hankintavelvollisuudesta, jos taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole verkonhaltijalle taloudellisesti tehokasta. Poikkeuksen pituus voisi olla enintään 5 vuotta.

Osa taajuudesta riippumattomista lisäpalveluista on luonteelta sellaisia, että mekanismit arvioida tällaisten palveluiden tarpeita ovat kansallisesti pitkälti vielä selvittämättä. Poikkeusmenettelyn tavoitteena olisikin varmistaa taajuudesta riippumattomien lisäpalveluiden markkinaehtoiseen hankintaan siirtymiselle tarvittava siirtymäaika sekä prosessi, joka huomioi taajuudesta riippumattomien markkinaehtoisten lisäpalveluiden asteittaisen, tarvepohjaisen kehittämisen. Pykälän 1 momentin mukaan lisäpalvelujen hankintaa varten voitaisiin määritellä valvontalain 6 c §:ssä tarkoitettuja kansallisia standardituotteita. Kokonaistaloudellisen ja kustannustehokkaan toimintamallin varmistamiseksi taajuudesta riippumattomien lisäpalveluiden markkinaehtoista hankintaa tulisi edistää palvelukohtaisesti tarve edellä ja sitä mukaa kuin uusien energiaressurssien määrä kasvaisi.

Markkinapohjaisen hankinnan taloudellinen tehokkuus voi olla kyseenalaista erityisesti tilanteissa, joissa palvelu on tuotettava rajatulla maantieteellisellä alueella, minkä johdosta potentiaalisten tarjoajien joukko on pieni ja yksittäisen toimittajan mahdollisuus hyödyntää markkina-voimaansa suuri.

Taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut ovat luonteeltaan paikallisia, ja palvelun tarve riippuu lukuisista erilaisista teknisistä tekijöistä kuten verkon rakenteesta, alueella sijaitsevien komponenttien ja järjestelmien teknisistä ominaisuuksista sekä niiden käyttötavasta. Esimerkiksi loistehon siirtämisen eri verkon osien tai jännitetasojen välillä ei arvioida olevan teknistaloudellisesti kannattavaa ainakaan tilanteissa, joissa loistehoa tuottavien ja kuluttavien resurssien keskinäinen etäisyys on pitkä. Mitä pidemmän etäisyyden yli loistehoa sähköjärjestelmässä siirretään, sitä suurempi negatiivinen vaikutus sillä on siirtohäviöiden määrään järjestelmässä. Lisäksi loisteho varaa kapasiteettia siirrettävältä pätotholta ja voi vaikuttaa järjestelmän jännitteen säädön tarpeisiin. Jännitteen säätö taas toteutetaan käytännössä loistehoa tuottavien komponenttien ja järjestelmien avulla, joten maantieteellinen etäisyys vaikuttaa tehokkuuteen myös jännitteen säädön hankinnan osalta.

Markkinaehtoinen hankinta on haastavaa, sillä palveluita tarjoavien toimijoiden määrä on kansallisesti tai paikallisesti pieni, ja toimijat sijaitsevat usein etäällä toisistaan. Taloudellista tehokkuutta heikentävät myös tilanteet, joissa palveluntarjoajat sijaitsevat siten, että yksittäisen palveluntarjoajan markkina-asema voi muodostua määrääväksi.

Hankintaehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut valvontalain 10 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös kiinteiden verkkokomponenttien poikkeuksesta yleiseen hankintavelvoitteeseen. Velvoitetta hankkia taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluja ei sovellettaisi kantaverkon- tai jakeluverkonhaltijan kiinteisiin verkkokomponentteihin. Lain 3 §:n 30 c kohtaan ehdotetun määritelmän mukaan kiinteällä verkkokomponentilla tarkoitettaisiin verkkokomponenttia, joka on kanta- tai jakeluverkon yhtenäinen osa ja jota käytetään ainoastaan kanta- tai jakeluverkon varman ja luotettavan toiminnan varmistamiseen ja jota ei käytetä

valtakunnalliseen tasehallintaan eikä siirtorajoitusten hallintaan kanta- ja jakeluverkossa. Energiavarasto voitaisiin myös katsoa kiinteäksi verkkokomponentiksi, jos varaston käyttötarkoitus vastaisi kiinteälle verkkokomponentille asetettuja vaatimuksia. Energiavarastoja koskevasta poikkeusmenettelystä säädettäisiin 29 b §:ssä.

24 b §. *Kulutusjousto, jousto ja kysynnänohjaustoimenpiteet verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehdossa.* Pykälässä säädettäisiin kulutusjoustosta ja kysynnänohjaustoimenpiteistä verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehdossa. Energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/27/EU täytäntöönpanoon liittyvää pykälää yhtenäistettäisiin sähkömarkkinadirektiivin edellyttämän sääntelyn ja terminologian kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saisi olla ehtoja, jotka voivat estää verkonhaltijoita tai vähittäismyymiä asettamasta sähkömarkkinoilla saataville järjestelmäpalveluja kulutusjoustoja ja kysynnänohjaustoimenpiteitä varten. Verkkopalvelujen hinnoittelussa olisi myös otettava huomioon kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat joustosta ja kysynnänohjaustoimenpiteistä.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan verkkopalvelujen myyntiehtojen olisi luotava edellytykset kulutusjouston osallistumiseen sähkömarkkinoille, jos osallistumisen järjestäminen on verkonhaltijan tehtävänä. Myyntiehdossa olisi otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus. Myyntiehdossa ei saisi olla ehtoja, jotka perusteetta estävät aggregaattorien tarjoaman kulutusjouston osallistumisen sähkömarkkinoille.

25 §. *Liittymispistehinnoittelu.* Pykälä esitetään kumottavaksi. Sen sisältämät säännökset yhdistettäisiin ehdotettuun uuteen 21 a §:ään.

26 §. *Sähkötoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvät verkonhaltijan suoritteet.* Pykälän soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan myös aggregointi. Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää jäsenvaltioita varmistamaan, että ainakaan kotitalousasiakkailta ja pieniltä yrityksiltä ei peritä vaihtamiseen liittyviä maksuja. Verkonhaltija ei jatkossa saisi periä erillistä maksua sähkötoimittajan vaihtamisen ohella itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan. Sähkötoimittajan harjoittaman aggregoinnin osalta oikeustila ei muuttuisi.

29 b §. *Verkonhaltijan oikeus harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa.* Pykälään ehdotettaisiin uutta säännöstä, jolla pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin 36 ja 54 artiklan säännökset verkonhaltijoiden mahdollisuudesta omistaa energiavarastoja. Direktiivin kansallinen liikumavara olisi tarkoitus sisällyttää säännökseen täysimääräisesti.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan verkonhaltija ei lähtökohtaisesti saisi harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa. Sähkömarkkinadirektiivin tavoitteena on, että verkonhaltijat eivät saisi omistaa, hallinnoida tai käyttää energiavarastoja, vaan varastointipalvelut tulisi tuottaa markkinaehtoisesti ja markkinoiden toimesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuitenkin verkonhaltijan kiinteän verkkokomponentin muodostavia energiavarastoja koskevasta poikkeuksesta. Verkonhaltija saisi 1 momentin estämättä omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää energiavarastoja, jotka ovat verkonhaltijan kiinteitä verkkokomponentteja. Energiaviraston olisi verkonhaltijan hakemuksesta myönnettävä verkonhaltijalle lupa omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää tällaisia energiavarastoja. Lain 3 §:n 30 c kohtaan ehdotetun määritelmän mukaan kiinteällä verkkokomponentilla tarkoitettaisiin verkkokomponenttia, joka on kanta- tai jakeluverkon yhtenäinen osa ja jota käytetään ainoastaan

kanta- tai jakeluverkon varman ja luotettavan toiminnan varmistamiseen ja jota ei käytetä valtakunnalliseen tasehallintaan eikä siirtorajoitusten hallintaan kanta- ja jakeluverkossa. Energiavarasto voitaisiin myös katsoa kiinteäksi verkkokomponentiksi, jos varaston käyttötarkoitus vastaisi kiinteälle verkkokomponentille asetettuja vaatimuksia. Energiavirasto arvioisi lupaa myöntäessään, onko kysymyksessä kiinteä verkkokomponentti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuslupamenettelystä, jonka mukaan Energiavirasto voisi myöntää verkonhaltijalle määräajaksi poikkeusluvan omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää muita kuin kiinteitä verkkokomponentteja muodostavia energiavarastoja, jos verkonhaltija tarvitsee tällaisia energiavarastoja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä tai, jos kantaverkonhaltija tarvitsee tällaisten energiavarastojen tuottamia taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä. Poikkeuslupa voidaan myöntää, jos 1) verkonhaltija ei ole voinut hyväksyä verkonhaltijan järjestämässä avoimessa, läpinäkyvässä ja syrjimättömässä tarjouskilpailussa, jonka ehdot Energiavirasto on vahvistanut ennen tarjouskilpailun aloittamista, tällaisten energiavarastojen palvelujen tuottamisesta tehtyjä tarjouksia tai jos palvelujen tuottamisesta ei tarjouskilpailussa ole saatu kohtuullisiin kustannuksiin perustuvia ja oikea-aikaisia tarjouksia, 2) mainittuja energiavarastoja ei käytetä sähkön hankintaan tai toimittamiseen sähkömarkkinoilla ja 3) poikkeus on tarpeen, jotta verkonhaltija voi huolehtia sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä.

Pykälän 4 momentin mukaan Energiaviraston olisi toteutettava 3 momentissa tarkoitettua poikkeusluvan saaneen verkonhaltijan vastuualueella ennen poikkeusluvan päättymistä julkinen kuuleminen momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palvelujen saatavuudesta sen selvittämiseksi, onko energiavarastojen palveluja riittävästi saatavilla ja onko muilla osapuolilla kiinnostusta investoida tällaisiin energiavarastoihin. Julkinen kuuleminen olisi toteutettava 3 momentin 1 kohdan mukaisesti järjestetyn tarjouskilpailun jälkeen. Jos tarjouskilpailu ja julkinen kuuleminen Energiaviraston arvion mukaan osoittaisivat, että muut osapuolet kykenevät tuottamaan 3 momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palveluja vastuualueella kustannustehokkaasti, Energiaviraston tulisi velvoittaa verkonhaltija luopumaan mainituista energiavarastoista asteittain 18 kuukauden kuluessa poikkeusluvan päättymisestä. Luopumismenettelyyn ja verkonhaltijalle energiavarastostaan luopumisesta määrättävään korvaukseen sovellettaisiin, mitä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 24 §:ssä säädetään toimenpiteistä sähköverkkoluvan peruuttamisen johdosta. Energiaviraston olisi tarvittaessa päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä kyseisen energiavarastoliiketoiminnan ylläpitämiseksi. Jollei energiavaraston siirtämisestä toiselle toiminnanharjoittajalle sovita, Energiavirasto voisi päättää energiavaraston lunastamisesta täyttä korvausta vastaan. Korvauksen perusteiden ja määräämisen suhteen olisi noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastusmenettelystä ja -korvauksesta.

Pykälän 5 momentin mukaan Energiaviraston olisi ilmoitettava kantaverkonhaltijalle myönnettystä 2 momentissa tarkoitettusta luvasta ja 3 momentissa tarkoitettua poikkeusluvasta komissiolle ja Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle. Ilmoitukseen tulisi sisällyttää päätökseen vaikuttaneet merkitykselliset tiedot ja päätöksen perustelut.

Pykälän 6 momentin mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tarjouskilpailun järjestämisestä.

Pykälän 4 momenttiin liittyisi akkuvarastoja koskeva siirtymäsäännös.

30 §. *Kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan hankkia ja toimittaa sähköä.* Pykälän 2 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi uusi poikkeus tapauksesta, joissa kantaverkonhaltijan, jolta edellytetään lain 32 §:ssä säädettyä riippumattomuutta sähköntuotannosta ja -toimittamisesta sekä oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan olisi sallittua harjoittaa sähkönhankintaa ja -toimitusta. Jatkossa sähkönhankinta ja -toimitus olisi mahdollista nykyisten toimintojen lisäksi myös lisäpalveluiden hankkimiseksi, jotta verkonhaltijoiden lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen tarvittavan sähköenergian hankkimiselle ei olisi estettä. Määritelmän mukaan lisäpalvelulla tarkoitettaisiin siirto- tai jakeluverkon toimintaan tarvittavaa palvelua, mukaan lukien tasehallintapalvelut ja taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut, ei kuitenkaan siirtorajoitusten hallintaa. Kyseisissä tilanteissa ei olisi varsinaisesti kyse sähkönhankintaa ja -toimitusta koskevasta elinkeinotoiminnasta, vaan verkon varman käytön varmistavien palveluiden hankinnasta.

Pykälän 7 kohtaan esitetään lisäksi tarkennusta, joka mahdollistaisi jakeluverkonhaltijalle sähkön hankinnan ja toimituksen paitsi muualla sähkömarkkinalaissa säännellyissä tilanteissa, myös sellaisissa tilanteissa, joista säädetään muussa laissa kuin sähkömarkkinalaissa. Tällaisia tilanteita voi nousta esille esimerkiksi sähköalan yrityksiä koskevien tietojärjestelmähankeiden käyttöönoton yhteydessä.

Muilta osin pykälän säännökset säilyisivät ennallaan. Pykälän 5 kohdassa säädetään verkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien siirrettävien varavoimakoneiden käytöstä ja niillä tuotetun sähkön toimituksesta verkkoon. Energiavarojen käyttöön vastaavissa tarkoituksissa sovellettaisiin lain 29 b §:n säännöksiä.

33 §. *Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen.* Pykälässä säädetään sähkömarkkinadirektiiviin ja sähkökauppa-asetukseen perustuvasta menettelystä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi. Pykälään sisältyvät viittaukset uuteen sähkömarkkinadirektiiviin ja Energiaviraston ehdotetaan saatettavaksi ajan tasalle. Muilta osin pykälän säännökset säilyisivät ennallaan.

35 §. *Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta.* Pykälässä säädetään sähkömarkkinadirektiiviin ja sähkökauppa-asetukseen perustuvasta menettelystä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi kolmansista maista tulevan omistuksen osalta. Pykälään sisältyvät viittaukset uuteen sähkömarkkinadirektiiviin ja Energiavirastoon ehdotetaan saatettavaksi ajan tasalle. Muilta osin pykälän säännökset säilyisivät ennallaan.

39 a §. *Kantaverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnat.* Pykälään ehdotettaisiin uutta säännöstä, jolla pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin 40 artiklan 8 kohdan säännökset siirtoverkonhaltijoiden oikeudesta harjoittaa muita kuin sähkömarkkinadirektiivissä ja sähkökauppa-asetuksessa säädettyjä liiketoimintoja. Direktiivin kansallinen liikkumavara olisi tarkoitus sisällyttää säännökseen täysimääräisesti.

Pykälän 1 momentin mukaan kantaverkonhaltija ei saisi harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin kantaverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa. Tämän lisäksi kantaverkonhaltijalla olisi oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomais on myöntänyt kantaverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle säädetyistä erityistehtävistä sähköjärjestelmässä. Järjestelmävastaavalle kantaverkonhalti-

jalle on säädetty kansallisessa erillislainsäädännössä erityistehtäviä tehoreservijärjestelmän täytäntöönpanossa sekä sähkön alkuperätakuiden myöntämisessä. Ehdotetun säännöksen mukaan järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan muista kuin sähkömarkkina-asetuksessa tai sähkökauppa-asetuksessa säädettyistä tehtävistä sähköjärjestelmässä säädetäisiin erikseen lailla.

42 a §. *Kantaverkonhaltijan alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät tehtävät.* Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä, jossa säädetäisiin kantaverkonhaltijan alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvistä tehtävistä ja vastuusta osuuteensa alueellisen koordinoitikeskuksen kustannuksista. Alueellista koordinoitikeskuksista säädetään sähkökauppa-asetuksen siirtoverkon käyttöä koskevassa V luvussa.

Pykälän 1 momentin mukaan kantaverkonhaltijan tehtävänä olisi hoitaa alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät kantaverkonhaltijan tehtävät, joista säädetään sähkökauppa-asetuksessa, sekä vastata alueellisten koordinoitikeskusten välisen yhteistyön ja koordinoinnin puitteiden hyväksymisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan kantaverkonhaltija vastaisi osuudestaan alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvistä kustannuksista. Kantaverkonhaltijalla olisi oikeus sisällyttää siirtomaksuunsa sille kuuluva osuus alueellisen koordinoitikeskuksen kohtuullisista ja asianmukaisista kustannuksista.

43 §. *Sähkön tuontia ja vientiä koskevat siirtomaksut.* Pykälän säännöstä sähkön tuontia ja vientiä koskevista siirtomaksuista ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevassa pykälässä viitatussa 25 §:n kumoamisen vuoksi. Säännöksen sisältöä ei ole tarkoitus muuttaa tässä yhteydessä.

Sähkökauppa-asetuksen 18 artiklan 6 kohdan mukaan sähkön sisämarkkinoilla ei saa periä erillisiä siirtomaksuja rajayhdysjohtojen käytöstä. Pykälään ehdotetun säännöksen mukaan kantaverkonhaltijan olisi perittävä rajayhdysjohdon siirtomaksua verkkoonsa kolmansista maista tulevalta sähköntuonnista ja verkostaan kolmansiin maihin lähtevästä sähköviennistä, jollei Suomessa sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista muuta johdu.

Ulkomaanyhteyksien käytöstä perittäviin maksuihin vaikuttavat lisäksi unionin lainsäädännössä säädettyt normit. Esimerkiksi sähkökauppa-asetuksen säännösten perusteella sähköntuontiin ja -vientiin liittyvää rajayhdysjohdon siirtomaksua ei sovellettaisi markkinoiden käytössä olevissa ETA-valtioiden kuten Suomen ja Norjan välisissä rajayhdysjohdoissa. Toisaalta sähkön tuonnille ja viennille voidaan kohdistaa kantaverkonhaltijoiden väliseen korvausjärjestelmään perustuvia maksuja.

Sähkön tuonnista ja viennistä perittävän rajayhdysjohdon siirtomaksun olisi täytettävä sähkömarkkinalain 24 §:ssä säädetty edellytykset.

45 §. *Järjestelmävastuu.* Pykälässä säädetään sähköjärjestelmän järjestelmävastuusta, joka on annettu yhden kantaverkonhaltijan tehtäväksi tämän sähköverkkoluvassa. Pykälän sanamuotoja ja järjestelmävastaavan velvollisuuksia ja oikeuksia koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin. Tällä ei kuitenkaan muutettaisi voimassa olevan sääntelyn sisältöä. Lisäksi säännöstä täydennettäisiin sähkömarkkina-asetukseen tehtyjen lisäysten johdosta.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaisi jatkossakin Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta siten, että sähköjärjestelmä toimisi luotettavasti ja varmasti, sekä huolehtisi valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen (aiemmin valtakunnallinen

tasevastuu) kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Lisäksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulisi ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin. Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus täydentää lain 19 §:ssä säädettyä verkonhaltijoiden yleistä verkon kehittämisvelvoitetta. Järjestelmävastaavan tulisi soveltaa molempia säännöksiä rinnakkain. Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus on tarkoitettu soveltamisalaltaan laajemmaksi kuin verkon kehittämisvelvollisuus. Säännöstä sovellettaisiin paitsi sähköverkon kehittämiseen liittyvään toimintaan myös järjestelmävastuun piiriin kuuluvien toimintojen ja palveluiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä sähköverkon lisäksi myös järjestelmävastuun hoitamisessa tarvittavien muiden laitteistojen sekä tietojärjestelmien ja ohjelmistojen ylläpitämiseen, käyttöön ja kehittämiseen. Kehittämisvelvollisuus tulisi täyttää siten, että sähköjärjestelmä ja järjestelmävastuun piiriin kuuluvat palvelut toimisivat luotettavasti, varmasti ja tehokkaasti ja, että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkönsisämarkkinoille voidaan turvata. Järjestelmävastuuseen kuuluvan kehittämisvelvollisuuden tavoitteena on turvata sähkömarkkinalain 1 §:n tavoitesäännöksen mukaisesti edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille ja sähköjärjestelmälle. Velvollisuus merkitsee, että sähkömarkkinoiden toimivuutta tulee tarkastella sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän kokonaisuuden sekä kokonaisedun näkökulmasta. Säännöksen sääntelemässä toiminnassa järjestelmävastaavan tulisi siten tehdä yksittäistapauksissa ratkaisunsa sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän toimivuuden kokonaisedun näkökulmasta. Tällaisessa tilanteessa jonkin yksittäisen markkinaosapuolen intressi ei voisi syrjäyttää sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän toimivuuden laajasti käsittävää intressiä.

Pykälään 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan velvoite ottaa tehtäviään hoitaessaan huomioon alueellisten koordinoitikeskusten koordinoitujen toimet ja suositukset siten kuin sähkökauppa-asetuksessa säädetään. Alueelliset koordinoitikeskukset hoitavat tehtäviään ja antavat suosituksiaan sähkökauppa-asetuksen 37 artiklan nojalla. Alueellisten koordinoitikeskusten tehtävänä on muun muassa koordinoitu kapasiteetin laskenta, reservikapasiteetin alueellinen mitoitus sekä käytön ja häiriöiden analysointi ja raportointi alueen kantaverkonhaltijoille. Alueellisten koordinaatiokeskusten toiminnalla pyritään alueellisen käyttövarmuuden parantamiseen ja markkinoiden tehokkuuden lisääntymiseen. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaisi edelleen järjestelmän toimintaedellytyksistä ja toimintakyvystä. Jatkossa sen tulisi ottaa huomioon alueellisen koordinaatiokeskuksen koordinoitujen toimet ja suositukset edellyttäen, että ne eivät ole ristiriidassa järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle kuuluvien tehtävien kanssa.

Pykälän 2 momenttiin esitetään säännöstä selventäviä täsmennyksiä. Näillä ei kuitenkaan muutettaisi voimassa olevan sääntelyn sisältöä. Järjestelmävastaavan tulee voida järjestelmävastuun toteuttamiseksi asettaa tarpeellisia ehtoja voimalaitosten, energiavarastojen ja kuormien sekä sähköverkkojen liittämiseksi sähköjärjestelmään sekä sähköjärjestelmän ja siihen liitettyjen voimalaitosten, energiavarastojen, sähkökäyttäjien kuormien ja sähköverkkojen käyttämiseksi. Esimerkiksi kuormien tai sähköverkkojen irtikytkeminen voi olla tarpeen häiriötilanteissa ja sähköpulatilanteissa. Sillä estetään pahempien häiriöiden syntyminen ja turvataan sähkön saanti tärkeille kohteille. Ehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto olisi päätöksellään vahvistanut ehdot. Vahvistamismenettely koskisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvan toiminnan yleisiä ehtoja, joita järjestelmävastaava asettaa sähköjärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten, energiavarastojen, kuormien ja sähköverkkojen käyttämiseksi. Säännös ei sen sijaan oikeuttaisi Energiavirastoa puuttumaan ennakolta järjestelmävastaavan toimintaan yksittäisissä tapauksissa. Energiaviras-

ton toimivallasta ehtojen vahvistamisessa säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:ssä. Ehdotuksen mukaan säännöksessä tarkoitettuja ehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on hyväksynyt ehdot. Ehtoja voisi soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Momenttiin ehdotetussa täsmennyksessä todettaisiin yksiselitteisesti, että kantaverkonhaltijalla olisi edelleenkin oikeus asettaa liittynälle järjestelmävastuun perusteella rajoituksia siten, että sähköjärjestelmän käyttövarmuus ei liittynän johdosta vaarannu. Voimalaitosten, energiavarojen, kuormien ja muiden sähköverkkojen liittämässä tulisi huomioida sähköjärjestelmän kyky kestää nopeita tehonmuutoksia. Tällä hetkellä Suomen sähköjärjestelmän suurin sallittu askelmainen tehonmuutos, jonka sähköjärjestelmä kestää käyttövarmuutta vaarantamatta eli niin sanottu mitoittava vika, voimalaitoksen liittynässä on enintään 1 300 megawattia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset keskeisimmistä 2 momentissa tarkoitetuista ehdoista. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla olisi ensinnäkin kestoltaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa sähkön siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä sähköjärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla olisi myös oikeus sähköjärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata sähköjärjestelmään liitettyä sähkön käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat tehopulan hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saisi kussakin tapauksessa pitää voimassa niin kauan kuin se olisi välttämätöntä sähköjärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan. Ehdotettu säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevaa kantaverkonhaltijan järjestelmävastuusta annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen (635/2013) 9 §:ää. Mainittu säännös on tarkoitus kumota lainmuutoksen voimaan tullessa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä ministeriön asetuksella. Järjestelmävastuun toteuttamistapaan ja sisältöön liittyvät asiat ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden tekninen luonne ja asiallinen merkitys edellytä asetuksenantamisvaltuuden osoittamista valtioneuvostolle.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvasta sekä järjestelmävastuuseen määrittämisestä säädetään lain 8 §:ssä.

46 §. *Valtakunnallinen tasehallintavastuu.* Pykälässä säädetään järjestelmävastuuseen kuuluvasta valtakunnallisesta tasehallintavastuusta. Pykälän terminologiaa yhtenäistettäisiin sähkömarkkinadirektiivin ja –asetuksen terminologian kanssa. Säännöksen sisältö vastaisi kuitenkin aiempaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaisi koko ajan käynnissä olevasta sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan eli valtakunnallisesta tasehallintavastuusta. Pykälässä säädettäisiin järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan velvollisuudesta organisoida maan sähköjärjestelmän toimivuuden edellyttämä tuotannon ja kulutuksen tasapainon hallinta valtakunnallisella tasolla. Valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen sisältyisivät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka olisi toteutettava tai joiden käytettävyys olisi varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi. Valtakunnallinen tasevastuu ulottuisi siten kunkin taseselvitysjakson aikana suoritettaviin tai aloitettaviin säätötoimenpiteisiin. Tätä pitemmällä aikajaksolla tuotannon ja kulutuksen tasapainon ylläpito tapahtuisi ensisijaisesti suoraan sähkömarkkinoiden osapuolten välisten sopimusten pohjalta.

Sähkömarkkinoiden osapuolten tasavertaiset kilpailumahdollisuudet edellyttävät tasesähkösiköltä tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua. Tämän vuoksi tasesähkösikön harjoittama tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinnan ja kaupan tulee perustua sähkömarkkinoiden osapuolien kannalta mahdollisimman neutraaleille periaatteille. Pykälän 2 momentin mukaan valtakunnallisen tasehallintavastuun hoitamiseen tarvittavan tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinta- ja kauppaehtojen olisi oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajoituksia. Tasesähkösikkö hankkisi tasesähkön kilpailluilta markkinoilta siten, että tasesähkön hinta kullekin taseselvitysajaksolle muodostuisi tehtyjen tarjousten perusteella. Kaikki tasehallintakapasiteettia hallitsevat tahot mukaan lukien ulkomaiset tahot pääsisivät tarjoamaan tasehallintamarkkinoille tasesähköä ja tasehallintakapasiteettia yhtäläisin ja syrjimättömin ehdoin. Myös poiskytkettävät kuormat voisivat olla joissakin tilanteissa tasehallintakapasiteettia. Samalla tavoin pitkäaikaisiin sopimukseen perustuvan tasehallintakapasiteetin hankinnan tulisi perustua kilpailuttamiseen. Tasehallintamarkkinoilla hinnanmuodostus tapahtuisi siten markkinamekanismin pohjalta.

Järjestelmävastaava voisi kuitenkin noudattaa tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinnassa maan sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimia perusteltuja ehtoja. Maan sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tarkoituksenmukainen toiminta saattaisivat esimerkiksi edellyttää, että tietty vähimmäismäärä tasehallintakapasiteettia olisi joka hetki tasesähkösikön käytettävissä kaikissa olosuhteissa. Tasesähkösiköllä olisi tällöin oikeus tehdä sopimuksia tämän tasehallintakapasiteetin osan varaamisesta käyttöönsä kiinteämmin. Sitä vastoin ehdot ja rajoitukset, jotka olisivat näennäisesti yleisiä ja tasapuolisia mutta tosiasiallisesti räätälöity koskemaan vain tiettyjä sähkömarkkinaosapuolia, olisivat kiellettyjä.

Tasesähkösikkö tekisi hankkimastaan tasesähköstä tasesähkötuotteen, jolla se kävisi kauppaa kunkin taseselvitysajaksen jälkeen taseselvityksen osoittamalla määrällä sähkömarkkinoiden osapuolen kanssa. Sähkömarkkinoiden osapuoli hankkisi tasesähkösiköltä jälkikäteiseen taseselvitykseen perustuvan tasesähkön tai vaihtoehtoisesti sillä tulisi olla ulkopuolinen tasevastaava, joka huolehtisi osapuolen sähkötaseen tasapainottamiseen tarvittavan sähkön toimittuksesta avoimella sähköntoimitussopimuksella. Oman taseen hallinta mahdollisimman reaaliaikaisesti on sähköntoimittajalle tärkeä kilpailutekijä. Tämän vuoksi tarvittaisiin ehdotettua säännöstä sen varmistamiseksi, että sähköntoimittajien mahdollisuudet tasesähkön hankkimiseen tasesähkösiköltä olisivat mahdollisimman tasapuoliset sekä syrjimättömät ja ettei tasesähkökaupassa olisi perusteettomasti sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Järjestelmävastaava voisi kuitenkin asettaa tasesähkökaupassa maan sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimia perusteltuja ehtoja.

Tasesähkökauppa tasesähkösikön kanssa olisi avointa kaikille sähkömarkkinoiden osapuolille, jotka pystyisivät huolehtimaan sähköjärjestelmässä tasesähkökauppaan ryhtyvälle asetettavista teknisistä edellytyksistä. Tällaisena vaatimuksena voisi sähköjärjestelmän nykyisessä kehitysvaiheessa olla tekniset edellytykset huolehtia toimimisesta ulkopuolisena tasevastaavana muille sähkömarkkinoiden osapuolille sekä siihen liittyvistä taseselvityksen edellyttämistä velvoitteista. Kriteerit tasevastaavana toimimiselle asettaisi tasesähkösikkö.

Pykälässä säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin edellytysten mukaisesti, että tasesähkön kauppaehtojen olisi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi.

Pykälän 2 momenttiin esitetään täsmennystä valtakunnallisen tasehallintavastuun hoitamiseen tarvittavan tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankintaehtojen ja kauppaehtojen perustumi-

sesta markkinapohjaisiin menettelyihin. Jo nykyisellään valtakunnalliseen tasehallintaan sisältyvä palvelu on avointa toimitusta tasevastaaville, missä ostetun ja myydyn tasesähkön hinta määräytyy tasesähkömarkkinan hinnan mukaisesti. Momenttiin lisättäisiin myös kansallista nykykäytäntöä vastaava sähkömarkkinadirektiivin edellyttämä nimenomainen vaatimus järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle luoda edellytykset kulutusjouston, uusiutuvan energian, energiavarastojen ja aggregaattorien osallistumiseen tasehallintamarkkinoille sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten mukaisesti. Kantaverkonhaltijan tulisi valtakunnallisen tasehallintaan sisältyvän palvelun ehtoja asettaessaan erityisesti kiinnittää huomiota sähkömarkkinoiden eri osapuolten kykyyn ja mahdollisuuteen toimia tasemarkkinoilla ja hallinnoida tasettaan itsenäisesti.

Pykälän voimassa olevan 3 momentin tasesähkön hinnoittelua koskeva säännös kumottaisiin. Vastaavat säännökset sisältyvät nykyisin sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista annetun komission asetuksen (EU) 2017/2195 44 ja 55 artikloihin.

52 a §. Joustopalvelujen käyttö jakeluverkossa. Uudessa pykälässä säädettäisiin jakeluverkonhaltijan verkon varmaa käyttöä, kehittämistä ja jakeluverkonhaltijan alueella siirtorajoitusten hallintaa varten tarvittavan sähkönkulutuksen joustopalvelun hankinnan ehdoista. Sähkömarkkinadirektiivin 32 artikla pyrkii kannustamaan joustopalvelun käyttöön jakeluverkoissa. Ehdotus liittyy läheisesti lakiin 730/2021 sisältyvään sähkömarkkinalain 52 §:n muutokseen jakeluverkon kehittämissuunnitelmien sisällön laajentamisesta koskemaan myös infrastruktuuri-investoinneille vaihtoehtoisia tapoja siirtokapasiteetin laajentamiselle. Mainittu 52 §:n muutos edellyttää jakeluverkonhaltijoita arvioimaan sähkönkulutuksen jouston, sähkövarastojen, jakeluverkonhaltijan energiatehokkuustoimenpiteiden ja muiden resurssien mahdollista käyttämistä vaihtoehtona jakeluverkon siirtokapasiteetin laajentamiselle. Kehittämissuunnitelman mukaiset verkkoinvestoinneille vaihtoehtoiset toimenpiteet luovat pohjan kysynnälle ja edistävät joustopalveluiden hankintaa.

Jotta varmistetaan verkon varma ja tehokas käyttö sekä resurssien hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla ja markkinoita edistäen, jakeluverkonhaltijoilta edellytetään lain 21 c §:n mukaisesti myös tiedonvaihto- ja yhteistoimintavelvollisuutta muiden jakeluverkonhaltijoiden ja erityisesti kantaverkonhaltijan kanssa. Jakeluverkonhaltijoiden ja kantaverkonhaltijan on tehtävä yhteistyötä, vaihdettava keskenään tarvittavat tiedot ja koordinoitava toimintaansa.

Ehdotetun 52 a §:n 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan olisi mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä joustopalveluja jakeluverkkonsa käytön ja kehittämisen tehostamiseksi sekä siirtorajoitusten hallitsemiseksi vastuualueellaan tai vastuualueensa rajojen yli tapahtuvissa siirroissa. Jakeluverkonhaltijan olisi asetettava joustopalveluiden hankinnan ehdot siten, että ne ovat tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille ja niiden on perustuttava markkinapohjaisiin menettelyihin, eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Joustopalvelujen hankintaehtojen olisi edistettävä energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamista ja kustannustehokkuutta.

Valvontalain 6 c §:ään ehdotetun säännöksen mukaan Energiavirasto voisi vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Jakeluverkonhaltijoiden joustopalvelun hankintaehtojen olisi täytettävä Energiaviraston asettamien kansallisten standardituotteiden vaatimukset.

Joustopalvelun hankinnan ehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut valvontalain 10 §:n mukaisesti. Ehdot olisi myös julkaistava.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jakeluverkonhaltijan veloitteesta julkaista riittävät tiedot tarvitsemansa jouston määrästä sekä hankitusta joustosta sekä aktivoitua joustosta. Säännöksellä lisättäisiin joustomarkkinan läpinäkyvyyttä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Energiaviraston mahdollisuudesta myöntää poikkeus joustopalvelun hankintaveloitteesta, mikäli tällaisten palveluiden markkinapohjainen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta, tai johtaisi vakaviin markkinoiden vääristymiin tai lisäisi siirtorajoituksia. Koska joustoa voidaan käyttää jakeluverkossa moneen tarkoitukseen, joista pääasiallisia ovat toimitusvarmuuden parantaminen, siirtorajoitusten hallinta, kuormanohjaus kysyntähuipuilta sekä sähkön laatuun liittyvät toimenpiteet, kuten jännitekuoppien hallinta, tulisi viranomaisen arvioida poikkeuksen tarpeellisuutta eri käyttötarkoitusten osalta erikseen. Myös 52 §:n mukainen verkon kehittämissuunnitelma edellyttää jakeluverkonhaltijaa huomioimaan jouston hyödyntämisen verkon suunnittelussa. Kehittämisvelvollisuus vaikuttaa osaltaan joustomarkkinoiden kehitykseen jo suhteellisen lyhyellä aikavälillä.

Jouston hyödyntämisellä jakeluverkkotoiminnassa pyritään tehostamaan jakeluverkon käyttöä ja kehittämistä. Valvontalain 10 §:n 2 momentin mukaan hinnoittelumenetelmiä koskevassa Energiaviraston vahvistuspäätöksessä voidaan huomioida muun muassa verkkotoiminnan tehostamiseen, verkon varmuuden parantamiseen ja verkon kehittämiseen liittyviä tekijöitä.

53 a §. *Pienimuotoisen sähköntuotannon ja tehokkaan yhteistuotannon liittäminen jakeluverkkoon.* Pienimuotoisen sähköntuotannon ja tehokkaan yhteistuotannon liittämistä jakeluverkkoon koskevaan säännökseen tehtäisiin täsmennys, jolla helpotettaisiin pienimuotoisen sähköntuotannon verkkoon liittämistä. Muutos perustuu uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 17 artiklaan. Säännös perustuu hajautetun tehokkaan yhteistuotannon osalta energiatehokkuusdirektiivin liitteen XII velvoittavaan säännökseen.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla tulisi olla yleiset ja helposti sovellettavissa olevat menettelytavat pienimuotoisen sähköntuotannon ja energiatehokkuuslain 3 §:n 19 kohdassa tarkoitetun tehokkaan yhteistuotannon jakeluverkkoon liittämistä varten. Pienimuotoisella sähköntuotannolla tarkoitetaan tässä yhteydessä sähkömarkkinalain 3 §:n 14 kohdassa määriteltyä pienimuotoista sähköntuotantoa eli voimalaitosta tai usean voimalaitoksen muodostamaa kokonaisuutta, jonka teho on enintään kaksi megavoltiampeeria. Hajautetulla tuotannolla tarkoitetaan sähkömarkkinadirektiivin 2 artiklan 32 kohdan mukaan jakeluverkkoon kytkettyjä tuotantolaitoksia. Tehokkaalla yhteistuotannolla puolestaan tarkoitettaisiin energiatehokkuuslain 3 §:n 19 kohdan mukaisesti energiatehokkuusdirektiivin liitteessä II asetetut perusteet täyttävää yhteistuotantoa. Jakeluverkolla puolestaan tarkoitetaan sähkömarkkinalain 3 §:n 2 kohdassa määriteltyä jakeluverkkoa eli sähköverkkoa, jonka nimellisjännite on pienempi kuin 110 kilovolttia.

Pykälän 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla tulisi olla jakeluverkkoon liittämistä koskeva yksinkertainen ilmoitusmenettely, jonka mukaisesti voimalaitokset tai itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien loppukäyttäjien ja demonstraatiohankkeiden yhdistetyt tuotantoyksiköt, joiden sähköntuotantokapasiteetti on enintään 10,8 kilowattia, liitetään jakeluverkkoon näiden tehtyä ilmoituksen jakeluverkonhaltijalle. Jakeluverkonhaltija voisi kuukauden kuluessa ilmoituksesta evätä pyydetyn liittämisen tai ehdottaa vaihtoehtoisia liittymispistettä perustelluista turvallisuussyistä tai järjestelmän komponenttien teknisen yhteensopimattomuuden perusteella.

Voimalaitos tai yhdistetty tuotantoyksikkö voitaisiin liittää jakeluverkkoon, jos jakeluverkonhaltija tekee myönteisen päätöksen liittämistä tai jos tämä ei tee päätöstä liittämistä kuu-kauden kuluessa ilmoituksesta. Kummassakin tapauksessa jakeluverkonhaltijan ja liittyjän tulisi tehdä voimalaitosta tai yhdistettyä tuotantoyksikköä koskeva liittymissopimus.

56 a §. *Jakeluverkonhaltijan verkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön liittyvien palvelujen hankintaan liittyvät maksut.* Ehdotetulla pykälällä pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin 31 artiklan 6 kohdan tariffeja koskeva säännös. Ehdotuksen mukaan jos jakeluverkonhaltijan verkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön liittyvien palvelujen hankintaan liittyy jakeluverkonhaltijan perimiä maksuja, tulisi maksujen heijastaa niistä jakeluverkonhaltijalle aiheutuvia kustannuksia. Maksuihin voisi sisältyä myös kohtuullinen tuotto verkonhaltijalle. Maksut kuuluisivat kuitenkin lain 24 §:n 2 momentissa tarkoitetun verkkopalvelujen hinnoittelun kohtuullisuuden kokonaisarvioinnin piiriin.

57 §. *Jakeluverkonhaltijan laskutus.* Voimassa oleva 57 § ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän säännökset jakeluverkonhaltijan laskutuksesta ehdotetaan siirrettäväksi uuteen laskutusta koskevaan 13 a lukuun. Sähkömarkkinadirektiivin liite I laskutusta ja laskutustietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista sisältää aiempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä. Kaikki laskutusta koskevat säännökset koottaisiin selkeyden vuoksi samaan paikkaan.

57 a §. *Jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavat.* Voimassa oleva 57 a § ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän säännökset jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavoista ehdotetaan siirrettäväksi uuteen laskutusta koskevaan 13 a lukuun. Sähkömarkkinadirektiivin liite I laskutusta ja laskutustietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista sisältää aiempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä. Kaikki laskutusta koskevat säännökset koottaisiin selkeyden vuoksi samaan paikkaan.

61 a §. *Jakeluverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnot.* Pykälään ehdotettaisiin uutta säännöstä, jolla pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin 31 artiklan 10 kohdan säännökset jakeluverkonhaltijoiden oikeudesta harjoittaa muita kuin sähkömarkkinadirektiivissä ja sähkökauppa-asetuksessa säädettyjä liiketoimintoja ja 33 artiklan 2 kohdan säännökset jakeluverkonhaltijoiden oikeudesta harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalvelua. Direktiivin 31 artiklan 10 kohdan kansallinen liikkumavara olisi tarkoitus sisällyttää pykälään täysimääräisesti. Sen sijaan direktiivin 33 artiklan 3 kohdan optiota jakeluverkonhaltijoiden poikkeuksesta harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa ei ehdoteta sisällytettäväksi kansalliseen lainsäädäntöömme. Sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoiminnan arvioidaan kehittyvän Suomessa riittävän hyvin muiden toiminnanharjoittajien kuin sähköverkonhaltijoiden toimesta eikä monimutkaista poikkeusmenettelyä ole tämän vuoksi tarpeen saattaa voimaan Suomessa.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla olisi oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomainen on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Pykälän 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ei saisi harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa. Jakeluverkonhaltija voisi kuitenkin ylläpitää omaan käyttöönsä varattuja sähköajoneuvojen latauspisteitä. Tällaisia latauspisteitä olisivat jakeluverkonhaltijan toimipisteiden tai laitteistojen yhteydessä sijaitsevat jakeluverkonhaltijan ja tämän työntekijöiden käyttöön tarkoitetut latauspisteet sekä asiakaspysäköintiin liittyvät latauspisteet.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiavirasto voisi myöntää jakeluverkonhaltijalle luvan harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin jakeluverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa, jos liiketoiminnan harjoittaminen on tarpeen, jotta jakeluverkonhaltija voi täyttää tämän lain tai sähkökauppa-asetuksen mukaiset velvoitteensa.

62 §. *Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset.* Pykälässä säädetään niistä sähköverkkotoiminnan poikkeuksista, joita ei sovelleta suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkon haltijaan. Suljetun jakeluverkon sähköverkkoluvasta ja sen edellytyksistä säädetään lain 11 §:ssä. Ehdotetun 1 momentin mukaan suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkonhaltijaan ei sovellettaisi 23, 23 a eikä 26 a §:ää, 27 §:n 3 momenttia, 28, 29, 29 a, 29 b, 50–52, 52 a, 53, 53 a eikä 54–59 §:ää ja 61 a §:n 2 momenttia. Verkkoon pääsyn järjestämistä suljetussa jakeluverkossa sääntelevään pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

Pykälän 1 momentin muutoksella laajennettaisiin sähkömarkkinadirektiivin soveltamispoikkeusta, joka mahdollistaa suljettujen jakeluverkkojen ja niiden haltijoiden vapauttamisen tietyistä direktiivin vaatimuksista. Pykälässä säädettäisiin, että suljettuun jakeluverkkoon tai sen haltijaan ei nykyisten soveltamisalarajausten lisäksi sovellettaisi lain 23 a §:n säännöksiä sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinnasta, 29 b §:n säännöksiä verkonhaltijan oikeudesta harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa, 52 a §:n säännöksiä joustopalvelujen käytöstä jakeluverkossa eikä 61 a §:n 2 momentin säännöksiä sähköajoneuvojen latausliiketoiminnasta. Pykälän 1 momenttiin nykyisin sisältyvät poikkeukset 57 §:n jakeluverkonhaltijan laskutusta ja 57 a §:n jakeluverkonhaltijan laskujen maksutapoja koskevista säännöksistä ehdotetaan puolestaan kumottaviksi. Uuteen sähkömarkkinadirektiiviin sisältyy aikaisempaa yksityiskohtaisemmat säännökset jakeluverkonhaltijan laskutuksesta ja laskujen maksutavoista, eikä direktiivi anna mahdollisuutta säätää niitä koskevaa poikkeusta suljetun jakeluverkon haltijalle.

III osa. Sähköntuotanto, kulutusjousto, sähköntoimitus ja aggregointi

7 luku. Sähköntuotanto ja kulutusjousto

65 a §. *Kulutusjouston osallistuminen järjestäytyneelle markkinapaikalle.* Lain 7 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 65 a §, jossa säädettäisiin kulutusjouston osallistumisesta järjestäytyneelle markkinapaikalle. Kulutusjoustolla tarkoitettaisiin säännöksessä 3 §:n 30 a kohdassa määriteltyä kulutusjoustoja eli loppukäyttäjän kuorman muutosta verrattuna tämän tavanomaisiin tai senhetkisiin kulutustapoihin vastauksena markkinasignaaleihin, aikasidonnaisiin sähkön hintoihin tai kannustaviin maksuihin, tai vastauksena loppukäyttäjän joko yksin tai aggregoinnin välityksellä tekemän sellaisen tarjouksen hyväksymiseen, joka koskee kysynnän vähentämisen tai lisäämisen myymistä tiettyyn hintaan komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1348/2014 2 artiklan 4 alakohdassa määritellyillä järjestäytyneillä markkinoilla. Järjestäytyneillä markkinoilla tarkoitettaisiin mainitun säännöksen mukaisesti monenvälistä järjestelmää, joka tuo yhteen useiden kolmansien osapuolten tukkutasen energiatuotteita koskevat osto- ja myynti-intressit tai helpottaa niiden yhteen tuomista siten, että tuloksena on sopimus, tai mitä tahansa muuta järjestelmää, jossa useiden kolmansien osapuolten tukkutasen energiatuotteita koskevat osto- ja myynti-intressit voivat olla keskenään vuorovaikutuksessa siten, että tuloksena on sopimus. Järjestäytyneisiin markkinapaikkoihin kuuluvat esimerkiksi sähkö- ja kaasupörssit, kaupanvälittäjät ja muut liiketoimia ammattimaisesti järjestävät henkilöt sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU 4 artiklassa tarkoitetut kauppapaikat. Järjestäytyneillä markkinapaikoilla käytäisiin siten kauppaa tukkutasen energiatuotteista.

Pykälän 1 momentin mukaan loppukäyttäjällä olisi oikeus tarjota järjestäytyneellä markkinapaikalla kulutusjoustoja joko itsenäisesti tai aggregaattorin välityksellä. Tukku- ja kauppapaikoilla toimivat loppukäyttäjät voisivat tarjota itsenäisesti kulutusjoustoja järjestäytyneillä markkinapaikoilla. Vähittäismarkkinoilla toimivien loppukäyttäjien kulutusjousto pääsisi järjestäytyneille markkinapaikoille aggregaattorin välityksellä. Markkinapaikan ylläpitäjä ei saisi asettaa kulutusjouston järjestäytyneelle markkinapaikalle pääsulle ehtoja, jotka perusteettomasti syrjisivät kulutusjoustoja sähköntuotantoon verrattuna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin loppukäyttäjän itsensä toteuttaman kulutusjouoston aktivoinnista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Loppukäyttäjän olisi korvattava vuorokausimarkkinalla, päivän sisäisellä markkinalla tai tasehallintamarkkinalla toteuttamansa kulutusjouoston aktivoinnin aikana aiheutuneet kustannukset avoimelle toimittajalleen tai tasevastaavalle. Loppukäyttäjä voi kuormanohjauksellaan aiheuttaa avoimen toimitusketjun osapuolille eli sähköntoimittajalleen ja/tai tasevastaavalleen kustannusvaikutuksia (energian määrässä ja/tai euroissa). Taloudellinen korvaus hyvittäisi avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle aiheutuneet kustannukset esimerkiksi avoimen toimittajan loppukäyttäjälle hankkiman, mutta tämän itsensä aktivoiman kulutusjouoston myötä avoimelta toimittajalta myymättä jääneen sähkön osalta. Korvausta ei tarvittaisi sellaisille sähkömarkkinoilla kaupankäynnin kohteena oleville tuotteille, joiden energian osuus on vähäinen. Tällaisia markkinoita voisivat olla tietyt kantaverkonhaltijan reservituotemarkkinat, joilla maksetaan lähinnä kapasiteettista (FCR-D, FCR-N, FFR).

Momentin mukaan loppukäyttäjän itsenäisesti aktivoimasta kulutusjouostonsta aiheutunut tasepoikkeama olisi oikaistava loppukäyttäjän avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseessa. Loppukäyttäjän aktivoiman kulutusjouoston vuoksi tehtävä taseen oikaisu tarvitaan, sillä muutoin tasepoikkeamista maksettaisiin kahteen kertaan ja loppukäyttäjälle tulevat hyödyt maksettaisiin niiden asiakkaiden toimesta, jotka eivät kulutusjoustoos osallistu. Sähkötaseen oikaisu edellyttää myös riittävää tietoa aktivoinnin aikaisesta todellisesta käyttötilanteesta eli miltä osin kyseessä on loppukäyttäjän myymä kulutusjousto ja miltä osin kyseessä on tasevirhe toimittamattomasta sähköstä tai aktivoitumattomasta kulutusjoustoosta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä taloudellisen korvauksen laskentamenetelmän määrittämisestä. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija määrittäisi taloudellisen korvauksen laskentamenetelmän, joka pohjautuisi Energiaviraston valvontalain 10 §:n nojalla vahvistamaan referenssihintaan. Referenssihintaa voisi tarpeen mukaan vaihdella markkinapaikkakohtaisesti. Referenssihinnan, johon kompensatio perustuu, tulisi heijastaa kaupankäyntijakson sähkönhintaa. Referenssihintaa voisi olla julkinen vuorokausimarkkinan tuntihinta tai muu Energiaviraston vahvistama aktivointijakson todellista hintatasoa kuvaava sähkönhinta. Referenssihinnan tulisi olla ennustettava ja julkisiin tietolähteisiin tai julkaistaviin tietoihin perustuva. Taloudellisen korvauksen laskentamenetelmää määrittäessä järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulisi varmistaa, että se johtaa sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta neutraaliin, tasapuoliseen ja syrjimättömään lopputulokseen eikä estä loppukäyttäjän itsensä tarjoaman kulutusjouoston osallistumista 2 momentissa tarkoitetuille markkinoille.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 2 momentissa tarkoitetun korvauksen laskentamenetelmän vahvistamisesta ja sitä edeltävästä menetelmän valmisteluprosessista. Energiavirasto vahvistaisi korvauksen laskentamenetelmän ennen sen käyttöönottoa valvontalain 10 §:n mukaisessa vahvistamismenettelyssä. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan olisi ennen laskentamenetelmän toimittamista vahvistettavaksi kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia. Vahvistettu laskentamenetelmä olisi myös julkaistava.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella loppukäyttäjän itsenäisesti tarjoaman kulutusjouoston todentamisesta ja kulutusjouoston huomioimisesta taseselvityksessä. Säännökset voisivat koskea aktivoidun kulutusjouoston määrän todentamista, perusuran tai perusurien (baseline) määrittämistä, kulutusjouoston huomioimista taseselvityksessä, sähkötaseiden oikaisua ja taloudellisen korvauksen maksamista.

Loppukäyttäjien kuormien aggregoinnista kulutusjoustoona säädettäisiin ehdotetussa 10 a luvussa.

63 §. *Uutta sähköntuotantokapasiteettia koskeva tarjouskilpailu.* Pykälän säännös, jota ei ole koskaan sovellettu, ehdotetaan kumottavaksi. Tarjouskilpailua koskevaa säännöstä ei sisälly enää sähkömarkkinadirektiiviin.

67 §. *Toimitusvelvollisuus.* Toimitusvelvollisuutta koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä todettaisiin yksiselitteisesti, että dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus voisi olla myös toimitusvelvollisuustuote.

Pykälän 2 momentin mukaan huomattavan markkinavoiman vähittäismyyjällä tulee olla julkiset vähittäismyyntiehdot ja -hinnat tai hinnanmääräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia, syrjiviä tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Hinnanmääräytymisperusteilla tarkoitettaisiin yksiselitteistä kuvausta (laskentakaavaa), miten asiakkaan lopullinen hinta muodostuu julkiseen viitehintaan perustuen. Siten asiakkaille voisi tarjota toimitusvelvollisuustuotteenä myös dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusta. Toimitusvelvollinen vähittäismyyjä saisi tarjota asiakkailleen sähköä myös julkisista ehdoista poikkeavilla ehdoilla, sillä myös toimitusvelvollisuuden piirissä olevat asiakkaat olisivat oikeutettuja kilpailuttamaan sähkön ostonsa. Toimitusvelvollisella vähittäismyyjällä tulisi olla mahdollisuus osaltaan vastata muiden sähköntoimittajien kilpailuun.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiavirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun vähittäismyyjän toimittamaan sähköä 2 momentissa tarkoitetuilla julkisilla ehdoilla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille.

68 §. *Toimitusvelvollisen vähittäismyyjän ilmoitukset Energiavirastolle.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Kumottavan momentin korvaava säännös sisällytettäisiin sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annettavaan lakiin.

Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima, tulisi toimittaa 67 §:n 2 momentissa tarkoitetut myyntiehdot ja -hinnat tai hinnanmääräytymisperusteet Energiavirastolle ennen niiden käyttöönottamista. Hintojen ja ehtojen määräytymisperusteiden toimittamisesta ehdotetaan luovuttavaksi dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten hinnanmääräytymisperusteita lukuun ottamatta, koska mahdollisuudesta säännellä 67 §:ssä tarkoitettujen sähköntoimitussopimusten hintoja luovuttaisiin sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa osoitettaisiin Energiavirastolle toimivalta antaa 67 §:ssä tarkoitettuja vähittäismyyjiä sitovia määräyksiä, joilla nämä velvoitettaisiin toimittamaan pykälässä tarkoitettua myyntiehtonsa ja -hintansa tai hinnanmääräytymisperusteensa virastolle. Energiavirasto ylläpitää keräämiensä hintatietojen perusteella sähköntoimitussopimusten vertailuvälinettä.

68 a §. *Vähittäismyyjän velvollisuus tarjota dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia.* Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi sähkömarkkinadirektiivin 11 artiklaan perustuva uusi säännös, jolla varmistettaisiin dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten saatavuus loppukäyttäjille. Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella tarkoitetaan laissa sähköntoimittajan ja loppukäyttäjän välistä sähköntoimitussopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivänsisäiset markkinat mukaan lukien, hintavaihtelua aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysajavälejä.

Pykälän mukaan vähittäismyyjän, joka toimittaa sähköä yli 200 000 loppukäyttäjälle, olisi tarjottava dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia yleisesti loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on liitetty jakeluverkkoon ja on varustettu dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksen edellyttämän mittausarkkuuden täyttävällä mittauslaitteistolla. Sähkön mittauslaitteistoille

asetettavista vaatimuksista, jotka koskevat sähköntoimitusten selvitystä, säädetään tällä hetkellä sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (767/2021). Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksen edellyttämän mittaustarkkuuden täyttävällä mittauslaitteistolla tarkoitetaan mainitussa valtioneuvoston asetuksessa tarkoitettuja tunti- ja varttimittauslaitteistoja sekä uusia etämittauslaitteistoja. Tuntimittauslaitteistolla tarkoitetaan laitteistoa ja laitteistojen yhdistelmää, joka mittaa ja rekisteröi laitteiston muistiin sähkönkulutuksen tai verkkoon syötön tasatunneittain ja jonka rekisteröimä tieto voidaan lukea laitteiston muistista viestintäverkon välityksellä. Varttimittauslaitteistolla puolestaan tarkoitetaan tuntimittauslaitteistoa, joka on ohjelmoitu tuntimittauksesta varttimittaukseen, jonka tiedonsiirtoyhteys mahdollistaa varttikohtaisen mittaustiedon siirtämisen päivittäin mittauslaitteistolta verkonhaltijan luontajärjestelmään ja jolla voidaan säilöä sähkönkulutuksen ja verkkoon syötön mittaustiedot 15 minuutin jaksoittain vähintään 11 vuorokauden ajan. Uudella etämittauslaitteistolla puolestaan tarkoitettaisiin mainitun asetuksen 6 luvun 5 §:n vaatimukset täyttävää mittauslaitteistoa ja sähköverkon mittaustietoa käsittelevän tietojärjestelmän yhdistelmää.

Koska Suomessa ei välttämättä ole yhtään vähittäismyyjää, jolla olisi yli 200 000 asiakasta, ehdotetaan lisäksi, että velvollisuus tarjota loppukäyttäjille dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia olisi myös 67 §:ssä tarkoitettulla vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus jakeluverkonhaltijan vastuualueella. Tällaisen vähittäismyyjän velvollisuus tarjota dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia rajoittuisi kuitenkin niihin loppukäyttäjiin, joiden käyttöpaikka on liitetty kyseiseen jakeluverkkoon.

Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten hintojen ja ehtojen ilmoittamiseen Energiavirastolle sovellettaisiin ehdotettua lakia sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä, ellei dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus ole 67 §:ssä tarkoitettu toimitusvelvollisuustuote.

69 §. Vähittäismyyjän laskutus. Voimassa olevan 69 §:n säännökset vähittäismyyjän laskutuksesta ehdotetaan siirrettäväksi uuteen laskutusta koskevaan 13 a lukuun. Sähkömarkkinadirektiivin liite I laskutusta ja laskutustietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista sisältää aiempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä. Kaikki laskutustietoja koskevat säännökset koottaisiin selkeyden vuoksi samaan paikkaan.

69 a §. Vähittäismyyjän laskujen maksutavat. Voimassa oleva 69 a § ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän säännökset vähittäismyyjän laskujen maksutavoista ehdotetaan siirrettäväksi uuteen laskutusta koskevaan 13 a lukuun. Sähkömarkkinadirektiivin liite I laskutusta ja laskutustietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista sisältää aiempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä. Kaikki laskutustietoja koskevat säännökset koottaisiin selkeyden vuoksi samaan paikkaan.

10 a luku. **Aggregointi**

Lain III osaan ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 a luku aggregoinnista. Luvun säännöksiä sovellettaisiin itsenäisen aggregaattoriin ja tämän asiakkaan tasevastaavaan itsenäisen aggregaattorin toiminnan kustannusvaikutusten huomioimiseksi sekä toiminnasta aiheutuvien tasepoikkeamisen korjaamiseksi. Säännöksillä olisi kuitenkin suoria kustannusvaikutuksia kaikkiin sähkömarkkinatoimijoihin itsenäisen aggregaattorin kompensatiomallista ja sen hyötyjen huomioimisesta riippuen. Aggregoinnilla tarkoitettaisiin laissa toimintaa, jossa yhdistetään usean verkkokäyttäjän kuormia tai tuottamaa sähköä myytäväksi, ostettavaksi tai huutokaupattavaksi sähkömarkkinoilla. Itsenäisellä aggregaattorilla tarkoitettaisiin puolestaan sellaista aggregaattoria, joka ei ole sidoksissa asiakkaan avoimeen sähköntoimitajaan.

72 a §. *Itsenäisen aggregaattorin aktivoimasta kulutusjoustopaasta aiheutuvien kustannusten korvaaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin itsenäisen aggregaattorin toteuttaman kulutusjoustopaaston aktivoimista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Itsenäinen aggregaattorin olisi korvattava vuorokausimarkkinalla, päivän sisäisellä markkinalla tai tasehallintamarkkinalla toteuttamansa kulutusjoustopaaston aktivoiminnan aikana aiheutuneet kustannukset asiakkaansa avoimelle toimittajalle tai asiakkaan tasevastaavalle. Korvausvelvollisuus perustuisi itsenäisen aggregaattorin toimintamalliin. Itsenäisillä aggregaattoreilla on tasevastaava, mutta kumpikaan ei ole asiakkaan sähköpöyän avoimen toimitusketjun osapuoli. Sen vuoksi itsenäinen aggregaattori voi kuormanohjauksellaan aiheuttaa avoimen toimitusketjun osapuolille eli asiakkaan sähkötoimittajalle ja/tai tasevastaavalle kustannusvaikutuksia (energian määrässä ja/tai euroissa). Taloudellinen korvaus hyvittäisi asiakkaan avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle aiheutuneet kustannukset esimerkiksi avoimen toimittajan asiakkaalle hankkiman, mutta aggregaattorin aktivoiman kulutusjoustopaaston myötä avoimelta toimittajalta myymättä jääneen sähköpöyän osalta. Korvauksessa voitaisiin ottaa huomioon myös itsenäisistä aggregaattoreista aiheutuvat hyödyt muille sähkömarkkinoiden osapuolille. Korvaus hyödyistä ei saisi tällöin kuitenkaan ylittää itsenäisen aggregaattorin aktivoiman kulutusjoustopaaston aikana asiakkaan avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle aiheutuneita kustannuksia. Korvausta ei tarvittaisi sellaisille sähkömarkkinoilla kaupankäynnin kohteena oleville tuotteille, joiden energian osuus on vähäinen. Tällaisia markkinoita voisivat olla tietyt kantaverkonhaltijan reservituotemarkkinat, joilla maksetaan lähinnä kapasiteettista (FCR-D, FCR-N, FFR).

Momentin mukaan kulutusjoustopaaston aktivoimista aiheutuneet tasepoikkeamat olisi lisäksi oikaistava asiakkaan avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseessa. Itsenäisen aggregaattorin aktivoiman kulutusjoustopaaston vuoksi tehtävä tasepöyän oikaisu tarvitaan, sillä muutoin tasepoikkeamista maksettaisiin kahteen kertaan ja itsenäisen aggregaattorin asiakkaalle tulevat hyödyt maksettaisiin niiden asiakkaiden toimesta, jotka eivät kulutusjoustopaastoon osallistu. Sähkötasepöyän oikaisu edellyttää myös riittävää tietoa aktivoiminnan aikaisesta todellisesta käyttötilanteesta eli miltä osin kyseessä on aggregaattorin myymä kulutusjoustopaasto ja miltä osin kyseessä on tasevirhe toimittamattomasta sähköstä tai aktivoitumattomasta kulutusjoustopaastosta. Ensivaiheessa korjaus on tarkoitus tehdä asiakkaan tasevastaavan sähkötaseessa, mutta vähittäismarkkinoilla tapahtuvan aggregoinnin markkinaprosessien kehittyessä korjaus on suunniteltu tehtäväksi suoraan itsenäisen aggregaattorin asiakkaan avoimen toimittajan taseeseen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä taloudellisen korvauksen laskentamenetelmän määrittämisestä. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija määrittäisi taloudellisen korvauksen laskentamenetelmän, joka pohjautuisi Energiaviraston valvontalain 10 §:n nojalla vahvistamaan referenssihintaan. Referenssihintaa voisi tarpeen mukaan vaihdella markkinapaikkakohtaisesti. Referenssihinnan, johon kompensatio perustuu, tulisi heijastaa kaupankäyntijakson sähköpöyän hintaa. Referenssihintaa voisi olla julkinen vuorokausimarkkinan tuntihinta tai muu Energiaviraston vahvistama aktivoimintajakson todellista hintatasoa kuvaava sähköpöyän hinta. Referenssihinnan tulisi olla ennustettava ja julkisiin tietolähteisiin tai julkaistaviin tietoihin perustuva. Taloudellisen korvauksen laskentamenetelmää määrittäessä järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulisi varmistaa, että se johtaa sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta neutraaliin, tasapuoliseen ja syrjimättömään lopputulokseen eikä estä itsenäisten aggregaattorien tarjoaman kulutusjoustopaaston osallistumista 1 momentissa tarkoitetuille markkinoille.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen korvauksen laskentamenetelmän vahvistamisesta ja sitä edeltävästä menetelmän valmisteluprosessista. Energiavirasto vahvistaisi korvauksen laskentamenetelmän ennen sen käyttöönottoa valvontalain 10 §:n mukaisessa vahvistamismenettelyssä. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan olisi ennen laskentamenetelmän toimittamista vahvistettavaksi kuuluttava asiaankuuluvia verkko käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia. Vahvistettu laskentamenetelmä olisi myös julkaistava.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä itsenäisen aggregaattorin tarjoaman kulutusjoustopäätöksen toteuttamisesta, kulutusjoustopäätöksen huomioonottamisesta taseiselvityksessä ja kulutusjoustopäätöksen korvauksen maksamisesta valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voisivat koskea aktivoidun kulutusjoustopäätöksen määrän toteuttamista, perusuran tai perusurien (baseline) määrittämistä, kulutusjoustopäätöksen huomioonottamista taseiselvityksessä, sähkötaseiden oikaisua ja taloudellisen korvauksen maksamista. Itsenäisen aggregaattorin toimintaa koskevasta tiedonvaihdosta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tasevastuun ja taseiselvityksen ilmoitusvelvollisuutta koskevan 75 §:n nojalla.

72 b §. *Aggregointisopimukseen liittyvät velvollisuudet.* Pykälään ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin 13 artiklaan perustuvia säännöksiä, joilla varmistettaisiin asiakkaiden mahdollisuus hyödyntää aggregointia harjoittavien sähkömarkkinoiden osapuolten tarjoamia palveluja ja tällaisten osapuolten markkinoille pääsy tasapuolisina ja syrjimättöminä ehdoina.

Pykälän 1 momentin mukaan loppukäyttäjän aggregointisopimuksen tekeminen ei edellyttäisi tämän verkonhaltijan tai sähköntoimittajan suostumusta.

Pykälän 2 momentin mukaan sähköntoimittaja ei puolestaan saisi asettaa loppukäyttäjille perusteettomia tai syrjiviä ehtoja tai maksuja, jotka rajoittaisivat aggregointisopimuksen tekemistä itsenäisen aggregaattorin kanssa.

74 a §. *Sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtaminen.* Pykälään ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin 12 artiklaan perustuvaa tarkentavaa säännöstä sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvästä markkinaprosessista. Säännöksellä täsmennettäisiin nykyisin sähkömarkkinalain 75 §:n ja sen nojalla valtioneuvoston ja ministeriön asetuksilla annettuja säännöksiä.

Verkonhaltijan, sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin tehtävänä olisi toteuttaa niiden vastuulla olevat sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvän markkinaprosessin mukaiset toimenpiteet viipymättä, kun asiakas pyytää sopimusehtojen mukaisesti sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamista. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvästä markkinaprosessista ja niissä noudatettavista määräajoista.

Pykälään liittyvän siirtymäsäännöksen mukaan sähköntoimittajan vaihtamiseen liittyvää teknistä prosessia tulisi nopeuttaa nykyisestä siten, että vaihtamisen tekninen toteutusaika ei ylittäisi 24 tuntia 1.1.2026 lähtien.

75 e §. *Loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeus itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen.* Pykälässä säädetään loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeudesta itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen. Pykälän voimassa olevilla säännöksillä on saatettu sähkömarkkinadirektiivin tiedonhallintaa koskevan 23 artiklan säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöä. Pykälään lisättäisiin sähkömarkkinadirektiivin 13 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanon edellyttämät säännökset loppukäyttäjän oikeudesta saada tiedot hänen kuormallaan toteutetusta kulutusjoustopäätöksestä. Lisäksi tarkennettaisiin loppukäyttäjän aiempaa kulutusta koskevien tietojen luovutusta vastaamaan sähkömarkkinadirektiivin liitteen I 4 kohdan vaatimuksia. Direktiivin 13 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppuasiakkailta on oikeus saada kaikki asiaankuuluvat kulutusjoustopäätöksiä koskevat tiedot tai tiedot toimitetusta ja myydystä sähköstä maksutta vähintään kerran laskutuskautta kohti, jos asiakas sitä pyytää.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan loppukäyttäjälle, jolle on asennettu etäluettava mittauslaitteisto, tai tämän nimeämälle taholle olisi luovutettava loppukäyttäjän

pyynnöstä tämän aiempaa sähkönkulutusta eri ajanjaksoilla kuvaavia tietoja, jotka mahdollistavat loppukäyttäjän sähkönkäyttöä koskevien yksityiskohtaisten tarkasteluiden tekemisen.

Pykälän 2 momentin säännöstä täsmennettäisiin. Momentin mukaan sähköalan yrityksen olisi luovutettava asiakkaanaan olevalle loppukäyttäjälle tai tämän nimeämälle taholle tiedot loppukäyttäjän sähkösopimuksesta sekä muut tätä koskevat tiedot, joita loppukäyttäjä tarvitsee sähköntoimittajan tai aggregaattorin vaihtamiseen, kulutusjoustoan ja muihin sähköalan yritysten palveluihin.

Pykälän 3 momenttiin ehdotettaisiin uutta säännöstä, jonka mukaan sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin olisi pyydettäessä luovutettava asiakkaanaan olevalle loppukäyttäjälle tai tämän nimeämälle taholle loppukäyttäjän pyynnöstä jäljennös tiedoista, jotka koskevat sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin loppukäyttäjän sähkökuormalla toteuttamaa kulutusjoustoja. Näin varmistettaisiin loppukäyttäjälle tosiasiallinen mahdollisuus ja oikeus omaa kulutusjoustoaan koskevien tietojensa hyödyntämiseen.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälän 1–3 momentissa tarkoitettujen tietojen olisi luovutettava loppukäyttäjälle ilman erillistä korvausta. Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voisivat osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö soveltaisi 49 b §:n säännöstä loppukäyttäjän valtuutuksen perusteella toimivien palveluntarjoajien ja muiden kolmansien osapuolten palvelumaksuihin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin lisäksi Energiavirastolle valtuus antaa tarkempia määräyksiä 1–3 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta. Vastaava valtuussäännös sisältyy voimassa olevan lain 1 momenttiin. Ehdotuksen mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä 1) muodosta, jossa tiedot on luovutettava, 2) aiempaa sähkönkulutusta ja toteutettua kulutusjoustoja koskevien tietojen erittelystä ja 3) tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä. Energiaviraston määräyksellä tulisi saattaa kansallisesti voimaan muun muassa sähkömarkkinadirektiivin 13 artiklan 3 kohdan ja liitteen 1 4 kohdan säännökset.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa.

Sähkömarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä sähkökauppojen selvitys edellyttävät sähköalan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Sähkömarkkinalain 22 §:ssä säädetään mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Sähkömarkkinalain 74 §:ssä säädetään taseselvityksestä. Sähkömarkkinalain 74 a §:ssä säädettäisiin sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamisesta. Sähkömarkkinalain 75 §:ssä puolestaan säädetään sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Sähkömarkkinalain 49 a ja 75 a §:ssä säädetään sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista.

Mainituissa säännöksissä asetettaisiin verkonhaltijoille ja muille sähköalan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperustan käsitellä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, sähkökaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvoitteita varten sellaisia loppukäyttäjien mittaus- ja kulutustietoja ja sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavia tietoja, jotka voivat olla yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja. Mainituissa pykälissä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen perusteiden antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen

sääntöjen soveltamista sähköntoimitusten mittaukseen perustuvien mittaus- ja kulutustietojen sekä sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavien muiden tietojen osalta. Nämä mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa sähkökaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja josta säädetään sähkömarkkinalaissa. Verkonhaltijoiden toteuttaman mittauksen avulla selvitetään kussakin sähköverkossa toimivien eri sähköntoimittajien sähköntoimitukset ja -hankinnat sekä heidän asiakkaidensa sähkönkulutukset ja -toimitukset. Koska sähköjärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö selvitetään verkonhaltijoiden järjestämän mittauksen perusteella, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää sähköntoimitusten mittaus sekä sähköntoimittajan vaihtamiseen tarvittavien tietojen käsittely yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan mittaus- ja kulutustiedon sekä sähköntoimittajan vaihtamiseen tarvittavan muun tiedon käsittelyä ei ole myöskään mahdollista erotella sellaisen vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Näiden tietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuojasetuksen säännöksiin. Yleistä tietosuojasetusta täsmentävä kansallinen sääntely on mainittujen tietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Lain 75 e §:ään ehdotetulla mittaus- ja kulutustietoa sekä sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarpeellista muuta tietoa koskevalla mukautuksella täydennettäisiin yleisen tietosuojasetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia mainittujen tietojen hyödyntämisen osalta. Säännöksellä ei rajattaisi niitä oikeuksia, joita rekisteröidyllä on yleisen tietosuojasetuksen perusteella.

V osa. Sähkö sopimukset

Lain V osaan lisättäisiin uusi laskutusta koskeva 13 a luku.

84 §. Luvun soveltamisala ja määritelmät. Sähkö sopimuksia koskevan 13 luvun soveltamisalaan sisällytettäisiin myös aggregointisopimukset, joissa loppukäyttäjä ja aggregaattori sopivat asiakkaan käyttökohteen jouston hyödyntämisestä aggregoimalla. Aggregaattori voisi olla joko asiakkaan sähköntoimittaja tai itsenäinen aggregaattori, joka ei ole sidoksissa asiakkaan avoimeen sähköntoimittajaan. Lisäksi lukuun lisättäisiin sähkömarkkinadirektiiviin perustuvaa dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia koskevaa erityissääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan lain 13 luvun säännöksiä sovellettaisiin liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen, sähkömyyntisopimukseen, dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen ja aggregointisopimukseen. Sähköverkkosopimukseen ja sähkömyyntisopimukseen luvun säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin vain, jos sopimuksen osapuolena oleva loppukäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiassa omaan käyttöönsä. Vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen sekä aggregointisopimukseen ja aggregaattoriin sovellettaisiin, mitä 13 luvussa säädetään sähkömyyntisopimuksista ja vähittäismyyjästä, ellei erikseen toisin säädetä.

Pykälän 2 momentin määritelmiin lisättäisiin aggregointisopimuksen määritelmä. Aggregointisopimuksella tarkoitettaisiin aggregaattorin ja loppukäyttäjän välistä sopimusta käyttökohteen kulutusjouston hyödyntämisestä aggregoimalla.

86 §. *Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot.* Pykälässä säädetään sähkömarkkinadirektiivin edellyttämistä vähimmäistiedoista, jotka jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on annettava asiakkaalleen ennen sopimuksen tekemistä. Pykälää täydennettäisiin sähkömarkkinadirektiivin uusilla aggregointisopimuksia ja dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia koskevilla säännöksillä.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan olisi annettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle ja ennen sähköverkkosopimuksen tekemistä loppukäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista vaihtoehdoista, kuten hinnoitteluvaihtoehdoista. Vähittäismyyjän olisi annettava ennen sähkömyyntisopimuksen ja aggregaattorin ennen aggregointisopimuksen tekemistä vastaavat tiedot loppukäyttäjälle.

Pykälän 2 momentin mukaiset liittyjälle ja loppukäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot olisi lisäksi kirjattava sovituissa muodossaan sopimukseen tai 88 §:ssä tarkoitettuun vahvistusilmoitukseen.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin 11 artiklan 2 kohtaan perustuvaa säännöstä, jonka mukaan vähittäismyyjän olisi annettava dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimusta tarjotessaan loppukäyttäjälle tiedot tällaisen sopimuksen tarjoamista mahdollisuuksista, kustannuksista ja riskeistä sekä sopimuksen edellytyksenä olevista vaatimuksista mittauslaitteistolle.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin 10 artiklan 3 kohtaan perustuvaa säännöstä, jonka mukaan loppukäyttäjän sopimukseen tai tälle lähetettävään vahvistusilmoitukseen olisi lisäksi sisällytettävä yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista näkyvästi ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä.

Pykälän 5 momentin mukaan pykälän säännökset olisivat velvoittavia loppukäyttäjien tekemien sopimusten osalta.

87 §. *Sopimuksen tekeminen.* Pykälässä säädetään sähkösopimusten tekemisestä. Pykälän 1-3 momentteja ei ehdoteta muutettavaksi. Pykälään lisättäisiin sähkömarkkinadirektiivin 11 artiklan 3 kohtaan perustuva uusi 4 momentti dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimusten tekemisestä. Säännöksen mukaan dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksen solmiminen edellyttäisi aina loppukäyttäjän nimenomaista tahdonilmaisua. Vähittäismyyjä ei saisi vedota dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksen ehtoon, joka ei perustu loppukäyttäjän nimenomaiseen tahdonilmaisuun. Momentin säännöstä ei sovellettaisi ennen lain voimaantuloa tehtyyn dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimukseen.

93 §. *Sopimusehtojen muuttaminen.* Pykälässä säädetään sopimusehtojen muuttamisesta. Pykälän 4 momentin säännöstä esitetään muutettavaksi sähkömarkkinadirektiivin 10 artiklan 4 kohdan vaatimusten mukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän olisi lähetettävä sopijapuolelleen ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Vähittäismyyjän ilmoituksessa olisi mainittava, että loppukäyttäjällä on oikeus irtisanoa sopimus, jos tämä ei hyväksy sopimusehtojen muutosta. Sopimusehtojen muutos saisi tulla voimaan kuluttajan osalta aikaisintaan kuukauden ja muun loppukäyttäjän osalta aikaisintaan kahden viikon kuluttua ilmoituksen lähettämisestä. Momentin säännös olisi velvoittava siten, että siitä ei saisi poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

102 §. *Sähkönjakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä.* Ehdotetulla säännöksellä tarkennettaisiin loppukäyttäjien suojelemiseksi vähittäismyyjästä johtuvasta syystä tapahtuvaa sähkönjakelun keskeytysmenettelyä. Pykälässä tarkoitettujen tilanteiden taustat voisivat olla hyvinkin erilaisia. Vähittäismyyjä voi syyllistyä sopimusrikkomukseen jakeluverkonhaltijaa kohtaan. Vähittäismyyjä ei esimerkiksi suorita jakeluverkonhaltijalle tältä tilaamistaan palveluista koituvia maksuja. Vähittäismyyjä on myös voinut ottaa vastuulleen asiakkaidensa verkopalvelumaksujen suorittamisen jakeluverkonhaltijalle ja laiminlyödä nämä. Vähittäismyyjä voi jättää hoitamatta vastuunsa omassa sähkönhankinnassaan. Tässä tapauksessa vähittäismyyjä ei ole maksanut ostamaansa sähköä tukkumyyjälleen tai sähköpörssiin taikka täyttänyt taseselvityksessä todettuja hankintavajauksiaan. Vähittäismyyjän toiminta voi päättyä esimerkiksi konkurssiin.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ei saisi keskeyttää sähkönjakelua loppukäyttäjälle vähittäismyyjästä johtuvasta syystä ennen kuin hän on ilmoittanut sähkökäyttäjälle sähkönjakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan olisi huolehdittava vähintään kolmen viikon ajan siitä, että jakeluverkkoon liitetulle loppukäyttäjälle toimitetaan sähköä. Kolmen viikon aika alkaisi siitä, kun vähittäismyyjän toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt ja tälle on ilmoitettu odotettavissa olevasta keskeytyksestä. Vaikka loppukäyttäjä olisikin tilannut verkopalvelun vähittäismyyjän kautta ja vähittäismyyjä on joutunut vaikeuksiin, sähkökäyttäjä ei kuitenkaan ole vaarassa kärsiä taloudellisia menetyksiä, ellei hänellä ole sillä hetkellä suoritettuna maksuja ennakkoon vähittäismyyjälle. Jos loppukäyttäjällä ei olisi kolmen viikon määräajan jälkeen edelleenkään uutta vähittäismyyjää ja sähkönmyyntisopimusta, jatkuisi jakeluverkonhaltijan sähköntoimitus kaikille sopimuksettomille asiakkaille siihen saakka, kunnes Energiavirasto olisi päätöksellään siirtänyt asiakkaan sähköntoimituksen sähkömarkkinalain 67 §:ssä tarkoitetun toimitusvelvollisen vähittäismyyjän vastuulle. Loppukäyttäjän sähkönmyyntisopimus aiemman vähittäismyyjän kanssa ei siirtyisi uudelle vähittäismyyjälle vaan sähköntoimitukseen sovellettaisiin tällöin 67 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ehtoja. Energiaviraston tekemällä päätöksellä syntyisi siten mainittujen ehtojen mukainen uusi sähkönmyyntisopimus loppukäyttäjän ja 67 §:ssä tarkoitetun toimitusvelvollisen vähittäismyyjän välille.

Pykälän 2 momentin mukaan loppukäyttäjän olisi korvattava sähköntoimituksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset jakeluverkonhaltijalle. Sähköä ei välttämättä toimitettaisi tässä tilanteessa samoin ehdoin kuin aiempi vähittäismyyjä on toimittanut. Jos sähkökäyttäjällä ei ole sähköverkkosopimusta jakeluverkonhaltijan kanssa, sähkönjakelun hinta olisi lisättävä mainittuihin kohtuullisiin kustannuksiin. Jos loppukäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, Energiavirasto määräisi korvauksen suuruuden.

Jakeluverkonhaltija voisi myös osoittaa vähittäismyyjän, joka huolehtii jakeluverkonhaltijan vastuulle kuuluvasta sähköntoimituksesta loppukäyttäjille pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa. Tämä osoitettu vähittäismyyjä voi muun ohessa laskuttaa kyseisenä jaksena toimitetusta sähköstä, sopimusjärjestelyistä riippuen myös myyjän vastuulla olevasta sähkönjakelusta. Loppukäyttäjää kohtaan tämän pykälän mukaisten velvoitteiden täyttämistä olisi kuitenkin vastuussa jakeluverkonhaltija.

13 a luku. **Laskutus**

Sähkömarkkinadirektiivin aikaisempaa yksityiskohtaisemmat ja soveltamisalaltaan laajemmat laskutusta koskevat säännökset ehdotetaan koottavaksi uuteen 13 a lukuun, joka tulisi osaksi lain sähkösopimuksia koskevaa V osaa. Luvussa säädettäisiin sen soveltamisalaan kuuluvien sähköalan yritysten laskutusta koskevista vähimmäisvaatimuksista. Sähkömarkkinadirektiivin laskutusta koskevat säännökset sisältyvät direktiivin 18 artiklaan ja liitteeseen I. Direktiivin

mainittuja säännöksiä sovelletaan aikaisemmasta direktiivistä poiketen kaikkiin loppukäyttäjiiin eli kaikkiin asiakkaisiin, jotka ostavat sähköä omaan käyttöönsä.

Sähkön alkuperän ilmoittamisesta sähkönmyyjän laskuissa säädetään energian alkuperätakuista annetussa laissa (/).

105 a §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin uuden 13 a luvun soveltamisalasta. Pykälän mukaan luvun laskutusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vähittäismyyjään, jakeluverkonhaltijaan ja aggregaattoriin, joka toimittaa sähköä tai tuottaa sähkömarkkinalain mukaisia palveluita loppukäyttäjille.

105 b §. *Laskutusta koskevat yleiset vaatimukset.* Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi sähkömarkkinadirektiivin 18 artiklaan perustuvat säännökset laskutusta koskeviksi yleisiksi vaatimuksiksi.

Pykälän 1 momentin mukaan loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen olisi oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot olisi esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia. Loppukäyttäjän olisi erillisestä pyynnöstä saatava myös selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että loppukäyttäjän on saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta. Laskun maksuttomuuden vaatimus koskisi kuitenkin vain sähköalan yrityksen peruslaskutusta. Laskutuksen maksuttomuus ei sen sijaan koskisi loppukäyttäjistä johtuvia maksu- muistutuksia ja perintälaskuja tai loppukäyttäjän pyytämien lisäpalvelujen kuten ylimääräisten laskutustietojen ja laskukopioiden toimittamista. Loppukäyttäjän oikeus saada laskunsa maksutta ei myöskään estäisi sähköalan yrityksiä antamasta alennusta perusmaksuista sähköisen laskutusopimuksen perusteella (MAO 261/19), jotta sähköalan yrityksillä olisi mahdollisuus kannustaa asiakkaita sähköiseen laskutukseen, joka on ympäristön kannalta paperilaskutusta parempi vaihtoehto.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että loppukäyttäjälle on tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos loppukäyttäjän ja sähköalan yrityksen välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tietynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta tai alennuksesta, olisi muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa. Säännöstä sovellettaisiin ehtoihin, joiden myöhemmästä toteutumisesta on sovittu jo loppukäyttäjän ja sähköalan yrityksen välisessä sopimuksessa. Tällainen ehto olisi muun muassa määräaikaisen alennuksen päättyminen tai määräaikaisen kiinteän hinnan päättyminen. Säännös ei sen sijaan korvaisi 93 §:ssä tarkoitettua sopimusehtojen muuttamista ja siinä noudatettavaa menettelyä.

105 c §. *Laskutustiedot.* Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi keskeisimmät sähkömarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan 1.1 ja 1.2 alakohdissa ja 3 kohdassa säädetyistä laskutustiedoista hinnan erittelystä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin keskeisimmät loppukäyttäjän laskussa esitettävät laskutustiedot. Momentin 4 kohdassa tarkoitetuilla laskutuksen perusteena käytettävillä yhdistetyillä suureilla, jotka muodostetaan mitattavien suureiden perusteella, tarkoitettaisiin esimerkiksi sähkötoimitusten selvityksestä ja mittauksessa annetun valtioneuvoston asetuksen (767/2021) 4 luvun 2 §:n mukaisen sähkönkulutuksen ja -tuotannon taseselvitysjakson sisäisen netotuksen ja

3 §:n mukaisen taseselvitysjakson sisäinen hyvityslaskennan perusteella muodostettavia yhdistettyjä suureita.

Pykälän 2 momentin mukaan loppukäyttäjän laskussa olisi eriteltävä toisistaan sähköenergian toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus. Erittelyssä olisi käytettävä maakaasun ja sähkön hintoja koskevista Euroopan tilastoista sekä direktiivin 2008/92/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1952 vahvistettuja mainittujen kolmen maksukomponentin yhteisiä määritelmiä.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa.

Sähkömarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä sähkökauppojen selvitys edellyttävät sähköalan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Sähkömarkkinalain 22 §:ssä säädetään mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Sähkömarkkinalain 74 §:ssä säädetään taseselvityksestä. Sähkömarkkinalain 74 a §:ssä säädettäisiin sähköntoimitajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamisesta. Sähkömarkkinalain 75 §:ssä puolestaan säädetään sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Sähkömarkkinalain 49 a ja 75 a §:ssä säädetään sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista.

Mainituissa säännöksissä asetettaisiin verkonhaltijoille ja muille sähköalan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperustan käsitellä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, sähkökaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvoitteita varten sellaisia loppukäyttäjien mittaus- ja kulutustietoja ja sähköntoimitajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavia tietoja, jotka voivat olla yleisen tietosuojasetuksen tarkoittamia henkilötietoja. Mainituissa pykälissä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista sähköntoimitusten mittaukseen perustuvien mittaus- ja kulutustietojen sekä sähköntoimitajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavien muiden tietojen osalta. Nämä mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa sähkökaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja josta säädetään sähkömarkkinalaissa. Verkonhaltijoiden toteuttaman mittauksen avulla selvitetään kussakin sähköverkossa toimivien eri sähköntoimittajien sähköntoimitukset ja –hankinnat sekä heidän asiakkaidensa sähkönkulutukset ja –toimitukset. Koska sähköjärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö selvitetään verkonhaltijoiden järjestämän mittauksen perusteella, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää sähköntoimitusten mittaus sekä sähköntoimitajan vaihtamiseen tarvittavien tietojen käsittely yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan mittaus- ja kulutustiedon sekä sähköntoimitajan vaihtamiseen tarvittavan muun tiedon käsittelyä ei ole myöskään mahdollista erotella sellaisen vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Näiden tietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiin. Yleistä tietosuoja-asetusta täsmentävä kansallinen sääntely on mainittujen tietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Lain 75 e §:ään ehdotetulla mittaus- ja kulutustietoa sekä sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarpeellista muuta tietoa koskevalla mukautuksella täydennettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia mainittujen tietojen hyödyntämisen osalta. Säännöksellä ei rajattaisi niitä oikeuksia, joita rekisteröidyllä on yleisen tietosuoja-asetuksen perusteella.

105 d §. Sähkönkäytön vertailutiedot. Pykälässä säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan 1.3 alakohtaan perustuen loppukäyttäjälle annettavista sähkönkäytön vertailutiedoista. Säännöstä sovellettaisiin loppukäyttäjän tosiasialliseen sähkönkulutukseen tai sähköalan yrityksen suorittamaan etäluentaan perustuviin laskuihin. Pykälässä edellytetyt sähkönkäytön vertailutiedot voitaisiin antaa joko loppukäyttäjän laskussa tai sen liitteenä tai ne voitaisiin asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Viimeksi mainitussa tapauksessa loppukäyttäjän laskussa olisi tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin. Pykälän 3 momentin mukaan vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voisivat osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa.

Sähkömarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä sähkökauppojen selvitys edellyttävät sähköalan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Sähkömarkkinalain 22, 105 d ja 105 f §:ssä säädetään mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Sähkömarkkinalain 74 §:ssä säädetään taseselvityksestä. Sähkömarkkinalain 74 a §:ssä säädettäisiin sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamisesta. Sähkömarkkinalain 75 §:ssä puolestaan säädetään sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Sähkömarkkinalain 49 a ja 75 a §:ssä säädetään sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista. Sähkömarkkinalain 75 e §:ssä säädetään loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeudesta itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen.

Mainituissa säännöksissä asetettaisiin verkonhaltijoille ja muille sähköalan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperustan käsitellä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, sähkökaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen, taseselvitykseen tai laskutukseen liittyviä tehtäviä tai velvoitteita varten sellaisia loppukäyttäjien mittaus- ja kulutustietoja ja sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavia tietoja, jotka voivat olla yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja. Mainituissa pykälissä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista sähköntoimitusten mittaukseen perustuvien mittaus- ja kulutustietojen sekä sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavien muiden tietojen osalta. Nämä mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa sähkökaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja josta säädetään sähkömarkkinalaissa. Verkonhaltijoiden toteuttaman mittauksen avulla selvitetään kussakin sähköverkossa toimivien eri sähköntoimittajien sähköntoimitukset ja –hankinnat sekä heidän asiakkaidensa sähkönkulutukset ja –toimitukset. Koska sähköjärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö selvitetään verkonhaltijoiden järjestämän mittauksen perusteella, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää sähköntoimitusten mittaus sekä sähköntoimittajan vaihtamiseen tarvittavien tietojen käsittely yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan mittaus- ja kulutustiedon sekä sähköntoimit-

tajan vaihtamiseen tarvittavan muun tiedon käsittelyä ei ole myöskään mahdollista erotella sellaisen vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Näiden tietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiin. Yleistä tietosuoja-asetusta täsmentävä kansallinen sääntely on mainittujen tietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Lain 105 d §:ään ehdotetulla mittaus- ja kulutustietoa koskevalla mukautuksella täydennettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia mainittujen tietojen hyödyntämisen osalta. Säännöksellä ei rajattaisi niitä oikeuksia, joita rekisteröidyllä on yleisen tietosuoja-asetuksen perusteella.

105 e §. Muut laskulla annettavat tiedot. Pykälässä säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan 1.2 alakohtaan perustuen loppukäyttäjän laskussa annettavasta lisäinformaatiosta, joka pääasiassa liittyy direktiivissä säädettävihin loppukäyttäjän oikeuksiin. Pykälän 1 momentin 4 kohdan keskitetyllä palvelupisteellä tarkoitettaisiin ensisijaisesti kuluttajaneuvontaa. Pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen tietojen voitaisiin asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa olisi tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saisi pääsyn vertailutietoihin.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa.

Sähkömarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä sähkökauppojen selvitys edellyttävät sähköalan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Sähkömarkkinalain 22 §:ssä säädetään mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Sähkömarkkinalain 74 §:ssä säädetään taseselvityksestä. Sähkömarkkinalain 74 a §:ssä säädettäisiin sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamisesta. Sähkömarkkinalain 75 §:ssä puolestaan säädetään sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Sähkömarkkinalain 49 a ja 75 a §:ssä säädetään sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista. Sähkömarkkinalain 75 e §:ssä säädetään loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeudesta itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen.

Mainituissa säännöksissä asetettaisiin verkonhaltijoille ja muille sähköalan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperustan käsitellä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, sähkökaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen, taseselvitykseen tai laskutukseen liittyviä tehtäviä tai velvoitteita varten sellaisia loppukäyttäjien mittaus- ja kulutustietoja ja sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavia tietoja, jotka voivat olla yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja. Mainituissa pykälissä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista sähköntoimitusten mittaukseen perustuvien mittaus- ja kulutustietojen sekä sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen tarvittavien muiden tietojen osalta. Nämä mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa sähkökaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja josta säädetään sähkömarkkinalaissa. Verkonhaltijoiden toteuttaman mittauksen avulla selvitetään kussakin sähköverkossa toimivien eri sähköntoimittajien sähköntoimitukset ja –hankinnat sekä heidän asiakkaidensa sähkönkulutukset ja –toimitukset. Koska sähköjärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö selvitetään verkonhaltijoiden järjestämän mittauksen perusteella, on markkinoiden tehokkaan toi-

minnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää sähkötoimitusten mittaus sekä sähkötoimittajan vaihtamiseen tarvittavien tietojen käsittely yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan mittaus- ja kulutustiedon sekä sähkötoimittajan vaihtamiseen tarvittavan muun tiedon käsittelyä ei ole myöskään mahdollista erotella sellaisen vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Näiden tietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuojasetuksen säännöksiin. Yleistä tietosuojasetusta täsmentävä kansallinen sääntely on mainittujen tietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Lain 105 f §:ään ehdotetulla mittaus- ja kulutustietoa koskevalla mukautuksella täydennettäisiin yleisen tietosuojasetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia mainittujen tietojen hyödyntämisen osalta. Säännöksellä ei rajattaisi niitä oikeuksia, joita rekisteröidyllä on yleisen tietosuojasetuksen perusteella.

105 f §. *Energiaviraston norminantovaltuus.* Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston laskujen tarkempaa sisältöä ja muotoa koskevasta norminantovaltuudesta. Pykälän säännös vastaisi luonteeltaan kumottaviksi ehdotettavissa 57 ja 69 §:issä olevaa norminantovaltuutta. Ehdotuksen mukaan Energiavirasto voisi antaa lain 105 c–105 e §:iä täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

105 g §. *Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen.* Pykälään siirtyisivät kumottaviksi ehdotettujen 57 §:n 1 ja 2 momentin säännökset jakeluverkonhaltijan laskutuksesta sekä 69 §:n 1, 2 ja 4 momentin säännökset vähittäismyyjän laskutuksesta. Pykälällä täytäntöönpantaisiin sähkömarkkinadirektiivin liitteen I 2 kohdan ja 10 artiklan 12 kohdan säännökset. Laskutuskäytäntöjen ei odoteta muuttuvan, sillä pääsääntöisesti sähköjakelua ja -toimitusta laskutetaan Suomessa nykyisinkin vähintään neljä kertaa vuodessa mittauksen perusteella.

Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama sähkö ja loppukäyttäjän jakelupalvelu olisi laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Muun kuin etäluettavan mittauslaitteiston osalta laskutus voisi perustua loppukäyttäjän tekemään mittauslaitteiston luentaan. Momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tosiasiallisen kulutuksen sijasta käytettäisiin sanamuotoa tosiasiallinen mitattu määrä. Säännöstä sovellettaisiin tällöin energiamäärän mittauksen lisäksi myös muihin mahdollisiin laskutuksen perusteena käytettäviin mitattaviin suureisiin kuten esimerkiksi tehoon. Momentin säännös koskisi yksinomaan sitä aikaväliä, jonka sisällä laskut tulisi toimittaa loppukäyttäjille. Mitattavien suureiden mittausaikaväli kuten esimerkiksi taseselvitysjakson pituus määräytyisivät muualla lainsäädännössä olevien säännösten tai toiminnanharjoittajan ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta sopia ns. tasaerälaskutuksesta. Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman sähkö ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saisi perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuisen sähkökulutukseen perustuviin taksasuuruuksiin maksueriin, jos tästä olisi sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu sähkö tai jakelupalvelu olisi tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuisi tosiasialliseen mitattuun määrään.

Pykälän 3 momentin mukaan laskutus saisi perustua arvioituun kulutukseen tai arvioituun muuhun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen taikka kiinteään määrään silloin, kun laskutus perustuu loppukäyttäjän lukemaan mittauslaitteistoon eikä tämä ole ilmoittanut

mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta tai jos käyttöpaikkaa ei ole varustettu mittauslaitteistolla. Laskutus saisi perustua arvioituun kulutukseen tai arvioituun muuhun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen myös, jos sähköä ei ole voitu mitata mitauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mitauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Pykälän 4 momentin mukaan vähittäismyyjän olisi toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä, kun vähittäismyyjän sähkön toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt.

105 h §. Laskujen maksutavat. Pykälään siirtyisivät kumottaviksi ehdotettujen 57 a §:n säännökset jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavoista sekä 69 a §:n säännökset vähittäismyyjän laskujen maksutavoista. Pykälällä täytäntöönpantaisiin sähkömarkkinadirektiivin 10 artiklan 6 ja 7 kohdan säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan olisi tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen sekä joustavia järjestelyjä varsinaista laskujen maksua varten. Tarjotuissa vaihtoehtoissa ei saisi olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voitaisiin kuitenkin huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle ja jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot.

Sähkön vähittäismyynti on luonteeltaan lähtökohtaisesti luottomyyntiä, jossa loppukäyttäjä maksaa käyttämänsä sähkön jälkikäteisesti mitattuun kulutukseen perustuen. Vähittäismyyjällä tulee tällöin olla lähtökohtaisesti olla mahdollisuus saataviensa turvaamiseen loppukäyttäjän maksulaiminlyöntien varalta. Yksittäisten vähittäismyyjien käyttämiin ennakkomaksujärjestelmiin liittyneiden merkittävien ongelmien vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan kuitenkin sisällytettäväksi vähittäismyyjiä koskeva kuluttajiin kohdistuvan yleisen ennakkomaksujärjestelmän kieltö. Momentin mukaan vähittäismyyjä saisi vaatia kuluttajalta laskun maksutapana ennakkomaksua vain kuluttajaan itseensä liittyvästä erittäin painavasta syystä. Erittäin painavia syitä voisivat olla esimerkiksi se, että kuluttajan sähköntoimitus on keskeytetty maksulaiminlyönnin vuoksi, että vähittäismyyjällä on kuluttajalta erääntyneitä sähköntoimitukseen liittyviä saatavia, joiden määrää voidaan pitää huomattavana laskutuksen määrään nähden tai että kuluttajan luottotiedoista ilmenee, että tämä on ilmeisesti kyvytön suoriutumaan sähkönmyyntisopimukseen perustuvista maksuista. Ennakkomaksua voisi vaatia sekä sähkönmyyntisopimusta tehtäessä että sen voimassa ollessa. Vähittäismyyjä ei saisi myöskään tarjota kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, joka saattaa ennakkomaksujärjestelmässä olevat kuluttajat perusteettomasti tai eri asiakasryhmiä syrjivällä tavalla epäedulliseen asemaan. Ennakkomaksujärjestelmän olisi aina heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta, joten ennakkomaksuja ei saisi kerätä etupainotteisesti. Pykälään ehdotettuja ennakkomaksujärjestelmän rajoituksia ei sovellettaisi vähittäismyyjien käyttämiin muihin saatavien turvaamistoimiin.

114 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään muutoksenhausta. Pykälän 2–4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanhentuneet viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin (586/1996) muutettaisiin vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Pykälän 2 momentin säännökseen ehdotetaan myös lisättäväksi viittaus 23 a, 29 b ja 52 a §:iin, joihin perustuviin Energiaviraston päätöksiin voisi hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Lisäksi 2 momentin muutoksenhakusäännöksestä ehdotetaan poistettavaksi kumottavaksi ehdotettuun 63 §:ään ja lailla 730/2021 muutettuun 119 §:ään liittyvä muutoksenhakusäännös. Pykälään ehdotettavat muutokset eivät 2 momentin säännöstä lukuun ottamatta muuttaisi voimassa olevan lain sisältöä. Tällöin ei ole tarpeen ehdottaa muutoksenhakusäännöstä koskevaa siirtymäsäännöstä.

Muutoksenhakuun sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia ja siinä säädettyä menettelyä siltä osin kuin muutoksenhausta ei ole annettu erityissäännöksiä sähkömarkkinalaissa tai sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista poikkeavat prosessuaaliset menettelyt Energiaviraston päätöksiä koskevassa muutoksenhausta perustuvat sähkömarkkinadirektiivin säännöksiin kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltuuksista ja säännöksiin asioiden käsittelystä kansallisessa sääntelyviranomaisessa.

Keskeisenä periaatteena Energiaviraston päätöksiä koskevan muutoksenhaun osalta on, että muutoksenhaku perustuisi sähkömarkkinalain muutoksenhakusääntökseen niissä tilanteissa, joissa Energiavirasto on tehnyt päätöksensä sähkömarkkinalaissa olevan yksilöidyn toimivaltuutensa perusteella. Energiaviraston tehtävänä on lisäksi valvoa sähkömarkkinalain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä sähkömarkkinalain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Energiaviraston valvontatoimivaltuuksista, seuraamuksista ja pakkokeinoista sekä Energiaviraston valvonta-asioissa tekemien päätösten muutoksenhausta säädettäisiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Siten muutoksenhaku niihin päätöksiin, jotka koskevat sähköalan yritysten sähkömarkkinalakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin perustuvien velvoitteiden noudattamista, sekä Energiaviraston toimi- ja markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvien päätösten muutoksenhaku tapahtuisivat sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain säännösten perusteella.

Energiaviraston sähkömarkkinalaissa yksilöidyn toimivallan perusteella tekemiin päätöksiin haettaisiin muutosta ensiasteessa joko hallinto-oikeudelta tai markkinaoikeudelta. Valitustie ohjattaisiin hallinto-oikeuteen sähköalan yritysten toimilupia koskevien päätösten osalta. Markkinaoikeuteen valitustie puolestaan ohjattaisiin Energiaviraston edellisiä kiinteämmin markkinavalvontaan liittyvien ja valvottavien yritysten markkina-asemaan vaikuttavien päätösten osalta. Tämä mahdollistaisi taloudellista sääntelyä ja markkinavalvontaa koskevan asiantuntemuksen keskittämisen myös muutoksenhakutuomioistuimeen. Päätöksiä, joissa valitustie ohjattaisiin markkinaoikeuteen, olisivat esimerkiksi sähköalan yritysten velvoitteisiin myönnettäviä poikkeuksia koskevat päätökset. Näissä tilanteissa olisi perusteltua, että valituksen käsittelisi sama tuomioistuin, joka käsittelisi poikkeuksen kohteena olevien velvoitteiden noudattamiseen liittyviä valvontatoimia koskevien päätösten muutoksenhaun.

Hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovellettaisi Energiaviraston tähän lakiin perustuviin päätöksiin. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamiselle sääntelyasioissa ei ole käytännön perusteita, koska Energiaviraston päätökset eivät ole näissä asioissa massaluonteisia tai summaarisia päätöksiä. Sääntelyyn ja markkinavalvontaan liittyvät asiat ovat lisäksi pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi Energiavirasto soveltaa päätösprosessissaan ennakkotarkistusmenettelyä asiaan liittyvien tositteiden osalta.

Energiaviraston toimivaltuuksista sähkömarkkinalain valvonnassa, rikkomusten ja laiminlyöntien seuraamuksista sekä hallinnollisista pakkokeinoista säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Tämän vuoksi pykälän 1 momenttiin ehdotettaisiin säännöstä siitä, milloin muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen on säädetty sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Säännöksen mukaan muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee sähkömarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston sähkömarkkinalain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Pykälän 2 momentissa yksilöitäisiin ne tilanteet, joissa valitustie Energiaviraston sähkömarkkinain nojalla antamaan päätökseen ohjautuisi markkinaoikeuteen. Säännöksen mukaan Energiaviraston 23 a §:n (Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinta), 26 a §:n (Sähkönsiirron ja sähkönjakelun maksujen korottaminen), 28 §:n (Verkonhaltijan varautumissuunnittelu), 29 b §:n (Verkonhaltijan oikeus harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa), 31 §:n (Kantaverkon määritelmä ja kantaverkkoon kuuluvien sähköjohtojen ja laitteistojen nimeäminen), 52 §:n (Jakeluverkon kehittämissuunnitelma), 52 a §:n (Joustopalvelujen käyttö jakeluverkossa), 55 §:n (Etäisyydestä riippumaton sähkönjakelun hinnoittelu jakeluverkossa), 65 §:n (Voimalaitosten huoltoseisokit), 67 §:n (Toimitusvelvollisuus), 83 §:n (Eriyttämistä koskevat täydentävät säännökset) ja 102 §:n (Sähkönjakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä) nojalla tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

Pykälän 3 momentissa yksilöitäisiin ne tilanteet, joissa valitustie Energiaviraston sähkömarkkinain nojalla antamaan päätökseen ohjautuisi hallinto-oikeuteen. Säännöksen mukaan Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Momentissa tarkoitettuja päätöksiä olisivat Energiaviraston 2 luvun (Sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus) ja 14 §:n (Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen) nojalla tekemät päätökset.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta työ- ja elinkeinoministeriön lain 14 §:n nojalla tekemiin päätöksiin sekä markkinaoikeuden tekemiin päätöksiin.

Pykälän 4 momentin säännöksen mukaan ministeriön 14 §:n (Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen) nojalla hankelupa-asiassa antamaan päätökseen haettaisiin muutosta suoraan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakumenettely muodostaisi poikkeuksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n säännökseen, jonka mukaan ministeriön tekemään päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta. Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että valtakunnan rajan ylittävän vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentaminen on sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Ulkomaan yhteyksiä koskevalla hankelupamenettelyllä säädetään energiapolitiikasta vastaavalle työ- ja elinkeinoministeriölle mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten maamme sähköntuonti- ja sähkönvienttiyhteyksiä kehitetään. Arvioitaessa hankkeen tarkoituksenmukaisuutta sähkömarkkinoiden kehityksen kannalta on tarpeellista arvioida ainakin niitä vaikutuksia, joita hankkeella olisi sähköjärjestelmään ja sähköverkkoon, sähkön toimitusvarmuuteen ja energiahuollon varmuuteen sekä sähkön tarjontaan ja hintaan. Vastavuoroisuuskriteerin täyttymistä arvioitaessa tulee arvioinnin kohdistua ainakin toisen maan sähkömarkkinoiden avaamiseen tasoon ja vastavuoroisten kilpailuedellytysten olemassaoloon. Vastavuoroiset kilpailuedellytykset liittyvät esimerkiksi markkinoille pääsyyn, infrastruktuuriin, ympäristönormeihin ja energiaturvallisuuteen. Lisäksi tulee ottaa huomioon EU:n yhteinen politiikka suhteessa kolmansiin maihin. Edelleen hankelupaharkinnassa tulee ottaa huomioon hankkeen merkitys sähkönsisämarkkinoille. Koska ministeriön harkintavalta hankelupa-asioissa on hyvin laaja ja lähestyy tarkoituksenmukaisuusharkintaa, on perusteltua ohjata muutoksenhaku ministeriön päätöksestä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä perustelu on edelleen relevantti, joten lainkohtaa ei esitetä muutettavaksi työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen muutoksenhakutien osalta.

Energiavirasto on sähkömarkkinadirektiivin ja sähkökauppa-asetuksen tarkoittama kansallinen sääntelyviranomainen. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallinen sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemisessä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus

on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi lisättäväksi niihin sähkömarkkina-laissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Pykälän 4 momentista esitetään kuitenkin poistettavaksi sääntely, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 106 §:n mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla hallintotuomioistuin on ratkaissut asian tai jättänyt sen tutkimatta. Sääntely esitetään tältä osin poistettavaksi sähkömarkkina-laista, koska se on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä sovellettavan yleislain kanssa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentissa säädettyä valituslupamenettelyä sovellettaisiin muutoksenhakuun hallinto-oikeuden päätöksistä.

Lain 4 momentissa on virke Energiaviraston muutoksenhakuoikeudesta muutoksenhakutuomioistuimen päätökseen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 109 §:n 2 momentin mukaan alkuperäisen hallintopäätöksen tehneellä viranomaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimen päätökseen, jolla hallintotuomioistuin on kumonnut viranomaisen päätöksen tai muuttanut sitä. Sähkömarkkinalain 114 §:n 4 momentin mainittu virke on siten tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä yleislain kanssa. Energiaviraston muutoksenhakuoikeus säilyy ennallaan, koska yleislain sääntely koskee myös sähkömarkkinalain mukaista tilannetta. Sen vuoksi Energiaviraston muutoksenhakuoikeutta ei ole tarpeen enää todeta sähkömarkkina-laissa nimenomaisesti ja tämä lainkohta esitetään poistettavaksi.

Pykälän 2–4 momentissa on viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tältä osin ylimääräisiä ja vanhentuneita viittauksia ehdotetaan poistettaviksi. Selvyyden vuoksi viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin siirrettäisiin uudeksi erilliseksi 5 momentiksi.

115 §. *Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus.* Pykälässä on vanhentunut viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Lain 114 §:ssä oleva aineellinen viittaus hallintotuomioistuimissa noudatettavaan yleislakiin riittää kattamaan kaikki lain 114 ja 115 §:n tarkoittamat muutoksenhakuun liittyvät tilanteet ilman viittauksen toistamista. Sen vuoksi vanhentunut viittaus ehdotetaan poistettavaksi lain 115 §:stä.

Pykälään ehdotettavat muutokset eivät muuttaisi voimassa olevan lain sisältöä. Tällöin ei ole tarpeen ehdottaa täytäntöönpanokelpoisuutta koskevaa siirtymäsäännöstä.

7.2 Laki sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä. Vertailuvälineen ylläpitämistä ehdotetaan Energiaviraston tehtäväksi.

1 §. *Sähköntoimitussopimusten vertailuväline.* Pykälässä annettaisiin Energiaviraston tehtäväksi ylläpitää verkkosivustoa, jonka avulla loppuasiakkaat voivat vertailla vähittäismyyjien tarjoamia sähköntoimitussopimuksia, mukaan lukien dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukset. Lakia sovellettaisiin sähkön vähittäismyyjiin ja heidän tarjoamiinsa sähköntoimitussopimuksiin.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisen kannalta keskeisiä termejä. Lain termistö määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi sähkömarkkinadirektiivin ja sähkömarkkinalain määritelmien kanssa. Lain määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti sähkömarkkinadirektiivin ja sähkömarkkinalain määritelmien kanssa. Sähkömarkkinadirektiivin

käyttämän kotitalousasiakas–termin asemesta ehdotetaan kuitenkin käytettäväksi Suomessa vakiintunutta kuluttaja–termiä, jolla tarkoitettaisiin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa. Sähkömarkkinoita ajatellen kuluttaja on luonnollinen henkilö, joka hankkii sähköä pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten.

Pykälän 1 momentin mukaan loppuasiakkaalla tarkoitettaisiin asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä. Myös kuluttaja on loppuasiakas. Loppuasiakkaan sähkönkäyttöpaikallaan harjoittama sähköntuotanto tai tälle kansalaisten energiayhteisön jäsenenä jaettu sähköntuotanto ei sulje loppukäyttäjää määritelmän ulkopuolelle, mikäli sähköntuotanto on tarkoitettu ensisijaisesti täydentämään loppuasiakkaan sähkönhankintaa.

Pykälän 2 kohdan mukaan vähittäismyyjällä tarkoitettaisiin sähköntoimittajaa, joka toimittaa sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppuasiakkaille. Vähittäismyyjäksi ei katsottaisi sähköntoimittajaa, joka toimittaa sähköä kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Myöskään tuottamaansa sähköä osakkaalleen jakava kansalaisten energiayhteisö ei olisi lain tarkoittama vähittäismyyjä. Esimerkiksi kiinteistöllään sähköä toimittavat asunto- ja kiinteistöyhtiöt eivät olisi lain tarkoittamia vähittäismyyjiä.

Pykälän 3 kohdan mukaan sähköntoimitussopimuksella tarkoitettaisiin vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppuasiakkaalle. Sähköverkon palveluja koskevat sopimukset jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 4 kohdan mukaan dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella tarkoitettaisiin vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sähköntoimitussopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivänsisäiset markkinat mukaan lukien, hintavaihteluja aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysaikavälejä. Sähköpörssin hintaa seuraava sähköntoimitussopimus olisi tyypillinen lain tarkoittama dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus.

3 §. Vertailuvälinettä koskevat vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston ylläpitämälle sähköntoimitussopimusten vertailuvälineenä toimivalle verkkosivustolle asetettavista vähimmäisvaatimuksista. Vaatimukset perustuisivat direktiivissä asetettuihin vaatimuksiin. Niiden lisäksi asetettaisiin kansallisia vaatimuksia, jotka nostaisivat verkkosivuston palvelutasoa direktiivin vähimmäisvaatimuksiin verrattuna ja joiden avulla voitaisiin edistää vähittäismarkkinoiden tervettä ja toimivaa kilpailua sekä kuluttajansuojan korkeaa tasoa. Verkkosivuston ylläpitämisessä olisi huomioitava myös muualla lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelyssä tulisi huomioida yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Vastaavasti verkkosivuston tulisi täyttää digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) vaatimukset saavutettavuudelle.

Verkkosivuston olisi katettava tarjoukset ainakin sellaisista sähköntoimitussopimuksista, joita vähittäismyyjät tarjoavat yleisesti kuluttajille ja muille loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia. Verkkosivuston tulisi myös kattaa kattavasti se osa sähkömarkkinoista, jolla kuluttajat ja mainitut muut loppuasiakkaat toimivat. Sivuston toiminnassa tulisi esimerkiksi huomioida myös sellaiset sähköntoimitussopimukset, joissa vähittäismyyjät sitoutuvat ostamaan loppukäyttäjien tuottaman mahdollisen ylijäämänsähkön.

Keskeinen vaatimus verkkosivustolle on, että sen olisi kohdeltava vähittäismyyjiä yhdenvertaisesti hakutuloksissa. Toisaalta laki mahdollistaisi sen, että Energiavirasto voisi kohdistaa laissa säädetyjä toimenpiteitä ja rajoituksia sellaisiin vähittäismyyjiin, jotka eivät noudattaisi säädetyjä menettelytapoja.

Verkkosivuston tulisi edistää vähittäismarkkinoiden tervettä ja toimivaa kilpailua sekä kuluttajansuojan korkeaa tasoa. Verkkosivuston olisi tarjottava tehokas menettely julkaistujen virheellisten tietojen oikaisemiseen. Keskeinen vaatimus olisi myös, että verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tiedot tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista. Tällaisia asiakkaiden kannalta keskeisiä ehtoja olisivat esimerkiksi sopimushinta tai sen määräytymisperusteet, sopimuksen voimassaoloaika ja irtisanomisehdot, tarjottavan sähkön energialähteet sekä vähittäismyyjän oikeus ja perusteet muuttaa sopimuksen keskeisiä ehtoja, kuten hintoja.

Pykälän 2 momentin mukaan verkkosivustolla voitaisiin lisäksi antaa yleistä ja ajankohtaista tietoa sähkömarkkinoista ja vähittäismyyjistä sekä sähkömarkkinoita ja kuluttajansuojaa valvovista viranomaisista ja niiden vähittäismyyjiä koskevista valvontatoimenpiteistä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan valtuussäännöstä, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, joita verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista.

4 §. Vähittäismyyjän velvollisuus rekisteröityä. Vähittäismyyjällä, joka haluaa julkaista markkinoimiaan sähköntoimitussopimuksia vertailuvälineessä, olisi velvollisuus rekisteröityä Energiavirastossa sen markkinoimien sähköntoimitussopimusten vertailuvälineessä julkaisemista varten.

Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjän, joka haluaa julkaista vertailuvälineessä kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia markkinoimiaan sähköntoimitussopimuksia, olisi rekisteröidyttävä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Rekisteröitymisilmoituksessa olisi annettava vähittäismyyjän yksilöimiseksi tarvittavat tiedot ja yhteystiedot, selvitys siitä, että vähittäismyyjiä on huolehtinut tasevastuun täyttämisestä sähkömarkkinalain 73 §:n mukaisesti sekä selvitys siitä, että vähittäismyyjiä on rekisteröitynyt sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyyntin markkinaprosessien järjestämistä varten.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteröityminen olisi edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien sähköntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voisi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjiä ei ole esittänyt 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjiä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä.

Suomessa ei ole voimassa vähittäismyyjiä koskevaa toimilupajärjestelmää. Vähittäismyyjien tulee kuitenkin huolehtia tasevastuunsa järjestämisestä sekä rekisteröitymisestä sähkökauppojen selvitysjärjestelmään ennen kuin ne voivat toimia vähittäismyyjinä sähköjärjestelmässä. Sähkömarkkinalain 73 §:n mukaan sähkömarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että sen sähköntuotanto ja sähkönhankintasopimukset kattavat sen sähkönkäytön ja sähköntoimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana (*tasevastuu*). Sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (767/2021) 2 luvun 3 §:n mukaan sähköntoimittajalla tulee olla sähköntoimitusta ja siihen liittyvää sähkönkäyttöä varten yksi tasevastaava kullakin mittausalueella, jonne sähköntoimittaja toimittaa sähköä. Saman pykälän 4 momentin mukaan sähköntoimittajan on rekisteröidyttävä tasevastuun ja taseselvityksen järjestämistä varten taseselvityksyksikössä ennen kuin se aloittaa sähköntoimitukset asiakkailleen. Lisäksi vähittäismyyjän on rekisteröidyttävä sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyyntin markkinaprosessien järjestämistä varten. Asettamalla näiden kaikkia sähköjärjestelmässä toimivia sähköntoimittajia koskevien velvoitteiden täyttäminen vertai-

luvälineseen rekisteröitymisen edellytykseksi, voidaan varmistaa, että vertailuvälinettä ei käytetä markkinointikanavana asiakkaille tilanteessa, jossa vähittäismyyjä ei pysty toimittamaan myymäänsä sähköä sähkötoimitussopimuksen tehneille asiakkailleen.

5 §. Vähittäismyyjän ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin vertailuvälineeseen rekisteröityneiden vähittäismyyjien velvollisuudesta ilmoittaa Energiavirastolle vähittäismyyntihintansa ja -ehtonsa. Ehdotettu säännös ja ehdotetut menettelytavat vastaisivat pääpiirteissään voimassaolevaa sääntelyä. Vastaava sähkömarkkinalain 68 §:n säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Vähittäismyyjän ilmoitusvelvollisuus koskisi vähittäismyyntihintoja ja -ehtoja, joilla vähittäismyyjä myy tai tarjoaa yleisesti sähköä kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia. Ilmoitusmenettely on tarkoitus järjestää siten, että vähittäismyyjä syöttäisi tiedot itse Energiaviraston tietojärjestelmään.

Vähittäismyyjän ilmoituksessa ei saisi olla kuluttajansuojalain 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettuja totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jotka ovat omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tai loppuasiakas tekee ostopäätöksen, jota hän ei ilman annettuja tietoja olisi tehnyt. Kuluttajansuojalain 2 luvun 6 §:ssä säädetään kiellosta antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Säännöksen mukaan markkinoinnissa ei saa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jos tiedot ovat omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tekee ostopäätöksen tai muun kulutushyödykkeeseen liittyvän päätöksen, jota hän ei ilman annettuja tietoja olisi tehnyt. Totuudenvastaiset tai harhaanjohtavat tiedot voivat koskea erityisesti: 1) kulutushyödykkeen olemassaoloa, saatavuutta, lajia, laatua, määrää ja muita keskeisiä ominaisuuksia; 2) kulutushyödykkeen alkuperää, valmistustapaa ja -aikaa, käyttöä ja käytön vaikutuksia sekä hyödykkeelle tehtyjen testien tuloksia; 3) kulutushyödykkeen hintaa tai sen määräytymisen perusteita, erityistä hintaetua ja maksuehtoja; 4) kulutushyödykkeen toimitusaikaa ja muita toimitusehtoja; 5) myyntimenettelyn luonnetta, asiakaspalvelua sopimuksen teon jälkeen ja asiakasvalitusten käsittelyä; 6) huollon, korjausten ja varaosien tarvetta ja saatavuutta; 7) elinkeinonharjoittajan tai hänen edustajansa henkilöllisyyttä, yhteystietoja, ominaisuuksia ja asemaa markkinoilla sekä heidän saamiensa palkintoja ja tunnustuksia; 8) elinkeinonharjoittajan oikeuksia ja velvollisuuksia, mukaan lukien sitoumusta noudattaa käytäntöihin sisältyviä velvoitteita; sekä 9) kuluttajan oikeuksia, velvollisuuksia ja riskejä. Energiavirasto voisi määrätä vähittäismyyjän määräaikaiseen julkaisukieltoon vertailuvälineessä, mikäli tämä toistuvasti rikkoo säännöksessä asetettua kieltoa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan valtuussäännöstä, jonka mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkemmat määräykset, mitä vähittäismyyntihintoihin ja -ehtoihin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa. Säännös on välttämätön, jotta voidaan varmistaa vähittäismyyjien noudatettavaksi yhtenäiset menettelytavat ilmoitusten tekemisessä.

6 §. Tietojen korjaaminen ja täydentäminen. Pykälässä säädettäisiin menettelystä, jota noudatettaisiin Energiaviraston järjestelmään syötettyjen virheellisten tai puutteellisten tietojen korjaamisessa ja täydentämisessä.

Vastuu virheellisten tai puutteellisten tietojen korjaamisesta ja täydentämisestä olisi vähittäismyyjällä. Vähittäismyyjän olisi viipymättä korjattava virheelliset tai täydennettävä puutteelliset tiedot, jotka se on ilmoittanut Energiavirastolle. Jos Energiavirasto puolestaan havaitsee vähittäismyyjän ilmoittaneen sille virheellisiä tai puutteellisia tietoja, olisi viraston vaadittava vähittäismyyjää korjaamaan tiedot tai täydentämään niitä. Mikäli vähittäismyyjä ei ole korjannut tai täydentänyt tietoja Energiaviraston asettamassa määräajassa, voisi Energiavirasto poistaa kyseiseen tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Tietojen korjaamiselle tai täydentämiselle

asetetun määräajan tulisi olla verraten lyhyt, jotta loppuasiakkaat eivät saisi pitkään virheellistä vertailutietoa vähittäismyyjien tarjoamista sähköntoimitussopimuksista. Energiaviraston olisi myös ilmoitettava tietojen poistamisesta vähittäismyyjälle.

Vähittäismyyjä voisi vaatia oikaisua Energiaviraston tekemään päätökseen poistaa tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Oikaisuvaatimuksen käsittelyssä ja Energiaviraston oikaisuvaatimukseen antamaa päätöstä koskevassa muutoksenhaussa noudatettaisiin hallintolain (434/2003) 7 a luvun säännöksiä.

7 §. Valvonta. Pykälässä säädettäisiin lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamisen valvonta Energiaviraston tehtäväksi. Valvonnasta säädettäisiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Energiaviraston valvontatoimivalta lain valvonnassa perustuisi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 9 §:ään ja olisi luonteeltaan jälkikäteistä toimivaltaa.

Koska verkkosivusto olisi keskeinen markkinointikanava vähittäismyyjille, olisi näillä oma intressi ilmoittaa tarjouksiaan koskevat tiedot järjestelmään. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 9 §:n nojalla Energiavirasto voisi kuitenkin velvoittaa esimerkiksi virheellisiä menettelytapoja noudattavan vähittäismyyjän korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Säännöksen mukaan jos joku rikkoo tai laiminlyö soveltamisalaan kuuluvassa lainsäädännössä säädettyä velvollisuuttaan, Energiaviraston olisi velvoitettava tämä korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voitaisiin määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Energiavirasto voisi tarvittaessa asettaa päätöksensä noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

Kuluttajansuojalan 2 luvun 20 §:n mukaan markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies. Kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamista markkinoinnissa valvovat kuluttaja-asiamies ja aluehallintovirastot. Ehdotetulla lailla ei rajoitettaisi kuluttajansuojalaissa säädettyä kuluttaja-asiamiehen ja aluehallintovirastojen toimivaltaa.

8 §. Määräaikainen julkaisukiello. Pykälässä säädettäisiin määräaikaisesta julkaisukiellosta, joka voitaisiin määrätä seuraamukseksi 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen ilmoittamisesta vertailuvälineeseen. Energiavirasto voisi päättää vähittäismyyjän tarjoamien sähköntoimitussopimusten julkaisukiellosta vertailuvälineessä määräajaksi, jonka pituus voisi olla enintään kuusi kuukautta. Määräaikainen julkaisukiello olisi vähittäismyyjälle merkityksellinen tämän elinkeinon harjoittamisen kannalta. Energiavirastolla olisi tämän vuoksi harkintavaltaa päättää, missä tilanteissa virasto pitäisi tarpeellisena käyttää määräaikaista julkaisukielloa. Vähämerkityksellisissä tai tuottamuksellisissa rikkomuksissa Energiavirasto voisi soveltaa lievempiä valvontatoimia, kuten esimerkiksi lain 7 §:ään ja valvontalain 9 §:ään perustuvaa päätöstä korjaavista toimenpiteistä ja mahdollista uhkasakkoa.

Julkaisukiellon edellytyksenä olisi, että vähittäismyyjä on vertailuvälineeseen toistuvasti ilmoittanut tarjoamiaan sähköntoimitussopimuksia koskevia totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Määräaikaiseen julkaisukielloon asettamiseen voisi johtaa toistuva menettely, jossa vähittäismyyjä asiakkaita houkutellessaan ilmoittaa vertailuvälineeseen sähkötarjouksiaan koskevia totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja esimerkiksi ilmoittamalla sellaisia sopimushintoja tai keskeisiä sopimusehtoja, joilla vähittäismyyjä ei tosiasiallisesti solmisi sopimusta asiakkaansa kanssa tai ilmoittamalla esimerkiksi sähkötuotteen väärän energialähteen.

Energiaviraston olisi ennen julkaisukiellon antamista varoitettava vähittäismyyjää, että sen toiminta voi johtaa julkaisukiellon antamiseen, mikäli vähittäismyyjä jatkaa määräaikaisen julkaisukiellon edellytyksenä olevaa toimintaansa. Varoituksessa olisi yksilöitävä se menettely, jonka jatkamisesta määräaikainen julkaisukiello määrättäisiin.

Energiaviraston olisi pyydettävä kuluttaja-asiamiehen lausunto vähittäismyyjän toiminnasta ennen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antamiseen perustuvan varoituksen tai julkaisukiellon antamista vähittäismyyjälle. Lausuntomenettelyllä pyrittäisiin välttämään tilanne, jossa kuluttajansuojalain ja ehdotetun lain soveltamiskäytännöt eroaisivat toisistaan.

9 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta. Lain muutoksenhakusäännökset poikkeaisivat osittain sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muutoksenhakusäännöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston 4, 6 ja 8 §:n nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saisi hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa säädetään. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettussa laissa. Energiaviraston markkinaoikeudessa tekemien päätösten muutoksenhaku on pääsääntöisesti ohjattu markkinaoikeuteen. Energiaviraston antamat päätökset olisivat luonteeltaan markkinaoikeuteen asioita, joiden muutoksenhaku on perusteltua keskittää markkinaoikeuteen sen erityisasiantuntemuksen vuoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Energiavirasto on sähkömarkkinadirektiivin tarkoittama kansallinen sääntelyviranomaisena. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallinen sääntelyviranomaisena voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetty tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemässä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentissa säädettyä valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi sisällytettäväksi laissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Pykälän 3 momentin mukaan muutoksenhakuun sovellettaisiin muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa säädetään.

Muutoksenhausta Energiaviraston lain noudattamista koskevaan valvontapäätökseen, joka on annettu valvontalain 9 §:n nojalla, säädettäisiin valvontalain 36 §:ssä.

7.3 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta

2 §. Soveltamisala. Pykälässä säädetään valvontalain soveltamisalasta. Lain soveltamisalaa ehdotetaan täydennettäväksi sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annetulla lailla. Mainittuun lain valvonta toteutettaisiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettussa laissa Energiavirastolle säädetyn toimivallan puitteissa.

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin määritelmiä päivitetäisiin vastaamaan sähkömarkkinadirektiiviä. Momentin 2 kohdan uusiutuvan energialähteen määritelmä muutettaisiin vastamaan

direktiivin muuttunutta sanamuotoa lisäämällä määritelmään myös valtamerienergia. Momenttiin lisättäisiin myös uusia sähkömarkkinadirektiiviin perustuvia määritelmiä.

Pykälän 2 momentin mukaan sähkömarkkinalain 3 §:ssä ja maakaasumarkkinalain 3 §:ssä säädettyt määritelmät olisivat voimassa myös valvontalakia sovellettaessa.

6 §. *Energiaviraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena.* Pykälän säännöksiä päivitetäisiin sähkömarkkinadirektiivissä kansallisille sääntelyviranomaisille annetuilla uusilla tehtävillä. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa täydennettäisiin ja momenttiin lisättäisiin uudet 4 a, 4 b, 17 a ja 22-24 kohdat. Uudet tehtävät koskisivat Sähkö-ENTSO:n ja uuden EU DSO-elimen valvontaa, sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehtojen vahvistamista, rajasiirtokapasiteetin saataville asettamisen varmistamista sekä eurooppalaisten resurssien riittävyysarviointien, itse tuotetun sähkön kulutukseen ja kansalaisten energiayhteisöihin kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamisen, dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten tarjonnan ja sähköntoimitus- ja aggregointisopimusten irtisanomismaksujen hyväksyttävyyden seuraamista.

6 a §. *Energiaviraston tehtävät riitojenratkaisuviranomaisena.* Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä Energiaviraston tehtävistä riitojenratkaisuviranomaisena. Ehdotetulla säännöksellä saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä sähkömarkkinadirektiivin kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä sääntelevän 6 artiklan 2 kohta ja kulutusjoustoja aggregoinnin välityksellä sääntelevän 17 artiklan 3 kohdan f alakohta. Sähkömarkkinadirektiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaan siirto- tai jakeluverkonhaltija voi evätä verkkoon pääsyn, jos verkon kapasiteetti ei ole riittävä. Epäämiselle on esitettävä asianmukaiset perustelut, jotka pohjautuvat puolueettomiin ja teknisesti ja taloudellisesti perusteltuihin kriteereihin, ottaen erityisesti huomioon direktiivin 9 artiklan säännökset. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että näitä kriteereitä sovelletaan johdonmukaisesti ja että verkon käyttäjä, jolta pääsy on evätty, voi turvautua vaihtoehtoiseen riitojenratkaisumenettelyyn. Sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 3 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että sen sääntelykehys sisältää aggregointia harjoittavien markkinaosapuolten ja muiden markkinaosapuolten välisen riitojenratkaisumenettelyn, mukaan lukien tasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

Ehdotetun säännöksen mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi toimia riitojenratkaisuviranomaisena yksittäisissä 1) asioissa, jotka verkon käyttäjä, energiaviraston haltija tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi kantaverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn sähköverkkoon ja 2) yksittäisissä erimielisyyksissä aggregointia harjoittavien sähkömarkkinoiden osapuolten ja muiden sähkömarkkinoiden osapuolten välillä, mukaan lukien sähkötasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset. Verkkoon pääsyn epäämisessä olisi kysymys sähkömarkkinadirektiivin 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettusta tilanteesta, jossa verkonhaltija kieltäytyy verkon käyttäjän tai asiakkaan liittämistä sähköverkkoon taikka siirto- tai jakelupalvelusta sähköverkon riittämättömän kapasiteetin vuoksi. Verkkoon pääsyn täytäntöönpanosta sähköverkossa sekä verkkoon pääsyn epäämiseen liittyvästä menettelystä säädetäisiin sähkömarkkinalain 21 b §:ssä..

Riitojenratkaisumenettelyä koskevista menettelytavoista ehdotetaan säädettäväksi lain 29 §:ssä.

6 b §. *Alueelliseen koordinaatikeskukseen liittyvät Energiaviraston tehtävät.* Uudessa pykälässä säädettäisiin Energiaviraston alueelliseen koordinaatikeskukseen liittyvistä tehtävistä, jotka toteutettaisiin tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen sääntelyviranomaisten kanssa. Käyttöalueella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä Ruotsin, Suomen, Tanskan ja Ahvenanmaan sähköjärjestelmien kattamaa aluetta. Alueellisten koordinaatikeskusten tehtävänä on muun muassa

koordinoitu kapasiteetin laskenta, reservikapasiteetin alueellinen mitoitus sekä käytön ja häiriöiden analysointi ja raportointi alueen kantaverkonhaltijoille. Energiavirasto valvoisi käyttöalueen alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaa yhdessä muiden käyttöalueen sääntelyviranomaisten kanssa. Käyttöalueen alueellinen koordinoitikeskus on tarkoitus perustaa Tanskaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Energiaviraston alueellisen koordinoitikeskuksen toiminnan sääntelytehtävistä. Momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa 1) hyväksyä sähkökauppa-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaisesti alueellisen koordinoitikeskuksen perustaminen ja sille yhteistyöhön perustuva päätöksentekomenettely, 2) hyväksyä alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvät kustannukset, 3) varmistaa, että alueellisella koordinaatikeskuksella on käytössään riittävä henkilöstö sekä tekniset ja taloudelliset voimavarat, jotta se voi hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja puolueettomasti sekä 4) varmistaa, että alueellinen koordinoitikeskus täyttää unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyt velvoitteensa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvistä muista tehtävistä. Momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi myös tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa 1) seurata alueellisen koordinoitikeskuksen toiminnan laatua ja raportoida siitä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle vuosittain ja 2) ehdottaa tarvittaessa käyttöalueen jäsenvaltioille, että nämä antaisivat alueelliselle koordinoitikeskukselle lisätehtäviä tai -valtuuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä toimivaltuuksista, joita Energiavirastolla olisi 1 ja 2 momentissa säädettyjä tehtäviään hoitaessaan. Momentin mukaan Energiavirastolla olisi toimivalta tehdä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyviä päätöksiä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa. Sääntelyviranomaisten olisi tehtävä päätökset yksimielisesti. Jos sääntelyviranomaiset eivät tee yksimielistä päätöstä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetussa asiassa, noudatettaisiin yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklassa säädettyä menettelyä. Mainittu valvonta-asia siirtyisi asetuksen 6 artiklan 10 kohdan mukaisesti yhteistyöviraston päätettäväksi, mikäli käyttöalueen sääntelyviranomaiset eivät neljän kuukauden kuluessa kuulemisen aloittamisesta pääse yhteisymmärrykseen valvonta-asiassa. Päätösvallan siirtyminen voisi perustua myös toimivaltaisten sääntelyviranomaisten yhteisen pyyntöön. Pykälän 1 momenttiin perustuvat päätökset velvoittaisivat alueellista koordinoitikeskusta. Päätösten täytäntöönpanosta vastaisi sen jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta käyttöalueen kansallisten sääntelyviranomaisten yhdessä tekemään päätökseen. Momentin mukaan muutoksenhakuun 1 momentissa tarkoitettusta päätöksestä, jonka käyttöalueen kansalliset sääntelyviranomaiset ovat yhdessä tehneet, sovellettaisiin sen jäsenvaltion lakia, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

6 c §. *Energiaviraston tehtävät sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edistämiseksi.* Sähkömarkkinalakiin ehdotetaan aiempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä sähköverkonhaltijoiden vastuusta ja yhteistyöstä sähköverkon varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä sekä sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinnasta. Pykälässä säädettäisiin Energiavirastolle toimivalta tarvittaessa vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioisi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Kansalliset standardituotteet ja niihin liittyvät tekniset vaatimukset olisi määriteltävä avoimessa ja osallistavassa

prosessissa yhteistyössä verkonhaltijoiden sekä asiaankuuluvien markkinaosapuolten ja verkon käyttäjien kanssa. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että verkonhaltijoiden sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot edistävät yhtenäisten markkinoiden muodostumista, eikä markkina fragmentoidu verkonhaltijoiden liian eriytyneiden hankintakäytäntöjen vuoksi. Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivalta perustuisi asiassa sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 5 kohdan, 32 artiklan 2 kohdan ja 40 artiklan 6 kohdan säännöksiin.

8 §. *Energiaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta.* Pykälän säännöksiä täsmennettäisiin vastaamaan sähkömarkkinadirektiivin ja sähkökauppa-asetuksen uusia vaatimuksia ja menettelytapoja. Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä ja tuotanto- ja varastointikapasiteettiin tehtäviä investointeja suhteessa toimitusvarmuuteen, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimintusvajauksen hoitamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston julkaisemista sähkön ja maakaasun toimitusvarmuutta koskevista kertomuksista. Pykälän 2 momentista poistettaisiin velvoite toimittaa sähkön toimitusvarmuutta koskeva kertomus komissiolle. Jatkossa sähkön toimitusvarmuutta unionin tasolla tarkastellaan sähkökauppa-asetuksen nojalla. Asetuksen IV luvussa säädetään tarkemmin resurssien riittävyyden arviointia koskevista menettelyistä.

8 a §. *Energiaviraston suorittama älykkään sähköverkon kehittämisen seuranta.* Uudessa pykälässä säädettäisiin älykkään sähköverkon kehittämisen seurannasta sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten mukaisesti. Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston tulisi seurata ja arvioida verkonhaltijoiden älykkään sähköverkon kehittämistä. Seurannassa tulisi erityisesti huomioida energiatehokkuuden edistäminen ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian liittämisen osaksi sähköjärjestelmää. Viraston olisi arvioitava käyttäkö verkonhaltiia kulutusiousta, energiatehokkuutta, energiavarastoja tai muita resursseja vaihtoehtona järjestelmän laajentamiselle riittävästi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvoitteesta julkaista kansallinen raportti joka toinen vuosi. Viraston tulisi esittää raportissa tarvittaessa suosituksia toimenpiteiksi älykkään sähköverkon kehittämiseksi. Raportti tulisi laatia 31 päivään heinäkuuta mennessä ja toimittaa ministeriölle.

10 §. *Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät.* Pykälässä säädetään Energiavirastolle kansallisena sääntelyviranomaisena kuuluvasta etukäteisestä sääntelytoimivallasta. Pykälää päivitetäisiin sähkömarkkinadirektiivin muutosten johdosta ja lisättäisiin sen 1 momenttiin uudet 6 a ja 6 b kohdat.

Momentin 6 a kohdan nojalla Energiavirasto vahvistaisi sähköverkonhaltijan verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot ennen niiden käyttöön ottoa. Verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdoilla tarkoitettaisiin sähkömarkkinalain 23 a §:ssä säänneltyjä sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinnan ehtoja ja 52 a §:ssä säänneltyjä jakeluverkonhaltijan joustopalveluiden hankinnan ehtoja sekä 56 a §:ssä säänneltyjä mahdollisia jakeluverkonhaltijan verkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön liittyvien palvelujen hankintaan liittyviä maksuja. Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivalta perustuisi asiassa sähkömarkkinadirektiivin 31 artiklan 6—8 kohdan, 40 artiklan 6 kohdan ja 59 artiklan 1 kohdan d alakohdan säännöksiin.

Momentin 6 b kohdan nojalla Energiavirasto vahvistaisi laskentamenetelmän sähkömarkkinoilla toimivan itsenäisen aggregaattorin aktivoiman jouston kustannusvaikutuksia koskevan korvauksen määrittämiseksi sähkömarkkinalakiin ehdotetun 72 a §:n vaatimusten mukaisesti. Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivalta perustuisi asiassa sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 4 kohtaan.

Valvontalain 12 §:n säännöksen mukaan vahvistettavien ehtojen ja laskentamenetelmän aineellisoikeudellisena perustana toimisivat ehdotetut sähkömarkkinalain säännökset ja mahdolliset unionin lainsäädännössä annettavat säännökset.

12 a §. Vahvistuspäätösten julkaiseminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Energiaviraston veloitteesta julkaista 10 ja 11 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset. Vahvistuspäätöksen yhteydessä olisi julkaistava yksityiskohtaiset tiedot 10 §:ssä tarkoitettujen verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämisestä koskevista menetelmistä ja kustannuksista lukuun ottamatta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitetun salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja, kuten esimerkiksi yksityisiä liikesalaisuuksia. Säännös perustuisi sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 9 kohtaan.

Pykälän 2 momenttiin esitetään uutta säännöstä, jonka mukaan Energiaviraston olisi ennen 10 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten antamista järjestettävä julkinen kuuleminen, jossa vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille, heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille varataan mahdollisuus lausua näkemyksensä vahvistuspäätösten sekä niiden sisältämien menetelmien ja ehtojen sisällöstä. Jos vahvistuspäätöksen antamista edeltävästä julkisesta kuulemisesta on säädetty 2 §:ssä tarkoitetussa Euroopan unionin lainsäädännössä, sovellettaisiin julkisen kuulemisen järjestämiseen unionin lainsäädännössä säädettyä menettelyä. Lain 10 §:ssä tarkoitetuilla vahvistuspäätöksillä on tärkeä merkitys paitsi vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille myös heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille. Tämän vuoksi olisi tärkeää lisätä vahvistuspäätösten kohteena olevien menetelmien ja ehtojen sekä niiden perusteiden läpinäkyvyyttä. Vahvistuspäätösten kohteena olevien toiminnanharjoittajien asiakkaille tarjoutuisi myös mahdollisuus esittää ennen vahvistuspäätöksen antamista näkemyksensä valmisteltavana olevista menetelmistä ja ehdoista. Tämä mahdollisuus olisi omiaan lisäämään luottamusta viranomaistoimintaa kohtaa.

29 §. Menettelytavat riitojenratkaisumenettelyssä. Pykälässä säädettäisiin menettelytavoista, jotka liittyvät tilanteisiin, joissa Energiavirasto toimisi 6 a §:n mukaisena riitojenratkaisuviranomaisena. Ehdotetulla säännöksellä saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä sähkömarkkinadirektiivin sääntelyviranomaisen riitojenratkaisuviranomaisena antamia päätöksiä koskeva 60 artiklan 2 kohta

Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston olisi käsiteltävä riitojenratkaisumenettelyä koskevat vaatimukset kahden kuukauden kuluessa vaatimuksen vastaanottamisesta. Energiavirasto voisi pidentää käsittelylle asetettua määräaikaa enintään kahdella kuukaudella, jos vaatimuksen käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen vaatimuksen käsittelyaikaa voitaisiin pidentää vaatimuksen tekijän suostumuksella.

Riitojenratkaisumenettelyssä olisi valvonta-asioista poiketen vähintään kaksi osapuolta. Unionin tuomioistuin katsoi asiassa C-578/18 (Tapaus Energiavirasto) antamansa tuomion perusteissa direktiivin 2009/72/EY säännösten muodostaman kokonaisuuden perusteella, että sääntelyviranomaisen toimiessa tuomioistuinten ulkopuolisena riitojenratkaisuelimenä, tällaisten riitojen osapuolilla on oikeus hakea muutosta sääntelyviranomaisen tällaisen valituksen joh-

dosta tekemään päätökseen, jos päätös on osapuolille epäedullinen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tämän vuoksi selventävää säännöstä, jonka mukaan riitojenratkaisumenettelyn osapuolilla olisi oikeus hakea muutosta riitojenratkaisumenettelyssä annettuun päätökseen. Varsinainen muutoksenhakusäännös sisältyisi lain 36 §:ään.

36 §. Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen. Pykälässä säädetään muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös muutoksenhausta Energiaviraston riitojenratkaisumenettelyssä antamaan päätökseen. Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin kumottavaksi ehdotetusta 37 §:stä erityissäännös markkinaoikeuden tekemiä päätöksiä koskevista valituksista. Lisäksi tarkistettaisiin muutoksenhakusäännöksen viittaukset oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Pykälän säännökset vastaisivat muilta osin voimassa olevan lain säännöstä. Pykälään ehdotettavat muutokset eivät 1 momentin säännöstä lukuun ottamatta muuttaisi voimassa olevan lain sisältöä. Tällöin ei ole tarpeen ehdottaa muutoksenhakusäännöstä koskevaa siirtymäsäännöstä.

Muutoksenhakuun sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia ja siinä säädettyä menettelyä siltä osin kuin muutoksenhausta ei ole annettu erityissäännöksiä tässä laissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioista annetusta laista poikkeavat prosessuaaliset menettelyt Energiaviraston päätöksiä koskevassa muutoksenhaussa perustusivat sähkö- ja maakaasumarkkina-direktiivien säännöksiin kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltuuksista ja säännöksiin asioiden käsittelystä kansallisessa sääntelyviranomaisessa.

Keskeisenä periaatteena Energiaviraston kansallisen sääntelyviranomaisen ominaisuudessa tekemiä päätöksiä koskevan muutoksenhaun osalta olisi, että muutoksenhausta viraston päätökseen, joka koskee sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain tai niiden nojalla annettujen säännösten noudattamista tai viraston sähkömarkkinalain tai maakaasumarkkinalain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa, eikä sähkömarkkinalaissa tai maakaasumarkkinalaissa. Vastaavaa periaatetta sovellettaisiin myös maakaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain ja sähköntoimitus-sopimusten vertailuvälineestä annetun lain valvontaan. Energiavirasto tekisi näiden lakien valvontaa koskevat päätöksensä sen toimivallan puitteissa, joka sille on säädetty tässä laissa.

Valitustie ohjattaisiin markkinaoikeuteen Energiaviraston sääntelypäätösten sekä markkinavalvontaan liittyvien ja valvottavien yritysten markkina-asemaan vaikuttavien päätösten osalta. Tämä mahdollistaisi taloudellista sääntelyä ja markkinavalvontaa koskevan asiantuntemuksen keskittämisen myös muutoksenhakutuomioistuimeen. Valitustie ohjattaisiin puolestaan hallinto-oikeuteen sähköverkonhaltijoiden toimilupavalvontaa koskevien päätösten osalta.

Hallintolain 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovellettaisi Energiaviraston tähän lakiin perustuviin päätöksiin. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamiselle sääntelyasioissa ei ole käytännön perusteita, koska Energiaviraston päätökset eivät ole näissä asioissa massaluonteisia tai summaarisia päätöksiä. Sääntelyyn ja markkinavalvontaan liittyvät asiat ovat lisäksi pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi Energiavirasto soveltaa päätösprosessissaan ennakkotarkistusmenettelyä asiaan liittyvien tosiseikkojen osalta.

Pykälän 1 momentissa yksilöitäisiin ne tilanteet, joissa valitustie Energiaviraston päätökseen ohjautuisi markkinaoikeuteen. Säännöksen mukaan Energiaviraston 6 a §:n, 3 ja 4 luvun sekä 25 a ja 25 b §:n nojalla tekemään päätökseen, kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saisi hakea muutosta valittamalla

markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa. Markkinaoikeus olisi siten pääasiallinen muutoksenhakutuomioistuimen Energiaviraston tämän lain nojalla antamissa päätöksissä.

Pykälän 2 momentissa yksilöitäisiin ne tilanteet, joissa valitustie Energiaviraston antamaan päätökseen ohjautuisi hallinto-oikeuteen. Säännöksen mukaan Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeudessa käsiteltäisiin Energiaviraston toimilupa- ja valvonnan puitteissa tekemiä päätöksiä koskevat valitukset.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saisi erikseen hakea muutosta valittamalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta markkinaoikeuden tekemisiin päätöksiin. Säännöksen mukaan markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä valitukseen, joka on tehty Energiaviraston 6 a, 10, 11, 13 tai 14 §:n nojalla antamasta päätöksestä, on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Energiavirasto on sähkömarkkinadirektiivin ja sähkökauppa-asetuksen sekä maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY ja maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2009 tarkoittama kansallinen sääntelyviranomainen. Mainitut direktiivit edellyttävät jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallinen sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemässä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi lisättäväksi niihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Pykälän 1 ja 2 momentissa on viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tältä osin ylimääräisiä ja vanhentuneita viittauksia ehdotetaan poistettaviksi. Selvyyden vuoksi viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin siirrettäisiin uudeksi erilliseksi 5 momentiksi. Mainitun momentin mukaan muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

37 §. Muutoksenhaku hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden päätökseen. Pykälässä säädetään muutoksenhausta hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden päätökseen. Pykälä esitetään kumottavaksi.

Osa pykälän 1 momentin säännöksistä esitetään siirrettäväksi lain 36 ja 38 §:ään. Lain 36 ja 37 §:stä esitetään kuitenkin poistettavaksi sääntely, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 106 §:n mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla hallintotuomioistuimen on ratkaissut asian tai jättänyt sen tutkimatta. Sääntely esitetään tältä osin poistettavaksi valvontalaista, koska se on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä sovellettavan yleislain kanssa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentissa säädettyä valituslupamenettelyä sovellettaisiin muutoksenhakuun hallinto-oikeuden päätöksistä. Lain 36 §:n 5 momenttiin ehdotettu viittaussäännös ohjaisi osaltaan muutoksenhakua hallinto-oikeuden tekemistä päätöksistä.

Pykälän 2 momentissa on säännös Energiaviraston muutoksenhakuoikeudesta muutoksenhaku-
tuomioistuimen päätökseen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 109 §:n 2 momen-
tin mukaan alkuperäisen hallintopäätöksen tehneellä viranomaisella on oikeus hakea muutosta
valittamalla hallintotuomioistuimen päätökseen, jolla hallintotuomioistuin on kumonnut viran-
omaisen päätöksen tai muuttanut sitä. Momentin säännös on siten tarpeetonta päällekkäistä
sääntelyä yleislain kanssa. Energiaviraston muutoksenhakuoikeus säilyy ennallaan, koska yleis-
lain sääntely koskee myös valvontalain mukaista tilannetta. Sen vuoksi Energiaviraston muu-
toksenhakuoikeutta ei ole tarpeen enää todeta valvontalaissa nimenomaisesti ja tämä lainkohta
esitetään poistettavaksi.

38 §. Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus. Pykälässä säädettäisiin Energiavi-
raston päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Säännöksen mukaan Energiaviraston tämän
lain nojalla antamaa päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavi-
rasto päätöksessään toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palautta-
mista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitse-
mista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Pykälän viimeisessä virkkeessä on vanhentunut viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin.
Lain 36 §:ssä oleva aineellinen viittaus hallintotuomioistuimissa noudatettavaan yleislakiin riit-
tää kattamaan kaikki mainitun virkkeen tarkoittamat muutoksenhakuun liittyvät tilanteet ilman
viittauksen toistamista. Näiden syiden vuoksi mainitun virkkeen viittaus ehdotetaan poistetta-
vaksi lain 38 §:stä.

Valvontalain 38 §:ään ehdotettavat muutokset eivät muuttaisi lain sisältöä, joten siirtymäsään-
nöstä ei ehdoteta sisällytettäväksi tähän lakiin.

7.4 Laki Energiavirastosta

1 §. Tehtävät. Lain 1 §:ssä säädetään Energiaviraston tehtävistä. Pykälän 2 momenttiin ehdote-
taan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Energiavirasto hoitaisi tehtävät, jotka sille on annettu
sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa.

7.5 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa

1 luku. **Yleiset säännökset.**

2 §. Kilpailu- ja valvonta-asiat. Lain 1 luvun 2 §:ssä säädetään markkinaoikeuden kilpailu- ja
valvonta-asioina käsittelemistä asioista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös,
jonka mukaan markkinaoikeus käsitelisi kilpailu- ja valvonta-asioina asiat, jotka säädetään sen
toimivaltaan kuuluviksi sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa.

7.6 Laki energiamarkkinariitalautakunnasta

1 luku. **Lautakunnan toimivalta ja tehtävät**

1 §. Energiamarkkinariitalautakunta. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan tarkoituksesta ja
luonteesta. Pykälän mukaan energiamarkkinariitalautakunta olisi riippumaton ja puolueeton
muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien vireille saattamia sähkömarkkinariita-asioita käsitte-
levä oikeussuojaelin. Lautakunnan tarkoituksena olisi toimia sähkömarkkinadirektiivin 26 ar-
tiklassa tarkoitettuna riitojenratkaisuelimenä muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien sähkö-

alan yrityksistä tekemille valituksille. Kuluttajariitalautakunta toimisi puolestaan sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklassa tarkoitettuna riitojenratkaisuelimenä kuluttajien sähköalan yrityksistä tekemille valituksille.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain kannalta keskeiset käsitteet. Määritelmät ja lain terminologia vastaisivat sähkömarkkinalain ja sähkömarkkinadirektiivin vastaavia määritelmiä. Loppuasiakkaan määritelmä vastaisi sähkömarkkinalain loppukäyttäjän määritelmää. Kuluttajan määritelmä puolestaan vastaisi sähkömarkkinadirektiivin kotitalousasiakkaan määritelmää.

3 §. Lautakunnan toimivalta. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan tehtävistä ja toimivallasta. Lautakunnan tehtävänä olisi antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin pykälässä luetelluissa riita-asioissa. Lautakunnan toimivalta koskisi paitsi yksityisoikeudellisia riita-asioita myös sähkömarkkinalain ja sen nojalla annettujen säännösten soveltamisesta syntyneitä riita-asioita.

Pykälän mukaan lautakunnan tehtävänä olisi antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin sähköalan yritysten ja muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien välisiä sähkömarkkinalaissa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai sähkömarkkinalain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi.

4 §. Muut tehtävät. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan muista tehtävistä. Lautakunta voisi pykälän mukaan antaa tuomioistuimille lausuntoja niiden käsitellessä lautakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita. Lautakunta päättäisi itsenäisesti, antaako se pyydetyn lausunnon. Tyypillisessä tapauksessa lautakunta antaisi lausunnon sellaisista seikoista, joista sille on syntynyt ratkaisukäytäntöä. Lausuntopyyntöjä saatettaisiin tehdä myös sellaisissa asioissa, ettei erimielisyyteen voida ottaa kantaa ilman todistajien kuulemista tuomioistuimessa. Näistä syistä olisi tarkoituksemukaista jättää lautakunnan harkintaan, antaako se lausunnon vai ei. Lautakunta voisi antaa lausunnon tuomioistuimen tai asianosaisen pyynnöstä taikka omasta aloitteestaan.

2 luku. **Lautakunnan kokoonpano**

5 §. Jäsenet ja esittelijät. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan kokoonpanosta.

Pykälän 1 momentin mukaan lautakunnassa olisi puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään seitsemän muuta jäsentä. Kullakin muulla jäsenellä olisi henkilökohtainen varamies. Kaikki jäsenet olisivat sivutoimisia.

Pykälän 2 momentin mukaan lautakunnassa olisi sivutoimisia esittelijöitä.

Pykälän 3 momentin mukaan lautakuntaa johtaisi ja sen tuloksellisuudesta vastaisi puheenjohtaja. Tarkemmin puheenjohtajan tehtävistä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa ja määrättäisiin lautakunnan työjärjestyksessä.

6 §. Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus. Pykälässä säädettäisiin jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuusvaatimuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaadittaisiin ensinnäkin yleinen kelpoisuus tuomarinvirkaan. Tuomareiden yleisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään tuomioistuinlaissa (673/2016). Lain 10 luvun 1 §:n mukaan tuomariksi voidaan nimittää oikeustieteen muun ylemmän korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen

maisterin tutkinnon suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka aikaisemmalla toiminnallaan tuomioistuimessa tai muussa tehtävässä on osoittanut, että hänellä on täytettävänä olevan viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämä perehtyneisyys viran tehtäväalaan sekä tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Lisäksi luvun 9 §:n mukaan tuomariksi nimitettävällä on oltava tuomioistuimen tuomiopiirin väestön enemmistön kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä kaksikielisessä tuomioistuimessa toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Lisäksi puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaadittaisiin hyvä perehtyneisyys sähkömarkkinoihin. Hyvä perehtyneisyys voidaan saavuttaa esimerkiksi toiminnalla lautakunnassa, muussa sähkömarkkina-asioita käsittelevässä viranomaisessa tai tuomioistuimessa taikka oikeustieteellisellä tutkimustyöllä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lautakunnan muiden jäsenten kelpoisuusvaatimuksista. Jäseneltä vaadittaisiin tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyyttä sähkö- tai muihin energiemarkkinoihin, elinkeinoelämään tai yritystoimintaan. Tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto voisi olla esimerkiksi oikeustieteen, tekniikan, taloustieteen tai kauppatieteen ylempi korkeakoulututkinto. Vähintään yhdeltä jäseneltä vaadittaisiin oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Mitä jäsenistä säädetään, koskisi vastaavasti varajäsentä. Jäsenten kelpoisuusvaatimuksissa korostetaan jäsenten asiantuntemusta lautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Tarkoituksena on saada lautakuntaan riittävä ja monipuolinen oikeudellisten kysymysten, sähkömarkkinoiden sekä elinkeinoelämän ja yritystoiminnan asiantuntemus.

Pykälän 3 momentin mukaan esittelijän tehtävään määrätyltä vaadittaisiin oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto tai muu tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Tehtävään soveltuva muu ylempi korkeakoulututkinto voisi olla esimerkiksi tekniikan, taloustieteen tai kauppatieteen ylempi korkeakoulututkinto.

7 §. Jäsenten nimittäminen tai määrääminen. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan jäsenten nimittämisestä ja määräämisestä sekä erottamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan lautakunnan nimittäisi valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan. Säännös koskisi puheenjohtajaa, varapuheenjohtajaa, jäseniä ja jäsenten varamiehiä. Jäsenten toimikausi jatkuisi, kunnes uudet jäsenet on määrätty. Jos lautakuntaan tarvitaan kesken toimikauden lisäjäsen, työ- ja elinkeinoministeriö määräisi tämän jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan jäseniä, varajäseniä ja esittelijöitä ei saisi erottaa tehtävistään ilman painavaa perustetta. Lautakunnan jäsenet, varajäsenet sekä esittelijät eivät ole virkasuhhteessa lautakuntaan. Heihin ei siksi sovelleta valtion virkamieslakia (750/1994). Momentin säännöksellä varmistetaan myös niiden riidanratkaisuun osallistuvien henkilöiden riippumattomuus, joihin ei sovelleta valtion virkamieslain säännöksiä.

Säännöksessä tarkoitettu henkilö voitaisiin erottaa tehtävistään, jos siihen on painava peruste. Tällaisena voitaisiin pitää esimerkiksi laista tai alemman asteisesta säädöksestä johtuvien, toimeen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, kuten ohjeiden ottamista toiselta osapuolelta tai salassapitovelvollisuuden rikkomista. Samoin se, ettei henkilö kykene henkilökohtaisista syistä johtuen enää hoitamaan tehtäviään, voisi olla peruste erottamiselle.

8 §. Virkavastuu ja esteellisyys. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan jäsenten ja esittelijöiden virkavastuusta ja esteellisyydestä.

Pykälän 1 momentin mukaan lautakunnan jäsenet ja esittelijät toimisivat virkavastuulla. Koska sivutoimiset jäsenet ja esittelijät eivät ole lautakunnan virkamiehiä, on tarpeen säätää heidän virkavastuustaan erikseen.

Pykälän 2 momentin mukaan jäsenen ja esittelijän esteellisyyteen sovellettaisiin pääosin tuomarin esteellisyyttä koskevia säännöksiä. Tuomarin esteellisyydestä säädetään oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa.

Oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 7 §:n 2 momentin säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi lautakunnan jäsenen tai esittelijään. Lainkohdan mukaan tuomari on esteellinen käsittelemään samaa asiaa tai sen osaa uudelleen samassa tuomioistuimessa, jos on perusteltua aihetta epäillä hänellä olevan asiaan ennakoasenne hänen asiassa aikaisemmin tekemänsä ratkaisun tai muun erityisen syyn vuoksi. Poikkeussäännös tarvitaan, jotta mahdolliset virheelliset päätökset voitaisiin korjata 19 §:n mukaisesti kyseisen päätöksen tehneessä istuntokokoonpanossa ilman tarvetta erityisesti selvittää jäsenen tai esittelijän mahdollista ennakoasennetta asiaan.

Lautakunnan toimintaan ei sovelleta riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (394/2011) 14 §:n 2 mukaista esteellisyyttä. Sen mukaan sovittelija ei saa käsitellä tuomarina oikeudenkäynnissä asiaa, jossa hän on toiminut sovittelijana. Energiamarkkinariitalautakunnassa esittelijän on asian valmistelussa pyrittävä sovintoon ja tehtävä tarvittaessa sovintoesitys. Tällöin ei kuitenkaan ole kysymys riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain mukaisesta sovittelusta. Tästä syystä sitä, onko sovittelusta aiheutunut esteellisyyttä, on arvioitava oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa säädetyin yleisin perustein.

3 luku. **Energiamarkkinariita-asian käsittely ja ratkaiseminen**

9 §. Asian vireilletulo ja valmistelu. Pykälän 1 momentin mukaan asia tulisi lautakunnassa vireille kirjallisella tai sähköisellä hakemuksella. Sähköinen hakemus mainitaan momentissa selvyuden vuoksi erikseen, ja siihen sovellettaisiin, mitä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan hakijan vastapuolta olisi pyydettävä vastaamaan hakemukseen. Vastausta ei kuitenkaan tarvitse pyytää, jos hakemus havaitaan ilmeisen perusteettomaksi. Kuulemisperiaate on puolueettoman ratkaisutoiminnan perussääntö. Se edellyttää myös, että erimielisyyden osapuoli saa tietoonsa toisen osapuolen lautakunnalle lähettämän, asian ratkaisuun mahdollisesti vaikuttavan aineiston.

Vastauksen ei tarvitse momentin mukaan olla kirjallinen. Vastauksen antamisesta suullisesti on voimassa, mitä hallintolain (434/2003) 37 ja 42 §:ssä säädetään. Sama koskee asianosaisten mahdollisuutta antaa lisäselvityksiä suullisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan lautakunta voisi ratkaista asian, vaikka hakijan vastapuoli ei ole antanut 2 momentissa tarkoitettua vastausta. Säännös vastaisi kuluttajariitalautakunnasta annetun lain vastaavaa säännöstä sekä soveltuvien osin yksipuolista tuomiota koskevia oikeudenkäymiskaaren säännöksiä. Pykälään ei kuitenkaan ole otettu viittausta yksipuoliseen tuomioon ja oikeudenkäymiskaareen. On pidetty tarkoituksenmukaisena, että lautakunnalla olisi kuluttajariitalautakunnan tapaan laajempi harkintavalta kuin tuomioistuimella, kun asia ratkaistaan toisen osapuolen yksin antamien tietojen perusteella.

Pykälän 4 momentin mukaan asian valmistelussa olisi pyrittävä sovintoon ja tehtävä tarvittaessa osapuolille sitä edistävä ehdotus. Momentin mukaan asian valmistelussa voitaisiin tehdä hakijalle myös ehdotus luopua asian käsittelystä. Luopumisehdotus voidaan tehdä, jos sovellettavan lainsäädännön, oikeuskäytännön tai lautakunnan ratkaisukäytännön perusteella on ilmeistä, että asian ratkaisu olisi hakijalle vastainen.

10 §. Asian selvittäminen. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunta voisi asian selvittämiseksi kuulla asiantuntijoita, hankkia lausuntoja ja muita selvityksiä sekä toimittaa katselmuksia. Lautakunta vastaisi itse momentissa tarkoitettusta asian selvittämisestä aiheutuvista kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lautakunnan käyttämän asiantuntijan esteellisyydestä suhteessa käsiteltävään asiaan ja asianosaiseen. Asiantuntijana ei saisi käyttää henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa asiaan tai asianosaiseen, että hänen puolueettomuutensa vaarantuu. Säännös vastaa asiantuntijan esteellisyyttä koskevaa oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34 §:ää.

11 §. Asian jättäminen ratkaisematta tai käsittelemättä. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunta ei saisi ratkaista asiaa, jonka tiedetään olevan vireillä tai ratkaistu tuomioistuimessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lautakunnan mahdollisuudesta jättää eräitä asioita käsittelemättä. Lähtökohtana olisi, että lautakunta käsittelee sille tulevat valitukset. Lautakunnalla olisi kuitenkin tietyissä tilanteissa oikeus poiketa ratkaisupakon periaatteesta. Ei olisi tarkoituksenmukaista käyttää lautakunnan voimavaroja sellaisten asioiden valmisteleamiseen ja ratkaisemiseen, jotka merkitsevät päällekkäistä työtä muiden vastaavia asioita käsittelevien toimielinten kanssa tai joiden ratkaiseminen on asianosaisille hyödytöntä taikka joiden lautakuntakäsittely ei muusta syystä ole tarkoituksenmukaista.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan lautakunta voisi jättää asian käsittelemättä, jos asian ratkaiseminen edellyttää suullisten todistuskeinojen käyttämistä. Suullisilla todistuskeinoilla tarkoitetaan todistajan kuulemistä valan tai vakuutuksen nojalla ja asianosaisen kuulemistä totuusvakuutuksen nojalla. Lautakuntakäsittely on kirjallista, eivätkä osapuolet ole istunnoissa läsnä. Lautakunta ei voi itse käyttää suullisia todistuskeinoja, joten todistajien ja asianosaisten kuulemiseen tarvittaisiin virka-apua tuomioistuimelta. Tällainen menettely soveltuu kuitenkin huonosti lautakunnan joustaviksi ja vapaamuotoisiksi tarkoitettuihin toimintatapoihin. Suullista todistelua edellyttävät asiat on siksi syytä käsitellä tuomioistuimessa.

Samaan asiaan voi sisältyä riitakysymyksiä, jotka voidaan selvittää ja ratkaista kirjallisen aineiston perusteella ja myös kysymyksiä, jotka edellyttäisivät suullista todistelua. Lautakunta voi näissä tapauksissa antaa ratkaisusuosituksen selvitetystä seikoista ja jättää ratkaisematta ne kysymykset, joita ei voida luotettavasti selvittää lautakunnan käytettävissä olevin keinoin.

Momentin 2 kohdan mukaan lautakunta voi jättää asian käsittelemättä, jos sama asia on vireillä tai ratkaistu muussa tuomioistuimen ulkopuolisessa riidanratkaisuelimessä. Säännöksen tarkoituksena on välttää päällekkäistä työtä muiden vastaavia asioita käsittelevien toimielinten kanssa. Kohdassa tarkoitettuja menettelyjä ja elimiä olisivat esimerkiksi välimiesmenettely ja muut sopimusperusteiset toimielimet.

Momentin 3 kohdan mukaan hakijan vastapuolen konkurssi olisi peruste jättää asia käsittelemättä lautakunnassa. On tarkoituksenmukaista, että konkurssisaatavia ja niiden mahdollisia riitautuksia koskevat asiat käsitellään konkurssilaisissa (120/2004) säädettyssä menettelyssä.

Momentin 4 kohdan mukaan asia voitaisiin jättää käsittelemättä, jos sen käsittely lautakuntamenettelyssä ei ole tarkoituksenmukaista asian poikkeuksellisen monimutkaisuuden ja vaikean

selvittävyuden takia. Tarkoituksena ei ole, että asia voitaisiin jättää käsittelemättä pelkästään siksi, että siihen sisältyy oikeudellisesti vaativia ja vaikeasti ratkaistavia kysymyksiä. Keskeistä on se, että asia on laajuudeltaan ja muulta laadultaan sellainen, että sen selvittäminen ja suositusluonteinen ratkaiseminen lautakuntamenettelyssä olisi epätarkoituksenmukaista. Tällaisen asian selvittämiseen voi kuluä kohtuuttomasti lautakunnan voimavaroja ja muutenkin on usein järkevämpää saattaa tällainen asia suoraan tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Pykälän 3 momentin mukaan päätöksen asian käsittelemättä jättämisestä tekisi puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Jos lautakunta ei ota käsiteltäväkseen sille toimitettua hakemusta, sen tulisi antaa hakijalle ja hakijan vastapuolelle perusteltu päätös asiasta. Perusteltu päätös sisältäisi sekä päätöksen olla käsittelemättä asiaa että selvityksen niistä syistä, joihin päätös perustuu.

Pykälän 4 momentin mukaan asian käsittely lautakunnassa raukeaisi, jos hakija peruuttaa tekemänsä hakemuksen. Hakija voi peruuttaa hakemuksen missä tahansa käsittelyvaiheessa.

12 §. Asian ratkaiseminen lautakunnassa sekä istuntojen päätösvaltaisuus. Pykälässä säädettäisiin asioiden ratkaisemisesta lautakunnassa. Pääasiallinen ratkaistutapa olisi tehdä ratkaisu lautakunnan istunnossa.

Pykälän 1 momentin mukaan asiat ratkaistaisiin lautakunnan istunnossa esittelystä kirjallisen aineiston perusteella. Esittelijänä toimisi tehtävään määrätty lautakunnan esittelijä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lautakunnan istunnon päätösvaltaisuudesta. Lautakunnan istunto olisi päätösvaltainen, kun siihen osallistuu puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään kaksi muuta jäsentä.

13 §. Asian muu ratkaiseminen. Pykälässä annettaisiin säännökset tiettyjen asioiden käsittelystä yksinkertaistetussa menettelyssä.

Pykälän mukaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja voivat kumpikin esittelystä ratkaista yksin asian, jos lautakunnan ratkaisukäytäntö samankaltaisissa asioissa on vakiintunut, sama riitakysymys on ratkaistu lautakunnan aiemmalla päätöksellä tai asia on ilmeisen perusteeton, merkitykseltään vähäinen taikka tosiseikoiltaan selvä ja oikeudellisesti yksinkertainen. Lisäksi edellytettäisiin, että asian ratkaisija ja esittelijä ovat ratkaisusta samaa mieltä.

14 §. Äänestys. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan istunnossa noudatettavista äänestysäännöistä. Äänestysäännöt noudattaisivat pääpiirteissään tuomioistuinten äänestysääntöjä. Vastavia äänestysääntöjä noudatetaan myös kuluttajariitalautakunnassa.

Pykälän mukaan äänestykseen istunnossa sovellettaisiin, mitä oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 1, 3–6 ja 8 §:ssä säädetään.

Oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 1 §:n mukaan tuomioistuimessa on suoritettava äänestys, jos tuomioistuimen jäsenet eivät pääse neuvottelussa ratkaisusta yksimielisyyteen. Äänestys suoritetaan virkaikäjärjestyksessä siten, että nuorin jäsen lausuu ensin ja puheenjohtaja viimeiseksi mielipiteensä. Luvun 3 §:n mukaan mielipide on perusteltava. Jäsenen, joka yhtyy aikaisemmin esitettyyn mielipiteeseen, on perusteltava mielipiteensä vain, jos perustelut poikkeavat aikaisemmin esitetystä. Luvun 4 §:n mukaan jos syntyy erimielisyys siitä, miten äänestys tulee toimittaa, tai siitä, mikä on äänestyksen lopputulos, siitä on äänestettävä erikseen. Tällöin noudatetaan, mitä äänestämisestä riita-asioissa säädetään. Luvun 5 §:n mukaan jos riita-asia on

esitetty useita vaatimuksia tai kuittausvaatimus, niistä jokaisesta on äänestettävä erikseen. Samoin on meneteltävä, jos samaa vaatimusta koskevassa asiassa on useita kysymyksiä, jotka vaikuttavat ratkaisun lopputulokseen. Tuomioistuimen jäsenen on lausuttava jokaisesta ratkaistavasta kysymyksestä. Luvun 6 §:n mukaan äänestyksessä voittaa mielipide, jota jäsenten enemmistö on kannattanut. Äänen mennessä tasan voittaa mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut. Luvun 8 §:n mukaan jos erimielisyys koskee rahaa tai muuta määräsuuruista vaatimusta ja äänestyksessä on kannatettu useampaa kuin kahta mielipidettä eikä minkään kannalla ole 6 §:ssä tarkoitettua määrää jäseniä, tulee määrältään suurimman vaatimuksen puolesta annetut äänet yhdistää sitä lähinnä olevan vaatimuksen puolesta annettuihin ääniin ja tarvittaessa jatkaa vastaavalla tavalla, kunnes löytyy mielipide, jonka mukaisesti asia on sanotun 6 §:n mukaan ratkaistava.

15 §. Ratkaisusuosituksen antaminen. Pykälään ehdotetaan säännöstä ratkaisusuosituksen antamisen määräajasta. Tällä varmistettaisiin sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklan vaatimus tehokkaasta vaihtoehtoisesta riitojenratkaisumenettelystä. Säännös vastaa kuluttajariitalautakunnasta annetun lain vastaavaa säännöstä.

Ratkaisusuositus perusteluineen olisi annettava kirjallisesti viimeistään 90 päivän kuluttua siitä, kun lautakunnan käytettävissä on ollut kaikki asian ratkaisemiseksi tarpeellinen aineisto. Erittäin moni-mutkaisissa riita-asioissa lautakunta voisi harkintansa mukaan pidentää 90 päivän määräaika. Osapuolille olisi tällöin ilmoitettava määräajan pidentämisestä sekä ratkaisusuosituksen antamisen arvioidusta ajankohdasta.

Tarve pidentää käsittelyaikaa 90 päivästä on arvioitava tapauskohtaisesti. Käsittelyaikaa voidaan pidentää vain erittäin monimutkaisissa riita-asioissa. Lautakunta käsittelee hyvin monenlaisia riita-asioita eikä tämän pykälän mukaista monimutkaisuutta ole mahdollista määritellä tyhjentävästi.

16 §. Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle. Pykälässä säädettäisiin asian selvittämisestä valtiolle aiheutuvien kustannusten korvaamista silloin, kun itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähköalan yritys tai muu sähkömarkkinoiden osapuoli ei noudata lautakunnan suositusta ja sittemmin häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin.

Pykälän 1 momentin mukaan jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähköalan yritykselle tai muulle sähkömarkkinoiden osapuolelle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähköalan yritys tai muu sähkömarkkinoiden osapuoli ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitetut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä. Tuomioistuimen velvollisuus määrätä kustannusten korvaamisesta valtiolle koskee vain tapauksia, joissa tuomioistuin on saanut tiedon kyseisestä lautakunnan ratkaisusuosituksesta. Tuomioistuimella ei siis ole velvollisuutta ryhtyä oma-aloitteisesti selvittämään mahdollista aiempaa lautakuntakäsittelyä ja siinä annetun suosituksen sisältöä.

17 §. Asianosaisen kulut. Pykälän 1 momentin mukaan asian selvittäminen ja käsitteleminen lautakunnassa olisi osapuolille maksutonta. Omista kustannuksistaan, kuten mahdollisista asiamieskuluistaan, asianosaiset vastaisivat itse. Jos asianosainen on omalla kustannuksellaan

hankkinut asian ratkaisemiseksi tarpeellisia asiantuntijalausuntoja tai muita selvityksiä, lautakunta voisi kuitenkin suosittaa niistä aiheutuneiden kustannusten korvaamista asianosaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan lautakunnan suosittamat 1 momentissa tarkoitetut korvaukset olisivat asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä rinnastettava oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa tarkoitettuihin oikeudenkäyntikuluihin.

18 §. Päätöksen luonne ja valituskielto. Pykälässä säädettäisiin siitä, että lautakunnan päätökset olisivat ratkaisusuosituksia. Tämän vuoksi lautakunnan päätökset eivät olisi täytäntöönpanokelpoisia, eikä niillä olisi hallintopäätöksen tai tuomion oikeusvaikutuksia. Päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Lautakuntakäsittely ei myöskään estäisi asian viemistä toimivaltaisen viranomaisen tai tuomioistuimen käsiteltäväksi. Muutoksenhakumahdollisuus ei ole tarpeellinen, koska lautakunnan ratkaisut eivät ole täytäntöönpanokelpoisia eikä niillä ole hallintopäätöksen tai tuomion oikeusvaikutuksia, vaan sama asia voidaan saattaa tavanomaiseen tapaan esimerkiksi yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Valituskielto koskisi kaikkia lautakunnan tekemiä päätöksiä. Asiaratkaisun sisältävän päätöksen lisäksi muutosta ei saisi hakea myöskään päätökseen, jolla asia on jätetty ratkaisematta tai käsittelemättä.

Pykälän 2 momentin mukaan ilmoittaessaan osapuolille ratkaisustaan lautakunnan olisi samalla mainittava 1 momentin mukaisesta valituskiellosta sekä siitä, että lautakunnan ratkaisut ovat suosituksia.

19 §. Päätöksessä olevan virheen korjaaminen. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan päätöksessä olevan virheen korjaamisesta. Pykälän säännökset rakentuisivat samoille periaatteille kuin hallintolain 8 luvun säännökset, mutta lautakunnassa käsiteltävien asioiden ja lautakunnan päätösten luonteen vuoksi olisi tarpeen säätää korjaamisesta erikseen ja joiltakin osin hallintolaista poikkeavasti.

Pykälän 1 momentti koskee asiavirheen korjaamista. Momentin mukaan lautakunnassa ratkaistu asia voitaisiin käsitellä uudelleen, jos lautakunnan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe. Lautakunnalla ei olisi momentin mukaan velvollisuutta korjata asiavirhettä. Korjaamistarvetta harkittaessa voitaisiin ottaa huomioon virheen merkitys kummankin asianosaisen kannalta sekä se, onko virhe aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Kun päätöksessä havaitaan momentissa tarkoitettu virhe, päätöksen korjaamisesta päätettäisiin lautakunnan istunnossa. Päätöksen tekoon osallistuvien jäsenten ei tarvitsisi olla samoja kuin virheellistä päätöstä tehtäessä. Jos kysymyksessä on 13 §:n nojalla ratkaistu asia, päätäisi korjaamisesta lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sen mukaan kuin työjärjestyksessä määrätään.

Asiavirheen korjaaminen ei 2 momentin mukaan edellyttäisi asianosaisten suostumusta. Lautakunnan päätökset koskevat kahden asianosaisen välistä riita-asiaa, jolloin päätöksen korjaaminen on aina toiselle asianosaiselle eduksi ja toiselle vahingoksi. Tästä syystä lautakuntamenettelyyn ei sovellu hallintolain 50 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää pääsääntöisesti asianosaisen suostumusta. Asianosaisille olisi kuitenkin momentin mukaan ilmoitettava päätöksessä olevasta virheestä ja siitä, että asia aiotaan ratkaista uudelleen.

Pykälän 3 momentin mukaan lautakunnan olisi korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe. Momentissa tarkoitetun virheen korjaaminen olisi siis lautakunnan velvollisuus eikä siinä olisi harkinnanvaraa. Virhettä ei kuitenkaan

tarvitsisi korjata, jos päätöksen antamisesta on kulunut yli kaksi vuotta. Vastaava aikaraja hallintolain 52 §:n 1 momentissa on viisi vuotta. Kahden vuoden korjaamisaika on kuitenkin katsottu riittäväksi suositusluonteisille lautakunnan päätöksille.

20 §. Päätöksen tiedoksianto. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan päätöksen tiedoksiannosta. Pykälän mukaan lautakunnan päätöksen tiedoksiantoon sovellettaisiin, mitä hallintolaissa säädetään, lukuun ottamatta yleistiedoksiantoa koskevia säännöksiä. Yleistiedoksianto on katsottu tarpeettoman raskaaksi menettelyksi, kun kysymyksessä olisi ratkaisusuositus.

21 §. Hallintolain soveltaminen. Menettelyyn lautakunnassa sovellettaisiin pykälän mukaan hallintolakia sikäli kuin ehdotetussa laissa ei toisin säädetä.

4 luku. **Erinäiset säännökset**

22 §. Yhteistyö kuluttajariitalautakunnan kanssa. Pykälässä säädettäisiin, että lautakunnan olisi tehtävä yhteistyötä kuluttajariitalautakunnan kanssa tarjotakseen yksinkertaiset, oikeudenmukaiset, avoimet, riippumattomat, tehokkaat ja toimivat riitojenratkaisumenettelyt 3 §:ssä tarkoitetuissa riidoissa. Pykälällä pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin 26 artiklan 2 kohdan säännös. Lautakunnan ja kuluttajariitalautakunnan välinen yhteistyö olisi perusteltua, koska molemmat lautakunnat käsittelevät sähköalan yritysten osalta samankaltaisia riita-asioita ja lautakuntien noudattamat menettelysäännöt olisivat pääosin yhtenäisiä.

23 §. Lautakunnan hallinto-, kanslia-, tiedotus- ja toimitilapalvelut. Pykälässä säädettäisiin lautakunnan hallinto-, kanslia-, tiedotus- ja toimitilapalveluista. Tarkoituksena on, että työ- ja elinkeinoministeriö tuottaisi lautakunnalle mainitut palvelut lautakunnan talousarviosta maksettavaa korvausta vastaan. Koska lautakunta toimisi sivutoimisten jäsenten ja esittelijöiden voimin, tarkoitettaisiin toimitilapalveluilla ensisijaisesti lautakunnan tarvitsemia kokous- sekä arkistotiloja.

24 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan lautakunnan organisaatiosta, henkilöstöstä, hallinnosta ja hallintoasian ratkaisemisesta säädettäisiin tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Työskentelyn järjestämisestä lautakunnassa määrättäisiin 2 momentin mukaan tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä. Lautakunnan työjärjestyksen vahvistaisi lautakunnan puheenjohtaja täysistuntoa kuultuaan.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotettuja uusia säännöksiä täsmentävät keskeiset alemman asteiset säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Sähkömarkkinalakiin ehdotetun 21 c § mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteenliitetyn sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoitun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä verkonhaltijoiden välisestä tiedonvaihdosta. Loppukäyttäjän itsensä ja itsenäisen aggregaattorin aktivoimaa kulutusjoustoja koskevan 65 a ja 72 a §:n mukaan tarkempia säännöksiä kulutusjouston todentamisesta, kulutusjouston huomioimisesta taseselvityksessä ja kulutusjoustoan liittyvän taloudellisen korvauksen maksamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voisivat koskea aktivoitun kulutusjouston määrän todentamista, perusuran tai perusurien määrittämistä, kulutusjouston huomioimista taseselvityksessä, sähkötaseiden oikaisua ja taloudellisen korvauksen maksamista. Sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamista koskevan 74 a §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset

sähkötoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvästä markkinaprosessista ja siinä noudatettavista määräajoista.

Esityksen mukaan ministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä lähinnä teknisluontoisista, laajahkoa yksityiskohtaista sääntelyä edellyttävistä asioista. Sähkömarkkinalain järjestelmävastuuta koskevan 45 §:n mukaan tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamisesta ja sisällöstä voitaisiin antaa ministeriön asetuksella. Ehdotettuun lakiin sähkötoimitussovimusten vertailuvälineestä sisältyisi mahdollisuus antaa tarkempia säännöksiä ministeriön asetuksella vertailuvälineenä toimivan verkkosivustoa koskevista tiedoista, joita verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista.

Energiaviraston antamat normipäätökset koskisivat erityisesti sähköalan yrityksille säädettyjen erilaisten ilmoitusvelvoitteiden täyttämistä koskevia yksityiskohtia ja menettelytapoja. Verkonhaltijan oikeutta harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa koskevan sähkömarkkinalain 29 b §:n mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä pykälässä tarkoitetun tarjouskilpailun järjestämisestä. Toimitusvelvollisen vähittäismyyjän ilmoituksia Energiavirastolle koskevan sähkömarkkinalain 68 §:n ja sähkötoimitussovimusten vertailuvälineestä annetun lain 5 §:n mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkemmat määräykset siitä, mitä myyntiehtoihin ja -hintoihin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa. Loppukäyttäjän ja sähköntuottajan itseään koskevan tiedon hyödyntämisoikeutta koskevan sähkömarkkinalain 75 e §:n 5 momentin mukaan Energiavirasto voisi antaa pykälän 1–3 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta tarkempia määräyksiä 1) muodosta, jossa tiedot on luovutettava; 2) aiempaa sähkönkulutusta ja toteutettua kulutusjoustoja koskevien tietojen erittelystä; ja 3) tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä. Sähkömarkkinalain laskutusta koskevaan uuteen 13 a lukuun ehdotetaan 105 f §:ää, jonka mukaan Energiavirasto voisi antaa lain 105 c–105 e §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Energiamarkkinariitalautakuntaa koskevan lakiehdotuksen 24 §:ään puolestaan sisältyisi säännös, jonka mukaan lautakunnan organisaatiosta, henkilöstöstä, hallinnosta ja hallintoasian ratkaisemisesta säädettäisiin tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Lisäksi työskentelyn järjestämisestä lautakunnassa määrättäisiin tarkemmin puheenjohtajan vahvistamassa lautakunnan työjärjestyksessä.

9 Voimaantulo

Jäsenvaltioiden on tullut saattaa sähkömarkkinadirektiivin edellyttämä lainsäädäntö voimaan viimeistään 31.12.2020. Direktiivin täytäntöönpanon viivästymistä koskeva rikkomusmenettely on käynnistynyt virallisella huomautuksella 3.2.2021. Tämän vuoksi ehdotetut muutokset on tarkoitus saattaa voimaan ensi tilassa.

Sähkömarkkinalakia koskevaan lakiehdotukseen sisältyy kuitenkin säännöksiä, jotka tulisivat voimaan ehdotuksen muita säännöksiä myöhemmin. Asiakastietojärjestelmien muutoksille tarvittavan siirtymäajan vuoksi laskutusta koskevat lain 105 a–105 f § tulisivat voimaan 1.6.2024. Ennen mainittujen pykälien voimaantuloa sovellettaisiin lainmuutoksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Sähkömarkkinalakia koskevaan muutosehdotukseen sisältyisi sähkömarkkinadirektiiviin perustuva ja ehdotuksen 29 b §:ään liittyvä siirtymäsäännös. Siirtymäsäännöksen mukaan mainitun pykälän 4 momenttia ei sovellettaisi kantaverkonhaltijan sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poisto aikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös on tehty ennen 1 päivä tammikuuta

2024, eikä jakeluverkonhaltijan sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poistoaikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös on tehty ennen 4 päivä heinäkuuta 2019. Akkuvaraston tulisi tällöin täyttää lisäksi seuraavat vaatimukset: 1) akkuvarasto liitetään tai on liitetty sähköverkkoon viimeistään kahden vuoden kuluessa mainitun määräajan jälkeen; 2) akkuvarasto on integroitu verkonhaltijan sähköverkkoon; 3) akkuvarastoa käytetään yksinomaan sähköverkon käyttövarmuuden viiveettömään reaktiiviseen palauttamiseen verkon vikatapahtuman seurauksena, jos tällainen palauttamistoimenpide alkaa välittömästi ja päättyy, kun tavanomaisen ajorjestyksen muuttaminen voi ratkaista ongelman; ja 4) akkuvarastoa ei käytetä sähkön hankintaan tai toimitukseen sähkömarkkinoilla tai tasehallintaan.

Sähkömarkkinalain 74 a §:ää koskevan siirtymäsäännöksen mukaan sähköntoimittajan vaihtamiseen liittyvän teknisen prosessin toteutusaika ei saisi 1.1.2026 alkaen ylittää 24 tuntia. Ehdotettu siirtymäsäännös perustuu sähkömarkkinadirektiivin 12 artiklan 1 kohtaan.

Sähkömarkkinalakia koskevaan muutosehdotukseen sisältyisi myös dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia koskeva siirtymäsäännös, jonka mukaan loppukäyttäjän nimenomaista tahdonilmaisua edellyttävää lain 87 §:n 4 momenttia ei sovellettaisi ennen lain voimaantuloa tehtyyn dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen.

Laki energiamarkkinariitalautakunnasta on tarkoitettu tulemaan voimaan vasta 1 päivänä syyskuuta 2023, kun lautakunnan perustamistoimenpiteet on saatettu valmiiksi.

10 Toimeenpano ja seuranta

10.1 Sähkömarkkinadirektiivi

Sähkömarkkinadirektiivin toimeenpanoa seuraa Euroopan komissio. Komissio arvioi direktiivin soveltamista ja antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen edistymisestä asetuksen (EU) 2018/1999 35 artiklassa tarkoitetun energiaunionin tilaa koskevan katsauksen liitteenä. Lisäksi komissio tarkastelee direktiivin täytäntöönpanoa ja antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen viimeistään 31.12.2025. Komissio antaa tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksen kertomuksen yhteydessä tai sen jälkeen, kun se on antanut kertomuksen. Komission uudelleentarkastelussa arvioidaan erityisesti sitä, onko tämän direktiivin mukainen asiakkaiden ja erityisesti heikossa asemassa olevien tai energiaköyhien asiakkaiden suojelu riittävää.

Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää jäsenvaltiota toimittamaan komissiolle sähkön markkinapohjaisten hintojen osalta 1.1.2022 ja 1.1.2025 kertomukset, joissa arvioidaan julkisten toimien tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta ja arvioidaan edistymistä toimittajien välisen tehokkaan kilpailun saavuttamisessa ja siirtymisessä markkinapohjaisiin hintoihin. Lisäksi kansallisen sääntelyviranomaisen on vuosittain annettava komissiolle kertomus toteutetuista toimista ja saavutetuista tuloksista sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklassa sääntelyviranomaiselle lueteltujen tehtävien osalta.

10.2 Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalain toimeenpanon vaikutuksia seurataan työ- ja elinkeinoministeriössä.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi (HE 93/2022 vp). Mainittuun hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus maakaasumarkkinalain (587/2017) muutoksenhakusäännöksen muuttamisesta. Sähkömarkkinalain 114 §:ssä, sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain 10 §:ssä ja valvontalain 36 §:ssä säädettäisiin näihin lakeihin liittyvästä muutoksenhausta. Mahdolliset muutokset maakaasumarkkinalain 96 §:n muutoksenhakua koskevaan säännökseen tulisi tarpeen mukaan huomioida myös tämän esityksen muutoksenhakua koskevissa säännöksissä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksen vaikutukset on huomioitu valtion vuoden 2022 talousarviossa. Esityksen vaikutukset esityksen vaikutukset energiamarkkinariitalautakuntaan otetaan huomioon vuoden 2023 puolella annettavassa lisätalousarvioesityksessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain mukaista elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin luvanvaraistamisella mahdollista. Luvanvaraisuudesta on aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista (esimerkiksi PeVL 19/2021 vp, PeVL 69/2014 vp, PeVL 65/2014 vp, PeVL 13/2014 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 19/2009 vp ja PeVL 31/2006 vp).

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut sähkö- ja maakaasumarkkinalain lupajärjestelmiä lausunnoissaan PeVL 36/2004 vp, PeVL 62/2002 vp ja PeVL 4/2000 vp. Lausunnossaan PeVL 62/2002 vp perustuslakivaliokunta on todennut muun muassa, että sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus on tärkeiden yhteiskunnallisten intressien vuoksi perusteltua ja lausunnossaan PeVL 4/2000 vp, että maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraistaminen on maakaasumarkkinoiden toimivuuden kannalta perusteltua.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään rinnastanut elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytykseksi säädettävän rekisteröimisvelvollisuuden valtiosääntöoikeudellisesti luvanvaraisuuteen ja tarkastellut tällaista sääntelyä perustuslaissa turvatun elinkeinovapauden ja elinkeinotoiminnan luvanvaraistamiselle asetettujen vaatimusten näkökulmasta (esimerkiksi PeVL 58/2014 vp, PeVL 58/2010 vp, PeVL 19/2009 vp, PeVL 15/2008 vp, PeVL 33/2005 vp, PeVL 9/2005 vp, PeVL 56/2002 vp, PeVL 45/2001 vp ja PeVL 24/2000 vp). Sääntelyä sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavan yrityksen hyväksymisestä yritykseksi, jonka palvelujen maksamiseen asiakas voi käyttää kunnan myöntämää palveluseteliä, ei ole pidetty elinkeinovapauden rajoittamisena esimerkiksi rekisteröintimenettelyyn rinnastettavalla tavalla (PeVL 10/2009 vp). Elinkeinovapauden kannalta merkityksellisenä ei pidetty myöskään sääntelyä viranomaisen toimivallasta hyväksyä laboratorioita testauslaboratorioksi, kun sääntelyllä ei sinänsä puuttutu oikeuteen tarjota laboratoriopalveluita (PeVL 17/2009 vp).

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esimerkiksi PeVL 42/2013 vp, PeVL 32/2010 vp ja PeVL 32/2009 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan sääntelyä ns. luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisenä ja hyväksyttävänä (PeVL 19/2021 vp ja PeVL 4/2000 vp). Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mukaan perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla (PeVL 19/2021 vp ja PeVL 36/2004 vp). Valiokunta on pitänyt sähkömarkkinoiden sääntelyä kuluttajien suojaamiseksi mahdollisena tietyin edellytyksin myös sopimukseen kohdistuvien taannehtivien vaikutuksien (PeVL 19/2021 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 63/2002 vp). Valiokunnan mielestä lainsäätäjällä on luonnollisten monopoliin sääntelyssä laaja liikkumavara (PeVL 19/2021 vp).

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut yrityskauppojen valvontaa koskevaa säännöstöä lausunnossaan PeVL 40/2010 vp. Yrityskaupan kieltäminen, purkaminen ja ehtojen asettaminen ovat valiokunnan mukaan merkityksellisiä perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden kannalta. Lisäksi sääntelyä on arvioitava perustuslain 2 §:n 3 momentin kannalta. Sen mukaan julkisen vallan käyttämisen tulee perustua lakiin.

Perustuslain turvaaman elinkeinovapauden arvioinnin kannalta keskeisiä uusia säännösehdotuksia hallituksen esityksessä ovat sähkömarkkinalain muutosehdotuksen 29 b § (Verkonhaltijan oikeus harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa), 39 a § (Kantaverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnat) ja 61 a § (Jakeluverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnat) sekä muutoslain voimaantulosäännös. Lisäksi esitykseen sisältyy lakiteknisia muutosehdotuksia sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuutta ja kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskeviin sähkömarkkinalain säännöksiin (sähkömarkkinalain 7, 12, 30, 33 ja 35 §:iä koskevat muutosehdotukset). Elinkeinovapauden kannalta on tarpeen arvioida myös sähköntoimitusten vertailuvälinettä koskevan lakiehdotuksen 4 §:ään sisältyvää vähittäismyyjän rekisteröitymisvelvollisuutta.

Ehdotettu sääntelyratkaisu noudattaa näiltä osin sähköverkkopalvelujen sääntelyssä vakiintuneesti noudatettuja periaatteita.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Edellytykseen kuuluu, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset annetaan lailla. Perusoikeusrajoituksen tulee olla laissa tarkkarajainen ja riittävän täsmällisesti määritetty. Rajoituksen olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Sääntelyn tarkkuuden ja täsmällisyyden kannalta on tärkeää, että laista ilmenee riittävän selkeästi, kuka on oikeutettu käyttämään rajoitusvaltuuksia, mitä valtuuksia käytettäessä saadaan tehdä ja miten silloin on menettävä. Ehdotettujen säännösten arvioidaan täyttävän perusoikeuksien rajoitusperiaatteiden vaatimukset lailla säätämisestä sekä säännösten tarkkuudesta ja täsmällisyydestä.

Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Rajoitusperusteena voi siten olla esimerkiksi pyrkimys suojata jonkin muun kuin rajoituksen kohteena olevan perusoikeuden toteutumista tai saavuttaa jokin muu sel-

lainen päämäärä, joka on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta objektiivisin perustein arvioituna (normatiivisessa mielessä) hyväksyttävä. Rajoitussäätelyn tulee olla myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Ehdotettu säätely perustuu unionin sähkömarkkinalainsäädäntöön, joka velvoittaa jäsenvaltiota nimeämään siirto- ja jakeluverkonhaltijat sekä varmistamaan, että verkkotoimintaa harjoittaa vain jäsenvaltion hyväksymä ja luvan edellytykset täyttävä toiminnanharjoittaja. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan säätelyä ns. luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisenä ja hyväksyttävänä. Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mukaan perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla säätelykeinoilla. Säätelylle on unionin sähkömarkkinalainsäädännön toimeenpanoon ja sähköverkkojen säätelyn tehokkaaseen täytäntöönpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet ja se on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa.

Perusoikeusrajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Perusoikeuden rajoitus on sallittu vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvien keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään. Säätely perustuu tältä osin jäsenvaltiota velvoittavaan unionin sähkömarkkinalainsäädäntöön. Unionin lainsäädännön täytäntöönpanossa on ehdotettujen elinkeinovapauden rajoitusten osalta hyödynnetty sähkömarkkinadirektiivin tarjoamaa kansallista liikkumavaraa myöntää poikkeuslupia ja säätää joustoja verkonhaltijoiden elinkeinovapautta rajoittaviin säännöksiin. Poikkeuksen kansallisen liikkumavaran hyödyntämiseen muodostaa ainoastaan jakeluverkonhaltijoille ehdotettu rajoitus harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa, jonka osalta ehdotus ei sisällä direktiivin hyväksymää poikkeusmahdollisuutta. Sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoiminta on lähtenyt Suomessa kehittymään kaupalliselta pohjalta. Tällaisessa tilanteessa on perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan muiden elinkeinonharjoittajien varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla säätelykeinoilla. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että lainsäätäjällä on luonnollisten monopoliin säätelyssä laaja liikkumavara. Näillä perusteilla voidaan katsoa elinkeinovapauden kohdistuvien rajoitusten olevan suhteellisuusvaatimuksen mukaisia.

Ehdotetut elinkeinovapauden rajoitukset eivät kohdistuisi sähköverkonhaltijoiden ydinliiketoiminnan harjoittamiseen. Rajoitusten kohteena olisi liiketoimintoja, joita verkonhaltijat saattaisivat harjoittaa varsinaista ydinliiketoimintaansa täydentävinä oheisliiketoimintoina. Säätelyllä ei tämän vuoksi puututtaisi elinkeinovapauden suojan ytimeen.

Sähköntoimitussopimusten vertailuvälinettä koskevan lakiehdotuksen 4 §:n mukaan vähittäismyyjällä, joka haluaa julkaista markkinoimiaan sähköntoimitussopimuksia vertailuvälineessä, olisi velvollisuus rekisteröityä Energiavirastossa sen markkinoimien sähköntoimitussopimusten vertailuvälineessä julkaisemista varten. Rekisteröitymisilmoituksessa olisi annettava vähittäismyyjän yksilöimiseksi tarvittavat tiedot ja yhteystiedot, selvitys siitä, että vähittäismyyjä on huolehtinut tasevastuun täyttämistä sähkömarkkinalain 73 §:n mukaisesti sekä selvitys siitä, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyyntin markkinaprosessien järjestämistä varten. Pykälän 2 momentin mukaan rekisteröityminen olisi edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien sähköntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voisi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjä ei ole esittänyt 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä.

Lakiehdotuksen 4 §:ssä tarkoitettu vähittäismyyjän rekisteröityminen sähköntoimitussopimusten vertailuvälineen käyttäjäksi tarjoaisi vähittäismyyjälle mahdollisuuden markkinoida sähköntoimitussopimuksiaan vertailuvälineessä. Rekisteröitymättä jättäminen ei kuitenkaan estäisi

vähittäismyyjää harjoittamasta vähittäismyyntiliiketoimintaa sähkömarkkinoilla ja markkinoinnista sähköntoimitussopimuksia muiden kanavien kautta. Jotta vähittäismyyjä voisi toimia vähittäismyyjänä sähkömarkkinoilla, sen tulee huolehtia tasevastuun täyttämisestä sähkömarkkinainlain 73 §:n mukaisesti sekä rekisteröityä sähkömarkkinainlain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyyntin markkinaprosessien järjestämistä varten. Vertailuvälineeseen rekisteröitymiselle asetetut edellytykset eivät siten ole edellytyksenä vähittäismyyntiliiketoiminnan harjoittamiselle. Vastaavasti vähittäismyyjä olisi jo menettänyt oikeutensa toimia vähittäismyyjänä, jos se ei enää täyttäisi vertailuvälineeseen rekisteröitymisen edellytyksiä. Lakiehdotuksen 4 § ei siten ole merkityksellinen elinkeinovapauden kannalta (vrt. PeVL 17/2009 vp ja PeVL 10/2009 vp).

12.2 Omaisuuden suoja

12.2.1 Omaisuuden käyttörajoitukset

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin arvioinut perustuslain 15 §:n omaisuuden suojan näkökulmasta ehdotuksia, joissa muun ohella sähkö-, maakaasu- ja teleyritysten omistajille on asetettu omaisuuden käyttöön kohdistuvia velvollisuuksia tai rajoituksia kilpailuedellytysten luomiseksi tai turvaamiseksi. Valiokunta on näissä yhteyksissä lähtenyt vakiintuneesti siitä, että velvoitteet ja rajoitukset ovat kulloinkin kysymyksessä olevan omaisuuden erityisluonne huomioon ottaen perustuslainmukaisia, jos ne perustuvat lain täsmällisiin säännöksiin ja ovat omistajan kannalta kohtuullisia (esimerkiksi PeVL 4/2000 vp, PeVL 34/2000 vp, PeVL 8/2002 vp, PeVL 63/2002 vp, PeVL 36/2004 vp, PeVL 10/2007 ja PeVL 19/2021 vp). Hinnoittelun sääntelyn osalta valiokunta on katsonut kohtuullisuuden edellyttävän elinkeinonharjoittajan näkökulmasta, että säänneltävien hintojen tai korvausten tulee turvata riittävä tulorahoitus ja vakaaraisuus (PeVL 4/2000 vp) tai elinkeinonharjoittajan oma ja tuleva käyttö (PeVL 10/2007). Lisäksi valiokunta on katsonut lausuntokäytännössään kohtuullisuuden edellyttävän elinkeinonharjoittajan näkökulmasta, että säänneltäviin hintoihin sisältyy kohtuullinen voitto tai pääomalle laskettava kohtuullinen tuotto (esimerkiksi PeVL 31/2006 vp, PeVL 10/2007 ja PeVL 46/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt lainsäätäjän liikkumavaraa omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempana, jos velvoitteet koskevat pörssiyrityksiä tai muita varallisuusmasaltaan huomattavia oikeushenkilöitä, kuin jos sääntelyllä on hyvin välittömiä vaikutuksia oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (esim. PeVL 55/2018 vp, PeVL 74/2018 vp, PeVL 10/2007 vp, PeVL 32/2004 vp, PeVL 34/2000 vp). Valiokunnan mukaan yritykset ja muut elinkeinon harjoittajat eivät voi perustellusti odottaa elinkeinotoimintaansa sääntelevän lainsäädännön pysyvän muuttumattomana (PeVL 17/2021 vp, PeVL 32/2010 vp, PeVL 31/2006 vp ja PeVL 56/2005 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan sääntelyä niin sanottuun luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisena ja hyväksyttävänä (esimerkiksi PeVL 4/2000 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 19/2021 vp). Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mielestä perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla. Edelleen valiokunta on katsonut, että sääntelyn riittävää täsmällisyyttä arvioitaessa voidaan ottaa huomioon päätettäviin seikkoihin liittyvät osin laskennalliset ja siten teknisluonteiset erityispiirteet samoin kuin sääntelyn kohdistuminen - yksilön asemasta - ensi sijassa sähköliiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin (esimerkiksi PeVL 2/2004 vp ja PeVL 36/2004 vp). Valiokunnan mielestä lainsäätäjällä on luonnollisten monopoliin sääntelyssä laaja liikkumavara (PeVL 19/2021 vp). Lisäksi

valiokunta on kiinnittänyt huomiota asianmukaisen oikeusturvan järjestämiseen toiminnanharjoittajille (esimerkiksi PeVL 36/2004 vp).

Perustuslain turvaaman omaisuudensuojan ja käyttöoikeuksien rajoitusten suhteen arvioinnin kannalta merkityksellisiä säännösehdotuksia hallituksen esityksessä ovat sähkömarkkinalain muutosehdotuksen 20 § (Liittämisvelvollisuus), 20 a § (Erytysäännökset voimalaitosten ja energiavarastojen liittamisestä kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon), 21 b § (Verkkoon pääsyn täytäntöönpano sähköverkossa), 21 c § (Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan sähköverkon käytöstä), 23 a § (Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinta), 42 a § (Alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät tehtävät), 45 § (Järjestelmävastuu), 46 § (Valtakunnallinen tasehallintavastuu), 52 a § (Joustopalvelujen käyttö jakeluverkossa) ja 102 § (Sähköntoimituksen keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä).

Ehdotetut sääntelyratkaisut noudattavat näiltä osin sähköverkkopalvelujen sääntelyssä vakiintuneesti noudatettuja periaatteita.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Edellytykseen kuuluu, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset annetaan lailla. Perusoikeusrajoituksen tulee olla laissa tarkkarajainen ja riittävän täsmällisesti määritetty. Rajoituksen olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Sääntelyn tarkkuuden ja täsmällisyyden kannalta on tärkeää, että laista ilmenee riittävän selkeästi, kuka on oikeutettu käyttämään rajoitusvaltuuksia, mitä valtuuksia käytettäessä saadaan tehdä ja miten silloin on menettävä. Ehdotettujen säännösten arvioidaan täyttävän perusoikeuksien rajoitusperiaatteiden vaatimukset lailla säätämisestä sekä säännösten tarkkuudesta ja täsmällisyydestä.

Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Rajoitusperusteena voi siten olla esimerkiksi pyrkimys suojata jonkin muun kuin rajoituksen kohteena olevan perusoikeuden toteutumista tai saavuttaa jokin muu sellainen päämäärä, joka on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta objektiivisin perustein arvioituna (normatiivisessa mielessä) hyväksyttävä. Rajoitussääntelyn tulee olla myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Ehdotettu sääntely perustuu unionin sähkömarkkinalainsäädäntöön, joka velvoittaa jäsenvaltiota nimeämään siirto- ja jakeluverkonhaltijat sekä saattamaan voimaan verkonhaltijoille säädetyt tehtävät ja velvollisuudet. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan sääntelyä ns. luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisenä ja hyväksyttävänä. Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mukaan perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla. Sääntelylle on unionin sähkömarkkinalainsäädännön toimeenpanoon ja sähköverkkojen sääntelyn tehokkaaseen täytäntöönpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet ja se on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa.

Perusoikeusrajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Perusoikeuden rajoitus on sallittu vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään. Sääntely perustuu tältä osin jäsenvaltiota veloitettavaan unionin sähkömarkkinalainsäädäntöön. Unionin lainsäädännön täytäntöönpanossa on ehdotettujen omaisuuden käyttöön kohdistuvien rajoitusten osalta hyödynnetty sähkömarkkinadirektiivin tarjoamaa kansallista liikkumavaraa säättää joustoja verkonhaltijoiden omaisuuden käyttörajoituksia sisältäviin säännöksiin. Omaisuuden käyttörajoituksia sisältävillä säännöksillä

pyritään edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että lainsäätäjällä on luonnollisten monopolien sääntelyssä laaja liikkumavara. Näillä perusteilla voidaan katsoa omaisuuden käyttämiseen kohdistuvien rajoitusten olevan suhteellisuusvaatimuksen mukaisia.

Ehdotetulle sääntelylle on näiltä osin osaksi luonnollisen monopolin sääntelyyn ja verkoissa tapahtuvan sähkökaupan ominaispiirteisiin sekä unionin energiamarkkinalainsäädännön toimeenpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet. Sääntely on sovitettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Sähkömarkkinalakiin ehdotetun omaisuuden käyttörajoituksia koskevan sääntelyn arvioidaan olevan ongelmatonta perustuslain kannalta ottaen huomioon myös verkohaltijoiden asema, omaisuuden erityisluonne, sääntelyn perustuminen täsmällisiin säännöksiin sekä sääntelyn kohtuullisuus omistajan ja elinkeinonharjoittajan kannalta. Ehdotettu sääntely on lähtökohdiltaan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa ja oikeasuhtaista.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n kannalta.

12.2.2 Sopimusvapautta koskevat rajoitukset

Sähkömarkkinalain muutosehdotuksen 68 a §:ään ehdotetaan säännöstä vähittäismyyjän velvollisuudesta tarjota dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia. Lain 102 §:ään ehdotetaan 67 §:ää tarkentavaa säännöstä, jonka mukaan Energiavirasto voisi päätöksellään siirtää loppukäyttäjän sähköntoimituksen tietyin edellytyksin 67 §:ssä tarkoitetun toimitusvelvollisen vähittäismyyjän vastuulle. Muita sopimusvapauden rajoitusten arvioinnin kannalta merkityksellisiä säännösehdotuksia hallituksen esityksessä ovat sähkömarkkinalain muutosehdotuksen 21 a § (Verkkoon pääsyn järjestäminen sähköjärjestelmässä), 53 a § (Pienimuotoisen sähköntuotannon ja tehokkaan yhteistuotannon liittäminen jakeluverkkoon), 65 a § (Kulutusjouston osallistuminen järjestäytyneelle markkinapaikalle), 72 b § (Aggregointisopimukseen liittyvät velvollisuudet) ja lain sähkösopimuksia koskevaan 13 lukuun ehdotetut muutokset.

Sopimusvapautta ei ole sellaisenaan nimenomaisesti turvattu perustuslaissa. Myös sopimusoikeyden sääntely kuuluu lähtökohtaisesti tavallisen lainsäädännön alaan (esimerkiksi PeVL 26/2008 vp ja PeVL 3/1982 vp). Sopimusvapaus kuitenkin saa suojaa tietyssä määrin perustuslain 15 §:n 1 momentissa olevan omaisuudensuojaa turvaavan yleislausekkeen kautta (HE 309/1993 vp, s. 62, PeVL 15/2004 vp ja PeVL 33/1998 vp). Tällaisiin omaisuudensuojan rajoituksiin sovelletaan perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä (esimerkiksi PeVL 32/2010 vp, PeVL 20/2010 vp, PeVL 6/2010 vp ja PeVL 21/1996 vp).

Sopimusvapautta voidaan siten rajoittaa, jos rajoitukset täyttävät perusoikeuksien rajoittamisen yleiset rajoitusedellytykset. Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään hyväksynyt tavallisella lailla säädettäväksi esimerkiksi radiomastojen vuokrausvelvollisuudesta (PeVL 45/2005 vp) sekä tunnistusvälineen tarjoajien velvollisuudesta laatia tunnistuspalvelunsa käyttöoikeuden toimitusehdot ja velvollisuudesta käyttää ainoastaan näitä toimitusehtoja tehdessään sopimuksia tunnistusvälityspalveluiden tarjoajien kanssa sekä velvollisuudesta tehdä sopimus tunnistusvälityspalvelun pyynnöstä laissa määrättyssä ajassa (PeVL 74/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt lainsäätäjän liikkumavaraa omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempana, jos velvoitteet koskevat pörssiyhtiöitä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä, kuin jos sääntelyllä on hyvin välittömiä vaikutuksia oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (esimerkiksi PeVL 10/2007 vp, PeVL 32/2004 vp ja PeVL 34/2000 vp). Valiokunta on katsonut, että varallisuusmassaltaan huomattavien oikeushenkilöiden osalta ja luonnollisten monopolien sääntelyssä lainsäätäjän liikkumavara on tässä suhteessa laaja (PeVL 74/2018 vp ja PeVL 19/2021 vp).

Ehdotetut sähkömarkkinalain 68 a ja 102 §:t merkitsevät vähittäismyyjille rajoitusta oikeuteen päättää omista sopimussuhteistaan. Sähköalan yritysten sopimusvapauden rajoituksia sisältyy myös lain 21 a, 53 a, 65 a ja 72 b §:ään sekä 13 lukuun. Ehdotetut sääntelyratkaisut noudattavat näiltä osin sähkön vähittäismyyntin ja sähkömarkkinoiden sääntelyssä vakiintuneesti noudatettuja periaatteita.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Edellytykseen kuuluu, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset annetaan lailla. Perusoikeusrajoituksen tulee olla laissa tarkkarajainen ja riittävän täsmällisesti määritetty. Rajoituksen olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Sääntelyn tarkkuuden ja täsmällisyyden kannalta on tärkeää, että laista ilmenee riittävän selkeästi, kuka on oikeutettu käyttämään rajoitusvaltuuksia, mitä valtuuksia käytettäessä saadaan tehdä ja miten silloin on menettävä. Ehdotettujen säännösten arvioidaan täyttävän perusoikeuksien rajoitusperiaatteiden vaatimukset lailla säätämisestä sekä säännösten tarkkuudesta ja täsmällisyydestä.

Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Rajoitusperusteena voi siten olla esimerkiksi pyrkimys suojata jonkin muun kuin rajoituksen kohteena olevan perusoikeuden toteutumista tai saavuttaa jokin muu sellainen päämäärä, joka on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta objektiivisin perustein arvioituna (normatiivisessa mielessä) hyväksyttävä. Rajoitussääntelyn tulee olla myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Ehdotettu sääntely perustuu unionin sähkömarkkinalainsäädäntöön, joka velvoittaa jäsenvaltiota varmistamaan yleispalvelun, dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten ja tiettyjen muiden sähköalan palveluiden saatavuuden asiakkaille sekä kulutusjouoston markkinoille pääsyn. Sääntelylle on unionin sähkömarkkinalainsäädännön toimeenpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet ja se on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa.

Perusoikeusrajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Perusoikeuden rajoitus on sallittu vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään. Sääntely perustuu tältä osin jäsenvaltiota veloitettavaan unionin sähkömarkkinalainsäädäntöön. Unionin lainsäädännön täytäntöönpanossa on ehdotettujen sopimusvapauden kohdistuvien rajoitusten osalta hyödynnetty sähkömarkkinadirektiivin tarjoamaa kansallista liikkumavaraa säätää joustoja rajoituksia sisältäviin säännöksiin. Sopimusvapauden rajoituksia sisältävillä säännöksillä pyritään edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että lainsäätäjällä on varallisuusmassaltaan huomattavien oikeushenkilöiden sääntelyssä laaja liikkumavara. Näillä perusteilla voidaan katsoa sopimusvapauden kohdistuvien rajoitusten olevan suhteellisuusvaatimuksen mukaisia.

Ehdotetulle sääntelylle on näiltä osin osaksi kuluttajansuojaan ja sähkökaupan ominaispiirteisiin sekä unionin energiamarkkinalainsäädännön toimeenpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet. Sääntely on sovitettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Sähkömarkkinalakiin ehdotetun sopimusvapautta rajoittavan sääntelyn arvioidaan olevan ongelmatonta perustuslain kannalta ottaen huomioon myös sähkön vähittäismyyjien asema, sääntelyn perustuminen täsmällisiin säännöksiin sekä sääntelyn kohtuullisuus omistajan ja elinkeinonharjoittajan kannalta. Sääntely ei merkitse kovinkaan syvällekäyvää rajoitusta vähittäismyyjien ja muiden sähköalan yritysten sopimusvapauteen. Ehdotettu sääntely on lähtökohdiltaan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa ja oikeasuhtaista.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n kannalta.

12.2.3 Energiavarastoliiketoiminnasta luopuminen ja luopumiskorvaus

Sähkömarkkinalain muutosehdotuksen 29 b §:n mukaan verkonhaltija ei saisi harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuslupamenettelystä, jonka mukaan Energiavirasto voisi myöntää verkonhaltijalle määräajaksi poikkeusluvan omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää muita kuin kiinteitä verkkokomponentteja muodostavia energiavarastoja, jos verkonhaltija tarvitsee tällaisia energiavarastoja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä tai, jos kantaverkonhaltija tarvitsee tällaisten energiavarastojen tuottamia taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä. Poikkeuslupa voidaan myöntää, jos 1) verkonhaltija ei ole voinut hyväksyä verkonhaltijan järjestämässä avoimessa, läpinäkyvässä ja syrjimättömässä tarjouskilpailussa, jonka ehdot Energiavirasto on vahvistanut ennen tarjouskilpailun aloittamista, tällaisten energiavarastojen palvelujen tuottamisesta tehtyjä tarjouksia tai jos palvelujen tuottamisesta ei tarjouskilpailussa ole saatu kohtuullisiin kustannuksiin perustuvia ja oikea-aikaisia tarjouksia, 2) mainittuja energiavarastoja ei käytetä sähkön hankintaan tai toimittamiseen sähkömarkkinoilla ja 3) Energiavirasto on arvioinut poikkeuksen tarpeellisuuden ja vahvistanut tarjouskilpailun ehdot 1 kohdan mukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan Energiaviraston olisi toteutettava 3 momentissa tarkoitettua poikkeusluvan saaneen verkonhaltijan vastuualueella säännöllisesti vähintään joka viides vuosi julkinen kuuleminen momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palvelujen saatavuudesta sen selvittämiseksi, onko energiavarastojen palveluja riittävästi saatavilla ja onko muilla osapuolilla kiinnostusta investoida tällaisiin energiavarastoihin. Jos julkinen kuuleminen Energiaviraston arvion mukaan osoittaisi, että muut osapuolet kykenevät tuottamaan 3 momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palveluja vastuualueella kustannustehokkaasti, Energiaviraston olisi varmistettava, että verkonhaltija luopuu mainituista energiavarastoistaan asteittain 18 kuukauden kuluessa. Luopumismenettelyyn ja verkonhaltijalle energiavarastostaan luopumisesta määrättävään korvaukseen sovelletaan, mitä valvontalain 24 §:ssä säädetään toimenpiteistä sähköverkkoluvan peruuttamisen johdosta. Sähkö- ja maakaasuverkkolupaviranomaisena toimiva Energiavirasto voi valvontalain 24 §:n 2 momentin mukaan päättää sähköverkkoluvan siirtämisestä sekä verkon lunastamisesta korvausta vastaan, jos lupa peruutetaan eikä verkon siirtämisestä toiselle verkonhaltijalle sovita. Korvauksen perusteisiin ja määrittämiseen sovelletaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia (603/1977). Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan 29 b §:n 4 momenttia ei sovelleta sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poisto aikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös tehdään ennen 1 päivä tammikuuta 2024, eikä jakeluverkonhaltijan sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poisto aikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös on tehty ennen 4 päivä heinäkuuta 2019.

Ehdotusta on arvioitava perustuslain 15 §:n 2 momentin kannalta, jonka mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan säädetään lailla. Ehdotettuun säännökseen perustuva menettely on verrattavissa pakkolunastukseen. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa käytännössään katsonut, ettei yleisen tarpeen vaatimus välttämättä edellytä lunastuksen toteuttamista julkisyhteisön hyväksi, vaan lunastetun omaisuuden saajana voi olla muukin taho (PeVL 19/1994 vp). Valiokunta on myös katsonut, että maakaasun jakeluun välttämättömän verkkotoiminnan ylläpitäminen täyttää perustuslaissa tarkoitettua yleisen tarpeen vaatimuksen (PeVL 4/2000 vp). Ehdotettu sääntely perustuu energiavarastoja koskevaan unionin sähkömarkkinalainsäädäntöön, joka velvoittaa jäsenvaltiota panemaan sen täytäntöön. Yleisen tarpeen vaatimuksen on katsottava täyttyvän tällä perusteella. Ehdotettu sääntelyratkaisu

noudattaa tältä osin energiamarkkinoiden sääntelyssä vakiintuneesti noudatettuja periaatteita. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan perustuslaissa säädetty täyden korvauksen vaatimus täyttyy, kun lunastuskorvauksen perusteisiin ja määräämiseen sovelletaan lunastuslakia.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n 2 momentin kannalta.

12.3 Henkilötietojen suoja

Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta lähtökohtana mainitussa momentissa on, että oikeushenkilöt eivät kuulu säännöksen soveltamisalaan. Perustuslain mainittua momenttia tulkittaessa on perustuslakivaliokunnan mukaan huomattava, että sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, että Euroopan unionin tuomioistuin ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaa koskevassa oikeuskäytännössään katsonet, että oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen henkilötietojen käsittelyssä koskee kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä koskevia tietoja. Ilmaisua ”yksityiselämä” ei tältä osin pidä tulkita suppeasti, eikä siten mikään periaatteellinen syy salli sitä, että ammattitoiminta jätettäisiin yksityiselämän käsitteen ulkopuolelle. Euroopan unionin tuomioistuimen käytännössä on kuitenkin katsottu, että oikeushenkilöt voivat vedota perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan suojaan oikeushenkilön nimen julkaisua internettietokannassa vastaan vain siltä osin kuin oikeushenkilön virallisessa nimessä yksilöidään yksi tai usea luonnollinen henkilö. Tällöinkään henkilötietojen suoja koskevan loukkauksen vakavuus ei ole oikeushenkilöiden osalta sama kuin luonnollisten henkilöiden osalta, minkä tuomioistuin on ottanut huomioon asian suhteellisuusharkinnassa (PeVL4/2014 vp).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena rekisteröinnin tavoitetta. Lisäksi perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena ainakin rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia, mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Lailla säättämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Lailla on säädettävä lisäksi mahdollisuudesta yhdistää rekisteritietoja (joukkotietoina). Tällöin lakiin on valiokunnan mukaan (PeVL 4/2014 vp) aiheellista ottaa säännökset myös yhdistettyjen tietojen säilytysajasta sekä kiellosta luovuttaa yhdistettyjä tietoja edelleen.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä henkilötietojen suojasta on verraten runsaasti (esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 19/2012 vp, PeVL 18/2012 vp, PeVL 65/2010 vp, PeVL 54/2010 vp, PeVL 47/2010 vp, PeVL 42/2010 vp, PeVL 38/2010 vp, PeVL 25/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on lausunut henkilötietojen säilytysaikaa koskevasta sääntelystä erityiskysymyksenä (PeVL 51/2006 vp, PeVL 20/2006 vp, PeVL 11/2005 vp) ja katsonut muun muassa, että henkilötietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (PeVL 54/2010 vp, PeVL 3/2009 vp, PeVL 51/2002 vp).

Perustuslakivaliokunta on henkilötietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä arvioi-
nessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedon-
saantioikeus ulottuu ja miten tietojensaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Tällöin
tietojensaanti- ja luovuttamismahdollisuus on voinut liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tar-
peellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos
taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus
”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (esimerkiksi PeVL 12/2014 vp,
PeVL 19/2012 vp, PeVL 15/2012 vp, PeVL 60/2010 vp, PeVL 59/2010 vp, PeVL 42/2010 vp,
PeVL 41/2010 vp, PeVL 25/2010 vp, PeVL 18/2010 vp). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt
hyvin väliä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes
silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 59/2010 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut kansallisesta tietosuojalakehdotuksesta antamassaan lau-
sunnossa (PeVL 14/2018 vp) tarvetta henkilötietojen käsittelyä koskevaan kansalliseen lainsää-
däntöön. Tässä lausunnossaan perustuslakivaliokunta on yleisen tietosuoja-asetuksen sovelta-
misen alkamisen johdosta tarkistanut aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tär-
keistä sääntelykohteista. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että henkilötietojen suoja tulee jat-
kossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön no-
jalla. Valiokunta on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä sitä, että henkilötietojen suoja ja käsit-
telyä koskeva sääntely on yhteensopivaa yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Myös sääntelyn
selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidät-
tyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään yleisen tietosuoja-asetuksen anta-
man kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä erityislainsäädän-
nön tarpeellisuutta on arvioitava myös yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustai-
sen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin
ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja va-
pauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Perustuslakivaliokunnan lau-
sunnan mukaan arkaluonteiset tiedot ovat edelleen tarkemman sääntelyn kohteena.

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää, että käsittelyllä on yleisen tietosuoja-ase-
tuksen 6 artiklan mukainen oikeudellinen perusta. Yleistä tietosuoja-asetusta tarkentava kansal-
linen lainsäädäntö on mahdollista, kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c
tai e alakohtiin, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen
noudattamiseksi tai kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai
rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Tarkentava lainsäädäntö voi sisältää
erityisiä säännöksiä yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi
määrittelemällä täsmällisemmin erityisiä vaatimuksia tietojenkäsittelyä ja muita seikkoja kos-
kevista toimenpiteistä. Käsittelyn tarkoitus on määriteltävä oikeusperusteessa. Kansallisen lain-
säädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja sen on oltava oikeasuhteinen sillä
tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Sähköverkonhaltijat, vähittäismyyjät ja itsenäiset aggregaattorit käsittelevät henkilötietoja
osana sähkökaupan markkinaprosesseja. Sopimuksiin perustuvien asiakassuhteiden lisäksi mai-
nituilla sähköalan yrityksillä on sähköntoimitusten selvitykseen ja toteuttamiseen liittyvään tie-
donvaihtoon kuuluvia velvoitteita ja tehtäviä, joita toteuttaessaan ne käsittelevät henkilötietoja.
Esimerkiksi sähkökäyttöpaikan etäluentaan perustuvan taseselvitysajaksokohtaisen mittaustie-
don voidaan katsoa olevan henkilötietoja, jos se voidaan välittömästi tai välillisesti tunnistaa
sähköverkkosopimuksen ja sähköntoimitusopimuksen tehnyttä henkilöä koskevaksi.

Sähkömarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä sähkökauppojen selvitys edellyttävät sähköver-
konhaltijoilta, vähittäismyyjiltä ja itsenäisiltä aggregaattoreilta laajaa ja määrämutoista tiedon-

vaihtoa. Sähkömarkkinalain 75 e §:ssä säädettäisiin loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeudesta itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen sekä 105 d ja 105 e §:ssä laskutustietojen käsittelystä. Mainitut tiedot sisältäisivät muun muassa mittaus- ja kulutustietoja. Pykälään lisättäisiin sähkömarkkinadirektiivin 13 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanon edellyttämät säännökset. Henkilötietojen käsittelyn osalta ehdotetut 75 e §:n säännökset vastaisivat pitkälti voimassa olevan sähkömarkkinalain 75 e §:n säännöksiä sellaisina kuin ne ovat laissa 108/2019. Ehdotetuissa uusissa säännöksissä asetettaisiin sähköalan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja lakisääteisiä velvoitteita, jotka muodostaisivat oikeusperusteen käsitellä myös henkilötietoja sähköntoimitusten mittaukseen, sähkökaupan tiedonvaihtoon ja niihin liittyviin sähkökaupan markkinaprosesseihin ja taseselvitykseen kuuluvia tehtäviä tai velvoitteita varten. Mainitut oikeusperusteet sisältäisivät samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista sähköntoimitusten toteuttamiseksi.

Ehdotetut kansalliset mukautukset yleiseen tietosuoja-asetukseen olisivat osa kokonaisuudesta, joka on tarpeen antaa sähkökaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä sähköntoimitusten mahdollistamiseksi. Koska sähköjärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa hankinnan ja käytön on oltava tasapainossa taseselvitysjakson päättyessä ja jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö on selvitettävä verkonhaltijoiden järjestämään mittaukseen perustuen jokaisen taseselvitysjakson osalta, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää sähkökaupan markkinaprosessit yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaisesti. Henkilötiedoksi katsottavien tietojen käsittelyä ei ole mahdollista erotella sähkökaupan markkinaprosesseissa sellaisten vastaavien tietojen käsittelystä, jotka eivät ole henkilötietoja. Sähkökaupan markkinaprosesseissa tapahtuva henkilötiedon käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain säännöksiin. Yleistä tietosuoja-asetusta ja kansallista tietosuojalakia täydentävä kansallinen sääntely on sähkökaupan markkinaprosesseissa käsiteltävän henkilötiedon osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Sähkökaupan markkinaprosesseihin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskeville kansallisille mukautuksille olisi näin ollen yleisen edun mukainen tavoite ja mukautukset olisi rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain mukainen henkilötietosääntely on yleissääntelyä. Ehdotettu sähkömarkkinasääntely olisi puolestaan tarkoitettu erityissääntelyksi, jolla täydennettäisiin yleistä henkilötietosääntelyä.

Ehdotetut muutokset henkilötietojen nykyiseen sääntelyyn olisivat vähäisiä ja ne vastaisivat jo aiemmin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtien nojalla säädettyjä kansallisia mukautuksia. Henkilötietojen kerääminen, käsittely ja luovuttaminen olisivat näissä yhteyksissä tarpeen sähkömarkkinoiden toiminnan ja asiakkaiden sähköntoimitusten toteuttamisen kannalta.

Henkilötietojen kerääminen ei aiheuttaisi korkeaa riskiä rekisteröidyn oikeuksille tai vapauksille, koska kysymys ei ole arkaluonteisesta henkilötiedosta ja kerätty erityissääntelyn piiriin kuuluva henkilötieto voidaan ehdotuksen mukaan luovuttaa kolmannelle ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella.

Perusoikeudet eivät yleensä ole ehdottomia, vaikka perusoikeussäännös olisi kirjoitettu oikeuden turvaavaan muotoon ja vaikka säännös ei sisältäisikään sääntelyvarausta tai muuta lakiviitasta. Perustuslakivaliokunta on johtanut perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudesta ja oikeuk-

sien luonteesta perustuslaissa turvattuina oikeuksina joitakin yleisiä perusoikeuksien rajoittamista koskevia vaatimuksia. Näitä ovat vaatimukset lailla säätämisestä, lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta, rajoituksen hyväksyttävyydestä, rajoituksen suhteellisuudesta, perusoikeuden ydinalueen koskemattomuudesta, oikeusturvajärjestelyjen riittävydestä ja ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Edellytykseen kuuluu, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset annetaan lailla. Sääntelyn tarkkuuden ja täsmällisyyden kannalta on tärkeää, että laista ilmenee riittävän selkeästi, kuka on oikeutettu käyttämään rajoitusvaltuuksia, mitä valtuuksia käytettäessä saadaan tehdä ja miten silloin on meneteltävä. Ehdotettujen säännösten arvioidaan täyttävän perusoikeuksien rajoitusperiaatteiden vaatimukset lailla säätämisestä sekä säännösten tarkkuudesta ja täsmällisyydestä.

Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Rajoitusperusteena voi siten olla esimerkiksi pyrkimys suojata jonkin muun kuin rajoituksen kohteena olevan perusoikeuden toteutumista tai saavuttaa jokin muu sellainen päämäärä, joka on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta objektiivisin perustein arvioituna (normatiivisessa mielessä) hyväksyttävä. Rajoitussääntelyn tulee olla myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Perusoikeusrajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Perusoikeuden rajoitus on sallittu vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään. Ehdotuksessa tarkoitettavat käsiteltävät henkilötiedot ovat jälkikäteen kerättyjä kulutustietoja. Ehdotetut säännökset eivät merkitse lisärajoitusta sähköasiakkaiden yksityisyyden suojaan, koska kulutustietoja rekisteröidään jo nykyisessäkin järjestelmässä. Sähkötoimitusten mittauksesta ja selvityksestä koskeva sääntely on välttämätöntä, jotta sähkömarkkinat ylipäänsä voisivat toimia unionin sähkön sisämarkkinoita koskevan sääntelyn mukaisesti. Perusoikeuden rajoitukselle on siten katsottava olevan hyväksyttävä peruste ja sääntelyn olevan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Käsiteltävien henkilötietojen luonne huomioon ottaen perusoikeuden rajoitus on myös suhteellisuusvaatimuksen mukainen.

Tavallisella lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta. Perusoikeuteen ei voida puuttua niin laajasti, että se mitätöisi perusoikeuden ydinsisällön. Ehdotuksella ei voida katsoa olevan vaikutuksia, jotka puuttuisivat yksityiselämän suojan ytimeen.

Ehdotuksen mukainen sähkötoimitusten mittaus toteutettaisiin perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten mukaisesti. Ehdotetut säännökset on laadittu henkilötietojen käsittelyä koskevan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti. Säännösten ei tämän vuoksi arvioida olevan ongelmallisia perustuslain kannalta.

Sähkötoimitusten mittaukseen, tasevastuun täyttämiseen, sähkökaupan tiedonvaihtoon ja niihin liittyviin sähkökaupan markkinaprosesseihin ja taseselvitykseen kuuluvia sähköalan yrityksiin kohdistuvia tehtäviä tai velvoitteita koskevat voimassaolevat säännökset sekä niitä täydentävät nyt ehdotetut säännökset muodostaisivat myös yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen oikeusperusteiden, joiden oikeuttamana säännöksissä tarkoitettuihin toiminnanharjoittajilla olisi peruste käsitellä henkilötietoa. Oikeusperusteet sisältäisivät samalla yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen perusteiden antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautettaisiin yleisen tietosuojasetuk-

sen sääntöjen soveltamista sähkötoimitusten toteuttamiseksi. Mainitut lainkohdat antavat jäsenvaltiolle varsin laajan liikkumavaran antaa kansallisessa lainsäädännössä yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa henkilötietojen käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c alakohdan tarkoittamissa tilanteissa. Ehdotetut mukautukset ovat sellaisia, jotka on mainittu 3 kohtaan sisältyvässä esimerkkiluettelossa. Kyseistä luetteloa ei ole säädetty tyhjentäväksi, vaan myös muut kohdan edellytykset täyttävät mukautukset ovat säännöksen perusteella mahdollisia. Tämän perusteella voidaan arvioida, että ehdotettu kansallinen sääntely toteutettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Energiamarkkinariitalautakunnassa, joka on viranomainen, henkilötietojen käsittely perustuisi yleiseen tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin (1050/2018).

12.4 Perustuslain 124 §

Sähkömarkkinalakia koskevan muutosehdotuksen 45 §:ssä säädettäisiin sähköjärjestelmän järjestelmävastuusta. Pykälän 1 momentin mukaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta siten, että sähköjärjestelmä toimii luotettavasti ja varmasti, sekä huolehtii valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Ehdotetun 2 momentin mukaan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voisi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja voimalaitosten, energiavarojen ja kuormien sekä sähköverkkojen liittämiseksi sähköjärjestelmään sekä sähköjärjestelmän ja siihen liitettyjen voimalaitosten, energiavarojen, kuormien ja sähköverkkojen käyttämiseksi. Ehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne hyväksynyt ja vahvistanut. Ehdotetun 3 momentin mukaan järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla olisi kestoletaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa sähköä siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä sähköjärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla olisi oikeus sähköjärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata sähköjärjestelmään liitettyä sähköä käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat tehopulan hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saisi kussakin tapauksessa pitää voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä sähköjärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut järjestelmävastuuta koskevaa sääntelyä perustuslain 124 §:n kannalta lausunnoissaan PeVL 4/2000 vp (maakaasumarkkinalaki) ja PeVL 62/2002 vp (sähkömarkkinalaki). Valiokunta on katsonut, että verkonhaltijan määrääminen järjestelmävastuuseen merkitsee julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Valiokunta on pitänyt yhden verkonhaltijan määräämistä järjestelmävastuuseen verkkotoiminnan luonteen vuoksi perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Toiminnan tosiasiallisen luonteen vuoksi ei valiokunnan mielestä ole ollut syytä olettaa, että järjestely sellaisenaan olisi vaarantanut hyvän hallinnon vaatimuksia taikka muiden toiminnanharjoittajien perusoikeuksia tai oikeusturvaa. Valiokunta on kuitenkin katsonut tarpeelliseksi vahvistaa oikeusturvaa siten, että järjestelmävastaavan päätökseen ehtojen asettamisesta tuli olla oikeus hakea muutosta. Tämä on ollut valiokunnan mielestä järjestettävissä esimerkiksi niin, että energiamarkkinaviranomainen vahvistaa mainitut ehdot.

Perustuslakivaliokunnan järjestelmävastuuta koskevat lausunnot ovat hallintolain ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain voimaantuloa edeltävältä ajalta. Valiokunnan lausuntoi-

hin perustuvalla yleisellä hallinto-oikeudella poikkeavalle oikeusturvan järjestämiselle on kuitenkin edelleen järjestelmävastaavan toiminnan luonteesta johtuvat perusteet. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan toiminta rajautuu hallintolain sekä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain soveltamisalan ulkopuolelle, koska järjestelmävastaava kantaverkonhaltija ei hoida hallintoasioita vaan sen toiminta sähköjärjestelmän käyttövarmuuden ylläpitäjänä perustuu tosiasiallisiin toimenpiteisiin (ks hallintolaki 2 §). Jos muussa laissa on hallintolaista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan hallintolain asemesta (ks. hallintolaki 5 §). Vastaavat soveltamisalan rajaukset sisältyvät myös oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 1 ja 3 §:ään.

Lakiehdotuksen 45 §:n 1 momenttiin ehdotettu täydennys perustuu Suomea sitovaan sähkömarkkinadirektiivin 40 artiklan 3 kohdan sääntöön. Pykälän 2 momentissa säädetty järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan oikeudet on määritelty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Momentin sääntely on perustuslakivaliokunnan aikaisempien kannanottojen mukainen. Pykälään ehdotettujen muutosten ei arvioida vaikuttavan lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

12.5 Lainsäädäntövallan siirtäminen

Sähkömarkkinalain muutosehdotukseen, sähkötoimitussopimuksen vertailuvälinettä koskevaan lakiehdotukseen ja energiamarkkinariitalautakuntaa koskevaan lakiehdotukseen sisältyy joukko valtuuksia tarkempien säännösten ja määräysten antamiseen. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomaisella voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätystä asiasta, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lisäksi perustuslaista johtuu, että valtuuden kattamat asiat on määriteltävä tarkasti laissa (PeVL 34/2000 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut sähkö- ja maakaasumarkkinalakien norminantovaltuussäännöksiä lausunnoissaan PeVL 4/2000 vp, PeVL 62/2002 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 37/2004 vp.

Lakiehdotusten valtuussäännökset on laadittu huomioiden perustuslakivaliokunnan lausunkäytäntö. Ehdotetut valtuutussäännökset on pääosin rajoitettu koskemaan ainoastaan teknisluontoisia yksityiskohtia oikeusaseman perusteiden määräytyessä lain säännösten perusteella. Valtuutussäännökset on sijoitettu ja asiallisesti kytketty säänneltävää asiaa koskevaan pykälään. Sähkömarkkinalain muutosehdotuksen laskutusta koskevien säännösten osalta valtuussäännös on sijoitettu puolestaan välittömästi niiden säännösten jälkeen, joihin valtuussäännös on asiallisesti kytketty. Norminantovalta on muutoinkin säädetty mahdollisimman tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Ehdotetut säännökset ovat välttämättömiä sääntelyn kohteiden teknisen luonteen vuoksi. Sähkömarkkinalain 75 e ja 107 f §:ssä Energiaviraston toimivaltaan ehdotettavien määräysten antaminen perustuu sähkömarkkinalain ja sähkömarkkinadirektiivin yksityiskohtaisiin säännöksiin. Tämän vuoksi mainittujen valtuutussäännösten nojalla annettavien määräysten sisältöön liittyy vain vähäisissä määrin liikkumavaraa ja tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Ehdotetut valtuutussäännökset ovat Energiaviraston osalta perusteltuja sääntelyn teknisluontoisuuden ja sen edellyttämän erityisen asiantuntemuksen vuoksi.

Lakiehdotusten sisältämien norminantovaltuuksien ei arvioida olevan ristiriidassa perustuslain 80 §:n kanssa.

12.6 Arvio säätämistäjärjestyksestä

Edellä tässä luvussa mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämistäjärjestyksessä.

Ponsi

Koska sähkön sisämarkkinoita koskevia yhteisiä sääntöjä, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä ja energiatehokkuutta koskevissa direktiiveissä sekä sähkön sisämarkkinoita koskevassa asetuksessa ja yleisessä tietosuojasetuksessa on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla ja joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sähkömarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähkömarkkinalain (588/2013) 25, 57, 57 a, 63, 69 ja 69 a §, sellaisina kuin niistä ovat 57, 57 a, 69 ja 69 a § laissa 1430/2014,
muutetaan 2 §, 3 §:n 5, 11, 21, 26, 29—31, 33 ja 36 kohta, 7 §:n 1 momentti, 12 §, 20 §:n 1 momentti, 24 b, 26, 30, 33, 35, 43, 45, 46, 53 a ja 62 §, III osan ja 7 luvun otsikko, 67 §:n 2 ja 3 momentti, 68, 75 e, 84 ja 86 §, 93 §:n 4 momentti, 102, 114 ja 115 §,
sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 1021/2020 ja 3 §:n 29—31 kohta ja 75 e § laissa 108/2019, 20 §:n 1 momentti, 24 b ja 53 a § laissa 1430/2014, 45 § osaksi laissa 590/2017, 62 § laeissa 590/2017 ja 287/2018 sekä 114 § laeissa 590/2017 ja 849/2019, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1430/2014, 108/2019, 730/2021 ja 891/2021 uusi 4 a, 20 a, 21 a—21 d, 26 a, 27 b, 27 c, 30 a—30 d, 32 a ja 37—39 kohta, lakiin uusi 21 a—21 c, 23 a, 29 b, 39 a, 42 a, 52 a, 56 a, 61 a, 65 a ja 68 a §, 10 a luku ja 74 a §, 87 §:ään uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 13 a luku seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sähkömarkkinoihin, sähkön tuotantoon, tuontiin, vientiin ja toimitukseen sekä sähkönsiirtoon ja -jakeluun. Tämän lain II osan sekä 7 ja 12 luvun säännöksiä ei sovelleta puolustushallintoon eikä Puolustuskiinteistöihin.

Tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa sähköverkkoa, jollei Energiavirasto ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta.

Tämän lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähkötoimittajaan, joka toimittaa sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille, jollei jäljempänä toisin säädetä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4 a) *yhteenliitetyllä verkolla* yhdellä tai useammalla yhdysjohdolla toisiinsa liitettyjä sähköverkkoja;

5) *liittymisjohdolla* yhtä sähkönkäyttöpaikkaa tai energiavarastoa taikka yhtä tai useampaa voimalaitosta varten rakennettua sähköjohtoa, jolla liittyjä tai liittyjät liitetään sähköverkkoon;

11) *sähkötoimituksella* sähkön myyntiä asiakkaille tai jälleenmyyntiin;

21) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjää;

21 a) *aggregoinnilla* toimintaa, jossa yhdistetään usean verkon käyttäjän kuormia tai tuottaa sähköä myytäväksi, ostettavaksi tai huutokaupattavaksi sähkömarkkinoilla;

21 b) *itsenäisellä aggregaattorilla* aggregaattoria, joka ei ole sidoksissa asiakkaan avoimeen sähköntoimittajaan;

21 c) *energian varastoinnilla*, kun on kyse sähköverkosta, sähkön loppukäytön siirtämistä sen tuottamisen jälkeiseen ajankohtaan tai sähköenergian muuntamista sellaiseen energiamuotoon, jota voidaan varastoida, tällaisen energian varastointia ja tällaisen energian myöhempää muuntamista sähköenergiaksi tai käyttöä toisena energiankantajana;

21 d) *energiavarastolla* ja *sähkövarastolla*, kun on kyse sähköverkosta, paikkaa, jossa energiaa varastoidaan;

26) *tasesähköllä* sähköenergiaa, jota järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvia tehtäviä hoitava yksikkö (*tasesähköyksikkö*) käyttää sähköjärjestelmän tasapainotukseen;

26 a) *tasehallinnalla* kaikilla aikaväleillä toteutettavia kaikkia toimia ja prosesseja, joilla järjestelmävastaava kantaverkonhaltija jatkuvasti varmistaa, että sähköjärjestelmän taajuus pysyy etukäteen määritellyllä stabiilisuusalueella ja että vaaditun laadun edellyttämää reservien määrää noudatetaan;

27 b) *lisäpalvelulla* siirto- tai jakeluverkon toimintaan tarvittavaa palvelua, mukaan lukien tasehallintapalvelut ja taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut, ei kuitenkaan siirto rajoitusten hallintaa;

27 c) *taajuuteen vaikuttamattomalla lisäpalvelulla* palvelua, jota kantaverkonhaltija tai jakeluverkonhaltija käyttää sähköverkon normaalin tilan säilyttävään jännitteen säätöön, nopeaan loisivirran syöttöön, inertiaan verkon vakautta varten paikallisesti, oikosulkuvirtaan, pimeäkäynnistysominaisuuteen ja saarekekäyttöominaisuuteen;

29) *omistussuhteessa olevalla yrityksellä* tietuentyypisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU 2 artiklan 12 alakohdassa määritellyjä sidosyrityksiä ja samoille osakkeenomistajille kuuluvia yrityksiä;

30) *joustolla* verkkoon syötetyn sähköenergian tai kuorman muutosta vastauksena markkinasignaaleihin tai vastauksena joko yksin tai aggregoinnin välityksellä tehdyn tarjouksen hyväksymiseen, joka koskee verkkoon syötetyn tai sieltä otetun sähkön määrän muutosta ylös- tai alaspäin;

30 a) *kulutusjoustolla* loppukäyttäjän kuorman muutosta verrattuna tämän tavanomaisiin tai senhetkisiin kulutustapoihin vastauksena markkinasignaaleihin, aikasidonnaisiin sähkön hintoihin tai kannustaviin maksuihin, tai vastauksena loppukäyttäjän joko yksin tai aggregoinnin välityksellä tekemän sellaisen tarjouksen hyväksymiseen, joka koskee kysynnän vähentämisen tai lisäämisen myymistä tiettyyn hintaan tietojen ilmoittamisesta energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1227/2011 8 artiklan 2 ja 6 kohdan täytäntöönpanemiseksi annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1348/2014 2 artiklan 4 alakohdassa määritellyillä järjestäytyneillä markkinoilla;

30 b) *siirto rajoituksella* tilannetta, jossa kaikkia sähkömarkkinoiden osapuolten pylvntöjä, jotka koskevat kaupankäyntiä verkkoalueiden välillä, ei voida täyttää, koska ne vaikuttaisivat

merkittävästi fyysisiin virtauksiin verkkoelementeissä, jotka eivät pysty välittämään kyseisiä virtauksia;

30 c) *kiinteällä verkkokomponentilla* verkkokomponenttia, joka on kanta- tai jakeluverkon yhtenäinen osa, energiavarasto mukaan lukien, ja jota käytetään ainoastaan kanta- tai jakeluverkon varman ja luotettavan toiminnan varmistamiseen ja jota ei käytetä valtakunnalliseen tasehallintaan eikä siirtorajoitusten hallintaan;

30 d) *latauspisteellä* rajapintaa, jolla voidaan ladata yksi sähköajoneuvo kerrallaan tai vaihtaa yhden sähköajoneuvon akku kerrallaan;

31) *energiatehokkuudella* suoritteen, palvelun, tavaran tai energian tuotoksen ja energiapainoksen välistä suhdetta;

32 a) *dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella* sähköntoimittajan ja loppukäyttäjän välistä sähköntoimitussopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivänväliset markkinat mukaan lukien, hintavaihteluja aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysaikavälejä;

33) *sähköjohdannaisella* rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on sähkö;

36) *sähkömarkkinoilla* sähkön markkinoita, OTC-markkinoita ja sähköpörssiä, joilla käydään kauppaa sähköenergiasta, sähköntuotannon kapasiteetista, tasehallintapalveluista, lisäpalveluista tai fyysisesti selvitettävistä termeineistä kaikilla aikaväleillä;

37) *sähkömarkkinoiden osapuolella* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka sähkömarkkinoilla ostaa, myy tai tuottaa sähköä, harjoittaa aggregointia tai kulutusjoustoja tai tarjoaa energian varastointipalveluja taikka antaa mainittuun kaupankäyntiin liittyviä toimeksiantoja;

38) *vaihtomaksulla* sellaista maksua tai sakkoa taikka sopimuksen irtisanomismaksua sähköntoimittajan tai aggregointia harjoittavan sähkömarkkinoiden osapuolen vaihtamisen johdosta, jonka sähköntoimittaja, aggregointia harjoittava osapuoli tai verkonhaltija voi veloittaa suoraan tai välillisesti asiakkailta;

39) *laskutustiedoilla* tietoja, jotka esitetään loppukäyttäjän laskussa, ei kuitenkaan maksu-kehotusta.

7 §

Kantaverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset

Hakijan, joka hakee kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi omistettava Suomessa sijaitseva kantaverkko ja täytettävä 5 luvussa säädetyt vaatimukset kantaverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu 5 luvussa ja sähkön sisämarkkinoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/943, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*, 51 artiklassa säädetyllä menettelyllä mukaisesti.

12 §

Eräiden rajayhdysjohtojen vapauttaminen sähköverkkoluvasta

Energiavirasto voi yksittäistapauksessa määrääjäksi sallia sähköverkkotoiminnan harjoittamisen ilman sähköverkkolupaa, jos verkonhaltijalle on myönnetty sähkökauppa-asetuksen 63 artiklan mukainen poikkeuslupa. Vapautus voidaan myöntää enintään mainitun artiklan mukaisen poikkeusluvan voimassaoloajaksi. Vapautusta ei saa siirtää toiselle.

Vapautuksen saaneeseen verkonhaltijaan ei sovelleta tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä. Energiavirasto voi kuitenkin luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka koskevat verkkoon pääsyä kysymyksessä olevassa rajayhdysjohdossa sekä käyttöturvallisuutta. Verkkoon pääsyä koskevat ehdot voivat liittyä:

- 1) siirtokapasiteetin jakamiseen;
- 2) ylikuormituksesta aiheutuvien tulojen jakamiseen;
- 3) rajayhdysjohdon käyttäjiltä perittäviin maksuihin.

20 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää sähköverkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat, voimalaitokset ja energiavarastot toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia sekä syrjimättömiä, ja niissä on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus.

20 a §

Eryissäännökset voimalaitosten ja energiavarastojen liittamisestä kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon

Kantaverkonhaltija ja suurjännitteisen jakeluverkon haltija ei saa kieltäytyä liittämästä uutta voimalaitosta tai energiavarastoa vetoamalla käytettävissä olevassa verkon siirtokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin.

Kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan voimalaitosten ja energiavarastojen liittämistä koskevissa ehdoissa voidaan liittymän toteuttamisen nopeuttamiseksi ja liitetävän yksikön taloudellisen tehokkuuden varmistamiseksi asettaa rajoituksia liittymispisteen teholle, jos liittymän toteuttaminen edellyttää siirtokapasiteetin lisäämistä. Rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta, jos liittynyt korvaa verkonhaltijalle sellaiset siirtokapasiteetin lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, joiden ei voida katsoa kuuluvan 19 §:ssä säädetyn kehittämisvelvollisuuden piiriin.

21 a §

Verkkoon pääsyn järjestäminen sähköjärjestelmässä

Verkonhaltijan on järjestettävä edellytykset sille, että:

- 1) sähköverkkoon liitetyt sähkömarkkinoiden osapuolet voivat tosiasiallisesti osallistua sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoille sekä tasehallintamarkkinoille;
- 2) verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija voi sopia kaikista verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon on liittynyt.

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija saa asianomaiset siirto- ja jakelusopimukset tekemällä ja niihin liittyvät maksut suorittamalla oikeuden käyttää liittymispisteestään käsin koko maan sähköverkkoa ulkomaan- yhteyksiä lukuun ottamatta.

21 b §

Verkkoon pääsyn täytäntöönpano sähköverkossa

Verkonhaltijan on toimitettava verkon käyttäjille, energiavaraston haltijoille ja asiakkaille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja käyttääkseen sitä tehokkaasti.

Verkonhaltijan tulee tehdä verkon käyttäjälle, energiavaraston haltijalle ja asiakkaalle tämän pyynnöstä tarjous sähköverkkoon liittämistä sekä sähkösiirto- ja jakelupalvelusta. Liittämistä koskevassa tarjouksessa on esitettävä liittämisen edellytyksenä olevat tekniset vaatimukset.

Jos verkkonhaltija kieltäytyy liittämistä taikka siirto- tai jakelupalvelusta, sen on annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisensä syistä. Kieltäytymiseen on liitettävä tieto siitä, että verkon käyttäjällä, energiavaraston haltijalla ja asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus saattaa asia Energiaviraston ratkaistavaksi riitojenratkaisumenettelyssä sekä Energiaviraston yhteystiedot.

21 c §

Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan sähköverkon käytöstä

Verkonhaltijan on huolehdittava sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä sekä siitä, että kaikki verkkonhaltijan sähköverkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön tarvittavat lisäpalvelut sekä kulutusjoustopalvelut ja energiavarojen edellyttämät palvelut ovat saatavilla.

Verkonhaltijan on tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimintaansa muiden verkkonhaltijoiden kanssa verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön varmistamiseksi sekä resurssien hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla. Verkonhaltijan on huolehdittava riittävien tietojen toimittamisesta sähköverkkonsa kanssa yhteenliitettyjen muiden sähköverkkojen haltijoille, jotta yhteenliitetyn sähköverkon varma ja tehokas käyttö, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteenliitetyn sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoitun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä verkkonhaltijoiden välisestä tiedonvaihdosta.

23 a §

Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinta

Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehtojen on oltava puolueettomia, avoimia ja syrjimättömiä sekä yhteensopivia muiden verkkonhaltijoiden vastaavien ehtojen kanssa. Ehdossa on varmistettava, että kaikilla vaatimukset täyttävillä verkon käyttäjillä ja sähkömarkkinoiden osapuolilla on mahdollisuus tarjota palveluitaan verkkonhaltijoille. Ehtojen on lisäksi täytettävä kansallisten standardituotteiden asettamat vaatimukset, jos sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten on määritelty sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnan perusteella annetun lain (590/2013) 6 c §:ssä tarkoitettuja kansallisia standardituotteita. Ehdot on valmistettava koordinoitusti järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja muiden verkkonhaltijoiden kanssa ja niiden valmistelussa on kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia.

Verkonhaltijan on hankittava sähköverkkoaan varten tarvittavat taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut kiinteitä verkkokomponentteja lukuun ottamatta avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Energiavirasto voi hakemuksesta myöntää verkkonhaltijalle määrääjäksi poikkeuksen hankintavelvollisuudesta, jos taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole verkkonhaltijalle taloudellisesti tehokasta. Poikkeuksen pituus on enintään 5 vuotta.

24 b §

Kulutusjousto, jousto ja kysynnänohjaustoimenpiteet verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehtoissa

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla ehtoja, jotka voivat estää verkonhaltijoita tai vähittäismyymiä asettamasta sähkömarkkinoilla saataville järjestelmäpalveluja kulutusjoustoja ja kysynnänohjaustoimenpiteitä varten. Verkkopalvelujen hinnoittelussa on otettava huomioon kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat joustosta ja kysynnänohjaustoimenpiteistä.

Verkonhaltijan verkkopalvelujen myyntiehtojen on luotava edellytykset kulutusjouston osallistumiseen sähkömarkkinoille, jos osallistumisen järjestäminen on verkonhaltijan tehtävänä. Myyntiehtoissa on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus. Myyntiehtoissa ei saa olla ehtoja, jotka perusteetta estävät aggregaattorien tarjoaman kulutusjouston osallistumisen sähkömarkkinoille.

26 §

Sähkötoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvät verkonhaltijan suoritteet

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkötoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan.

29 b §

Verkonhaltijan oikeus harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa

Verkonhaltija ei saa harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa.

Verkonhaltija saa 1 momentin estämättä omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää energiavarastoja, jotka ovat verkonhaltijan kiinteitä verkkokomponentteja. Energiaviraston on verkonhaltijan hakemuksesta myönnettävä verkonhaltijalle lupa omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää tällaisia energiavarastoja.

Energiavirasto voi myöntää verkonhaltijalle enintään viiden vuoden pituiseksi määräajaksi poikkeusluvan omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja energiavarastoja, jos verkonhaltija tarvitsee tällaisia energiavarastoja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä tai, jos kantaverkonhaltija tarvitsee tällaisten energiavarastojen tuottamia taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä. Poikkeuslupa voidaan myöntää, jos:

1) verkonhaltija ei ole voinut hyväksyä verkonhaltijan järjestämässä avoimessa, läpinäkyvässä ja syrjimättömässä tarjouskilpailussa, jonka ehdot Energiavirasto on vahvistanut ennen tarjouskilpailun aloittamista, tällaisten energiavarastojen palvelujen tuottamisesta tehtyjä tarjouksia tai jos palvelujen tuottamisesta ei tarjouskilpailussa ole saatu kohtuullisiin kustannuksiin perustuvia ja oikea-aikaisia tarjouksia;

2) mainittuja energiavarastoja ei käytetä sähkön hankintaan tai toimitukseen sähkömarkkinoilla; ja

3) poikkeus on tarpeen, jotta verkonhaltija voi huolehtia sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä.

Energiaviraston on toteutettava 3 momentissa tarkoitettua poikkeusluvan saaneen verkonhaltijan vastuualueella ennen poikkeusluvan päättymistä julkinen kuuleminen momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palvelujen saatavuudesta sen selvittämiseksi, onko energiavarastojen

palveluja riittävästi saatavilla ja onko muilla osapuolilla kiinnostusta investoida tällaisiin energiavarastoihin. Julkinen kuuleminen on toteutettava 3 momentin 1 kohdan mukaisesti järjestetyn tarjouskilpailun jälkeen. Jos tarjouskilpailu ja julkinen kuuleminen Energiaviraston arvion mukaan osoittavat, että muut osapuolet kykenevät tuottamaan 3 momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palveluja vastuualueella kustannustehokkaasti, Energiaviraston tulee velvoittaa verkonhaltija luopumaan mainituista energiavarastoistaan asteittain 18 kuukauden kuluessa poikkeusluvun päättymisestä. Luopumismenettelyyn ja verkonhaltijalle energiavarastoistaan luopumisesta määrättävään korvaukseen sovelletaan, mitä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 24 §:ssä säädetään toimenpiteistä sähköverkkoluvan peruuttamisen johdosta.

Energiaviraston on ilmoitettava kantaverkonhaltijalle myönnetystä 2 momentissa tarkoitettua luvasta ja 3 momentissa tarkoitettua poikkeusluvasta komissiolle ja Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle. Ilmoitukseen on sisällytettävä päätökseen vaikuttaneet merkitykselliset tiedot ja päätöksen perustelut.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tarjouskilpailun järjestämisestä.

30 §

Kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa sähköä

Kantaverkonhaltija ja oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittava verkonhaltija voi hankkia ja toimittaa sähköä, jos toiminnan tarkoituksena on:

- 1) sähköverkon häviöenergian hankinta;
- 2) lisäpalvelujen hankinta;
- 3) järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoitaminen;
- 4) siirtorajoitusten hallinta;
- 5) verkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien siirrettävien varavoimakoneiden käyttö ja niillä tuotetun sähkön toimitus verkkoon;
- 6) omakäyttösähkön hankinta yhteisön toimitiloihin, sähköasemille tai linkkiasemiin taikka muihin näitä vastaaviin yhteisön kohteisiin;
- 7) jakeluverkonhaltijan sähköntoimitus lakiin perustuvan velvollisuuden nojalla loppukäyttäjälle tilanteessa, jossa vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt myyjästä aiheutuvasta syystä.

33 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen

Edellä 32 §:ssä tarkoitettu kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tämän pykälän ja sähkökauppa-asetuksen 51 artiklan mukaista menettelyä noudattaen. Varmentamismenettelyssä voidaan myöntää kantaverkonhaltijalle poikkeus 32 §:n 1 momentin vaatimuksista, jos kantaverkko on kuulunut 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen ja on tehty järjestelyjä, jotka takaavat kantaverkonhaltijalle tehokkaamman riippumattomuuden kuin sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, VI luvun 3 jakson säännökset edellyttävät.

Kantaverkonhaltijan on ilmoitettava Energiavirastolle kaikista suunnitelluista liiketoimista ja muista sen organisaatioon tai päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä, jotka voivat edellyttää sen uudelleenarviointia, ovatko liiketoimet tai toimenpiteet 32 §:n vaatimusten mukaisia.

Energiaviraston on aloitettava varmennusmenettely:

- 1) kun kantaverkonhaltija tekee 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen;

2) omasta aloitteestaan, jos sen tiedossa on, että suunniteltu muutos kantaverkon omistajien tai kantaverkonhaltijan suhteen saattaa johtaa 32 §:n vastaiseen menettelyyn tai jos sillä on syytä epäillä, että tällainen menettely on saattanut tapahtua;

3) Euroopan komission perustellusta pyynnöstä.

Energiaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen tai Euroopan komission pyynnön saapumisesta. Välipäätös katsotaan tehdyksi, jos Energiavirasto ei ole antanut päätöstä tämän ajan kuluessa. Energiaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään Euroopan komissiolle varmentamisen saattamiseksi päätökseen sähkökauppa-asetuksen 51 artiklan mukaisessa menettelyssä. Energiaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana Euroopan komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

35 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta

Kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tässä pykälässä säädetyn menettelyn mukaisesti 34 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa.

Energiaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Energiaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle ja Euroopan komissiolle sekä pyydettävä ministeriöltä 36 §:ssä tarkoitettu lausunto ja Euroopan komissiolta lausunto siitä, täyttääkö kantaverkonhaltija sähkömarkkinadirektiivin 43 artiklan vaatimukset. Energiaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana ministeriölle ja Euroopan komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Energiaviraston on tehtävä kahden kuukauden kuluessa 2 momentissa ja 36 §:ssä tarkoitetuille Euroopan komission lausunnoille varattujen määräaikojen päättymisestä lopullinen päätöksensä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta. Energiaviraston on lopullista päätöstä tehdessään otettava Euroopan komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Jos Euroopan komissio ei ole toimittanut lausuntoaan säädettyssä määräajassa, katsotaan, ettei sillä ole Energiaviraston välipäätöksen johdosta huomautettavaa.

Energiaviraston on annettava kielteinen ratkaisu kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, jos:

1) ei ole osoitettu, että kantaverkonhaltija täyttää 32 §:n vaatimukset; tai

2) ministeriö on antanut Energiavirastolle 36 §:n mukaisesti lausunnon, jonka mukaan sille ei ole osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa.

Energiaviraston on liitettävä ministeriön ja Euroopan komission lausunnot lopulliseen päätökseensä.

39 a §

Kantaverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnat

Kantaverkonhaltija ei saa harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin kantaverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa. Tämän lisäksi kantaverkonhaltijalla on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomais on myöntänyt kantaverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan muista kuin tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa säädetystä tehtävistä sähköjärjestelmässä säädetään erikseen lailla.

42 a §

Alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät tehtävät

Kantaverkonhaltijan tehtävänä on hoitaa alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät kantaverkonhaltijan tehtävät, joista säädetään sähkökauppa-asetuksessa, sekä vastata alueellisten koordinoitikeskusten välisen yhteistyön ja koordinoinnin puitteiden hyväksymisestä.

Kantaverkonhaltija vastaa osuudestaan alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvistä kustannuksista. Kantaverkonhaltijalla on oikeus sisällyttää siirtomaksuunsa sille kuuluva osuus alueellisen koordinoitikeskuksen kohtuullisista ja asianmukaisista kustannuksista.

43 §

Sähkön tuontia ja vientiä koskevat siirtomaksut

Kantaverkonhaltijan on perittävä rajayhdysjohdon siirtomaksua verkkoonsa kolmansista maista tulevasta sähköntuonnista ja verkostaan kolmansiin maihin lähtevästä sähkövientiä, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoeroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista muuta johdu.

45 §

Järjestelmävastuu

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta siten, että sähköjärjestelmä toimii luotettavasti ja varmasti sekä huolehtii valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (*järjestelmävastuu*). Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että sähköjärjestelmä ja järjestelmävastuun piiriin kuuluvat palvelut toimivat luotettavasti, varmasti ja tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on tehtäviään hoitaessaan otettava huomioon alueellisten koordinoitikeskusten koordinoituidet toimet ja suosituksen siten kuin sähkökauppa-asetuksessa säädetään.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja voimalaitosten, energiavarastojen ja kuormien sekä sähköverkkojen liittämiseksi sähköjärjestelmään sekä sähköjärjestelmän ja siihen liitettyjen voimalaitosten, energiavarastojen, kuormien ja sähköverkkojen käyttämiseksi. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n mukaisesti. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on kestoletaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa sähkön siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä sähköjärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on oikeus sähköjärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata sähköjärjestelmään

liitettyä sähkön käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat tehopulan hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saa kussakin tapauksessa pitää voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä sähköjärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.

Tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä voidaan antaa ministeriön asetuksella.

46 §

Valtakunnallinen tasehallintavastuu

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa koko ajan käynnissä olevasta sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan (*valtakunnallinen tasehallintavastuu*). Valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen sisältyvät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi.

Valtakunnallisen tasehallintavastuun hoitamiseen tarvittavan tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinta- ja kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille, niiden on perustuttava markkinapohjaisiin menettelyihin, eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdoissa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi ja luotava edellytykset kulutusjouston, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien, energiavarojen haltijoiden ja aggregaattorien osallistumiseen tasehallintamarkkinoille.

52 a §

Joustopalvelujen käyttö jakeluverkossa

Jakeluverkonhaltijan on mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä joustopalveluja jakeluverkkonsa käytön ja kehittämisen tehostamiseksi sekä siirtorajoitusten hallitsemiseksi vastuualueellaan tai vastuualueensa rajojen yli tapahtuvissa siirroissa. Jakeluverkonhaltijan on hankittava joustopalvelut avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Joustopalvelujen hankintaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä joustopalvelujen tuottajille eikä niissä saa olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Joustopalvelujen hankintaehtojen on edistettävä energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamista ja kustannustehokkuutta. Ehdot on julkaistava.

Jakeluverkonhaltijan tulee julkaista riittävät tiedot jouston tarpeesta sekä hankitusta ja aktiivisuudesta joustokapasiteetin määrästä.

Energiavirasto voi hakemuksesta myöntää jakeluverkonhaltijalle poikkeuksen 1 momentissa tarkoitettua hankintavelvollisuudesta, mikäli joustopalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta, tai jos se johtaisi vakaviin markkinoiden vääristymiin tai lisäisi siirtorajoituksia.

53 a §

Pienimuotoisen sähköntuotannon ja tehokkaan yhteistuotannon liittäminen jakeluverkkoon

Jakeluverkonhaltijalla on oltava yleiset ja helposti sovellettavissa olevat menettelytavat pienimuotoisen sähköntuotannon ja energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 19 kohdassa tarkoitettua tehokkaan yhteistuotannon jakeluverkkoon liittämistä varten.

Jakeluverkonhaltijalla on oltava jakeluverkkoon liittämistä koskeva yksinkertainen ilmoitusmenettely, jonka mukaisesti voimalaitokset tai itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien lopukäyttäjien ja demonstraatiohankkeiden yhdistetyt tuotantoyksiköt, joiden sähköntuotantokapasiteetti on enintään 10,8 kilowattia, liitetään jakeluverkkoon näiden tehtyä ilmoituksen jakeluverkonhaltijalle. Jakeluverkonhaltija voi kuukauden kuluessa ilmoituksesta evätä pyydetyn liittämisen tai ehdottaa vaihtoehtoisia liittymispistettä perustelluista turvallisuussyistä tai järjestelmän komponenttien teknisen yhteensopimattomuuden perusteella. Voimalaitos tai yhdistetty tuotantoyksikkö voidaan liittää jakeluverkkoon, jos jakeluverkonhaltija tekee myönteisen päätöksen liittamisestä tai jos tämä ei tee päätöstä liittamisestä kuukauden kuluessa ilmoituksesta.

56 a §

Jakeluverkonhaltijan verkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön liittyvien palvelujen hankintaan liittyvät maksut

Jos jakeluverkonhaltijan verkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön liittyvien palvelujen hankintaan liittyy jakeluverkonhaltijan perimiä maksuja, tulee maksujen heijastaa niistä jakeluverkonhaltijalle aiheutuvia kustannuksia.

61 a §

Jakeluverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnat

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomainen on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Jakeluverkonhaltija ei saa harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa. Jakeluverkonhaltija voi kuitenkin ylläpitää omaan käyttöönsä varattuja sähköajoneuvojen latauspisteitä.

Energiavirasto voi myöntää jakeluverkonhaltijalle luvan harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin jakeluverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa, jos liiketoiminnan harjoittaminen on tarpeen, jotta jakeluverkonhaltija voi täyttää tämän lain tai sähkökauppa-asetuksen mukaiset velvoitteensa.

62 §

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkonhaltijaan ei sovelleta 23, 23 a eikä 26 a §:ää, 27 §:n 3 momenttia, 28, 29, 29 a, 29 b, 50–52, 52 a, 53, 53 a, 54–56, 56 a, 58 eikä 59 §:ää ja 61 a §:än 2 momenttia.

Edellä 24 a ja 24 b §:ää ja 27 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut sille sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettuja ehdot ja menetelmät.

III OSA

SÄHKÖNTUOTANTO, KULUTUSJOUSTO, SÄHKÖNTOIMITUS JA AGGREGOINTI

7 luku

Sähköntuotanto ja kulutusjousto

65 a §

Kulutusjouston osallistuminen järjestäytyneelle markkinapaikalle

Loppukäyttäjällä on oikeus tarjota järjestäytyneellä markkinapaikalla kulutusjousto joko itsenäisesti tai aggregaattorin välityksellä. Markkinapaikan ylläpitäjä ei saa asettaa kulutusjouston järjestäytyneelle markkinapaikalle pääsyyllä ehtoja, jotka perusteettomasti syrjivät kulutusjousto sähköntuotantoon verrattuna.

Loppukäyttäjän on korvattava vuorokausimarkkinalla, päivän sisäisellä markkinalla tai tasehallintamarkkinalla itsenäisesti toteuttamansa kulutusjouston aktivoinnin aikana aiheutuneet kustannukset avoimelle toimittajalleen tai tasevastaavalleen. Loppukäyttäjän itsenäisesti aktivoiman kulutusjouston aiheuttama tasepoikkeama on oikaistava loppukäyttäjän avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseessa.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävänä on määrittää 2 momentissa tarkoitetun korvauksen laskentamenetelmä. Laskentamenetelmän tulee perustua loppukäyttäjän itsensä aktivoiman kulutusjouston energiavaikutukseen loppukäyttäjän avoimen toimittajan tai tämän tasevastavan sähkötaseeseen sekä viitehintaan, joka voi vaihdella markkinapaikoittain. Laskentamenetelmän on oltava sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolinen ja syrjimätön, eikä se saa estää loppukäyttäjän itsensä tarjoaman kulutusjouston mahdollisuutta osallistua 2 momentissa tarkoitetuille markkinoille.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun korvauksen laskentamenetelmän vahvistamisesta säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on ennen laskentamenetelmän toimittamista vahvistettavaksi kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia. Vahvistettu laskentamenetelmä on julkaistava.

Tarkempia säännöksiä loppukäyttäjän itsenäisesti tarjoaman kulutusjouston todentamisesta ja kulutusjouston huomioimisesta taseselvityksessä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) aktivoitujen kulutusjousten määrän todentamista;
- 2) perusuran tai perusurien määrittämistä;
- 3) kulutusjousten huomioimista taseselvityksessä;
- 4) sähkötaseiden oikaisua;
- 5) taloudellisen korvauksen maksamista.

67 §

Toimitusvelvollisuus

Vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset vähittäismyyntiehdot ja -hinnat tai hinnanmääräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia, syrjiviä tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Vähittäismyyntihinnat tai hinnanmääräytymisperusteet on esitettävä helposti ja selkeästi verrattavalla tavalla.

Energiavirasto voi määrätä tässä pykälässä tarkoitetun vähittäismyyjän toimittamaan sähköä 2 momentissa tarkoitetuilla ehdoilla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille.

68 §

Toimitusvelvollisen vähittäismyyjän ilmoitukset Energiavirastolle

Vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima, tulee toimittaa 67 §:n 2 momentissa tarkoitetut myyntiehdot ja -hinnat tai hinnanmääräytymisperusteet Energiavirastolle ennen niiden käyttöönottamista.

Energiavirasto voi antaa tarkemmat määräykset, mitä myyntiehtoihin ja -hintoihin tai hinnanmääräytymisperusteisiin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

68 a §

Vähittäismyyjän velvollisuus tarjota dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia

Vähittäismyyjän, joka toimittaa sähköä yli 200 000 loppukäyttäjälle, on tarjottava dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on liitetty jakeluverkkoon ja on varustettu dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksen edellyttämän mittaustarkkuuden täyttävällä mittauslaitteistolla. Lisäksi 67 §:ssä tarkoitetun vähittäismyyjän on tarjottava jakeluverkonhaltijan vastuualueella dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on liitetty kyseiseen jakeluverkkoon ja on varustettu dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksen edellyttämän mittaustarkkuuden täyttävällä mittauslaitteistolla.

10 a luku

Aggregointi

72 a §

Itsenäisen aggregaattorin aktiivoimasta kulutusjoustosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Itsenäinen aggregaattorin on korvattava vuorokausimarkkinalla, päivän sisäisellä markkinalla tai tasehallintamarkkinalla toteuttamansa kulutusjouston aktiivoinnin aikana aiheutuneet kustannukset asiakkaansa avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle. Korvauksessa voidaan ottaa huomioon myös itsenäisistä aggregaattoreista aiheutuvat hyödyt muille sähkömarkkinoiden osapuolille. Korvaus hyödystä ei saa kuitenkaan ylittää itsenäisen aggregaattorin aktiivoiman kulutusjouston aikana asiakkaan avoimelle toimittajalle tai tasevastaavalle aiheutuneita kustannuksia. Kulutusjouston aktiivoinnista aiheutunut tasepoikkeama on lisäksi oikaistava asiakkaan avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseessa.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävänä on määrittää 1 momentissa tarkoitetun korvauksen laskentamenetelmä. Laskentamenetelmän tulee perustua itsenäisen aggregaattorin tarjoamien aggregointipalvelujen energiavaikutukseen asiakkaan avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseeseen sekä viitehintaan, joka voi vaihdella markkinapaikoittain. Laskentamenetelmän on oltava sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolinen ja syrjimätön, eikä se saa estää itsenäisen aggregaattorin tarjoaman kulutusjouston mahdollisuutta osallistua 1 momentissa tarkoitetuille markkinoille.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun korvauksen laskentamenetelmän vahvistamisesta säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Järjestelmävastaavan kantaver-

konhaltijan on ennen laskentamenetelmän toimittamista vahvistettavaksi kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia. Vahvistettu laskentamenetelmä on julkaistava.

Tarkempia säännöksiä itsenäisen aggregaattorin tarjoaman kulutusjoustop todentamisesta, kulutusjoustop huomioimisesta taseselvityksessä ja kulutusjoustopon liittyvän taloudellisen korvauksen maksamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) aktivoidun kulutusjoustop määrän todentamista;
- 2) perusuran tai perusurien määrittämistä;
- 3) kulutusjoustopon huomioimista taseselvityksessä;
- 4) sähkötaseiden oikaisua;
- 5) taloudellisen korvauksen maksamista.

72 b §

Aggregointisopimukseen liittyvät velvollisuudet

Loppukäyttäjän aggregointisopimuksen tekeminen ei edellytä tämän verkonhaltijan tai sähköntoimittajan suostumusta.

Sähköntoimittaja ei saa asettaa loppukäyttäjille perusteettomia tai syrjiviä ehtoja tai maksuja, jotka rajoittavat aggregointisopimuksen tekemistä itsenäisen aggregaattorin kanssa.

74 a §

Sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtaminen

Verkonhaltijan, sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin tehtävänä on toteuttaa niiden vastuulla olevat sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvän markkinaprosessin mukaiset toimenpiteet viipymättä, kun asiakas pyytää sopimusehtojen mukaisesti sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvästä markkinaprosessista ja siinä noudatettavista määräajoista.

75 e §

Loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeus itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen

Verkonhaltijan on luovutettava loppukäyttäjälle ja sähköntuottajalle tai näiden nimeämälle taholle jäljennös loppukäyttäjän tai sähköntuottajan omaa sähkönkäyttöä ja sähköntuotantoa koskevista mittaus- ja kulustiedoista, jotka verkonhaltija on kerännyt sähkönkäyttöpaikan mittauslaitteistosta. Loppukäyttäjälle, jolle on asennettu etäluettava mittauslaitteisto, tai tämän nimeämälle taholle on lisäksi luovutettava loppukäyttäjän pyynnöstä tämän aiempaa sähkönkulutusta eri ajanjaksoilla kuvaavia tietoja, jotka mahdollistavat loppukäyttäjän sähkönkäyttöä koskevien yksityiskohtaisten tarkasteluiden tekemisen. Tiedot on luovutettava koneluettavassa ja helposti muokattavassa vakiotietomuodossa sähkönkäyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti.

Sähköalan yrityksen on luovutettava asiakkaanaan olevalle loppukäyttäjälle tai tämän nimeämälle taholle tiedot loppukäyttäjän sähkönsopimuksesta sekä muut tätä koskevat tiedot, joita loppukäyttäjä tarvitsee sähköntoimittajan tai aggregaattorin vaihtamiseen, kulutusjoustopon ja muihin sähköalan yritysten palveluihin.

Sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin on pyydetessä luovutettava asiakkaanaan olevalle loppukäyttäjälle tai tämän nimeämälle taholle loppukäyttäjän pyynnöstä jäljennös tiedoista, jotka koskevat sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin loppukäyttäjän kuormalla toteuttamaa kulutusjoustopoa.

Edellä 1–3 momentissa tarkoitetut tiedot on luovutettava loppukäyttäjälle ilman erillistä korvausta. Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

Energiavirasto voi antaa 1–3 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta tarkempia määräyksiä:

- 1) muodosta, jossa tiedot on luovutettava;
- 2) aiempaa sähkönkulutusta ja toteutettua kulutusjoustoja koskevien tietojen erittelystä;
- 3) tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä.

V OSA

SÄHKÖSOPIMUKSET

84 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen, sähkönmvntisopimukseen, dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen ja aggregointisopimukseen. Sähköverkkosopimukseen ja sähkönmvntisopimukseen luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain, jos sopimuksen osapuolena oleva loppukäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiassa omaan käyttöönsä. Vähittäismvviää koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen sekä aggregointisopimukseen ja aggregaattoriin sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään sähkönmvntisopimuksesta tai vähittäismyyjästä, ellei erikseen toisin säädetä.

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *liittymissopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja sähkönkäyttöpaikan omistajan tai haltijan (*liittyjä*) välistä sopimusta sähkönkäyttöpaikan liittämistä nimellijännitteeltään enintään 20 kilovoltin jakeluverkkoon; jos liittymissopimus siirretään, siirronsaajaan sovelletaan, mitä liittymisestä säädetään;

2) *sähköverkkosopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja loppukäyttäjän välistä sopimusta, joka koskee sähköniakelua jakeluverkon kautta, ja muuta siihen liittyvää verkkopalvelua;

3) *sähkönmvntisopimuksella* vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppukäyttäjälle;

4) *aggregointisopimuksella* aggregaattorin ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähkönkäyttöpaikan kulutusjouston hyödyntämisestä aggregoimalla.

86 §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle ja ennen sähköverkkosopimuksen tekemistä loppukäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista vaihtoehtoista, kuten hinnoitteluvaihtoehtoista. Vähittäismyyjän on annettava ennen sähkönmvntisopimuksen ja aggregaattorin ennen aggregointisopimuksen tekemistä vastaavat tiedot loppukäyttäjälle.

Liittyjälle ja loppukäyttäjälle on annettava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot;
- 2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu sekä liittymissopimuksen kysymyksessä ollessa liittymän toimitusaika;
- 3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut;

4) menetelmät, joiden kautta liittyjä tai loppukäyttäjä saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista;

5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot;

6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;

7) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;

8) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa taikka sähköalan yrityksen internetsivulla.

Vähittäismyyjän on annettava dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusta tarjotessaan loppukäyttäjälle tiedot tällaisen sopimuksen tarjoamista mahdollisuuksista, kustannuksista ja riskeistä sekä sopimuksen edellytyksenä olevista vaatimuksista mittauslaitteistolle.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. Loppukäyttäjän sopimukseen tai tälle lähetettävään vahvistusilmoitukseen on lisäksi sisällytettävä yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista näkyvästi ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa poiketa loppukäyttäjää koskevan sopimuksen osalta.

87 §

Sopimuksen tekeminen

Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksen solmiminen edellyttää loppukäyttäjän nimenomaista tahdonilmaisua. Vähittäismyyjä ei saa vedota ehtoon, joka ei perustu loppukäyttäjän nimenomaiseen tahdonilmaisuu.

93 §

Sopimusehtojen muuttaminen

Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on lähetettävä sopijapuolelleen ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Vähittäismyyjän ilmoituksessa on mainittava, että loppukäyttäjällä on oikeus irtisanoa sopimus, jos tämä ei hyväksy sopimusehtojen muutosta. Sopimusehtojen muutos saa tulla voimaan kuluttajan osalta aikaisintaan kuukauden ja muun loppukäyttäjän osalta aikaisintaan kahden viikon kuluttua ilmoituksen lähettämisestä. Tämän momentin säännöksistä ei saa poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

102 §

Sähkönjakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkönjakelua vähittäismyyjästä johtuvasta syystä, ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut loppukäyttäjälle sähkönjakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että jakeluverkkoon liitetyle loppukäyttäjälle toimitetaan sähköä vähintään kolmen viikon ajan vähittäismyyjän toimituksen päättymisestä ja ilmoituksen lähettämisestä. Jos loppukäyttäjä ei ole tässä ajassa solminut uutta sähköntoimitussopimusta, jakeluverkonhaltijan on huolehdittava toimituksesta siihen asti, kunnes Ener-

giavirasto on päätöksellään siirtänyt loppukäyttäjän sähkötoimituksen 67 §:ssä tarkoitetun toimitusvelvollisen vähittäismyyjän vastuulle. Sähkötoimitukseen sovelletaan tällöin 67 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ehtoja.

Loppukäyttäjän on korvattava jakeluverkonhaltijalle sähkötoimituksesta aiheutuneet kohutuulliset kustannukset. Jos loppukäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, Energiavirasto määrää korvauksen suuruuden.

13 a luku

Laskutus

105 a §

Soveltamisala

Tämän luvun laskutusta koskevia säännöksiä sovelletaan vähittäismyyjiään, jakeluverkonhaltijaan ja aggregaattoriin, joka toimittaa sähköä tai tuottaa tämän lain mukaisia palveluita loppukäyttäjille.

105 b §

Laskutusta koskevat yleiset vaatimukset

Loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen on oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot on esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia. Loppukäyttäjän on pyynnöstä saatava selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Loppukäyttäjän on saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta.

Loppukäyttäjälle on tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä.

Jos loppukäyttäjän ja sähköalan yrityksen välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tietynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta tai alennuksesta, on muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa.

105 c §

Laskutustiedot

Loppukäyttäjän laskussa on selvästi erottuen esitettävä seuraavat laskutustiedot:

- 1) palvelutarjoajan nimi ja yhteystiedot, puhelinnumero ja sähköpostiosoite;
- 2) maksettava hinta;
- 3) laskun eräpäivä;
- 4) laskutuksen perusteena käytettävien mitattavien suureiden määrät tai, jos laskutuksen perusteena käytetään mitattavien suureiden perusteella muodostettavia yhdistettyjä suureita, tällaisten yhdistettyjen suureiden määrät laskutuskaudella;
- 5) erittely siitä, miten suorituksen tai palvelun hinta muodostuu;
- 6) suorituksen tai palvelun nimi;
- 7) loppukäyttäjän käyttöpaikkatunnus;
- 8) sopimuksen voimassaoloaika.

Loppukäyttäjän laskussa on eriteltävä toisistaan sähköenergian toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus. Erittelyssä on käytettävä maakaasun ja sähkön hintoja koskevista Euroopan tilastoista sekä direktiivin

2008/92/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1952 vahvistettuja maksukomponenttien yhteisiä määritelmiä.

105 d §

Sähkökäytön vertailutiedot

Kun loppukäyttäjän lasku perustuu tosiasialliseen sähkönkulutukseen tai sähköalan yrityksen suorittamaan etäluentaan, laskussa tai sen liitteenä on asetettava loppukäyttäjän saataville seuraavat tiedot:

1) laskutusjakson ja loppukäyttäjän edeltävän vuoden saman ajanjakson sähkönkulutuksen vertailu graafisessa muodossa;

2) vertailu vastaavan loppukäyttäjryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa;

3) energianeuvonnan yhteystiedot, mukaan lukien verkkosivujen osoite, joilta loppukäyttäjä voi saada tietoa energiaa käyttävien laitteiden energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut vertailutiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

105 e §

Muut laskulla annettavat tiedot

Loppukäyttäjälle on annettava laskussa laskutustietojen lisäksi tiedot:

1) loppukäyttäjän käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä sekä riitojenratkaisuelinten yhteystiedot;

2) loppukäyttäjän sopimukseen liittyvästä mahdollisuudesta vaihtaa vähittäismyyjää ja sen vaikutuksista;

3) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain (/) mukaisesta verkkosivustosta, jonka avulla loppukäyttäjät voivat vertailla vähittäismyyjien tarjoamia sähköntoimitussopimuksia;

4) keskitetyistä palvelupisteistä, joissa loppukäyttäjien saatavilla on tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä ja ristiriitatilanteissa käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä.

Edellä 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut tiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

105 f §

Energiaviraston norminantovaltuus

Energiavirasto voi antaa 105 c–105 e §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

105 g §

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama sähkö ja loppukäyttäjän jakelupalvelu on laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Muun kuin etäluettavan mittauslaitteiston osalta laskutus voi perustua loppukäyttäjän tekemään mittauslaitteiston luentaan.

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman sähkö ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saa perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuisen sähkönkulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin, jos tästä on sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu sähkö tai jakelupalvelu on tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuu tosiasialliseen mitattuun määrään.

Laskutus saa perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen tai kiinteään määrään silloin, kun laskutus perustuu loppukäyttäjän lukemaan mittauslaitteistoon eikä tämä ole ilmoittanut mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta tai jos käyttöpaikkaa ei ole varustettu mittauslaitteistolla. Laskutus saa perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen myös, jos sähköä ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä, kun sähkön toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt.

105 h §

Laskujen maksutavat

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen sekä joustavia järjestelyjä varsinaista laskujen maksua varten. Tarjotuissa vaihtoehtoisissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle ja jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot.

Vähittäismyyjä saa vaatia kuluttajalta laskun maksutapana ennakkomaksua vain kuluttajaan itseensä liittyvästä erittäin painavasta syystä. Vähittäismyyjä ei saa tarjota kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, joka saattaa ennakkomaksujärjestelmässä olevat kuluttajat perusteettomasti tai eri asiakasryhmiä syrjivällä tavalla epäedulliseen asemaan. Ennakkomaksujärjestelmän on heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

114 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Energiaviraston 23 a, 26 a, 28, 29 b, 31, 52, 52 a, 55, 65, 67, 83 ja 102 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa pykälissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Ministeriön 14 §:n nojalla tekemään päätökseen ja markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

115 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 114 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 105 a–105 f § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä kesäkuuta 2024. Ennen mainittujen pykälien voimaantuloa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 57, 57 a, 69 ja 69 a §:ää.

Tämän lain 29 b §:n 4 momenttia ei sovelleta kantaverkonhaltijan sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poistoaikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2024, eikä jakeluverkonhaltijan sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poistoaikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös on tehty ennen 4 päivää heinäkuuta 2019. Tässä momentissa tarkoitettuna akkuvarastona tulee täyttää lisäksi seuraavat vaatimukset:

1) akkuvarasto liitetään tai on liitetty sähköverkkoon viimeistään kahden vuoden kuluessa mainitun määräajan jälkeen;

2) akkuvarasto on integroitu verkonhaltijan sähköverkkoon;

3) akkuvarastoa käytetään yksinomaan sähköverkon käyttövarmuuden viiveettömään reaktiiviseen palauttamiseen verkon vikatapahtuman seurauksena, jos tällainen palauttamistoimenpide alkaa välittömästi ja päättyy, kun tavanomaisen ajojärjestyksen muuttaminen voi ratkaista ongelman; ja

4) akkuvarastoa ei käytetä sähkön hankintaan tai toimitukseen sähkömarkkinoilla tai tasehallintaan.

Tämän lain 74 a §:n mukainen sähköntoimitajan vaihtamiseen liittyvän teknisen prosessin toteutusaika ei saa 1 päivästä tammikuuta 2026 alkaen ylittää 24 tuntia.

Tämän lain 87 §:n 4 momenttia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa tehtyyn dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen.

2.

Laki

sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sähköntoimitussopimusten vertailuväline

Energiaviraston tehtävänä on ylläpitää verkkosivustoa, jonka avulla loppuasiakkaat voivat vertailla vähittäismyyjien tarjoamia sähköntoimitussopimuksia, mukaan lukien dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukset.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä;
- 2) *vähittäismyyjällä* sähköntoimittajaa, joka toimittaa sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppuasiakkaille;
- 3) *sähköntoimitussopimuksella* vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppuasiakkaalle;
- 4) *dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella* vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sähköntoimitussopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivänsisäiset markkinat mukaan lukien, hintavaihteluja aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysaikavälejä.

3 §

Vertailuvälinettä koskevat vaatimukset

Vertailuvälineenä toimivan verkkosivuston on täytettävä ainakin seuraavat vaatimukset:

- 1) verkkosivuston on katettava tarjoukset sähköntoimitussopimuksista, joita vähittäismyyjät tarjoavat yleisesti kuluttajille ja muille loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia;
- 2) verkkosivuston on katettava kattavasti se osa sähkömarkkinoista, jolla 1 kohdassa tarkoitettut loppuasiakkaat toimivat;
- 3) verkkosivuston on oltava riippumaton ja sen on kohdeltava vähittäismyyjiä yhdenvertaisesti hakutuloksissa;
- 4) verkkosivuston on oltava maksuton kuluttajille ja loppuasiakkaille;
- 5) verkkosivuston on edistettävä vähittäismarkkinoiden tervettä ja toimivaa kilpailua sekä kuluttajansuojan korkeaa tasoa;
- 6) verkkosivustolla on asetettava selkeitä ja puolueettomia kriteereitä, joiden perusteella vertailu on määrä tehdä, mukaan lukien palvelut, ja julkistettava kyseiset kriteerit;
- 7) verkkosivustolla on annettava täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja sekä ilmoitettava annettujen tietojen viimeisin päivitysajankohta;
- 8) verkkosivuston on tarjottava tehokas menettely julkaistujen virheellisten tietojen oikaisemiseen;
- 9) verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tiedot tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista;
- 10) verkkosivustolla on ilmoitettava tiedot sen ylläpitäjästä ja siitä, miten verkkosivusto rahoitetaan.

Verkkosivustolla voidaan lisäksi antaa yleistä ja ajankohtaista tietoa sähkömarkkinoista ja vähittäismyyjistä sekä sähkömarkkinoita ja kuluttajansuojaa valvovista viranomaisista ja niiden vähittäismyyjiä koskevista valvontatoimenpiteistä.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, joita verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista.

4 §

Vähittäismyyjän velvollisuus rekisteröityä

Vähittäismyyjän, joka haluaa julkaista vertailuvälineessä kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia markkinoimiaan sähköntoimitussopimuksia, on rekisteröidyttävä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Rekisteröitymisilmoituksessa on annettava:

- 1) vähittäismyyjän yksilöimiseksi tarvittavat tiedot ja yhteystiedot;
- 2) selvitys siitä, että vähittäismyyjä on huolehtinut tasevastuun täyttämisestä sähkömarkkinalain (588/2013) 73 §:n mukaisesti;
- 3) selvitys siitä, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyyntin markkinaprosessien järjestämistä varten.

Rekisteröityminen on edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien sähköntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjä ei ole esittänyt 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä.

5 §

Vähittäismyyjän ilmoitusvelvollisuus

Vertailuvälineeseen rekisteröityneen vähittäismyyjän on ilmoitettava Energiavirastolle vähittäismyyntihinnat ja -ehdot, joilla vähittäismyyjä myy tai tarjoaa yleisesti sähköä kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia. Ilmoituksessa ei saa olla kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettuja totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jotka ovat omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tai loppuasiakas tekee ostopäätöksen, jota hän ei ilman annettuja tietoja olisi tehnyt.

Energiavirasto voi antaa tarkemmat määräykset, mitä vähittäismyyntihintoihin ja -ehtoihin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

6 §

Tietojen korjaaminen ja täydentäminen

Vähittäismyyjän on viipymättä korjattava virheelliset tai täydennettävä puutteelliset tiedot, jotka se on 5 §:n mukaisesti ilmoittanut Energiavirastolle. Jos Energiavirasto havaitsee vähittäismyyjän ilmoittaneen sille virheellisiä tai puutteellisia tietoja, on viraston vaadittava vähittäismyyjää korjaamaan tiedot tai täydentämään niitä. Mikäli vähittäismyyjä ei ole korjannut tai täydentänyt tietoja Energiaviraston asettamassa määräajassa, voi Energiavirasto poistaa kyseiseen tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Energiaviraston on ilmoitettava tietojen poistamisesta vähittäismyyjälle.

Vähittäismyyjä voi vaatia oikaisua Energiaviraston tekemään päätökseen poistaa tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolain (434/2003) 7 a luvussa.

7 §

Valvonta

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista. Valvonnasta säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013).

8 §

Määräaikainen julkaisukiello

Energiavirasto voi päättää vähittäismyyjän tarjoamien sähkötoimitussopimusten julkaisukiellosta vertailuvälineessä määräajaksi, jonka pituus voi olla enintään kuusi kuukautta. Julkaisukiellon edellytyksenä on, että vähittäismyyjä on vertailuvälineeseen toistuvasti ilmoittanut tarjoamiaan sähkötoimitussopimuksia koskevia, 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Energiaviraston on ennen julkaisukiellon antamista varoitettava vähittäismyyjää, että sen toiminta voi johtaa julkaisukiellon antamiseen, mikäli vähittäismyyjä jatkaa määräaikaisen julkaisukiellon edellytyksenä olevaa toimintaansa.

Energiaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamiehen lausunto vähittäismyyjän toiminnasta ennen varoituksen tai julkaisukiellon antamista vähittäismyyjälle.

9 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston 4, 6 ja 8 §:n nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhausta sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 37 §, sellaisena kuin se on laeissa 589/2017 ja 848/2019,

muutetaan 3 §, 2 luvun otsikko, 6 §:n 3 ja 21 kohta, 8, 29, 36 ja 38 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 3 ja 21 kohta laissa 1432/2014 sekä 36 § laissa 589/2017, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 633/2020, uusi 3 a kohta, sellaisena kuin se on laissa 633/2020, 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1432/2014 ja 589/2017, uusi 4 a, 4 b, 17

a ja 22—24 kohta, lakiin uusi 6 a—6 c ja 8 a §, 10 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 109/2019 ja 328/2020, uusi 6 a ja 6 b kohta sekä lakiin uusi 12 a §, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

3 a) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *varmuudella* sähkön toimitus- ja hankintavarmuutta, maakaasun toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta;

2) *uusiutuville energialähteillä* tuuli- ja aurinkoenergiaa sekä geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa sekä biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua;

3) *hajautetulla tuotannolla* jakeluverkkoon kytkettyjä voimalaitoksia;

4) *muulla kuin kotitalousasiakkaalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa sähköä tai maakaasua muuhun kuin kotitaloutensa käyttöön, sähkön tukkuasiakasta sekä sähköntuottajaa;

5) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* sähkö- tai maakaasualan yritystä taikka sähkö- tai maakaasualan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko sähkön siirtoa tai jakelua ja ainakin joko sähkön tuotantoa tai toimittamista taikka ainakin joko maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja ainakin joko maakaasun tuotantoa tai toimittamista;

6) *kansalaisten energiayhteisöllä* oikeushenkilöä,

a) joka perustuu vapaaehtoiseen ja avoimeen osallistumiseen ja jossa tosiasiallista määräysvaltaa käyttävät jäsenet tai osakkaat, jotka ovat luonnollisia henkilöitä, paikallisviranomaisia, kuntia tai pieniä yrityksiä;

b) jonka ensisijainen tarkoitus on tuottaa rahallisen voiton sijaan ympäristöön, talouteen tai sosiaaliseen yhteisöön liittyviä hyötyjä jäsenilleen tai osakkailleen tai alueille, joilla energiayhteisö toimii; ja

c) joka voi harjoittaa uusiutuviista energialähteistä peräisin olevaa sähköntuotantoa tai muuta sähköntuotantoa, sähköntoimitusta, kulutusta, aggregointia, energian varastointia, energiatehokkuuspalveluja tai sähköajoneuvojen latauspalveluja tai voi tarjota muita energiapalveluja jäsenilleen tai osakkailleen;

7) *pienellä yrityksellä* yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto ja/tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa;

8) *sopimuksen irtisanomismaksulla* maksua tai sakkoa, jonka sähköntoimittaja tai aggregointia harjoittava sähkömarkkinoiden osapuoli voi veloittaa asiakkailtaan sähköntoimitus- tai palvelusopimuksen irtisanomisesta.

Sähkömarkkinalain 3 §:ssä ja maakaasumarkkinalain 3 §:ssä säädettyt määritelmät ovat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

2 luku

Energiaviraston tehtävät

6 §

Energiaviraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

3) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa ja osaltaan varmistaa yhteistyössä muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa, että Sähkö-ENTSO ja EU DSO -elin noudattavat unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan;

4 a) vahvistaa tässä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti sähköverkonhaltijoille sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

4 b) varmistaa, että kantaverkonhaltijat asettavat rajayhdysjohtokapasiteetin sähkökauppa-asetuksen mukaisesti mahdollisimman laajasti saataville;

17 a) seurata yhdessä muiden asianomaisten ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten kanssa kansallisia, alueellisia ja eurooppalaisia resurssien riittävyysarviointoja;

21) edistää kysyntään liittyvien resurssien osallistumista tarjonnan ohella sähkö- ja maakaasumarkkinoille;

22) seurata itse tuotetun sähkön kulutukseen ja kansalaisten energiayhteisöihin kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamista;

23) seurata dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten tarjontaa ja sen kehityssuuntia sekä sopimusten vaikutuksia loppukäyttäjien sähkölaskuihin ja julkaista vuosittain tätä koskeva kertomus;

24) seurata sähköntoimitus- ja aggregointisopimusten irtisanomismaksujen hyväksyttävyyttä.

6 a §

Energiaviraston tehtävät riitojenratkaisuviranomaisena

Energiaviraston tehtävänä on toimia riitojenratkaisuviranomaisena yksittäisissä;

1) asioissa, jotka verkon käyttäjä, energiaviraston haltija tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi kantaverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn sähköverkkoon;

2) erimielisyyksissä aggregointia harjoittavien sähkömarkkinoiden osapuolten ja muiden sähkömarkkinoiden osapuolten välillä, mukaan lukien sähkötasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

6 b §

Alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät Energiaviraston tehtävät

Energiaviraston tehtävänä on tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:

- 1) hyväksyä sähkökauppa-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaisesti alueellisen koordinoitikeskuksen perustaminen ja sille yhteistyöhön perustuva päätöksentekomenettely;
- 2) hyväksyä alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvät kustannukset;
- 3) varmistaa, että alueellisella koordinaatiokeskuksella on käytössään riittävä henkilöstö sekä tekniset ja taloudelliset voimavarat, jotta se voi hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja puolueettomasti;
- 4) varmistaa, että alueellinen koordinoitikeskus täyttää unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä säädettyt velvoitteensa.

Energiaviraston tehtävänä on lisäksi tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:

- 1) seurata alueellisen koordinoitikeskuksen toiminnan laatua ja raportoida siitä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle vuosittain;
- 2) ehdottaa tarvittaessa käyttöalueen jäsenvaltioille, että nämä antaisivat alueelliselle koordinoitikeskukselle lisätehtäviä tai -valtuuksia.

Energiavirastolla on toimivalta tehdä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyviä päätöksiä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa. Sääntelyviranomaisten on tehtävä päätökset yksimielisesti. Jos sääntelyviranomaiset eivät tee yksimielistä päätöstä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa asiassa, noudatetaan yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklassa säädettyä menettelyä. Edellä 1 momenttiin perustuvat päätökset velvoittavat alueellista koordinoitikeskusta. Mainittujen päätösten täytäntöönpanosta vastaa sen jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

Muutoksenhakuun 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä, jonka käyttöalueen kansalliset sääntelyviranomaiset ovat yhdessä tehneet, sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

6 c §

Energiaviraston tehtävät sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edistämiseksi

Energiavirasto voi vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Kansalliset standardituotteet ja niihin liittyvät tekniset vaatimukset on määriteltävä avoimessa ja osallistavassa prosessissa yhteistyössä verkonhaltijoiden sekä asiaankuuluvien sähkömarkkinoiden osapuolten ja verkon käyttäjien kanssa.

8 §

Energiaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta

Energiaviraston tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä ja tuotanto- ja varastointikapasiteettiin tehtäviä investointeja suhteessa toimitusvarmuuteen, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi.

Energiaviraston on julkaistava vuosittain 31 päivään heinäkuuta mennessä sähkön ja maakaasun toimitusvarmuutta koskevat kertomukset ja toimitettava ne ministeriölle. Maakaasun toimitusvarmuutta koskeva kertomus on toimitettava myös komissiolle.

8 a §

Energiaviraston suorittama älykkään sähköverkon kehittämisen seuranta

Energiaviraston tehtävä on seurata verkonhaltijoiden älykkään sähköverkon kehittämistoimia ja sitä, miten toimet edistävät energiatehokkuutta ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian liittämistä osaksi sähköjärjestelmää. Energiaviraston on arvioitava verkon kehittämistä ja investointeja verkkoon sekä sitä, käyttäkö verkonhaltija joustoa, energiatehokkuutta, energia-varastoja tai muita resursseja vaihtoehtona järjestelmän laajentamiselle.

Energiaviraston on julkaistava joka toinen vuosi 31 päivään heinäkuuta mennessä kansallinen raportti, jossa esitetään tarvittaessa älykkään sähköverkon kehittämistoimintaa koskevia suosituksia ja toimitettava se ministeriölle.

10 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmä-vastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmä-vastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

6 a) sähköverkonhaltijan verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

6 b) laskentamenetelmä sähkömarkkinoilla toimivan itsenäisen aggregaattorin aktivoiman jouston kustannusvaikutuksia koskevan korvauksen määrittämiseksi;

12 a §

Vahvistuspäätösten julkaiseminen

Energiaviraston tulee julkaista 10 ja 11 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset. Vahvistuspäätöksen yhteydessä on julkaistava yksityiskohtaiset tiedot 10 §:ssä tarkoitettujen verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämistä koskevista menetelmistä ja kustannuksista.

Energiaviraston on ennen 10 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten antamista järjestettävä julkinen kuuleminen, jossa vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille, heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille varataan mahdollisuus lausua näkemyksensä vahvistuspäätösten sekä niiden sisältämien menetelmien ja ehtojen sisällöstä. Jos vahvistuspäätöksen antamista edeltävästä julkisesta kuulemisesta on säädetty 2 §:ssä tarkoitettussa Euroopan unionin lainsäädännössä, sovelletaan julkisen kuulemisen järjestämiseen unionin lainsäädännössä säädettyä menettelyä.

29 §

Menettelytavat riitojenratkaisumenettelyssä

Energiaviraston on käsiteltävä riitojenratkaisumenettelyä koskevat vaatimukset kahden kuukauden kuluessa vaatimuksen vastaanottamisesta. Energiavirasto voi pidentää käsittelylle ase-

tettua määräaika enintään kahdella kuukaudella, jos vaatimuksen käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen vaatimuksen käsittelyaika voidaan pidentää vaatimuksen tekijän suostumuksella.

Riitojenratkaisumenettelyn osapuolilla on oikeus hakea muutosta riitojenratkaisumenettelyssä annettuun päätökseen.

36 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Energiaviraston 6 a §:n, 3 ja 4 luvun sekä 25 a ja 25 b §:n nojalla tekemään päätökseen, kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä valitukseen, joka on tehty Energiaviraston 6 a, 10, 11, 13 tai 14 §:n nojalla antamasta päätöksestä, on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

38 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 634/2020, 804/2020 ja 606/2021, uusi 4 a kohta seuraavasti:

1 §

Tehtävät

Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:

4 a) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

5.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 594/2013, 23/2014 ja 1095/2017, uusi 3 b kohta, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Kilpailu- ja valvonta-asiat

Markkinaoikeus käsittelee *kilpailu- ja valvonta-asioina* asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

3 b) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

6.

Laki

energiamarkkinariitalautakunnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lautakunnan toimivalta ja tehtävät

1 §

Energiamarkkinariitalautakunta

Energiamarkkinariitalautakunta on riippumaton ja puolueeton muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien vireille saattamia liittyviä sähkömarkkinariita-asioita käsittelevä oikeussuojaelin.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä;
- 2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;
- 3) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta.

3 §

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkinalaissa (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai sähkömarkkinalain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Lautakunnalla ei kuitenkaan ole toimivaltaa käsitellä Energiaviraston toimivaltaan kuuluvia asioita, joista säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 6 a §:ssä.

4 §

Muut tehtävät

Lautakunta voi antaa tuomioistuimille lausuntoja niiden käsitellessä lautakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita.

2 luku

Lautakunnan kokoonpano

5 §

Jäsenet ja esittelijät

Lautakunnassa on sivutoiminen puheenjohtaja ja sivutoiminen varapuheenjohtaja sekä enintään seitsemän sivutoimista muuta jäsentä. Kullakin muulla jäsenellä on henkilökohtainen varamies.

Lautakunnassa on sivutoimisia esittelijöitä.

Lautakuntaa johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa puheenjohtaja.

6 §

Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus

Puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan yleinen kelpoisuus tuomarinvirkaan ja hyvä perehtyneisyys sähkömarkkinoihin.

Jäseneltä vaaditaan tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyyttä sähkö- tai muihin energiamarkkinoihin, elinkeinoelämään tai yritystoimintaan. Vähintään yhdeltä jäseneltä vaaditaan oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Mitä jäsenistä säädetään, koskee vastaavasti varajäsentä.

Esittelijän tehtävään määrätyltä vaaditaan oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto tai muu tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

7 §

Jäsenten nimittäminen tai määrääminen

Energiamarkkinariitalautakunnan nimittää valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenen toimikausi jatkuu, kunnes uudet jäsenet on määrätty. Jos lautakuntaan tarvitaan lisäjäsen, työ- ja elinkeinoministeriö määrää tämän jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Jäseniä, varajäseniä ja esittelijöitä ei saa erottaa tehtävistään ilman painavaa perustetta.

8 §

Virkavastuu ja esteellisyys

Jäsenet ja esittelijät toimivat virkavastuulla.

Jäsenen ja esittelijän esteellisyyteen sovelletaan tuomarin esteellisyyttä koskevia säännöksiä lukuun ottamatta oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 7 §:n 2 momenttia.

3 luku

Energiamarkkinariita-asian käsittely ja ratkaiseminen

9 §

Asian vireilletulo ja valmistelu

Asia tulee lautakunnassa vireille kirjallisella tai sähköisellä hakemuksella. Hakijan vastapuolta on pyydetty vastaamaan hakemukseen. Tämä ei kuitenkaan ole tarpeen asiassa, jonka valmistelussa hakemus havaitaan ilmeisen perusteettomaksi. Lautakunta voi ratkaista asian, vaikka 2 momentissa tarkoitettua vastausta ei ole annettu. Asian valmistelussa on pyrittävä sovintoon ja tehtävä tarvittaessa sitä edistävä ehdotus. Asian valmistelussa voidaan tehdä hakijalle myös ehdotus luopua asian käsittelystä, jos sovellettavan lainsäädännön, oikeuskäytännön tai lautakunnan ratkaisukäytännön perusteella on ilmeistä, että asian ratkaisu olisi hakijalle vastainen.

10 §

Asian selvittäminen

Lautakunnalla on asian selvittämiseksi oikeus kuulla asiantuntijoita, hankkia lausuntoja ja muita selvityksiä sekä toimittaa katselmuksia.

Asiantuntijana ei saa käyttää henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa asiaan tai asianosaiseen, että hänen puolueettomuutensa vaarantuu.

11 §

Asian jättäminen ratkaisematta tai käsittelemättä

Lautakunta ei saa ratkaista asiaa, jonka tiedetään olevan vireillä tai ratkaistu tuomioistuimessa.

Lautakunta voi jättää asian käsittelemättä, jos:

- 1) asian ratkaiseminen edellyttää suullisten todistuskeinojen käyttämistä;
- 2) asia on vireillä tai ratkaistu muussa tuomioistuimen ulkopuolisessa riidanratkaisuelimessä;
- 3) hakijan vastapuoli on konkurssissa;
- 4) asian käsittely lautakunnassa ei ole tarkoituksenmukaista asian poikkeuksellisen monimutkaisuuden ja vaikean selvitettävyyden takia.

Päätöksen asian käsittelemättä jättämisestä tekee puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Jos lautakunta ei ota käsiteltäväkseen sille toimitettua hakemusta, sen on annettava hakijalle ja hakijan vastapuolelle perusteltu päätös asiasta.

Jos hakija peruuttaa tekemänsä hakemuksen, asian käsittely lautakunnassa raukeaa.

12 §

Asian ratkaiseminen lautakunnassa sekä istuntojen päätösvaltaisuus

Asiat ratkaistaan lautakunnan istunnossa esittelystä kirjallisen aineiston perusteella. Esittelijänä toimii tehtävään määrätty lautakunnan esittelijä.

Lautakunnan istunto on päätösvaltainen, kun siihen osallistuu puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään kaksi muuta jäsentä.

13 §

Asian muu ratkaiseminen

Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja voivat kumpikin esittelystä ratkaista yksin asian, jos ratkaisija ja esittelijä ovat päätöksestä yksimieliset ja:

- 1) lautakunnan ratkaisukäytäntö samankaltaisissa asioissa on vakiintunut;
- 2) sama riitakysymys on ratkaistu lautakunnan aiemmalla päätöksellä; tai
- 3) asia on ilmeisen perusteeton, merkitykseltään vähäinen taikka tosiseikoiltaan selvä ja oikeudellisesti yksinkertainen.

14 §

Äänestys

Äänestykseen istunnossa sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 1, 3–6 ja 8 §:ssä säädetään.

15 §

Ratkaisusuosituksen antaminen

Ratkaisusuositus perusteluineen on annettava kirjallisesti viimeistään 90 päivän kuluttua siitä, kun lautakunnan käytettävissä on ollut kaikki asian ratkaisemiseksi tarpeellinen aineisto. Eritäin monimutkaisissa riita-asioissa lautakunta voi harkintansa mukaan pidentää 90 päivän määräaikaa. Osapuolille on tällöin ilmoitettava määräajan pidentämisestä sekä ratkaisusuosituksen antamisen arvioidusta ajankohdasta.

16 §

Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle

Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähköalan yritykselle tai muulle sähkömarkkinoiden osapuolelle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.

Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähköalan yritys tai muu sähkömarkkinoiden osapuoli ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitetut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä.

17 §

Asianosaisen kulut

Asian selvittämisestä ja käsittelemisestä lautakunnassa ei peritä maksuja. Omista kustannuksistaan asianosaiset vastaavat itse. Jos asianosainen on omalla kustannuksellaan hankkinut asian ratkaisemiseksi tarpeellisia asiantuntijalausuntoja tai muita selvityksiä, lautakunta voi kuitenkin suosittaa niistä aiheutuneiden kustannusten korvaamista asianosaiselle.

Lautakunnan suosittamat 1 momentissa tarkoitetut korvaukset on asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä rinnastettava oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa tarkoitettuihin oikeudenkäyntikuluihin.

18 §

Päätöksen luonne ja valituskielto

Lautakunnan päätös ei ole täytäntöönpanokelpoinen, eikä sillä ole hallintopäätöksen tai tuomion oikeusvaikutuksia. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Lautakuntakäsittely ei estä asian saattamista toimivaltaisen viranomaisen tai tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Ilmoittaessaan osapuolille ratkaisustaan lautakunnan on samalla mainittava 1 momentin mukaisesta valituskiellosta sekä siitä, että lautakunnan ratkaisut ovat suosituksia.

19 §

Päätöksessä olevan virheen korjaaminen

Jos lautakunnan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, lautakunta voi poistaa virheellisen päätöksen ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaamisesta päätetään lautakunnan istunnossa. Jos asia on ratkaistu 13 §:n nojalla, päätöksen korjaamisesta päättää puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun asiavirheen korjaaminen ei edellytä asianosaisten suostumusta. Asianosaisille on kuitenkin ilmoitettava päätöksessä olevasta virheestä ja siitä, että asia aiotaan ratkaista uudelleen.

Lautakunnan on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan tarvitse korjata, jos päätöksen antamisesta on kulunut yli kaksi vuotta.

20 §

Päätöksen tiedoksianto

Lautakunnan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään, ei kuitenkaan yleistiedoksiantoa koskevia säännöksiä.

21 §

Hallintolain soveltaminen

Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, menettelyyn lautakunnassa sovelletaan hallintolain säännöksiä.

4 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Yhteistyö kuluttajariitalautakunnan kanssa

Lautakunnan on tehtävä yhteistyötä kuluttajariitalautakunnan kanssa tarjotakseen yksinkertaiset, oikeudenmukaiset, avoimet, riippumattomat, tehokkaat ja toimivat riitojenratkaisumenettelyt 3 §:ssä tarkoitetuissa riidoissa.

23 §

Lautakunnan hallinto-, kanslia-, tiedotus- ja toimitilapalvelut

Työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii lautakunnan hallinto-, kanslia-, tiedotus- ja toimitilapalveluista.

24 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lautakunnan organisaatiosta, henkilöstöstä, hallinnosta ja hallintoasian ratkaisemisesta säädetään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Työskentelyn järjestämisestä lautakunnassa määrätään tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä, jonka puheenjohtaja vahvistaa lautakunnan istuntoa kuultuaan.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .

Helsingissä 20.12.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

1.

Laki

sähkömarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähkömarkkinalain (588/2013) 25, 57, 57 a, 63, 69 ja 69 a §, sellaisina kuin niistä ovat 57, 57 a, 69 ja 69 a § laissa 1430/2014,
muutetaan 2 §, 3 §:n 5, 11, 21, 26, 29—31, 33 ja 36 kohta, 7 §:n 1 momentti, 12 §, 20 §:n 1 momentti, 24 b, 26, 30, 33, 35, 43, 45, 46, 53 a ja 62 §, 7 luvun otsikko, 67 §:n 2 ja 3 momentti, 68, 75 e, 84 ja 86 §, 93 §:n 4 momentti, 102, 114 ja 115 §,
sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 1021/2020 ja 3 §:n 29—31 kohta ja 75 e § laissa 108/2019, 20 §:n 1 momentti, 24 b ja 53 a § laissa 1430/2014, 45 § osaksi laissa 590/2017, 62 § laeissa 590/2017 ja 287/2018 sekä 114 § laeissa 590/2017 ja 849/2019, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1430/2014, 108/2019, 730/2021 ja 891/2021 uusi 4 a, 20 a, 21 a—21 d, 26 a, 27 b, 27 c, 30 a—30 d, 32 a ja 37—39 kohta, lakiin uusi 21 a—21 c, 23 a, 29 b, 39 a, 42 a, 52 a, 56 a, 61 a, 65 a ja 68 a §, 10 a luku ja 74 a §, 87 §:ään uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 13 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sähkömarkkinoihin, joilla tarkoitetaan sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja toimitusta sekä sähkönsiirtoa ja -jakelua. Lain II osan sekä 7 ja 12 luvun säännöksiä ei sovelleta puolustushallintoon eikä Puolustuskiinteistöihin.

Lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa sähköverkkoa, jollei Energiamarkkinavirasto ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta.

Lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille, jollei jäljempänä toisin säädetä.

3 §

Tätä lakia sovelletaan sähkömarkkinoihin, *sähkön tuotantoon, tuontiin, vientiin ja toimitukseen sekä sähkönsiirtoon ja -jakeluun*. Lain II osan sekä 7 ja 12 luvun säännöksiä ei sovelleta puolustushallintoon eikä Puolustuskiinteistöihin.

Tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa sähköverkkoa, jollei *Energiavirasto* ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta.

Tämän lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille, jollei jäljempänä toisin säädetä.

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *liittymisjohdolla* yhtä sähkökäyttöpaikkaa taikka yhtä tai useampaa voimalaitosta varten rakennettua sähköjohtoa, jolla liittyjä tai liittyjät liitetään sähköverkkoon;

4 a) **yhteenliitetyllä verkolla** yhdellä tai useammalla yhdysjohdolla toisiinsa liitetyjä sähköverkkoja;

5) *liittymisjohdolla* yhtä sähkökäyttöpaikkaa tai *energiavarastoa* taikka yhtä tai useampaa voimalaitosta varten rakennettua sähköjohtoa, jolla liittyjä tai liittyjät liitetään sähköverkkoon;

11) *sähkötoimituksella* sähkön myyntiä käyttöä tai jälleenmyyntiä varten;

11) *sähkötoimituksella* sähkön myyntiä *asiakkaille tai jälleenmyyntiin*;

21) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjää;

21) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, *aggregointi*, *kulutusjousto*, *energian varastointi*, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjää;

21 a) **aggregoinnilla** toimintaa, jossa yhdistetään usean verkon käyttäjän kuormia tai tuottamaa sähköä myytäväksi, ostettavaksi tai huutokaupattavaksi sähkömarkkinoilla;

21 b) **itsenäisellä aggregaattorilla** aggregaattoria, joka ei ole sidoksissa asiakkaan avoimeen sähkötoimitajaan;

21 c) **energian varastoinnilla**, kun on kyse sähköverkosta, sähkön loppukäytön siirtämistä sen tuottamisen jälkeiseen ajankohtaan tai sähköenergian muuntamista sellaiseen energiamuotoon, jota voidaan varastoida, tällaisen energian varastointia ja tällaisen energian myöhempää muuntamista sähköenergiaksi tai käyttöä toisena energiankantajana;

21 d) **energiavarastolla ja sähkövarastolla**, kun on kyse sähköverkosta, paikkaa, jossa energiaa varastoidaan;

26) *tasesähköllä* sähköä, jolla valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvia tehtäviä hoitava yksikkö (*tasesähköyksikkö*) tasapainottaa sähkömarkkinoiden osapuolen sähkönhankinnan ja sähkötoimituksen yhtä suuriksi;

26) *tasesähköllä* sähköenergiaa, jota järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvia tehtäviä hoitava yksikkö (*tasesähköyksikkö*) käyttää sähköjärjestelmän tasapainotukseen;

26 a) **tasehallinnalla** kaikilla aikaväleillä toteutettavia kaikkia toimia ja prosesseja, joilla järjestelmävastaava kantaverkonhaltija jatkuvasti varmistaa, että sähköjärjestelmän taajuus pysyy etukäteen määritellyllä stabiilisuusalueella ja että vaaditun laadun edellyttämää reservien määrää noudatetaan;

27 b) **lisäpalvelulla** siirto- tai jakeluverkon toimintaan tarvittavaa palvelua, mukaan lukien tasehallintapalvelut ja taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut, ei kuitenkaan siirto-rajotusten hallintaa;

27 c) **taajuuteen vaikuttamattomalla lisäpalvelulla** palvelua, jota kantaverkonhaltija tai jakeluverkonhaltija käyttää sähköverkon normaalin tilan säilyttävään jännitteen säätöön, nopeaan loisivirran syöttöön, inertiaan verkon vakautta varten paikallisesti, oikosulkuvirtaan, pimeäkäynnistysominaisuuteen ja saarekekäyttöominaisuuteen;

29) **omistussuhteessa olevalla yrityksellä** perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun seitsemännen neuvoston direktiivin 83/349/ETY 41 artiklassa tarkoitettua sidosyritystä ja 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua osakkuusyritystä sekä samoille osakkeenomistajille kuuluvia yrityksiä;

30) **tarjouskilpailulla** menettelyä, jossa suunnitellut lisävaatimukset ja varakapasiteetti katetaan toimituksilla uudesta tai olemassa olevasta tuotantokapasiteetista;

29) **omistussuhteessa olevalla yrityksellä** tietyn tyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU 2 artiklan 12 alakohdassa määritellyjä sidosyrityksiä ja samoille osakkeenomistajille kuuluvia yrityksiä;

30) **joustolla** verkkoon syötetyn sähköenergian tai kuorman muutosta vastauksena markkinasignaaleihin tai vastauksena joko yksin tai aggregoinnin välityksellä tehdyn tarjouksen hyväksymiseen, joka koskee verkkoon syötetyn tai sieltä otetun sähkön määrän muutosta ylös- tai alaspäin;

30 a) **kulutusjoustolla** loppukäyttäjän kuorman muutosta verrattuna tämän tavanomaisiin tai senhetkisiin kulutustapoihin vastauksena markkinasignaaleihin, aikasidonnaisiin sähkön hintoihin tai kannustaviin maksuihin, tai vastauksena loppukäyttäjän joko yksin tai aggregoinnin välityksellä tekemän sellaisen tarjouksen hyväksymiseen, joka koskee kysynnän vähentämisen tai lisäämisen myymistä tiettyyn

hintaan tietojen ilmoittamisesta energian tukumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1227/2011 8 artiklan 2 ja 6 kohdan täytäntöönpanemiseksi annettun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1348/2014 2 artiklan 4 alakohdassa määritellyillä järjestäytyneillä markkinoilla:

30 b) **siirtorajoituksella** tilannetta, jossa kaikkia sähkömarkkinoiden osapuolten pvnntöitä, jotka koskevat kaupankäyntiä verkkoaluiden välillä, ei voida täyttää, koska ne vaikuttaisivat merkittävästi fyysisiin virtauksiin verkkoelementeissä, jotka eivät pysty välittämään kyseisiä virtauksia;

30 c) **kiinteällä verkkokomponentilla** verkkokomponenttia, joka on kanta- tai jakeluverkon yhtenäinen osa, energiavarasto mukaan lukien, ja jota käytetään ainoastaan kanta- tai jakeluverkon varman ja luotettavan toiminnan varmistamiseen ja jota ei käytetä valtakunnalliseen tasehallintaan eikä siirtorajoitusten hallintaan;

30 d) **latauspisteellä** rajapintaa, jolla voidaan ladata yksi sähköajoneuvo kerrallaan tai vaihtaa yhden sähköajoneuvon akku kerrallaan;

31) **energiatehokkuutta edistävällä kysynnänhallinnalla** yleistä tai yhdennettyä lähestymistapaa, jonka tavoitteena on vaikuttaa sähkökulutuksen määrään ja ajankohtaan primaarienergian kulutuksen ja huippukuormitusten vähentämiseksi suosimalla tuotantokapasiteetin lisäämiseen tähtäävien investointien sijasta sellaisia investointeja, jotka tehdään energiatehokkuutta edistäviin tai muihin toimenpiteisiin, jos tällaiset investoinnit ovat tehokkain ja taloudellisin vaihtoehto ottaen huomioon vähentyneen energiankulutuksen myönteiset ympäristövaikutukset sekä siihen liittyvät toimitusvarmuutta ja jakelukustannuksia koskevat näkökohdat;

31) **energiatehokkuudella** suoritteen, palvelun, tavaran tai energian tuotoksen ja energiapanoksen välistä suhdetta;

32 a) **dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella** sähköntoimittajan ja loppukäyttäjän välistä sähköntoimitussopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivänsisäiset markkinat mukaan lukien, hintavaihteluja aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysaikavälejä;

33) *sähköjohdannaisella* rahoitusvälineiden markkinoista sekä neuvoston direktiivien 85/611/ETY ja 93/6/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 93/22/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/39/EY liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on sähkö;

33) *sähköjohdannaisella* rahoitusvälineiden markkinoista sekä *direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU* liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on sähkö;

36) *järjestäytyneillä sähkömarkkinoilla* sähkön OTC-markkinoita ja sähköpörssiä, joissa käydään kauppaa sähköenergialla, kapasiteetilla, säätösähköllä, lisäpalveluilla tai fyysisesti selvitettävillä termiineillä.

36) **sähkömarkkinoilla** sähkön markkinoita, OTC-markkinoita ja sähköpörssiä, joilla käydään kauppaa sähköenergiasta, sähköntuotannon kapasiteetista, tasehallintapalveluista, lisäpalveluista tai fyysisesti selvitettävistä termiineistä kaikilla aikaväleillä;

37) **sähkömarkkinoiden osapuolella** luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka sähkömarkkinoilla ostaa, myy tai tuottaa sähköä, harjoittaa aggregointia tai kulutusjoustoja tai tarjoaa energian varastointipalveluja taikka antaa mainittuun kaupankäyntiin liittyviä toimeksiantoja;

38) **vaihtomaksulla** sellaista maksua tai sakkoa taikka sopimuksen irtisanomismaksua sähköntoimittajan tai aggregointia harjoittavan sähkömarkkinoiden osapuolen vaihtamisen johdosta, jonka sähköntoimittaja, aggregointia harjoittava osapuoli tai verkonhaltija voi veloittaa suoraan tai välillisesti asiakkailta;

39) **laskutustiedoilla** tietoja, jotka esitetään loppukäyttäjän laskussa, ei kuitenkaan maksu-kehotusta.

7 §

7 §

Kantaverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset

Kantaverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset

Hakijan, joka hakee kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi omistettava Suomessa sijaitseva kantaverkko ja täytettävä 5 luvussa säädetty vaatimukset kantaverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu 5 luvussa ja verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävissä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja

Hakijan, joka hakee kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi omistettava Suomessa sijaitseva kantaverkko ja täytettävä 5 luvussa säädetty vaatimukset kantaverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu 5 luvussa ja *sähkön sisämarkkinoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/943*, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*, 51 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

neuvoston asetuksen (EY) N:o 714/2009, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*, 3 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

12 §

Eräiden rajayhdysjohtojen vapauttaminen sähköverkkoluvasta

Energiamarkkinavirasto voi yksittäistapauksessa määrääjäksi sallia sähköverkkotoiminnan harjoittamisen ilman sähköverkkolupaa, jos verkonhaltijalle on myönnetty sähkökauppa-asetuksen 17 artiklan mukainen poikkeuslupa. Vapautus voidaan myöntää enintään sähkökauppa-asetuksen 17 artiklan mukaisen poikkeusluvan voimassaoloajaksi. Vapautusta ei voida siirtää toiselle.

Vapautuksen saaneeseen verkonhaltijaan ei sovelleta tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä. Energiamarkkinavirasto voi kuitenkin luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka koskevat verkkoon pääsyä kysymyksessä olevassa rajayhdysjohdossa sekä käyttöturvallisuutta. Verkkoon pääsyä koskevat ehdot voivat liittyä:

- 1) siirtokapasiteetin jakamiseen;
- 2) ylikuormituksesta aiheutuvien tulojen jakamiseen;
- 3) rajayhdysjohdon käyttäjiltä perittäviin maksuihin.

20 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää sähköverkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja voimalaitokset toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia sekä syrjimättömiä, ja niissä on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus.

12 §

Eräiden rajayhdysjohtojen vapauttaminen sähköverkkoluvasta

Energiavirasto voi yksittäistapauksessa määrääjäksi sallia sähköverkkotoiminnan harjoittamisen ilman sähköverkkolupaa, jos verkonhaltijalle on myönnetty sähkökauppa-asetuksen 63 artiklan mukainen poikkeuslupa. Vapautus voidaan myöntää enintään *mainitun* artiklan mukaisen poikkeusluvan voimassaoloajaksi. Vapautusta ei saa siirtää toiselle.

Vapautuksen saaneeseen verkonhaltijaan ei sovelleta tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä. *Energiavirasto* voi kuitenkin luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka koskevat verkkoon pääsyä kysymyksessä olevassa rajayhdysjohdossa sekä käyttöturvallisuutta. Verkkoon pääsyä koskevat ehdot voivat liittyä:

- 1) siirtokapasiteetin jakamiseen;
- 2) ylikuormituksesta aiheutuvien tulojen jakamiseen;
- 3) rajayhdysjohdon käyttäjiltä perittäviin maksuihin.

20 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää sähköverkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat, voimalaitokset ja *energiavarastot* toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia sekä syrjimättömiä, ja niissä on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus.

20 a §

Erityissäännökset voimalaitosten ja energiavarastojen liittamisestä kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon

Kantaverkonhaltija ja suurjännitteisen jakeluverkon haltija ei saa kieltäytyä liittämästä uutta voimalaitosta tai energiavarastoa vetoamalla käytettävissä olevassa verkon siirtokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin.

Kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan voimalaitosten ja energiavarastojen liittämistä koskevissa ehdoissa voidaan liittymän toteuttamisen nopeuttamiseksi ja liitettävän yksikön taloudellisen tehokkuuden varmistamiseksi asettaa rajoituksia liittymispisteen teholle, jos liittymän toteuttaminen edellyttää siirtokapasiteetin lisäämistä. Rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta, jos liittyjä korvaa verkonhaltijalle sellaiset siirtokapasiteetin lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, joiden ei voida katsoa kuuluvan 19 §:ssä säädetyn kehittämisvelvollisuuden piiriin.

21 a §

Verkkoon pääsyn järjestäminen sähköjärjestelmässä

Verkonhaltijan on järjestettävä edellytykset sille, että:

1) sähköverkkoon liitetyt sähkömarkkinoiden osapuolet voivat tosiasiallisesti osallistua sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoille sekä tasehallintamarkkinoille;

2) verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija voi sopia kaikista verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon on liittynyt.

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija saa asianomaiset siirto- ja jakelusopimukset tekemällä ja niihin liittyvät maksut suorittamalla oikeuden käyttää liittymispisteestään käsin koko maan sähköverkkoa ulkomaanyhteyksiä lukuun ottamatta.

21 b §

Verkkoon pääsyn täytäntöönpano sähköverkkossa

Verkonhaltijan on toimitettava verkon käyttäjille, energiavaraston haltijoille ja asiakkaille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja käyttääkseen sitä tehokkaasti.

Verkonhaltijan tulee tehdä verkon käyttäjälle, energiavaraston haltijalle ja asiakkaalle tämän pyynnöstä tarjous sähköverkkoon liittämistä sekä sähkön siirto- ja jakelupalvelusta. Liittämistä koskevassa tarjouksessa on esitettävä liittämisen edellytyksenä olevat tekniset vaatimukset.

Jos verkkonhaltija kieltäytyy liittämistä tai sähkön siirto- tai jakelupalvelusta, sen on annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisensä syistä. Kieltäytymiseen on liitettävä tieto siitä, että verkon käyttäjällä, energiavaraston haltijalla ja asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus saattaa asia Energiaviraston ratkaistavaksi riitojenratkaisumettelyssä sekä Energiaviraston yhteystiedot.

21 c §

Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan sähköverkon käytöstä

Verkonhaltijan on huolehdittava sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä sekä siitä, että kaikki verkkonhaltijan sähköverkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön tarvittavat lisäpalvelut sekä kulutusjoustopalvelut ja energiavarastojen edellyttämät palvelut ovat saatavilla.

Verkonhaltijan on tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimintaansa muiden verkkonhaltijoiden kanssa verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön varmistamiseksi sekä resurssien hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla. Verkonhaltijan on huolehdittava riittävien tietojen toimittamisesta sähköverkkonsa kanssa yhteenliitettyjen muiden sähköverkkojen haltijoille, jotta yhteenliitetyn sähköverkon varma ja tehokas käyttö, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteenliitetyn sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoitun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä verkonhaltijoiden välisestä tiedonvaihdosta.

23 a §

Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankinta

Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehtojen on oltava puolueettomia, avoimia ja syrjimättömiä sekä yhteensopivia muiden verkonhaltijoiden vastaavien ehtojen kanssa. Ehdossa on varmistettava, että kaikilla vaatimukset täyttävillä verkon käyttäjillä ja sähkömarkkinoiden osapuolilla on mahdollisuus tarjota palveluitaan verkonhaltijoille. Ehtojen on lisäksi täytettävä kansallisten standardituotteiden asettamat vaatimukset, jos sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten on määritelty sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 6 c §:ssä tarkoitettuja kansallisia standardituotteita. Ehdot on valmisteltava koordinoitusti järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja muiden verkonhaltijoiden kanssa ja niiden valmistelussa on kuultava asiainkuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia.

Verkonhaltijan on hankittava sähköverkkoaan varten tarvittavat taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut kiinteitä verkkokomponentteja lukuun ottamatta avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Energiavirasto voi hakemuksesta myöntää verkonhaltijalle määräajaksi poikkeuksen hankintavelvollisuudesta, jos taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole verkonhaltijalle taloudellisesti tehokasta. Poikkeuksen pituus on enintään 5 vuotta.

Sähkönkulutuksen jousto ja kysynnänohjaustoimenpiteet verkkopalvelujen hinnoittelussa

Kulutusjousto, jousto ja kysynnänohjaustoimenpiteet verkkopalvelujen hinnoittelussa ja myyntiehdoissa

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla ehtoja, jotka voivat estää sähkönkulutuksen jouston tarjoamisen säätösähkömarkkinoille ja lisäpalvelujen ostajille tai jotka estävät vähittäismyymiä asettamasta *järjestäytyneillä* sähkömarkkinoilla saataville järjestelmäpalveluja kysynnänohjaustoimenpiteitä *tai kysynnänhallintaa* varten. Verkkopalvelujen hinnoittelussa on otettava huomioon kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat sähkönkulutuksen joustosta ja kysynnänohjaustoimenpiteistä.

Verkonhaltijan verkkopalvelujen myyntiehtojen on luotava edellytykset *sähkönkulutuksen jouston* osallistumiseen *säätösähkö- ja varavoimamarkkinoille sekä lisäpalvelujen tarjoamiseen*, jos osallistumisen järjestäminen on verkkonhaltijan tehtävänä. Myyntiehdoissa on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus. Myyntiehdoissa ei saa olla ehtoja, jotka perusteetta estävät yhteisöryhmien tarjoaman sähkönkulutuksen jouston osallistumisen säätösähkö- ja varavoimamarkkinoille sekä lisäpalvelujen tarjoamiseen.

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla ehtoja, jotka voivat estää *verkonhaltijoita tai vähittäismyymiä* asettamasta sähkömarkkinoilla saataville järjestelmäpalveluja *kulutusjousto* ja kysynnänohjaustoimenpiteitä varten. Verkkopalvelujen hinnoittelussa on otettava huomioon kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat *kulutusjoustosta* ja kysynnänohjaustoimenpiteistä.

Verkonhaltijan verkkopalvelujen myyntiehtojen on luotava edellytykset *kulutusjouston* osallistumiseen *sähkömarkkinoille*, jos osallistumisen järjestäminen on verkkonhaltijan tehtävänä. Myyntiehdoissa on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus. Myyntiehdoissa ei saa olla ehtoja, jotka perusteetta estävät *aggregaattorien tarjoaman kulutusjouston* osallistumisen *sähkömarkkinoille*.

25 §

Liittymispistehinnoittelu

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä voi sopia kaikista verkkopalveluista sen verkkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon on liittynyt.

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä saa asianomaiset maksut suorittamalla oikeuden käyttää liittymispisteestään käsin koko maan sähköverkkoa ulkomaanyhteyksiä lukuun ottamatta.

26 §

Sähkötoimittajan vaihtamiseen liittyvät verkkonhaltijan suoritteet

(kumotaan)

26 §

Sähkötoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvät verkkonhaltijan suoritteet

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkötoimittajan vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan.

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkötoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan.

29 b §

Verkonhaltijan oikeus harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa

Verkonhaltija ei saa harjoittaa energiavarastoliiketoimintaa.

Verkonhaltija saa 1 momentin estämättä omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää energiavarastoja, jotka ovat verkkonhaltijan kiinteitä verkkokomponentteja. Energiaviraston on verkkonhaltijan hakemuksesta myönnettävä verkkonhaltijalle lupa omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää tällaisia energiavarastoja.

Energiavirasto voi myöntää verkkonhaltijalle enintään viiden vuoden pituiseksi määräajaksi poikkeusluvan omistaa, kehittää, hallinnoida ja käyttää muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja energiavarastoja, jos verkkonhaltija tarvitsee tällaisia energiavarastoja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä tai, jos kantaverkonhaltija tarvitsee tällaisten energiavarastojen tuottamia taajuuteen vaikuttamattomia lisäpalveluja täyttääkseen vastuunsa sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä. Poikkeuslupa voidaan myöntää, jos:

1) verkkonhaltija ei ole voinut hyväksyä verkkonhaltijan järjestämässä avoimessa, läpinäkyvässä ja syrjimättömässä tarjouskilpailussa, jonka ehdot Energiavirasto on vahvistanut ennen tarjouskilpailun aloittamista, tällaisten energiavarastojen palvelujen tuottamisesta tehtyjä tarjouksia tai jos palvelujen tuottamisesta ei tarjouskilpailussa ole saatu kohtuullisiin kustannuksiin perustuvia ja oikea-aikaisia tarjouksia;

2) mainittuja energiavarastoja ei käytetä sähkön hankintaan tai toimitukseen sähkömarkkinoilla; ja

3) poikkeus on tarpeen, jotta verkkonhaltija voi huolehtia sähköverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä.

Energiaviraston on toteutettava 3 momentissa tarkoitettun poikkeusluvan saaneen ver-

konhaltijan vastuualueella ennen poikkeusluvan päättymistä julkinen kuuleminen momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palvelujen saatavuudesta sen selvittämiseksi, onko energiavarastojen palveluja riittävästi saatavilla ja onko muilla osapuolilla kiinnostusta investoida tällaisiin energiavarastoihin. Julkinen kuuleminen on toteutettava 3 momentin 1 kohdan mukaisesti järjestetyn tarjouskilpailun jälkeen. Jos tarjouskilpailu ja julkinen kuuleminen Energiaviraston arvion mukaan osoittavat, että muut osapuolet kykenevät tuottamaan 3 momentissa tarkoitettujen energiavarastojen palveluja vastuualueella kustannustehokkaasti, Energiaviraston tulee velvoittaa verkkonhaltija luopumaan mainituista energiavarastoistaan asteittain 18 kuukauden kuluessa poikkeusluvan päättymisestä. Luopumismenettelyyn ja verkkonhaltijalle energiavarastoistaan luopumisesta määrättävään korvaukseen sovelletaan, mitä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 24 §:ssä säädetään toimenpiteistä sähköverkkoluvan peruuttamisen johdosta.

Energiaviraston on ilmoitettava kantaverkonhaltijalle myönnetystä 2 momentissa tarkoitettua luvasta ja 3 momentissa tarkoitettua poikkeusluvasta komissiolle ja Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle. Ilmoitukseen on sisällytettävä päätökseen vaikuttaneet merkitykselliset tiedot ja päätöksen perustelut.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tarjouskilpailun järjestämisestä.

30 §

Kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa sähköä

Kantaverkonhaltija ja oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittava verkkonhaltija voi hankkia ja toimittaa sähköä, jos toiminnan tarkoituksena on:

- 1) sähköverkon häviöenergian hankinta;
- 2) järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoitaminen;

30 §

Kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa sähköä

Kantaverkonhaltija ja oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittava verkkonhaltija voi hankkia ja toimittaa sähköä, jos toiminnan tarkoituksena on:

- 1) sähköverkon häviöenergian hankinta;
- 2) lisäpalvelujen hankinta;
- 3) järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoitaminen;

Voimassa oleva laki

- 3) siirtorajoitusten hallinta;
- 4) verkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien siirrettävien varavoimakoneiden käyttö ja niillä tuotetun sähkön toimitus verkkoon;
- 5) omakäytösähkön hankinta yhteisön toimitiloihin, sähköasemille tai linkkiasemiin taikka muihin näitä vastaaviin yhteisön kohteisiin;
- 6) jakeluverkonhaltijan sähköntoimitus tähän lakiin perustuvan velvollisuuden nojalla loppukäyttäjälle tilanteessa, jossa vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt myyjästä aiheutuvasta syystä.

33 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen

Edellä 32 §:ssä tarkoitettu kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tämän pykälän ja sähkökauppa-asetuksen 3 artiklan mukaista menettelyä noudattaen. Varmentamismenettelyssä voidaan myöntää kantaverkonhaltijalle poikkeus 32 §:n 1 momentin vaatimuksista, jos kantaverkko on kuulunut 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen ja on tehty järjestelyjä, jotka takaavat kantaverkonhaltijalle tehokkaamman riippumattomuuden kuin sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY, jäljempänä *sähkömarkkina-direktiivi*, V luvun säännökset edellyttävät.

Kantaverkonhaltijan on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle kaikista suunnitelluista liiketoimista ja muista sen organisaatioon tai päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä, jotka voivat edellyttää sen uudelleenarviointia, ovatko liiketoimet tai toimenpiteet 32 §:n vaatimusten mukaisia.

Energiamarkkinaviraston on aloitettava varmennusmenettely:

- 1) kun kantaverkonhaltija tekee 2 momentissa tarkoitettun ilmoituksen;

Ehdotus

- 4) siirtorajoitusten hallinta;
- 5) verkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien siirrettävien varavoimakoneiden käyttö ja niillä tuotetun sähkön toimitus verkkoon;
- 6) omakäytösähkön hankinta yhteisön toimitiloihin, sähköasemille tai linkkiasemiin taikka muihin näitä vastaaviin yhteisön kohteisiin;
- 7) jakeluverkonhaltijan sähköntoimitus lakiin perustuvan velvollisuuden nojalla loppukäyttäjälle tilanteessa, jossa vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt myyjästä aiheutuvasta syystä.

33 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen

Edellä 32 §:ssä tarkoitettu kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tämän pykälän ja sähkökauppa-asetuksen 51 artiklan mukaista menettelyä noudattaen. Varmentamismenettelyssä voidaan myöntää kantaverkonhaltijalle poikkeus 32 §:n 1 momentin vaatimuksista, jos kantaverkko on kuulunut 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen ja on tehty järjestelyjä, jotka takaavat kantaverkonhaltijalle tehokkaamman riippumattomuuden kuin *sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944*, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, VI luvun 3 jakson säännökset edellyttävät.

Kantaverkonhaltijan on ilmoitettava *Energiavirastolle* kaikista suunnitelluista liiketoimista ja muista sen organisaatioon tai päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä, jotka voivat edellyttää sen uudelleenarviointia, ovatko liiketoimet tai toimenpiteet 32 §:n vaatimusten mukaisia.

Energiaviraston on aloitettava varmennusmenettely:

- 1) kun kantaverkonhaltija tekee 2 momentissa tarkoitettun ilmoituksen;

2) omasta aloitteestaan, jos sen tiedossa on, että suunniteltu muutos kantaverkon omistajien tai kantaverkonhaltijan suhteen saattaa johtaa 32 §:n vastaiseen menettelyyn tai jos sillä on syytä epäillä, että tällainen menettely on saattanut tapahtua;

3) Euroopan komission perustellusta pyynnöstä.

Energiamarkkinaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen tai Euroopan komission pyynnön saapumisesta. Välipäätös katsotaan tehdyksi, jos Energiamarkkinavirasto ei ole antanut päätöstä tämän ajan kuluessa. Energiamarkkinaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään Euroopan komissiolle varmentamisen saattamiseksi päätökseen sähkökauppa-asetuksen 3 artiklan mukaisessa menettelyssä. Energiamarkkinaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana Euroopan komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

35 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta

Kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tässä pykälässä säädetyn menettelyn mukaisesti 34 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa.

Energiamarkkinaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Energiamarkkinaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle ja Euroopan komissiolle sekä pyydettyä ministeriöltä 36 §:ssä tarkoitettu lausunto ja Euroopan komissiolta lausunto siitä, täyttääkö kantaverkonhaltija sähkömarkkinadirektiivin 9 artiklan vaatimukset. Energiamarkkinaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana ministeriölle ja Euroopan

2) omasta aloitteestaan, jos sen tiedossa on, että suunniteltu muutos kantaverkon omistajien tai kantaverkonhaltijan suhteen saattaa johtaa 32 §:n vastaiseen menettelyyn tai jos sillä on syytä epäillä, että tällainen menettely on saattanut tapahtua;

3) Euroopan komission perustellusta pyynnöstä.

Energiaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen tai Euroopan komission pyynnön saapumisesta. Välipäätös katsotaan tehdyksi, jos *Energiavirasto* ei ole antanut päätöstä tämän ajan kuluessa. *Energiaviraston* on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään Euroopan komissiolle varmentamisen saattamiseksi päätökseen sähkökauppa-asetuksen 51 artiklan mukaisessa menettelyssä. *Energiaviraston* on toimitettava ilmoituksen mukana Euroopan komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

35 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta

Kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tässä pykälässä säädetyn menettelyn mukaisesti 34 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa.

Energiaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. *Energiaviraston* on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle ja Euroopan komissiolle sekä pyydettyä ministeriöltä 36 §:ssä tarkoitettu lausunto ja Euroopan komissiolta lausunto siitä, täyttääkö kantaverkonhaltija sähkömarkkinadirektiivin 43 artiklan vaatimukset. *Energiaviraston* on toimitettava ilmoituksen mukana ministeriölle ja Euroopan komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Energiamarkkinaviraston on tehtävä kahden kuukauden kuluessa 2 momentissa ja 36 §:ssä tarkoitetuille Euroopan komission lausunnoille varattujen määräaikojen päättymisestä lopullinen päätöksensä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta. Energiamarkkinaviraston on lopullista päätöstä tehdessään otettava Euroopan komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Jos Euroopan komissio ei ole toimittanut lausuntoaan säädetyssä määräajassa, katsotaan, ettei sillä ole Energiamarkkinaviraston välipäätöksen johdosta huomautettavaa.

Energiamarkkinaviraston on annettava kielteinen ratkaisu kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, jos:

1) ei ole osoitettu, että kantaverkonhaltija täyttää 32 §:n vaatimukset; tai

2) ministeriö on antanut Energiamarkkinavirastolle 36 §:n mukaisesti lausunnon, jonka mukaan sille ei ole osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa.

Energiamarkkinaviraston on liitettävä ministeriön ja Euroopan komission lausunnot lopulliseen päätökseensä.

*Energia*viraston on tehtävä kahden kuukauden kuluessa 2 momentissa ja 36 §:ssä tarkoitetuille Euroopan komission lausunnoille varattujen määräaikojen päättymisestä lopullinen päätöksensä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta. *Energia*viraston on lopullista päätöstä tehdessään otettava Euroopan komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Jos Euroopan komissio ei ole toimittanut lausuntoaan säädetyssä määräajassa, katsotaan, ettei sillä ole *Energia*viraston välipäätöksen johdosta huomautettavaa.

*Energia*viraston on annettava kielteinen ratkaisu kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, jos:

1) ei ole osoitettu, että kantaverkonhaltija täyttää 32 §:n vaatimukset; tai

2) ministeriö on antanut *Energia*virastolle 36 §:n mukaisesti lausunnon, jonka mukaan sille ei ole osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa.

*Energia*viraston on liitettävä ministeriön ja Euroopan komission lausunnot lopulliseen päätökseensä.

39 a §

Kantaverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnat

Kantaverkonhaltija ei saa harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin kantaverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa. Tämän lisäksi kantaverkonhaltijalla on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomainen on myöntänyt kantaverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan muista kuin tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa säädetyistä tehtävistä sähköjärjestelmässä säädetään erikseen lailla.

42 a §

Alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät tehtävät

Kantaverkonhaltijan tehtävänä on hoitaa alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät kantaverkonhaltijan tehtävät, joista säädetään sähkökauppa-asetuksessa, sekä vastata alueellisten koordinoitikeskusten välisen yhteistyön ja koordinoinnin puitteiden hyväksymisestä.

Kantaverkonhaltija vastaa osuudestaan alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvistä kustannuksista. Kantaverkonhaltijalla on oikeus sisällyttää siirtomaksuunsa sille kuuluva osuus alueellisen koordinoitikeskuksen kohtuullisista ja asianmukaisista kustannuksista.

43 §

Sähkön tuontia ja vientiä koskevat siirtomaksut

Kantaverkonhaltijan on perittävä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun liittymispistehinnoittelun piiriin kuuluvan siirtomaksun lisäksi erillinen siirtomaksu verkkoonsa tulevasta ja siitä lähtevästä sähkön tuonnista ja viennistä, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuorosiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista muuta johdu. *Siirtomaksun on täytettävä 24 §:ssä säädetty edellytykset.*

45 §

Järjestelmävastuu

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (*järjestelmävastuu*). Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tu-

43 §

Sähkön tuontia ja vientiä koskevat siirtomaksut

Kantaverkonhaltijan on perittävä *rajayhdysjohdon siirtomaksua verkkoonsa kolmansista maista tulevasta sähköntuonnista ja verkostaan kolmansiin maihin lähtevästä sähkönviennistä*, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuorosiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista muuta johdu.

45 §

Järjestelmävastuu

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta *siten, että sähköjärjestelmä toimii luotettavasti ja varmasti*, sekä huolehtii valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä ta-

Voimassa oleva laki

lee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että ne toimivat tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiseksi. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n mukaisesti. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Ehdotus

valla (*järjestelmävastuu*). Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että *sähköjärjestelmä ja järjestelmävastuun piiriin kuuluvat palvelut toimivat luotettavasti, varmasti ja tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on tehtäviään hoitaessaan otettava huomioon alueellisten koordinoitikeskusten koordinoitujen toimet ja suositukset siten kuin sähkökauppa-asetuksessa säädetään.*

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja *voimalaitosten, energiavarastojen ja kuormien sekä sähköverkkojen liittämiseksi sähköjärjestelmään sekä sähköjärjestelmän ja siihen liitettyjen voimalaitosten, energiavarastojen, kuormien ja sähköverkkojen käyttämiseksi.* Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n mukaisesti. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on kestoaltaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa sähkön siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä sähköjärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on oikeus sähköjärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata sähköjärjestelmään liitettyä sähkön käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat tehopulan hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saa kussakin tapauksessa

Tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä voidaan antaa ministeriön asetuksella.

pitää voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä sähköjärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.

Tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä voidaan antaa ministeriön asetuksella.

46 §

46 §

Valtakunnallinen tasevastuu

Valtakunnallinen tasehallintavastuu

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa koko ajan käynnissä olevasta sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan (*valtakunnallinen tasevastuu*). Valtakunnalliseen tasevastuuseen sisältyvät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa koko ajan käynnissä olevasta sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan (*valtakunnallinen tasehallintavastuu*). Valtakunnalliseen *tasehallintavastuuseen* sisältyvät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi.

Valtakunnallisen tasevastuun hoitamiseen tarvittavan sähkön hankintaehtojen sekä tasesähkön kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille, eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdossa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi.

Valtakunnallisen *tasehallintavastuun* hoitamiseen tarvittavan *tasesähkön ja tasehallintakapasiteetin hankinta- ja kauppaehtojen* on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille, *niiden on perustuttava markkinapohjaisiin menettelyihin*, eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdossa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi *ja luotava edellytykset kulutusjouston, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien, energiavarastojen haltijoiden ja aggregaattorien osallistumiseen tasehallintamarkkinoille.*

Tasesähkön hinnoittelun on oltava kohtuullista.

52 a §

Joustopalvelujen käyttö jakeluverkossa

Jakeluverkonhaltijan on mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä joustopalveluja jakeluverkkonsa käytön ja kehittämisen tehostamiseksi sekä siirtorajoitusten hallitsemiseksi vastuualueellaan tai vastuualueensa rajojen

yli tapahtuvissa siirroissa. Jakeluverkonhaltijan on hankittava joustopalvelut avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Joustopalvelujen hankintaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä joustopalvelujen tuottajille eikä niissä saa olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Joustopalvelujen hankintaehtojen on edistettävä energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamista ja kustannustehokkuutta. Ehdot on julkaistava.

Jakeluverkonhaltijan tulee julkaista riittävät tiedot jouston tarpeesta sekä hankitusta ja aktivoidusta joustokapasiteetin määrästä.

Energiavirasto voi hakemuksista myöntää jakeluverkonhaltijalle poikkeuksen I momentissa tarkoitettua hankintavelvollisuudesta, mikäli joustopalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta, tai jos se johtaisi vakaviin markkinoiden vääristymiin tai lisäisi siirtorajoituksia.

53 a §

Tehokkaan yhteistuotannon ja pienimuotoisen sähköntuotannon liittäminen jakeluverkkoon

Jakeluverkonhaltijalla on oltava yleiset ja helposti sovellettavissa olevat menettelytavat energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 14 kohdassa tarkoitettua tehokkaan yhteistuotannon ja pienimuotoisen sähköntuotannon jakeluverkkoon liittämistä varten.

53 a §

Pienimuotoisen sähköntuotannon ja tehokkaan yhteistuotannon liittäminen jakeluverkkoon

Jakeluverkonhaltijalla on oltava yleiset ja helposti sovellettavissa olevat menettelytavat pienimuotoisen sähköntuotannon ja energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 19 kohdassa tarkoitettua tehokkaan yhteistuotannon jakeluverkkoon liittämistä varten.

Jakeluverkonhaltijalla on oltava jakeluverkkoon liittämistä koskeva yksinkertainen ilmoitusmenettely, jonka mukaisesti voimalaitokset tai itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien loppukäyttäjien ja demonstraatiohankkeiden yhdistetyt tuotantoyksiköt, joiden sähköntuotantokapasiteetti on enintään 10,8 kilowattia, liitetään jakeluverkkoon näiden tehtyä ilmoituksen jakeluverkonhaltijalle. Jakeluverkonhaltija voi kuukauden kuluessa ilmoituksesta evätä pyydetyn liittämisen tai ehdottaa vaihtoehtoisia liittymispistettä perustelluista turvallisuussyistä tai järjestelmän komponenttien teknisen yhteensopimattomuuden perusteella. Voimalaitos tai yhdistetty tuotantoyk-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sikkö voidaan liittää jakeluverkkoon, jos jakeluverkonhaltija tekee myönteisen päätöksen liittamisestä tai jos tämä ei tee päätöstä liittamisestä kuukauden kuluessa ilmoituksesta.

56 a §

Jakeluverkonhaltijan verkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön liittyvien palvelujen hankintaan liittyvät maksut

Jos jakeluverkonhaltijan verkon varmaan, luotettavaan ja tehokkaaseen käyttöön liittyvien palvelujen hankintaan liittyy jakeluverkonhaltijan perimiä maksuja, tulee maksujen heijastaa niistä jakeluverkonhaltijalle aiheutuvia kustannuksia.

57 §

Jakeluverkonhaltijan laskutus

Jakeluverkonhaltijan jakeluverkon käyttäjien laskutus on suoritettava tosiasiallisen kulutuksen perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Muun kuin tuntimittauslaitteiston osalta laskutus voi perustua loppukäyttäjän tekemään mittauslaitteiston luentaan.

Laskutus saa kuitenkin perustua arvioituun kulutukseen tai kiinteään määrään silloin, kun laskutus perustuu loppukäyttäjän lukemaan mittauslaitteistoon eikä tämä ole ilmoittanut mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta tai jos käyttöpaikkaa ei ole varustettu mittauslaitteistolla. Laskutus saa perustua arvioituun kulutukseen myös, jos sähköä ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittautiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Jakeluverkonhaltijan on esitettävä laskussa jakeluverkkonsa käyttäjälle erittely siitä, miten sähkönjakelun hinta muodostuu. Sähkönjakelun hintaa koskevat tiedot ja arviot on annettava loppukäyttäjälle oikea-aikaisesti ja helposti ymmärrettävässä muodossa. Laskun mukana on ilmoitettava loppukäyttäjän todellinen kulutus ja hintatiedot sekä mahdollistettava vertailu edellisen vuoden kulutukseen samana kautena. Jakeluverkonhaltijan on kuluttajille

(kumotaan)

lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenetelyistä. Energiavirasto voi antaa tarkempia mää-
räyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää, sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Tässä pykälässä tarkoitetut laskut sekä hinta- ja kulutustiedot on annettava loppukäyttäjälle asianmukaisesti ja maksutta. Loppukäyttäjän on halutessaan saatava laskut ja kulutustiedot sähköisinä.

*57 a §**Jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavat*

Jakeluverkonhaltijan on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja sähköjakelun laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehtoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos jakeluverkonhaltija tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, on järjestelmän heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

*(kumotaan)**61 a §****Jakeluverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnat***

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomainen on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Jakeluverkonhaltija ei saa harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa. Jakeluverkonhaltija voi kuitenkin ylläpitää omaan käyttöönsä varattuja sähköajoneuvojen latauspisteitä.

Energiavirasto voi myöntää jakeluverkonhaltijalle luvan harjoittaa muuta liiketoimintaa

kuin jakeluverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa, jos liiketoiminnan harjoittaminen on tarpeen, jotta jakeluverkonhaltija voi täyttää tämän lain tai sähkökauppa-asetuksen mukaiset velvoitteensa.

62 §

62 §

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkonhaltijaan ei sovelleta 23 eikä 26 a §:ää, 27 §:n 3 momenttia, 28, 29, 29 a, 50–53, 53 a, 54–57, 57 a, 58 eikä 59 §:ää.

Suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkonhaltijaan ei sovelleta 23, 23 a eikä 26 a §:ää, 27 §:n 3 momenttia, 28, 29, 29 a, 29 b, 50–52, 52 a, 53, 53 a, 54–56, 56 a, 58 eikä 59 §:ää ja 61 a §:än 2 momenttia.

Edellä 24 a ja 24 b §:ää ja 27 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut sille sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät.

Edellä 24 a ja 24 b §:ää ja 27 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut sille sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät.

63 §

Uutta sähköntuotantokapasiteettia koskeva tarjouskilpailu

(kumotaan)

Valtioneuvosto voi päättää sähkön riittävyyden turvaamiseksi uutta sähköntuotantokapasiteettia tai kysynnänhallintatoimia koskevan julkisen tarjouskilpailun järjestämisestä. Päätös voidaan tehdä, jos sähkön tarjonta suunnitteilla ja rakenteilla olevat voimalaitokset ja rajayhdysjohdot sekä toteutettavat energiatehokkuutta edistävät kysynnänhallintatoimet huomioon ottaen ei riitä täyttämään sähkön kysyntää Suomessa eikä sähkön riittävyyttä voida turvata muilla toimenpiteillä.

Tarjouskilpailun järjestämistä koskevassa päätöksessä määrätään:

1) tarjouspyyntöön sisällytettävät tiedot edellytetyistä sopimusehdoista ja menettelytavat, joita tarjoajien on noudatettava; sekä

2) perusteet, joiden mukaan tarjoajat valitaan ja sopimus tehdään.

Tarjouskilpailun järjestämisestä päättää valtioneuvoston yleisistunto. Ministeriö päättää

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tarjouksen hyväksymisestä. Ministeriön tehtävänä on myös tarjouskilpailun täytäntöönpano.

Tarkemmat säännökset tarjouskilpailussa noudatettavasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

III OSA

SÄHKÖNTUOTANTO JA -TOIMITUS

7 luku

Sähköntuotanto

III OSA

SÄHKÖNTUOTANTO, KULUTUS- JOUSTO, SÄHKÖNTOIMITUS JA AG- GREGOINTI

7 luku

Sähköntuotanto ja kulutusjousto

65 a §

Kulutusjouston osallistuminen järjestäytyneelle markkinapaikalle

Loppukäyttäjällä on oikeus tarjota järjestäytyneellä markkinapaikalla kulutusjoustoja joko itsenäisesti tai aggregaattorin välityksellä. Markkinapaikan ylläpitäjä ei saa asettaa kulutusjouston järjestäytyneelle markkinapaikalle pääsylle ehtoja, jotka perusteettomasti syrjivät kulutusjoustoja sähköntuotantoon verrattuna.

Loppukäyttäjän on korvattava vuorokausimarkkinalla, päivän sisäisellä markkinalla tai tasehallintamarkkinalla itsenäisesti toteuttamansa kulutusjouston aktiivoinnin aikana aiheutuneet kustannukset avoimelle toimittajalleen tai tasevastaavalleen. Loppukäyttäjän itsenäisesti aktivoiman kulutusjouston aiheuttama tasepoikkeama on oikaistava loppukäyttäjän avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkötaseessa.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävänä on määrittää 2 momentissa tarkoitettujen korvauksien laskentamenetelmä. Laskentamenetelmän tulee perustua loppukäyttäjän itsensä aktivoiman kulutusjouston energiavaikutukseen loppukäyttäjän avoimen toimittajan tai tämän tasevastavan sähkötaseeseen sekä viitehintaan, joka voi vaihdella markkinapaikoittain. Laskentamenetelmän on oltava sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolinen ja syrjimätön, eikä se saa estää loppukäyt-

täjän itsensä tarjoaman kulutusjouston mahdollisuutta osallistua 2 momentissa tarkoitettuille markkinoille.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun korvauksen laskentamenetelmän vahvistamisesta säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on ennen laskentamenetelmän toimittamista vahvistettavaksi kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia. Vahvistettu laskentamenetelmä on julkaistava.

Tarkempia säännöksiä loppukäyttäjän itsenäisesti tarjoaman kulutusjouston todentamisesta ja kulutusjouston huomioimisesta taseselvityksessä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) aktivoidun kulutusjouston määrän todentamista;
- 2) perusuran tai perusurien määrittämistä;
- 3) kulutusjouston huomioimista taseselvityksessä;
- 4) sähkötaseiden oikaisua;
- 5) taloudellisen korvauksen maksamista.

67 §

Toimitusvelvollisuus

Vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset sähkön myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia eikä sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Kuluttajille suunnatut myyntiehdot on lisäksi esitettävä selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, eikä niihin saa sisältyä sopimusten ulkopuolisia esteitä kuluttajien oikeuksien toteutumiseksi.

Energiamarkkinavirasto voi määrätä tässä pykälässä tarkoitetun vähittäismyyjän toimittamaan sähköä 2 momentissa tarkoitetuilla ehdoilla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille.

68 §

67 §

Toimitusvelvollisuus

Vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset vähittäismyyntiehdot ja -hinnat tai hinnanmääräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia, syrjiviä tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Vähittäismyyntihinnat tai hinnanmääräytymisperusteet on esitettävä helposti ja selkeästi verrattavalla tavalla.

Energiavirasto voi määrätä tässä pykälässä tarkoitetun vähittäismyyjän toimittamaan sähköä 2 momentissa tarkoitetuilla ehdoilla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille.

68 §

*Vähittäismyyjän myyntiehtojen ilmoittaminen
Energiamarkkinavirastolle*

Vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima, tulee toimittaa 67 §:n 2 momentissa tarkoitetut vähittäismyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet Energiamarkkinavirastolle ennen niiden käyttöönottamista.

Vähittäismyyjän tulee ilmoittaa Energiamarkkinavirastolle tai tämän määräämälle yhteisölle vähittäismyyntiehdot ja -hinnat, joilla vähittäismyyjä tarjoaa yleisesti sähköä kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkökäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa.

Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkemmat määräykset, mitä vähittäismyyntiehtoihin ja -hintoihin sekä niiden määräytymisperusteisiin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

***Toimitusvelvollisen vähittäismyyjän ilmoitukset
Energiaavirastolle***

Vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima, tulee toimittaa 67 §:n 2 momentissa tarkoitetut myyntiehdot ja -hinnat tai hinnannääräytymisperusteet Energiaavirastolle ennen niiden käyttöönottamista.

Energiaavirasto voi antaa tarkemmat määräykset, mitä myyntiehtoihin ja -hintoihin tai hinnannääräytymisperusteisiin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

68 a §

Vähittäismyyjän velvollisuus tarjota dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia

Vähittäismyyjän, joka toimittaa sähköä yli 200 000 loppukäyttäjälle, on tarjottava dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on liitetty jakeluverkkoon ja on varustettu dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksen edellyttämän mittaustarkkuuden täyttävällä mittauslaitteistolla. Lisäksi 67 §:ssä tarkoitetun vähittäismyyjän on tarjottava jakeluverkonhaltijan vastualueella dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on liitetty kyseiseen jakeluverkkoon ja on varustettu dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksen edellyttämän mittaustarkkuuden täyttävällä mittauslaitteistolla.

69 §

Vähittäismyyjän laskutus

Loppukäyttäjälle toimitettu sähkö on laskutettava tosiasiallisen kulutuksen perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Muun kuin tuntimittauslaitteiston osalta laskutus voi perustua loppukäyttäjän tekemään mittauslaitteiston luentaan.

(kumotaan)

Toimitetun sähköän laskutus saa kuitenkin perustua arvioituun kulutukseen tai kiinteään määrään silloin, kun laskutus perustuu loppukäyttäjän lukemaan mittauslaitteistoon eikä tämä ole ilmoittanut mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta tai jos käyttöpaikkaa ei ole varustettu mittauslaitteistolla. Laskutus saa perustua arvioituun kulutukseen myös, jos sähköä ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mitaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Vähittäismyyjän on esitettävä laskussa loppukäyttäjälle erittely siitä, miten sähköän hinta muodostuu, sekä tieto sopimuksen voimassaoloajasta. Sähköän hintaa koskevat tiedot ja arviot on annettava loppukäyttäjälle oikea-aikaisesti ja helposti ymmärrettävässä muodossa. Laskun mukana on ilmoitettava loppukäyttäjän todellinen kulutus ja hintatiedot sekä mahdollistettava vertailu edellisen vuoden kulutukseen samana kautena. Vähittäismyyjän on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää, sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku kuluttajalle kuuden viikon kuluessa siitä, kun sähköän toimitus kuluttajalle on päättynyt.

Tässä pykälässä tarkoitetut laskut sekä hinta- ja kulutustiedot on annettava loppukäyttäjälle asianmukaisesti ja maksutta. Loppukäyttäjän on halutessaan saatava laskut ja kulutustiedot sähköisinä.

69 a §

Vähittäismyyjän laskujen maksutavat

(kumotaan)

Vähittäismyyjän on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja sähkölaskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos vähittäismyyjä tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, on järjestelmän heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

10 a luku

Aggregointi

72 a §

Itsenäisen aggregaattorin aktivoimasta kulutusjoustopaikasta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Itsenäinen aggregaattorin on korvattava vuorokausimarkkinalla, päivän sisäisellä markkinalla tai tasehallintamarkkinalla toteutetun kulutusjoustopaikan aktivoimisen aikana aiheutuneet kustannukset asiakkaansa avoimelle toimittajalle tai tämän tasevastaavalle. Korvauksessa voidaan ottaa huomioon myös itsenäisistä aggregaattoreista aiheutuvat hyödyt muille sähkömarkkinoiden osapuolille. Korvaus hyödyistä ei saa kuitenkaan ylittää itsenäisen aggregaattorin aktivoimisen kulutusjoustopaikan aikana asiakkaan avoimelle toimittajalle tai tasevastaavalle aiheutuneita kustannuksia. Kulutusjoustopaikan aktivoimista aiheutunut tasepoikkeama on lisäksi oikaistava asiakkaan avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkö-taseessa.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävänä on määrittää I momentissa tarkoitettujen korvauksien laskentamenetelmä. Laskentamenetelmän tulee perustua itsenäisen aggregaattorin tarjoamien aggregointipalvelujen energiavaikutukseen asiakkaan avoimen toimittajan tai tasevastaavan sähkö-taseeseen sekä viitehintaan, joka voi vaihdella markkinapainetta. Laskentamenetelmän on oltava sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolinen ja syrjimätön, eikä se saa estää itsenäisen

aggregaattorin tarjoaman kulutusjouston mahdollisuutta osallistua 1 momentissa tarkoitetuille markkinoille.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun korvauksen laskentamenetelmän vahvistamisesta säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on ennen laskentamenetelmän toimittamista vahvistettavaksi kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia. Vahvistettu laskentamenetelmä on julkaistava.

Tarkempia säännöksiä itsenäisen aggregaattorin tarjoaman kulutusjouston todentamisesta, kulutusjouston huomioimisesta taseselvityksessä ja kulutusjoustoan liittyvän taloudellisen korvauksen maksamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) aktivoidun kulutusjouston määrän todentamista;
- 2) perusuran tai perusurien määrittämistä;
- 3) kulutusjouston huomioimista taseselvityksessä;
- 4) sähkötaseiden oikaisua;
- 5) taloudellisen korvauksen maksamista.

72 b §

Aggregointisopimukseen liittyvät velvollisuudet

Loppukäyttäjän aggregointisopimuksen tekeminen ei edellytä tämän verkonhaltijan tai sähköntoimittajan suostumusta.

Sähköntoimittaja ei saa asettaa loppukäyttäjille perusteettomia tai syrjiviä ehtoja tai maksuja, jotka rajoittavat aggregointisopimuksen tekemistä itsenäisen aggregaattorin kanssa.

74 a §

Sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtaminen

Verkonhaltijan, sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin tehtävänä on toteuttaa niiden vastuulla olevat sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvät

markkinaprosessin mukaiset toimenpiteet viipymättä, kun asiakas pyytää sopimusehtojen mukaisesti sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvästä markkinaprosessista ja siinä noudatettavista määräajoista.

75 e §

75 e §

Loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeus itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen

Loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeus itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen

Verkonhaltijan on luovutettava loppukäyttäjälle ja sähköntuottajalle tai näiden nimeämälle taholle jäljennös loppukäyttäjän tai sähköntuottajan omaa sähkönkäyttöä ja sähköntuotantoa koskevista mittaus- ja kulutustiedoista, jotka verkkonhaltija on kerännyt sähkönkäyttöpaikan mittauslaitteistosta. Tiedot on luovutettava koneluettavassa ja helposti muokattavassa vakiotietomuodossa sähkönkäyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti. *Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä.*

Verkonhaltijan on luovutettava loppukäyttäjälle ja sähköntuottajalle tai näiden nimeämälle taholle jäljennös loppukäyttäjän tai sähköntuottajan omaa sähkönkäyttöä ja sähköntuotantoa koskevista mittaus- ja kulutustiedoista, jotka verkkonhaltija on kerännyt sähkönkäyttöpaikan mittauslaitteistosta. *Loppukäyttäjälle, jolle on asennettu etäluettava mittauslaitteisto, tai tämän nimeämälle taholle on lisäksi luovutettava loppukäyttäjän pyynnöstä tämän aiempaa sähkönkulutusta eri ajanjaksoilla kuvaavia tietoja, jotka mahdollistavat loppukäyttäjän sähkönkäyttöä koskevien yksityiskohtaisten tarkasteluiden tekemisen.* Tiedot on luovutettava koneluettavassa ja helposti muokattavassa vakiotietomuodossa sähkönkäyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti.

Sähköalan yrityksen on luovutettava asiakkaanaan olevalle loppukäyttäjälle tai tämän nimeämälle taholle tiedot loppukäyttäjän sähkösopimuksesta sekä muut tätä koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen sähköntoimittajan vaihtamista varten.

Sähköalan yrityksen on luovutettava asiakkaanaan olevalle loppukäyttäjälle tai tämän nimeämälle taholle tiedot loppukäyttäjän sähkösopimuksesta sekä muut tätä koskevat tiedot, *joita loppukäyttäjä tarvitsee sähköntoimittajan tai aggregaattorin vaihtamiseen, kulutusjousto- ja muihin sähköalan yritysten palveluihin.*

Sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin on pyydetäessä luovutettava asiakkaanaan olevalle loppukäyttäjälle tai tämän nimeämälle taholle loppukäyttäjän pyynnöstä jäljennös tiedoista, jotka koskevat sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin loppukäyttäjän kuormalla toteuttamaa kulutusjousto-

Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen

Edellä 1–3 momentissa tarkoitettujen tiedot on luovutettava loppukäyttäjälle ilman erillistä korvausta. Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhal-

Voimassa oleva laki

tietojen luovuttajaksi. Tiedot on luovutettava loppukäyttäjälle ilman erillistä korvausta.

Ehdotus

tija voivat osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

Energiavirasto voi antaa 1–3 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta tarkempia määryksiä:

- 1) muodosta, jossa tiedot on luovutettava;*
- 2) aiempaa sähkönkulutusta ja toteutettua kulutusjoustoja koskevien tietojen erittelystä;*
- 3) tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä.*

V OSA

SÄHKÖSOPIMUKSET

84 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen. Sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain, jos sopimuksen osapuolena oleva loppukäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiassa omaan käyttöönsä. *Tämän luvun* vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta.

Tässä luvussa tarkoitetaan:

- 1) *liittymissopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja sähkönkäyttöpaikan omistajan tai haltijan (*liittyjä*) välistä sopimusta sähkönkäyttöpaikan liittämistä nimellisiännitteeltään enintään 20 kilovoltin jakeluverkkoon; jos liittymissopimus siirretään, siirronsaajaan sovelletaan, mitä liittyjästä säädetään;
- 2) *sähköverkkosopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja loppukäyttäjän välistä sopimusta, joka koskee sähkönjakelua jakeluverkon

V OSA

SÄHKÖSOPIMUKSET

84 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen, sähkönmyyntisopimukseen, *dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen ja aggregointisopimukseen*. Sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain, jos sopimuksen osapuolena oleva loppukäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiassa omaan käyttöönsä. Vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. *Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen sekä aggregointisopimukseen ja aggregaattoriin sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään sähkönmyyntisopimuksesta tai vähittäismyyjästä, ellei erikseen toisin säädetä.*

Tässä luvussa tarkoitetaan:

- 1) *liittymissopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja sähkönkäyttöpaikan omistajan tai haltijan (*liittyjä*) välistä sopimusta sähkönkäyttöpaikan liittämistä nimellisiännitteeltään enintään 20 kilovoltin jakeluverkkoon; jos liittymissopimus siirretään, siirronsaajaan sovelletaan, mitä liittyjästä säädetään;
- 2) *sähköverkkosopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja loppukäyttäjän välistä sopimusta, joka koskee sähkönjakelua jakeluverkon

Voimassa oleva laki

kautta, ja muuta siihen liittyvää verkkopalvelua;

3) *sähkönmyyntisopimuksella* vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppukäyttäjälle.

86 §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle ja ennen sähköverkkosopimuksen tekemistä loppukäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista vaihtoehtoista, kuten hinnoitteluvaihtoehtoista. Vähittäismyyjän on annettava ennen sähkönmyyntisopimuksen tekemistä vastaavat tiedot loppukäyttäjälle.

Liittyjälle ja loppukäyttäjälle on annettava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot;
- 2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu sekä liittymissopimuksen kysymyksessä ollessa liittymän toimitusaika;
- 3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut;
- 4) menetelmät, joiden kautta liittyjä tai loppukäyttäjä saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista;
- 5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot;
- 6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;
- 7) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;
- 8) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa taikka jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän internetsivulla.

Ehdotus

kautta, ja muuta siihen liittyvää verkkopalvelua;

3) *sähkönmyyntisopimuksella* vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppukäyttäjälle;

4) ***aggregointisopimuksella*** *aggregaattorin ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähkönkäyttöpaikan kulutusjoustopon hyödyntämisestä aggregoimalla.*

86 §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle ja ennen sähköverkkosopimuksen tekemistä loppukäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista vaihtoehtoista, kuten hinnoitteluvaihtoehtoista. Vähittäismyyjän on annettava ennen sähkönmyyntisopimuksen tekemistä vastaavat tiedot loppukäyttäjälle.

Liittyjälle ja loppukäyttäjälle on annettava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot;
- 2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu sekä liittymissopimuksen kysymyksessä ollessa liittymän toimitusaika;
- 3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut;
- 4) menetelmät, joiden kautta liittyjä tai loppukäyttäjä saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista;
- 5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot;
- 6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;
- 7) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;
- 8) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa taikka *sähköalan yrityksen* internetsivulla.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. Sopimuksen tai vahvistusilmoituksen mukana kuluttajalle on annettava tieto sähkömarkkinadirektiivin 3 artiklan 16 kohdassa tarkoitetusta energiankuluttajan tarkistuslistasta sekä Energiamarkkinaviraston internetosoite, jossa se on saatavilla. Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on pyynnöstä annettava kopio tarkistuslistasta kuluttajalle.

87 §

Sopimuksen tekeminen

93 §

Sopimusehtojen muuttaminen

Vähittäismyyjän on annettava dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusta tarjotessaan loppukäyttäjälle tiedot tällaisen sopimuksen tarjoamista mahdollisuuksista, kustannuksista ja riskeistä sekä sopimuksen edellytyksenä olevista vaatimuksista mittauslaitteistolle.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. *Loppukäyttäjän sopimukseen tai tälle lähetettävään vahvistusilmoitukseen on lisäksi sisällytettävä yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista näkyvästi ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä.*

Tämän pykälän säännöksistä ei saa poiketa loppukäyttäjää koskevan sopimuksen osalta.

87 §

Sopimuksen tekeminen

Dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksen solmiminen edellyttää loppukäyttäjän nimenomaista tahdonilmaisua. Vähittäismyyjä ei saa vedota ehtoon, joka ei perustu loppukäyttäjän nimenomaiseen tahdonilmaisuun.

93 §

Sopimusehtojen muuttaminen

Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on lähetettävä sopijapuolelleen ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Vähittäismyyjän ilmoituksessa on mainittava, että loppukäyttäjällä on oikeus irtisanoa sopimus, jos tämä ei hyväksy sopimusehtojen muutosta. Sopimusehtojen muutos saa tulla voimaan kuluttajan osalta aikaisintaan kuukauden ja muun loppukäyttäjän osalta aikaisintaan kahden viikon kuluttua ilmoituksen lähettämisestä. Tämän momentin säännöksistä ei saa poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

102 §

102 §

Sähkönjakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

Sähkönjakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkönjakelua vähittäismyyjästä johtuvasta syystä, ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut loppukäyttäjälle sähkönjakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että kuluttajalle toimitetaan sähköä vähintään kolmen viikon ajan ilmoituksen lähettämisestä.

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkönjakelua vähittäismyyjästä johtuvasta syystä, ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut loppukäyttäjälle sähkönjakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että *jakeluverkkoon liitetulle loppukäyttäjälle* toimitetaan sähköä vähintään kolmen viikon ajan *vähittäismyyjän toimituksen päättymisestä ja ilmoituksen lähettämisestä. Jos loppukäyttäjä ei ole tässä ajassa solminut uutta sähkönmyyntisopimusta, jakeluverkonhaltijan on huolehdittava toimituksesta siihen asti, kunnes Energiavirasto on päätöksellään siirtänyt loppukäyttäjän sähkötoimituksen 67 §:ssä tarkoitetun toimitusvelvollisen vähittäismyyjän vastuulle. Sähkötoimitukseen sovelletaan tällöin 67 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ehtoja.*

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkötoimitusta toimitusvelvollisuuden piirissä olevalle loppukäyttäjälle, ennen kuin Energiamarkkinavirasto on 67 §:n nojalla määrännyt uuden vähittäismyyjän.

Loppukäyttäjän on korvattava jakeluverkonhaltijalle *tässä pykälässä tarkoitetusta* sähkötoimituksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Jos loppukäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, Energiamarkkinavirasto määrää korvauksen suuruuden.

Loppukäyttäjän on korvattava jakeluverkonhaltijalle sähkötoimituksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Jos loppukäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, *Energiavirasto* määrää korvauksen suuruuden.

13 a luku

Laskutus

105 a §

Soveltamisala

Tämän luvun laskutusta koskevia säännöksiä sovelletaan vähittäismyyjiin, jakeluverkonhaltijoihin ja aggregaattoriin, joka toimittaa sähköä tai tuottaa tämän lain mukaisia palveluita loppukäyttäjille.

105 b §

Laskutusta koskevat yleiset vaatimukset

Loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen on oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot on esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia. Loppukäyttäjän on pyynnöstä saatava selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Loppukäyttäjän on saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta.

Loppukäyttäjälle on tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä.

Jos loppukäyttäjän ja sähköalan yrityksen välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tietynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta tai alennuksesta, on muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa.

105 c §

Laskutustiedot

Loppukäyttäjän laskussa on selvästi erottuen esitettävä seuraavat laskutustiedot:

- 1) palvelutarjoajan nimi ja yhteystiedot, puhelinnumero ja sähköpostiosoite;*
- 2) maksettava hinta;*
- 3) laskun eräpäivä;*
- 4) laskutuksen perusteena käytettävien mitattavien suureiden määrät tai, jos laskutuksen perusteena käytetään mitattavien suureiden perusteella muodostettavia yhdistettyjä suureita, tällaisten yhdistettyjen suureiden määrät laskutuskaudella;*
- 5) erittely siitä, miten suorituksen tai palvelun hinta muodostuu;*
- 6) suorituksen tai palvelun nimi;*
- 7) loppukäyttäjän käyttöpaikkatunnus;*
- 8) sopimuksen voimassaoloaika.*

Loppukäyttäjän laskussa on eriteltävä toisistaan sähköenergian toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus. Eritellyssä on käytettävä maakaasun ja sähkön hintoja koskevista Euroopan tilastoista sekä direktiivin 2008/92/EY kumoamisesta annetussa

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1952 vahvistettuja maksumponenttien yhteisiä määritelmiä.

105 d §

Sähkökäytön vertailutiedot

Kun loppukäyttäjän lasku perustuu tosiasialiseen sähkönkulutukseen tai sähköalan yrityksen suorittamaan etäluentaan, laskussa tai sen liitteenä on asetettava loppukäyttäjän saataville seuraavat tiedot:

1) laskutusjakson ja loppukäyttäjän edeltävän vuoden saman ajanjakson sähkönkulutuksen vertailu graafisessa muodossa;

2) vertailu vastaavan loppukäyttäjär ryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa;

3) energianeuvonnan yhteystiedot, mukaan lukien verkkosivujen osoite, joilta loppukäyttäjä voi saada tietoa energiaa käyttävien laitteiden energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut vertailutiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

105 e §

Muut laskulla annettavat tiedot

Loppukäyttäjälle on annettava laskussa laskutustietojen lisäksi tiedot:

1) loppukäyttäjän käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä sekä riitojenratkaisuelinten yhteystiedot;

2) loppukäyttäjän sopimukseen liittyvästä mahdollisuudesta vaihtaa vähittäismyyjää ja sen vaikutuksista;

3) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain (/) mukaisesta verkkosivustosta, jonka avulla loppukäyttäjät voivat vertailla vähittäismyyjien tarjoamia sähköntoimitussopimuksia;

4) keskitetyistä palvelupisteistä, joissa loppukäyttäjien saatavilla on tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä ja ristiriitatilanteissa käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä.

Edellä 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen tietojen voidaan asettaa loppukäyttäjien saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjien laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

105 f §

Energiaviraston norminantovaltuus

Energiavirasto voi antaa 105 c–105 e §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

105 g §

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama sähkö ja loppukäyttäjän jakelupalvelu on laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Muun kuin etäluettavan mittauslaitteiston osalta laskutus voi perustua loppukäyttäjän tekemään mittauslaitteiston luentaan.

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman sähkön ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saa perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuiseseen sähkönkulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin, jos tästä on sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu sähkö tai jakelupalvelu on tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuu tosiasialliseen mitattuun määrään.

Laskutus saa perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureen tai kiinteään määrään silloin, kun laskutus perustuu loppukäyttäjän lukemaan mittauslaitteistoon eikä tämä ole ilmoittanut mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta tai jos käyttöpaikkaa ei ole varustettu

mittausslaitteistolla. Laskutus saa perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureen myös, jos sähköä ei ole voitu mitata mittausslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittauksiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittausslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä, kun sähkön toimitus loppukäyttäjälle on päätynyt.

105 h §

Laskujen maksutavat

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen sekä joustavia järjestelyjä varsinaista laskujen maksua varten. Tarjotuissa vaihtoehtoisissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle ja jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot.

Vähittäismyyjä saa vaatia kuluttajalta laskun maksutapana ennakkomaksua vain kuluttajana itseensä liittyvästä erittäin painavasta syystä. Vähittäismyyjä ei saa tarjota kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, joka saattaa ennakkomaksujärjestelmässä olevat kuluttajat perusteettomasti tai eri asiakasryhmiä syrjivällä tavalla epäedulliseen asemaan. Ennakkomaksujärjestelmän on heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

114 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Energiaviraston 26 a, 28, 31, 52, 55, 65, 67, 83, 102 ja 119 §:n ja ministeriön 63 §:n nojalla

114 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Energiaviraston 23 a, 26 a, 28, 29 b, 31, 52, 52 a, 55, 65, 67, 83 ja 102 §:n nojalla tekemään

tekemään päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla *edellä* mainituissa pykälissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään*. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään*.

Ministeriön 14 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen *siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään*. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. *Energiavirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta muutoksenhakutuomioistuimen päätökseen, jolla tämä on kumonnut viraston antaman päätöksen tai muuttanut sitä.*

päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa pykälissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Ministeriön 14 §:n nojalla tekemään päätökseen ja markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

115 §

Energiamarkkinaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 114 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiamarkkinaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiamarkkinavirasto päätöksessään toisin määrää. *Muutoksenhakutuomioistuimella on lisäksi oikeus antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.*

115 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 114 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 105 a–105 f § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä kesäkuuta 2024. En-

nen mainittujen pykälien voimaantuloa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 57, 57 a, 69 ja 69 a §:ää.

Lain 29 b §:n 4 momenttia ei sovelleta kantaverkonhaltijan sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poistoaikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2024, eikä jakeluverkonhaltijan sellaisten akkuvarastojen tavanomaiseen poistoaikaan, joita koskeva lopullinen investointipäätös on tehty ennen 4 päivää heinäkuuta 2019. Tässä momentissa tarkoitetun akkuvaraston tulee täyttää lisäksi seuraavat vaatimukset:

1) akkuvarasto liitetään tai on liitetty sähköverkkoon viimeistään kahden vuoden kuluessa mainitun määräajan jälkeen;

2) akkuvarasto on integroitu verkonhaltijan sähköverkkoon;

3) akkuvarastoa käytetään yksinomaan sähköverkon käyttövarmuuden viiveettömään reaktiiviseen palauttamiseen verkon vikatapah-tuman seurauksena, jos tällainen palauttamis-toimenpide alkaa välittömästi ja päättyy, kun tavanomaisen ajojärjestyksen muuttaminen voi ratkaista ongelman; ja

4) akkuvarastoa ei käytetä sähkön hankintaan tai toimitukseen sähkömarkkinoilla tai tasehallintaan.

Tämän lain 74 a §:n mukainen sähköntoimit-tajan vaihtamiseen liittyvän teknisen prosessin toteutusaika ei saa 1 päivästä tammikuuta 2026 alkaen ylittää 24 tuntia.

Tämän lain 87 §:n 4 momenttia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa tehtyyn dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukseen.

3.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 37 §, sellaisena kuin se on laeissa 589/2017 ja 848/2019,

muutetaan 3 §, 2 luvun otsikko, 6 §:n 3 ja 21 kohta, 8, 29, 36 ja 38 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 3 ja 21 kohta laissa 1432/2014 sekä 36 § laissa 589/2017, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 633/2020, uusi 3 a kohta, 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1432/2014 ja 589/2017, uusi 4 a, 4 b, 17 a ja 22—24 kohta, lakiin uusi 6 a—6 c ja 8 a §, 10 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 109/2019 ja 328/2020, uusi 6 a ja 6 b kohta sekä lakiin uusi 12 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

3 a) sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *varmuudella* sähkön toimitus- ja hankintavarmuutta, maakaasun toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta;

2) *uusiutuville energialähteillä* tuuli-, aurinko-, maalämpö-, aalto- ja vuorovesienergiaa, vesivoimaa, biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua sekä biokaasua;

3) *hajautetulla tuotannolla* jakeluverkkoon kytkettyjä voimalaitoksia;

4) *muulla kuin kotitalousasiakkaalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa sähköä tai maakaasua muuhun kuin kotitaloutensa käyttöön, sähkön tukkuasiakasta sekä sähköntuottajaa;

5) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* sähkö- tai maakaasualan yritystä taikka sähkö- tai maakaasualan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko sähkön siirtoa tai jake-

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *varmuudella* sähkön toimitus- ja hankintavarmuutta, maakaasun toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta;

2) *uusiutuville energialähteillä* tuuli- ja aurinkoenergiaa sekä geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa sekä biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua;

3) *hajautetulla tuotannolla* jakeluverkkoon kytkettyjä voimalaitoksia;

4) *muulla kuin kotitalousasiakkaalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa sähköä tai maakaasua muuhun kuin kotitaloutensa käyttöön, sähkön tukkuasiakasta sekä sähköntuottajaa;

5) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* sähkö- tai maakaasualan yritystä taikka sähkö- tai maakaasualan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko sähkön siirtoa tai jake-

Voimassa oleva laki

lua ja ainakin joko sähkön tuotantoa tai toimitamista taikka ainakin joko maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja ainakin joko maakaasun tuotantoa tai toimittamista.

Ehdotus

lua ja ainakin joko sähkön tuotantoa tai toimitamista taikka ainakin joko maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja ainakin joko maakaasun tuotantoa tai toimittamista;

6) **kansalaisten energiayhteisöllä** oikeushenkilöä,

a) joka perustuu vapaaehtoiseen ja avoimeen osallistumiseen ja jossa tosiasiallista määräysvaltaa käyttävät jäsenet tai osakkaat, jotka ovat luonnollisia henkilöitä, paikallisviranomaisia, kuntia tai pieniä yrityksiä;

b) jonka ensisijainen tarkoitus on tuottaa rahallisen voiton sijaan ympäristöön, talouteen tai sosiaaliseen yhteisöön liittyviä hyötyjä jäsenilleen tai osakkailleen tai alueille, joilla energiayhteisö toimii; ja

c) joka voi harjoittaa uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaa sähköntuotantoa tai muuta sähköntuotantoa, sähköntoimitusta, kulutusta, aggregointia, energian varastointia, energiatehokkuuspalveluja tai sähköajoneuvojen latauspalveluja tai voi tarjota muita energiapalveluja jäsenilleen tai osakkailleen;

7) **pienellä yrityksellä** yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto ja/tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa;

8) **sopimuksen irtisanomismaksulla** maksua tai sakkoa, jonka sähköntoimittaja tai aggregointia harjoittava sähkömarkkinoiden osapuoli voi veloittaa asiakkailtaan sähköntoimitus- tai palvelusopimuksen irtisanomisesta.

Sähkömarkkinalain 3 §:ssä ja maakaasumarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä säädettyt määritelmät ovat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

Sähkömarkkinalain 3 §:ssä ja maakaasumarkkinalain 3 §:ssä säädettyt määritelmät ovat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

2 luku

Energiamarkkinaviraston tehtävät

6 §

*Energia*viraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena

2 luku

Energiaviraston tehtävät

6 §

*Energia*viraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena

Voimassa oleva laki

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

3) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa;

21) edistää kysyntään liittyvien resurssien osallistumista tarjonnan ohella sähkö- ja maakaasumarkkinoille.

Ehdotus

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

3) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa ja osaltaan varmistaa yhteistyössä muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa, että Sähkö-ENTSO ja EU DSO -elin noudattavat unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan;

4 a) vahvistaa tässä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti sähköverkonhaltijoille sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

4 b) varmistaa, että kantaverkonhaltijat asettavat rajayhdysjohtokapasiteetin sähkökauppa-asetuksen mukaisesti mahdollisimman laajasti saataville;

17 a) seurata yhdessä muiden asianomaisten ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten kanssa kansallisia, alueellisia ja eurooppalaisia resurssien riittävyysarviointeja;

21) edistää kysyntään liittyvien resurssien osallistumista tarjonnan ohella sähkö- ja maakaasumarkkinoille;

22) seurata itse tuotetun sähkön kulutukseen ja kansalaisten energiayhteisöihin kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamista;

23) seurata dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten tarjontaa ja sen kehityssuuntia sekä sopimusten vaikutuksia loppukäyttäjien sähkölaskuihin ja julkaista vuosittain tätä koskeva kertomus;

24) seurata sähköntoimitus- ja aggregointisopimusten irtisanomismaksujen hyväksyttävyyttä.

6 a §

Energiaviraston tehtävät riitojenratkaisuviranomaisena

Energiaviraston tehtävänä on toimia riitosenratkaisuviranomaisena yksittäisissä;

1) asioissa, jotka verkon käyttäjä, energiaviraston haltija tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi kantaverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn sähköverkkoon;

2) erimielisyyksissä aggregointia harjoittavien sähkömarkkinoiden osapuolten ja muiden sähkömarkkinoiden osapuolten välillä, mukaan lukien sähkötasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

6 b §

Alueelliseen koordinoitokeskukseen liittyvät Energiaviraston tehtävät

Energiaviraston tehtävänä on tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:

1) hyväksyä sähkökauppa-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaisesti alueellisen koordinoitikeskuksen perustaminen ja sille yhteistyöhön perustuva päätöksentekomenettely;

2) hyväksyä alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvät kustannukset;

3) varmistaa, että alueellisella koordinaatiokeskuksella on käytössään riittävä henkilöstö sekä tekniset ja taloudelliset voimavarat, jotta se voi hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja puolueettomasti;

4) varmistaa, että alueellinen koordinoitikeskus täyttää unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä säädettyt velvoitteensa.

Energiaviraston tehtävänä on lisäksi tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:

1) seurata alueellisen koordinoitikeskuksen toiminnan laatua ja raportoida siitä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle vuosittain;

2) ehdottaa tarvittaessa käyttöalueen jäsenvaltioille, että nämä antaisivat alueelliselle koordinoitikeskukselle lisätehtäviä tai -veltuuksia.

Energiavirastolla on toimivalta tehdä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitami-

seen liittyviä päätöksiä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisien kanssa. Sääntelyviranomaisten on tehtävä päätökset yksimielisesti. Jos sääntelyviranomaiset eivät tee yksimielistä päätöstä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa asiassa, noudatetaan yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklassa säädettyä menettelyä. Edellä 1 momenttiin perustuvat päätökset velvoittavat alueellista koordinoitikeskusta. Mainittujen päätösten täytäntöönpanosta vastaa sen jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

Muutoksenhakuun 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä, jonka käyttöalueen kansalliset sääntelyviranomaiset ovat yhdessä tehneet, sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

6 c §

Energiaviraston tehtävät sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edistämiseksi

Energiavirasto voi vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Kansalliset standardituotteet ja niihin liittyvät tekniset vaatimukset on määriteltävä avoimessa ja osallistavassa prosessissa yhteistyössä verkonhaltijoiden sekä asiaankuuluvien sähkömarkkinoiden osapuolten ja verkon käyttäjien kanssa.

8 §

Energiamarkkinaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta

Energiamarkkinaviraston tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seu-

8 §

Energiaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta

Energiaviraston tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön

Voimassa oleva laki

rata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi.

Energiamarkkinaviraston on julkaistava joka toinen vuosi sähkön toimitusvarmuutta koskeva kertomus sekä vuosittain maakaasun toimitusvarmuutta koskeva kertomus 31 päivään heinäkuuta mennessä. Kertomus on toimitettava ministeriölle ja komissiolle.

10 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menettelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menettelmät ennen niiden käyttöönottamista:

Ehdotus

sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä ja tuotanto- ja varastointikapasiteettiin tehtäviä investointeja suhteessa toimitusvarmuuteen, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi.

Energiaviraston on julkaistava vuosittain 31 päivään heinäkuuta mennessä sähkön ja maakaasun toimitusvarmuutta koskevat kertomukset ja toimitettava ne ministeriölle. Maakaasun toimitusvarmuutta koskeva kertomus on toimitettava myös komissiolle.

8 a §

Energiaviraston suorittama älykkään sähköverkon kehittämisen seuranta

Energiaviraston tehtävä on seurata verkonhaltijoiden älykkään sähköverkon kehittämistoimia ja sitä, miten toimet edistävät energiatehokkuutta ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian liittämistä osaksi sähköjärjestelmää. Energiaviraston on arvioitava verkon kehittämistä ja investointeja verkkoon sekä sitä, käyttääkö verkonhaltija joustoa, energiatehokkuutta, energiavarastoja tai muita resursseja vaihtoehtona järjestelmän laajentamiselle.

Energiaviraston on julkaistava joka toinen vuosi 31 päivään heinäkuuta mennessä kansallinen raportti, jossa esitetään tarvittaessa älykkään sähköverkon kehittämistoimintaa koskevia suosituksia ja toimitettava se ministeriölle.

10 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menettelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menettelmät ennen niiden käyttöönottamista:

6 a) sähköverkonhaltijan verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

6 b) laskentamenetelmä sähkömarkkinoilla toimivan itsenäisen aggregaattorin aktivoiman jouston kustannusvaikutuksia koskevan korvauksen määrittämiseksi;

12 a §

Vahvistuspäätösten julkaiseminen

Energiaviraston tulee julkaista 10 ja 11 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset. Vahvistuspäätöksen yhteydessä on julkaistava yksityiskohtaiset tiedot 10 §:ssä tarkoitettujen verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämistä koskevista menetelmistä ja kustannuksista.

Energiaviraston on ennen 10 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten antamista järjestettävä julkinen kuuleminen, jossa vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille, heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille varataan mahdollisuus lausua näkemyksensä vahvistuspäätösten sekä niiden sisältämien menetelmien ja ehtojen sisällöstä. Jos vahvistuspäätöksen antamista edeltävästä julkisesta kuulemisesta on säädetty 2 §:ssä tarkoitettussa Euroopan unionin lainsäädännössä, sovelletaan julkisen kuulemisen järjestämiseen unionin lainsäädännössä säädettyä menettelyä.

29 §

Erityissäännökset Energiamarkkinavirastolle tehtyjen tutkintapyyntöjen käsittelystä

Energiamarkkinaviraston on käsiteltävä sille osoitetut verkonhaltijoita sekä maakaasun varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijoita koskevat tutkintapyynnot kahden kuukauden kuluessa tutkintapyynnön vastaanottamisesta. Energiamarkkinavirasto voi pidentää käsittelylle asetettua määräaika enintään kahdella kuukaudella, jos

29 §

Menettelytavat riitojenratkaisumenettelyssä

Energiaviraston on käsiteltävä riitojenratkaisumenettelyä koskevat vaatimukset kahden kuukauden kuluessa vaatimuksen vastaanottamisesta. Energiavirasto voi pidentää käsittelylle asetettua määräaika enintään kahdella kuukaudella, jos vaatimuksen käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen

Voimassa oleva laki

tutkintapyynnön käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen tutkintapyynnön käsittelyaika voidaan pidentää tutkintapyynnön tekijän suostumuksella.

36 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Energiaviraston 3 ja 4 luvun sekä 25 a ja 25 b §:n nojalla tekemään päätökseen, kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään*. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Energiaviraston muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään*.

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

37 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden päätökseen

Ehdotus

vaatimuksen käsittelyaika voidaan pidentää vaatimuksen tekijän suostumuksella.

Riitojenratkaisumenettelyn osapuolilla on oikeus hakea muutosta riitojenratkaisumenettelyssä annettuun päätökseen.

36 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Energiaviraston 6 a §:n, 3 ja 4 luvun sekä 25 a ja 25 b §:n nojalla tekemään päätökseen, kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Energiaviraston *tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen* saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä valitukseen, joka on tehty Energiaviraston 6 a, 10, 11, 13 tai 14 §:n nojalla antamasta päätöksestä, on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

(kumotaan)

Hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Markkinaoikeuden päätöstä valitukseen, joka on tehty Energiaviraston 10, 11, 13 tai 14 §:n nojalla antamasta päätöksestä, on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Energiavirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta päätökseen, jonka markkinaoikeus on antanut Energiaviraston seuraamusmaksun määräämistä koskevaan esitykseen taikka jolla muutoksenhakutuomioistuin on kumonnut Energiaviraston päätöksen tai muuttanut sitä.

38 §

Energiamarkkinaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiamarkkinavirasto päätöksessään toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen. *Jollei tässä laissa erikseen toisin säädetä, on muutoksenhakutuomioistuimella lisäksi oikeus antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.*

38 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei *Energiavirasto tai hallintotuomioistuin* toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .

4.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 634/2020, 804/2020 ja 606/2021, uusi 4 a kohta seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
1 §	1 §
<i>Tehtävät</i>	<i>Tehtävät</i>
----- Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu: -----	----- Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu: ----- <i>4 a) sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);</i> -----
	----- <i>Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta</i> <i>20 .</i> -----

5.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 594/2013, 23/2014 ja 1095/2017, uusi 3 b kohta, seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
1 luku	1 luku
Yleiset säännökset	Yleiset säännökset
2 §	2 §
<i>Kilpailu- ja valvonta-asiat</i>	<i>Kilpailu- ja valvonta-asiat</i>

Voimassa oleva laki

Markkinaoikeus käsittelee *kilpailu- ja valvonta-asioina* asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

Ehdotus

Markkinaoikeus käsittelee *kilpailu- ja valvonta-asioina* asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

3 b) sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .